

as ist fantastisch!

альманах україномовної фантастики

ASTRA NOSTRA

Ігор Сілівра, Наталія Ліщинська, Павло Курило, Сергій Легеза,
Андрій Хащівський, Олександр Крот, Станіслав Бескаравайний,
Ія Новицька, Андрій Лозінський, Олексій Тимошенко та інші.

НЕДЕРЖАВНИЙ КОСМОС

№2
2015

ПОЛЬСЬКИЙ СТИМΠΑНК

Зміст

Передмова -----с. 4-5

РЕАЛЬНІСТЬ ФАНТАСТИКИ

Недержавний космос. Space Hub. Інтерв'ю з засновником Максимом Ткаченком (Святослав Чирук) - с. 8

Недержавний космос:
SPACE HUB

На фестивалі зірок (Святослав Чирук)-----с. 17

Бойові Дельфіни: вартові чорноморських глибин (Новицька Ія) -----с. 24

Стартова площадка українського космосу (Святослав Чирук) -----с. 32

ФАНТАСТИЧНА МОЗАЙКА

Що почитати? Топ-20 українських фантастичних книг (Святослав Чирук) - с. 42

Перекладна двадцятка (Святослав Чирук) - с. 47

Рецензія на книгу Ігоря Сіліври «Цепелін до Києва» (Ія Новицька) -----с. 50

Другий український технотриллер. «Бот-2. Гуаякільський парадокс» (Святослав Чирук) ----с. 52

Топ-15 фантастичних кінопрем'єр 2016 (Ія Новицька) -с. 56

Найочікуваніші нові серіали 2016 (Ія Новицька) --с. 59

На фестивалі Зірок

с.17

Стартова площадка українського космосу с. 32

Рецензії на фільми 2015 (Ія Новицька, Святослав Чирук) - с. 60

ФАНТАСТИЧНІ СВІТИ

Інтерв'ю з художником Ігорем Вітковським (Святослав Чирук) ----- с. 68

Одна з дилем в уявленні про технологічну сингулярність (Станіслав Бескаравайний) ----- с. 76

Польський стімпанк: геть від імерій! (Сергій Легеза) - с. 82

LIBRARIUM

Не убий (Павло Курило) ----- с. 118

Точка неповернення (Ігор Сілівра) ----- с. 121

Ші-Ва (Наталка Ліщинська) ----- с. 128

Проблема Халі (Андрій Хащівський) ----- с. 134

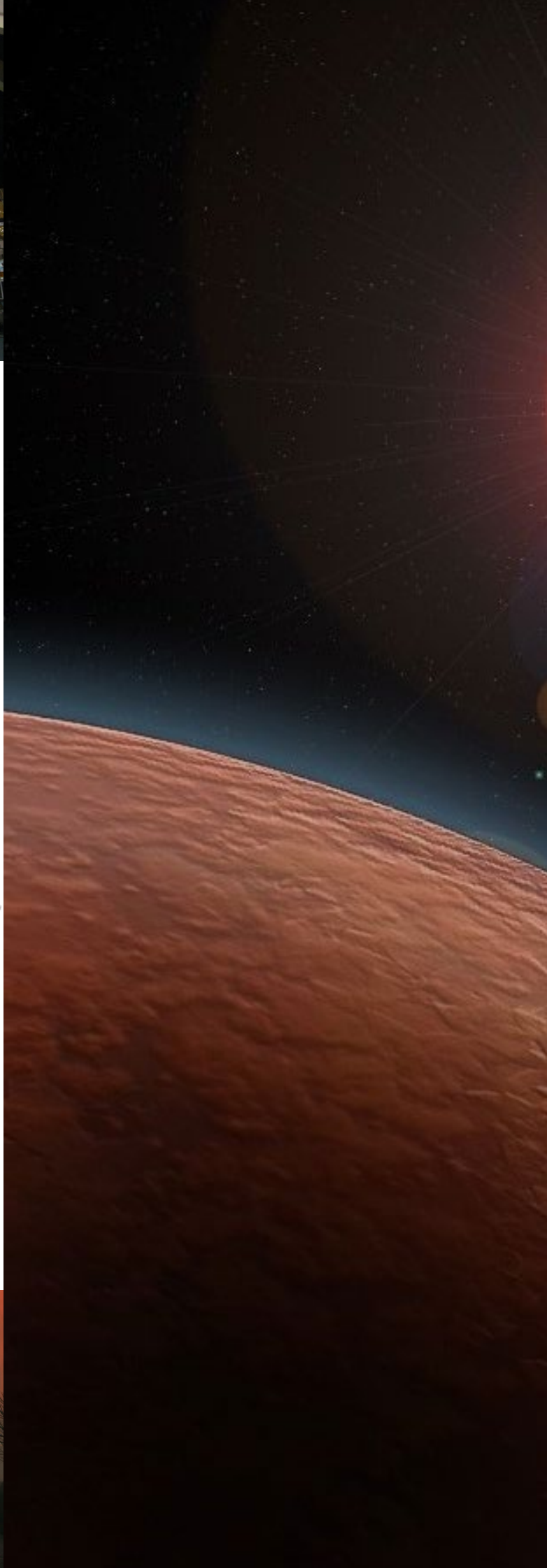
Вторгнення (Ія Новицька) - с. 140

Боги далекого космосу (Олександр Крот) ----- с. 150

Гараліозіс (Олексій Тимошенко) ----- с. 154

Ті, що проходять повз (Андрій Лозінський) ----- с. 160

Польський стімпанк с. 82

с. 76

Одна з дилем в уявленні про технологічну сингулярність

Інтерв'ю з художником Ігорем Вітковським

с. 68

Das ist fantastisch!

**Клуб любителів
україномовної фантастики**

Das ist fantastisch! Astra nostra.
№ 2, 2015.

**Електронний альманах україно-
мовної фантастики**

Видавець: «Клуб любителів україно-
мовної фантастики».

Сайт:
www.ukrfantclub.com.ua

Редактори:
С.В. Чирук, І.В. Новицька.

В оформленні обкладинки вико-
ристано роботу Ігоря Вітковського
«Trip-to-X-X-287313931».

**Внутрішні ілюстрації та ілюстра-
ції до оповідань:**
І.В. Новицька.

Верстка:
І.В. Новицька, С.В. Чирук.

В оформленні номеру використо-
увались фотографії Ії Новицької,
Святослава Чирука, Олени Рубан-
ської, офіційні обкладинки видань
та промоматеріали, а також фото-
графії та ілюстративний матеріал,
надані у загальне користування.

Отримані тексти не рецензуються.
Редакція не вступає у листування
з авторами та може не поділяти їх
погляди. Редакція залишає за со-
бою право редагувати матеріали.

**Номер розповсюджується
безкоштовно**

E-mail: das_ist_fantastisch@ukr.net

© **Das ist fantastisch!**

Передмова

Тематикою номеру ста-
ла наукова фантастика. І не
спроста. У світовій «твердій»
науковій фантастиці спостері-
гається ренесанс, пов'язаний
із поширенням жанру «ви-
робничого роману в космосі».
Провісниками цієї тенденції
стали: успіх екранізації ро-
ману Енді Вейера «Марсія-
нин», а також не менш успіш-
ні прем'єри «Інтерстеллар»
та «Місяць 2112». У вітчиз-
няній НФ згаданий напрям-
ок ще не має своїх сподвиж-
ників, але в нас є потенціал.

Цілком логічно, що обираю-
чи тематикою номеру наукову
фантастику, ми зіткнулися зі
старою проблемою – що саме
можна вважати науковою фан-
тастикою, а що – ні? В якому
ракурсі подати цей напрямок
читачам? Після тривалих роз-
думів, ми вирішили потрак-
тувати наукову фантастику
достатньо широко – для нас це
і кіберпанк, і стімпанк, і кос-
мічна фантастика. В окремих
випадках як, наприклад, в опо-
віданнях, Ії Новицької «Втор-
гнення» чи Олександра Крота
– «Боги далекого космосу» на-
уковофантастичний елемент
виступає радше декорацією
для гумористичної прози, а у
випадку Андрія Лозінського –
фантастики соціальної. Але це,
на нашу думку, також добре,
оскільки допомагає ще краще
представити НФ в усьому її
різномбарві. Врешті-решт, епо-
ха, коли НФ описувала нові ви-
находи, давно пішла в небуття.
Сьогодні фантастика – це, пе-

реважно, література про людей,
але людей у незвичних умовах.

Як завжди, велику увагу ми
приділили статтям. Вони по-
кликані розширити горизонти
фантастики, допомогти інак-
ше подивитися на звичні нам
речі. І, хочеться сподіватися,
що з цим завданням вони ціл-
ком впорались. Літературозна-
вчі розвідки Сергія Легези та
Станіслава Бескаравайного не
тільки розкривають не пред-
ставлені в читальні напрями
«посткіберпанк» і «стімпанк», але
також слугують й іншим цілям.

Назва статті Сергія Легези
«Польський стімпанк: геть від
імперій!» водночас розкриває
суть і загальну спрямованість
цього напрямку в Польщі, і в
той же час відсилає нас до стат-
ті Миколи Хвильового «Геть від
Москви!». Як і Хвильовий, Ле-
геца має схожий задум – спону-
кати українських авторів орієн-
туватися на західноєвропейські
літературні зразки. При цьому
Польща обрана не даремно, адже
там фантастика має тривалу тра-
дицію і свій пантеон. Нам добре
відомі імена таких класиків, як
Станіслав Лем чи Януш Зайдель,
але на них польська фантастика
не закінчується. Сучасним поль-
ським авторам теж є що сказа-
ти, а отже – є і чому повчитися.
Проблема в тому, що далеко не
всі книги видавались україн-
ською. По мірі можливостей ав-
тор надолужує це ексклюзивни-
ми перекладацькими цитатами,
якими, наче спеціями, приправ-
лений його насичений текст.

Так само не обмежується

літературознавчою частиною хоча й коротший, але від того не менш важливий, огляд Станіслава Бескаравайного. Автор ставить дискусійне питання, що трапиться з розвитком цивілізації після переходу «точки сингулярності»? Фактично, це з одного боку, – вступ до піджанру «посткіберпанк», а з іншого – до своєрідного футурологічного дискурсу, в якому межа між фантастикою та реальністю дуже тонка. Це відсилає нас до витоків наукової фантастики, коли вона була майданчиком для обговорення потенційних можливостей розвитку, які спричиняв технічний прогрес. Але в даному випадку, розвиток для людини переважно постає у песимістичних барвах.

Як і минулого разу, ми вирішили поспілкуватися із художником, який створив обличчя нашого номеру. Цього разу ним став талановитий український митець – Ігор Вітковський. Нестримна фантазія автора надихає його на створення власного фантастичного виміру. Як йому це вдається, і що значить – малювати фантастику в Україні, ви дізнаєтесь із цікавого інтерв'ю. На наш погляд, важливим є те, що в таких інтерв'ю художник постає не тільки як відсторонена особа, контакт із якою можливий лише через картини, але й як жива людина зі своїми поглядами та переживаннями.

Оскільки фантастика завжди, бодай частково, спирається на реальні наукові досягнення, а наука черпає натхнення

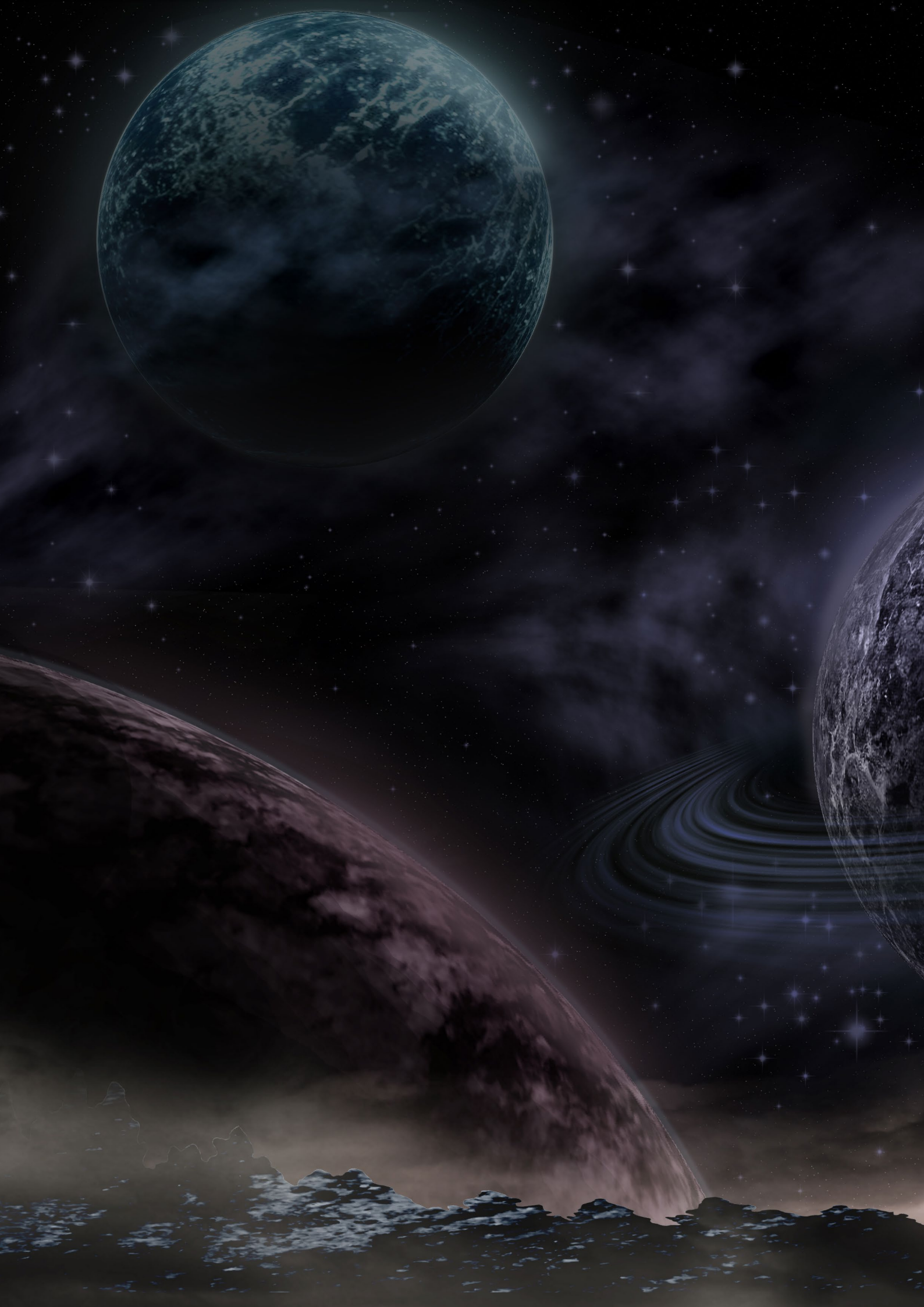
у фантастиці, ми вирішили не обмежуватись суто художньою творчістю, а познайомити читачів із реальністю фантастики. У цій частині багато інформації присвячено Дніпропетровську, за яким закріпилася слава космічної столиці України. Чимало цікавого щодо майбутнього і сучасного українського космосу та цілком земного сьогодення нам розповів директор організації «SpaceHub» Максим Ткаченко. Про історію підкорення космосу співвітчизниками та космічну освіту в Україні ми дізналися від Дніпропетровського ракетно-космічного коледжу та Національного центру аерокосмічної освіти молоді ім. О.М. Макарова. Познайомитися із цікавими людьми, побувати у SpaceHub і аерокосмічному центрі нам вдалось завдяки фестивалю «Все зvezды галактики», організованому товариством «Зірка». Підтриманий міністерством культури та міністерством освіти та науки, він виявився не тільки розважальним, а й науково-пізнавальним. Незвична спроба поєднати Comiccon із науковопопулярними лекціями та екскурсіями цілком виправдано заслуговує на увагу. Дещо окремо від теми космосу стоять спроби «упокорити» розум дельфінів протягом ХХ ст., про які розповідає Ія Новицька у статті «Бойові дельфіни: вартіві чорноморських глибин». Це дозволяє не тільки розширити географічні межі рубрики, але і нагадує, що наука – це не тільки фізика, хімія чи математика.

Щільний потік інформації ми вирішили «розбавити» цікавинками про фантастичні фільми, що вийшли у 2015 р., ознайомити читачів із прем'єрами, які побачать світ у 2016 р., порекомендувати, на які свіжі видання фантастичних книг українською мовою можна звернути увагу.

Цей номер відібрав у нас багато сил і виявився достатньо складним. Ми хотіли, щоби він був не просто розважальним, але й слугував вищій меті – спонукав до творчості, дарував натхнення, повідомляв щось нове і цікаве. Сподіваємося, що нам це вдалося. Приємного вам читання!

P.S. Попри те, що цей номер побачив світ вже у 2016 р., ми вирішили, що буде слушним залишити на обкладинці 2015 р., оскільки він ґрунтується на матеріалах саме 2015 року.

Святослав Чирук

РЕАЛЬНОСТЬ ФАНТАСТИКИ

НЕДЕРЖАВНИЙ КОСМОС

SPACE HUB

Бути інженером – це круто! – Максим Ткаченко, бізнесмен, член громадської організації «Космічна долина», ініціатор створення єдиної в Україні платформи для стартапів космічних проектів – «Space Hub».

Святослав Чирук

Про «Space Hub» ми чули, але не зовсім розуміли, що це таке. Із назви випливало, що він має бути якось пов'язаний зі стартапами, але до чого тут космос? Невже на цьому можна щось заробити? Вирішили піти і спитати. Тим паче, що український космос в нас за звичкою асоціюється з радянським минулим, а інтуїція підказувала, що в даному випадку ми матимемо змогу зустрітися із зовсім іншим підходом.

У приміщенні з чорними стінами і картонними меблями було доволі гамірно – тут про-

ходив захід, так що від звичайної тиші наукового простору залишилось небагато – кілька хлопців і дівчат сиділи за комп'ютерами та намагалися працювати. Поговорити про «Space Hub» зі співробітниками не вдалось, тож вирішили чекати на директора. Нам сказали, що його звати Максим, і що він невдовзі має прийти. Нарешті, хвилин за двадцять, хтось вигукнув – «Дивіться, ось він!». Чоловік у темно синій куртці, навіть не встигнувши перевдягнутися, поспіхом намагався владнати поточні

справи із колегами. Пробравшись поміж дротів і стільців, ми просимо дати нам інтерв'ю. Він трохи здивований, про «Das ist fantastisch!» ніколи не чув, але не відмовляється. Бути відкритим з людьми – один із його принципів. Так що сідаємо на стільці просто посеред зали, Максиму ще надокучають дзвінками, але він вже просить людей його не турбувати.

Як виявилось, нам пощастило. «Space Hub» не женеться за рекламою. У звичайні дні гостей просять не турбувати, щоби не переривати робочий

процес. Врешті-решт, люди тут працюють, і працюють головою, їм потрібна концентрація, а отже – тиша. Знайти щось про цю організацію в Інтернеті нам би також було проблематично, оскільки власного сайту «Space Hub» не має. Здавалося б, у XXI сторіччі, тим паче для

такої організації – нонсенс, але Максим Ткаченко так не вважає. «А навіщо?» – ставить він риторичне запитання. – «Для чого тримати власний інформаційний ресурс, вивішувати там інформацію, яку ніхто не побачить?». Зв'язками із громадськістю у «Space Hub» займаються

кілька контент-менеджерів, які співпрацюють із популярними новинними Інтернет порталами та розсилають їм повідомлення про заходи. Прагматичний підхід – одна із основоположних рис «Space Hub», і контакти з громадськістю також не є виключенням.

Перше, що помічаєш під час розмови – Максим надзвичайно динамічна людина, яка вміє цінувати час і не звикла відкладати справи на потім. Це відчуваєш навіть за темпом мови – швидкий, щоби встигнути якнайбільше розповісти і не гаяти час. А згодом розумієш, що це ще і дуже харизматична та ініціативна людина. За лічені хвилини він перехоплює ініціативу, і ось ми вже не беремо інтерв'ю, а слухаємо цікаву розповідь.

До того, як зайнятися Space Hub-ом, Максим вже мав певний досвід, пов'язаний із космічними розробками – у 2006-2008 роках входив до товариства «Astra junior», приймав участь у розробці студентського супутника. Не меншим, якщо не більшим, був досвід роботи із науковими інкубаторами, особливо – «Innovation BOX» - найбільшим інкубатором на Дніпропетровщині. «А потім я замислився, у чому фішка на-

шого міста?», - розповідає Максим про те, як в нього з'явилася ідея створити «Space Hub» у Дніпропетровську. – «Було зрозуміло, що це не ІТ. Нас виділяють інженерні розробки і, перш за все, - космічні. По космосу ми унікальні. То чого б ці інженерні проекти туди, в космос, не спрямувати?». Сказано – зроблено. «Space Hub» працює, і вже зробив кілька проінвестованих проєктів.

«Space Hub» влаштувався у Дніпропетровську неподалік від обласної адміністрації та обласної ради, в будівлі, в якій відносно нещодавно знаходився музей «Парк ракет». Організатори не жешуться за рекламу, хоча при нагоді залюбки і з задоволенням готові розповісти про свої проєкти. Замість гучних медіа заходів вони віддають перевагу тихому, але копіткому робочому процесу. Альманаху «Das ist fantastisch!» пощастило поспілкуватися із засновником «Space Hub»-у – Максимом Ткаченко, який допоміг нам краще зрозуміти, що таке «Space Hub» та чим він займається.

Організатор «Space Hub» - Максим Ткаченко.
На задньому плані - будівля «Space Hub» та парк ракет.

DF Робота ведеться паралельно із облаштуванням. І тут і там, ми бачимо сліди нещодавніх перестановок, спрямованих на те, аби використати приміщення з максимальною віддачою.

MT: На нижніх поверхах у нас будуть лабораторії, - натхненно розповідає Максим. Спочатку поривається нас туди відвести, але згодом передумує. Чи-то вважає, що там не прибрано, чи-то остереігається промислового шпіонажу (навіть випадкове фото може звести нанівець чиясь ексклюзивну розробку). – Вони

вже майже готові. Там в нас буде паяльна та кімната з 3D принтерами. На принтерах можна буде зробити корпуси, у паяльні – електронне начиння. Все для того, аби зробити свій прототип. У верхній частині знаходиться event-зона, в нас буде зона закритого типу для co-working-у інженерних команд. Така зона потрібна, бо

інженерна робота полягає не тільки в тому, щоби працювати руками, іноді потрібно писати. Ця зона закритого типу для того, щоби досягти максимальної результативності. По-перше, щоби нас не турбували, по-друге, щоби ми могли приділити максимальну увагу тим командам, з якими працюємо в цей період.

DF Наше майбутнє – це комерційний космос.

MT: Як і в Америці, в Україні космос – це прерогатива держави. Він зав'язаний на конструкторських бюро і університетах, але якщо я не

в КБ і не в університеті, але в мене є ідеї, чому я не можу про них розповісти? І ми намагаємось зав'язатися на бізнес і допомагаємо іншим переоріє-

нтуватися в цьому напрямку. Допомагаємо їм правильно оформити свої проекти, щоби вони були цікаві інвесторам.

DF У будь-якій справі головне – почати, а далі життя вже вносить свої корективи.

MT: Спочатку «Space Hub» планувався як науковий простір, але згодом він переформатувався в інноваційний центр. Сьогодні це, перш за все, плат-

форма, на якій розташовано космічний інкубатор. На зразок IT-інкубатору, але орієнтований на космос. Таких інкубаторів усього лише кілька десятків у світі, так що в цьому плані ми унікальні. До нас приїжджають

ментори, проводяться різноманітні заходи. Утім, головне наше завдання полягає в тому, щоби підтримувати інновації, які засновані на фундаментальних науках – фізиці, хімії, математиці.

DF Цілі та будні інноваційного центру.

MT: Перш за все, ми багато робимо для того, щоби допомогти проектам мати достойний вигляд. Сама по собі ідея нічого не варта. Щоби перетворити її на

продукт треба подолати певний шлях. При цьому велике питання в тому, чи зможе людина правильно розпорядитися коштами, якщо вона їх отримає. В нас ця культура повністю відсутня. Мається багато теоре-

тиків, а ми практики. Ми вчимо людей власним прикладом. Нещодавно у нас був формат, в якому приймало участь 300 стартапів. Ми зробили ринг, і людина презентувала свій стартап. Без проєкторів, без

нічого. На все про все давалося 25 секунд. За час цього раунду треба було переконливо і з харизмою розповісти про свій

проект. Відповідати на питання, якщо такі будуть. Це дуже сильно сподобалось інвесторам, бо іноді буває так, що людина не

може грамотно розповісти, а ми підготували хлопців до чітких і структурованих відповідей.

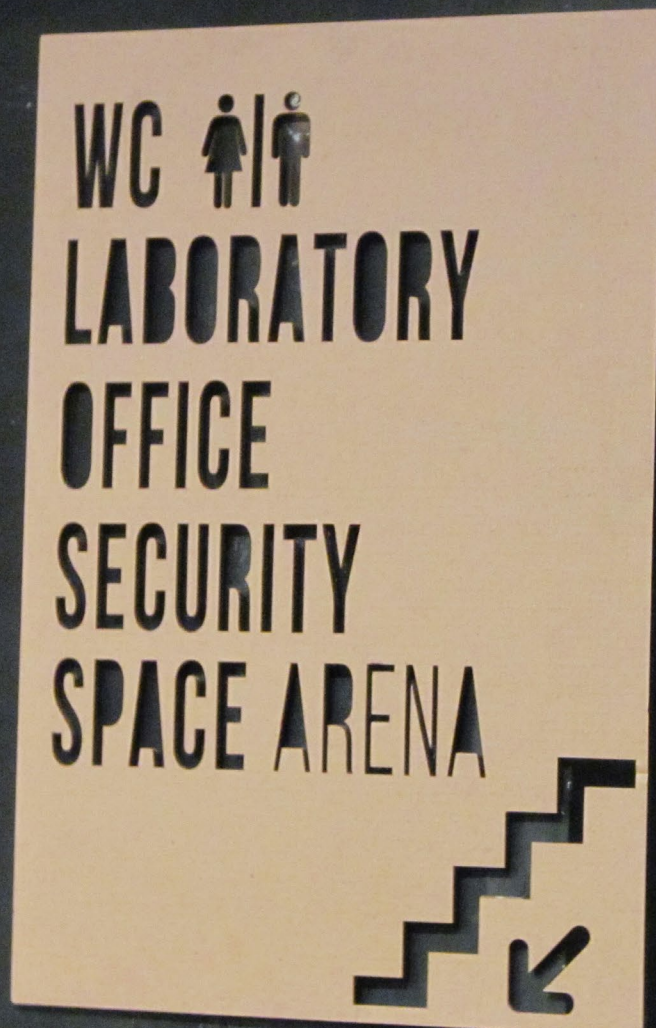
DF Зі стартапами, начебто, ясно, а як же космос?

MT: **Із космосом у нас перш за все пов'язаний двигун.** Електричний роторно-вакуумний рушій. Ми вже 5 років працюємо над цим проектом. Нещодавно він почав давати результат. Справа в тому, що в космосі використовуються паливні та іонні двигуни, які по суті – теж паливні, бо іонний газ все одно рано чи

пізно закінчується. А отже, ми залежні від палива – скільки ми маємо палива, стільки ми і летимо. Зовсім інша справа – електричний двигун. Він може працювати на атомній чи на сонячній енергії. Космічному тягачу для того, щоби транспортувати вантажі, припустимо, з астероїдів, особливо на далекі відстані, потрібно дуже багато енергії (і палива), а з електри-

кою все набагато простіше.

Якби ми були не в Дніпропетровську, такий проект неможливо було б реалізувати. Тому що тут в нас є лабораторії, куди можна звернутися, і тебе пустять. Інша справа в Америці. Там маютья дуже круті проекти, але вони не можуть протестуватися, тому що в NASA їх ніхто не пускає.

DF Двигун – це тільки початок.

МТ: Сьогодні космос ділиться на кілька напрямків. З одного боку – це fashion, бо коли людина починає літати, вона починає відповідно вдягатися. З'являється мода. З іншого боку – це косміч-

ний туризм і їжа. У нас все це буде. Буде космічна кухня. В нас є хлопці, які розробляли кулінарні рецепти для планетарію. Вони прийдуть до нас і, я гадаю, ми їх підтримаємо. Потім – це поселення на інших планетах.

В нас буде великий хакатон. Прийдуть учасники, і, напевно, з картону будуть робити будинки. Перед ними буде поставлене завдання – як ви бачити життя на інших планетах та як би ви хотіли там жити?

DF Для чого все це робиться? Поясень – кілька.

МТ: По-перше. Сьогодні у світі знову повертається мода на науку. Молоді люди хочуть бути вченими. У нас поки що це не дуже популярно, оскільки існує стереотип, засвоєний від старшого покоління, що бути інженером – це не круто. Ми намагаємось його зламати. По-друге, ми

хочемо підіймати імідж Дніпропетровська, тому що це наше місто, ми тут живемо і нікуди не збираємось переїжджати. Багато подорожуючи світом, ми засвоїли, що коли ти приїжджаєш на інше місце, то все одно залишаєшся там чужим. По-третє, ми переживаємо час змін. І нам хотілось би прийняти участь у цих змінах.

По-четверте, в мене, є потреба ділитися досвідом, бо я маю за плечима багато особистих проектів – 19 реалізованих, 4 проінвестованих. По-п'яте, існує і комерційна складова. Ну і, врешті решт, гадаю, має бути і якась філософія. Мають бути духовні цілі, бо не можна постійно занурюватись в рутину.

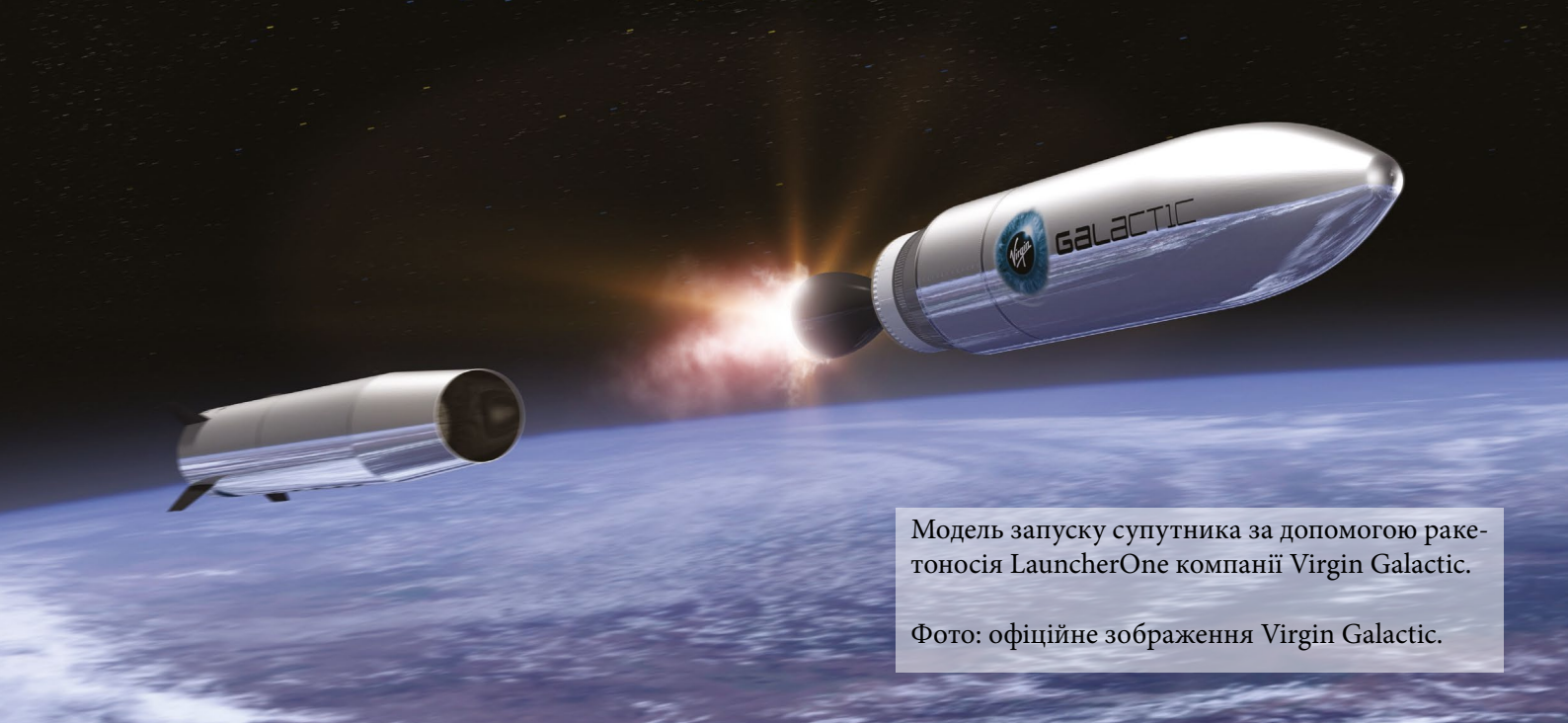
Вхід до будівлі
«Space Hub»

«Як і в Америці, в Україні космос – це прерогатива держави. Він зав'язаний на конструкторських бюро і університетах, але якщо я не в КБ і не в університеті, але в мене є ідеї, чому я не можу про них розповісти?» -

Максим Ткаченко.

Модель запуску супутника за допомогою раке-
тоносія LauncherOne компанії Virgin Galactic.

Фото: офіційне зображення Virgin Galactic.

GALACTIC

Офіс компанії Virgin Galactic. Лонг Біч, Каліфор-
нія, США. 6 жовтня 2015 р.

Фото: Virgin Galactic. Джерело: www.glassdoor.co.in

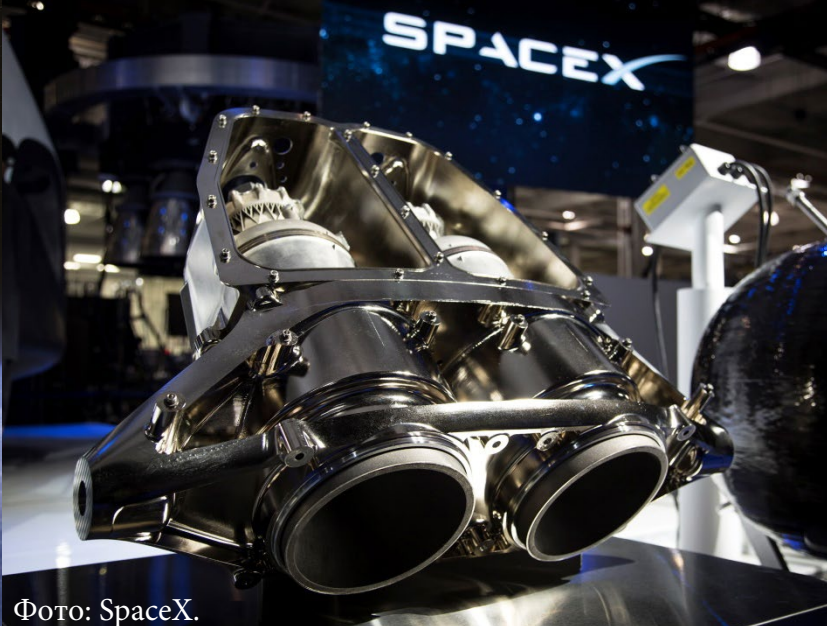

Фото: SpaceX.

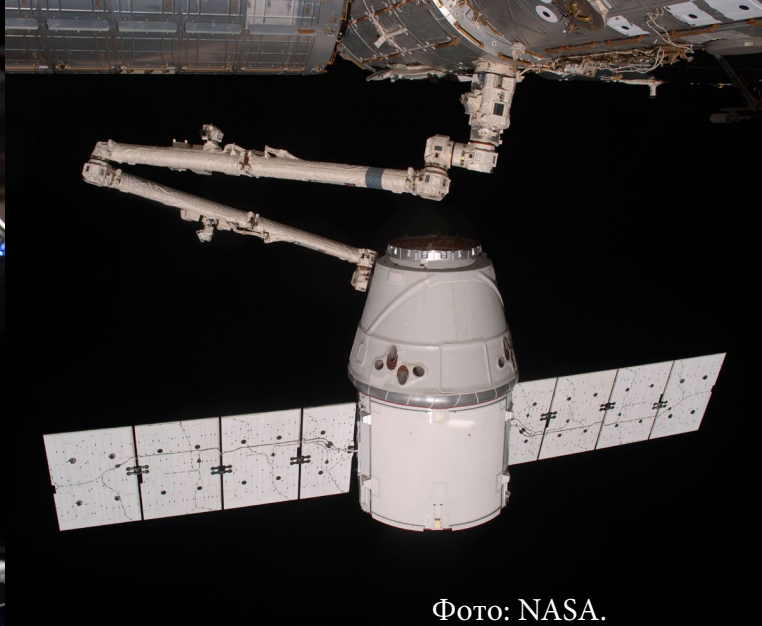

Фото: NASA.

Двигун SuperDraco компанії SpaceX.

Може скластися враження, що стартап і космос – речі несумісні. На сьогоднішній день космічні технології – доволі вузький ринок із високими вимогами до якості та проектами, які потребують значних капіталовкладень. Проте, у США вже давно існує рух за розвиток недержавного космосу. Найбільш відомим прецедентом стало створення дочірньої компанії Virgin Group – Virgin Galactic, яка належить відомому мільярдеру – Річарду Бренсону та спеціалізуватиметься на космічному туризмі.

Не менш відомою компанією, яка працює у цій сфері, є SpaceX, створена засновником платіжної системи PayPal – Ілоном Маском. Компанія розробила вже декілька власних ракетосілів серії Falcon та пілотуємий космічний корабель Dragon V2. Головна мета компанії – здешевити польоти в космос. У 2014 р. між SpaceX та NASA було підписано договір щодо доставки космонавтів та вантажів кораблями Dragon V2 на Міжнародну космічну станцію.

Приватною ініціативою є і проект з колонізації Марсу, яким опікується MarsOne – некомерційна громадська організація, яка фінансується завдяки

внескам (підтримується цілою низкою компаній). Іншим джерелом її фінансування є продаж пов'язаної з космосом продукції – арт концептів, футболок, постерів, нашивок тощо. MarsOne розробили житлові модулі для колонізації Марсу, обрахували можливості для здійснення експедиції. Даний перелік компаній далеко неповний. Усі вони

або хочуть робити на космосі бізнес, або розвивати космічні розробки завдяки бізнесу та потребують ідей. У такому світлі недержавний космос в Україні зовсім не виглядає божевільною затією. Якщо закордоном – можуть, чому не можемо ми? На сьогоднішній день, українська держава, на жаль, не може дозволити собі фінансувати дорогі космічні проекти. Навіть для таких супердержав як США, державний

Стиковка космічного корабля Dragon компанії SpaceX з МКС. 25 травня 2012 р.

космос є значним тягарем для бюджету. Чи може у цьому випадку комерціалізація космічної галузі стати поштовхом для її подальшого розвитку? Українські інженери вирішили спробувати, тим паче, що таким містам, як Дніпропетровськ, де існують давні традиції космічних розробок, дійсно є що запропонувати.

Штаб квартира SpaceX у м. Хоторн, Каліфорнія, США.

Фото: Bruno Sanchez-Andrade Nuño from Washington, DC, USA.

Будинки із СОЛОМИ

Один із цілком земних проектів «Space Hub» пов'язаний зі створенням модульних солом'яних будинків. Головна ідея полягає в тому, щоби зробити дешеве енергозберігаюче житло, яке буде транспортбельним та незалежним від комунікацій. У стінах зі спресованої солом'яної досить тепло. При температурі від +5 до 0 градусів за Цельсієм у будинку тривалий час вдається підтримувати комфортну температуру у +15-18 °С без застосування додаткових джерел опалення (лише інфрачервона лампа). Попри, здавалося б абсурдність і незвичність матеріалу, будинки виглядають цілком модерно. Найбільшим плюсом такого житла є його відносно невисока ціна - будинок площею 40 м2 коштує 15 тис. доларів. Коли виникає потреба у додатковій кімнаті – це також не проблема – купуєш додатковий модуль, приєднуєш його до будинку,

ось і все! Та й встановити будинок можна швидко – усього лише за 2 години.

Але і це не все.

Іншою причиною солом'яного будинку є його автономія. Він не потребує підключення до комунікацій. Дощова вода, яка з даху збирається у спеціальний бак, може використовуватися в якості технічної. Існує можливість оснащення будинку сонячними батареями і автономним електричним опаленням (щоправда, це вимагатиме додаткових витрат). Відходи можуть збиратися у спеціальний контейнер. Все це робить будинок цікавим для віддалених, але мальовничих місцевостей, наприклад, безлюдних куточків Карпат.

Навесні 2016 р. «Space Hub» планує презентувати поряд із Дніпропетровськом невеличке поселення на 200 солом'яних будинків, підключених до електромереж (що має здешевити опалення).

Зразок модуля

Модель модульного будинку

Модульні будинки, технології будівництва та ціни на everland.com.ua

it_dnipro INNOVATION BOX Дніпропетровський Регіональний Центр

Інфрачервона лампа

Меблі із картону

З 14 по 18 грудня 2015 р. у місті Дніпропетровську проходив міжнародний фестиваль «Все зvezди галактики». Організаторами фестивалю виступила громадська організація «Товариство підтримки талантів «ZIRKA».

За визначенням авторів проекту, фестиваль мав стати «унікальною космічною подією в житті Дніпропетровська, яке об'єднує творчість, космос і фантастику в одне ціле». Куратор фестивалю – Ніка Рудакова зазначила, що на даний час у Дніпропетровській області це єдиний міжнародний не вузькопрофільний, а багатожанровий фестиваль, який об'єднує художників, артистів, вокалістів, циркове та театральне мистецтво, тобто різні напрямки і різний вік. Оскільки ж особливою рисою Дніпропетровська є космічні технології, було вирішено проводити фестиваль на космічну тематику.

НА ФЕСТИВАЛІ ЗІРОК

У рамках фестивалю проводилися екскурсії до Дніпропетровського планетарію та Національного аерокосмічного центру ім. О.М. Макарова, дні

науки в «Парку ракет», день української культури та день фантастики, науки і культури у палаці культури «Шиннік». Але фестиваль далеко не обмежувався цими заходами. Окрім

пізнавальної науково-популярної програми відбувалися різноманітні творчі майстеркласи, виставки, презентації, фотографування з кіногероями, продавалися сувеніри. Палац

культури «Шиннік» на деякий час перетворився на космопорт у стилі «Зоряних війн». Тут можна було зустріти джедаїв, Падме, штурмовиків, а окрім них і гостей з інших світів – Груда та зелених гуманоїдів з Альфа-Центаври. Як і личить космопорту, було гамірно

«Хоча цього разу фестиваль розрахований на школярів, наступного разу ми, вірогідно, зробимо його в іншому форматі. Якщо це буде формат Comix Con-у, то ми більше залучатимемо людей, пов'язаних із фантастикою, співпрацюватимемо з різноманітними клубами» - куратор проекту «ZIRKA» та організатор фестивалю «Все зvezды галактики»,

Ніка Рудакова.

Фото з архіву автора

та метушливо. Хтось бився на світлових мечах, хтось випробовував котушку Тесли, поряд продавалось печиво у вигляді планет, зірок та ракет, значки зі штурмовиками та Зіркою смерті. У той же час під розмірений голос диктора проектор показував на екрані запуск ракети та оповідав історію конструкторського бюро «Південне». Моделі ракет та космічного корабля

«Буран» закликали до навчання у ракетно-космічному коледжі. Висихали нещодавно намальовані зображення планет і космічного простору. Різноманітні гуманоїди поспішали подивитися концерт і виступити на сцені. Організатори намагалися урізноманітнити заходи, поєднати розважальну і пізнавальну частину, для того, щоби кожен міг взяти для себе те, що його

цікавило найбільше.

Фестиваль проходив за підтримки міністерства культури України, міського відділу освіти м. Дніпропетровська, Дніпропетровської обласної ради, а також КБ «Південне» та організацій, які приймали учасників. Цілком логічно, що основними відвідувачами та учасниками фестива-

Фото з архіву автора

Фото: О. Рубанська ©

лю стали школярі. Тим не менше, організатори не збираються зупинятися на досягнутому і в подальшому сподіваються більше залучати дорослу аудиторію. За словами голови проекту, Ніки Рудакової, в процесі підготовки цього фестивалю у товариства «ZIRKA» з'явилися нові знайомства та чимало контактів, які дають змогу влаштувати у місті повноцінний фестиваль, який триватиме від 5-ти днів до 2-х тижнів і, з однієї сторони – буде аналогом американського Comiccon-у а з іншої – включатиме наукову складову. Не збираються організатори і обмежуватись Дніпропетровськом чи областю, а хочуть залучити учасників з різних куточків України.

Хоча товариство підтримки талантів «ZIRKA» має досвід проведення тематичних фестивалів талантів в Україні та Болгарії, а найближчим часом збираються у тур до США, формат фестивалю «Все зvezdy галактики» виявився

Фото: О. Рубанська ©

для неї новим. Довелося переключитися з шоу талантів ще й на науково-просвітницький напрямок. Утім, попри те, що новий формат – це завжди нові виклики, результатами проекту організатори цілком задоволені. «Відгукнулося досить багато шкіл. У планетарії було близько 200 дітей, на екскурсію до

аерокосмічного центру записалося близько 100 дітей», - каже Ніка Рудакова. – «До парку ракет мають прийти інші діти. Це все різні аудиторії». Такий інтерес свідчить про те, що в місті мається чимало зацікавлених у проекті і продовжувати його в майбутньому варто.

Фото з архіву автора

На фото:

Роман Беляєв, студент та Тетяна Петрівна Мандрика - викладач коледжу ракетно-космічного машинобудування.

На дні науки, фантастики та культури особливо вирізнявся стенд Дніпропетровського коледжу ракетно-космічного машинобудування Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара. Макети ракети «Зеніт-2», космічного корабля «Буран-Енергія» та космічних апаратів виглядали майже як справжні, а інформаційний стенд розповідав про переваги навчання у коледжі.

Коледж було засновано 25 жовтня 1944 р. Раніше це був «Механічний технікум», який входив до складу Міністерства оборони Ра-

дянського союзу. На сьогоднішній день коледж входить до структури Дніпропетровського університету ім. О. Гончара, де випускники можуть продовжити навчання.

На сьогоднішній день для навчання пропонують 8 спеціальностей. Серед них: монтаж та експлуатування підприємств і цивільних споруд; обслуговування верстатів з програмним управлінням та робототехнічних комплексів; зварювальне виробництво; технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях; розробка програмного забезпечення; обслуговування комп'ютерних систем та мереж; бух-

галтерський облік та єдина в Україні спеціальність – виробництво ракетно-космічних літальних апаратів. Студент коледжу – Роман Беляєв розповів нам про те, що на базі коледжу діє студентське конструкторське бюро експериментального авіа та ракетобудування, котре має власний музей-ангар, де розміщуються як студентські роботи, так і справжні ракети та космічні апарати. «Окрім масштабних моделей ракет, в нас мається і справжня бойова ракета 8К-67, яка стояла на озброєнні Радянського союзу з 1970 по 1986 рр.», - каже Роман. – «В нас також мається справжній супутник та блок «Є». Цей

Адреса: вул. О.М. Макарова, 27, м. Дніпропетровськ, 49089.

Тел.: (05692) 39-40-55 (приймальна комісія); (056) 792-36-22 (приймальня директора).

E-mail: dkrkm.dnu@gmail.com

Сайт: www.dkrkm.org.ua

блок призначався для висадки людини на поверхню Місяцю. В ньому мав розміщуватись космонавт, що було частиною спеціальної радянської космічної програми».

До 2012 р. ангар був засекреченим і відвідати його можна було тільки за спеціальними пропусками і підпискою про нерозголошення. На сьогоднішній же день музей відкритий для всіх охочих. За словами викладача коледжу – Тетяни Петрівни Мандрики, - записатися на екскурсію і відвідати музей можна за попередньою домовленістю (телефоном).

На базі коледжу діють ліцензовані підготовчі курси, студентам виплачується стипендія. Окрім навчання коледж пропонує студентам участь у студентському театрі естрадних мініатюр та спортивних секціях. Коледж запрошує всіх бажаючих на навчання.

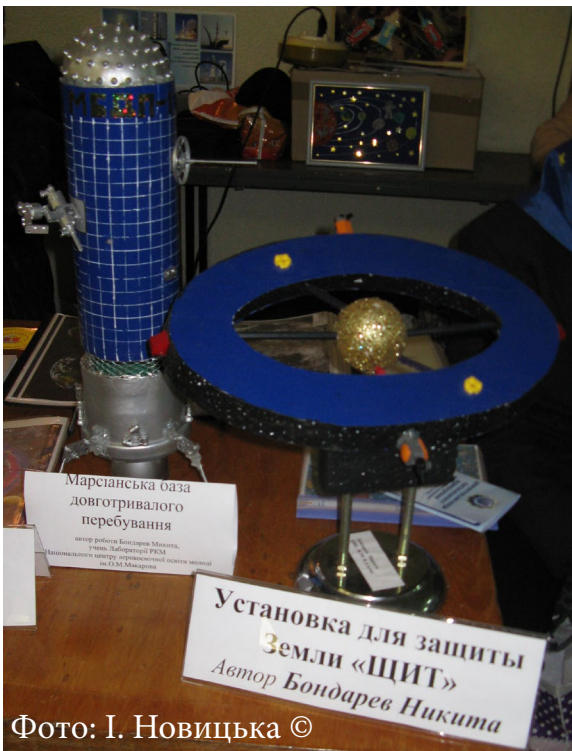

Фото: І. Новицька ©

Модуль для життя на Марсі та система захисту Землі, за задумом студентів Ракетно-космічного коледжу.

Святослав Чирук

Бойові дельфіни: вартіві чорноморських глибин

У фантастиці можна знайти безліч сюжетів про тварин, що приймають участь у бойових діях. Їх роль на фронті подеколи може бути дуже вагомою та епічною. У цьому контексті можна навести: повість А. Кларка «Острів дельфінів», радянський мультфільм 1991 р. «Підводні берети», фільм «Джоні-мнемонік» та багато чого іншого. У фантастичних творах тварини-воїни можуть бути як міфічними, так і реальними, як розумними, так і підкореними за допомогою дресування, магії, вживлення електродів тощо. Втім, чи існують у таких арміях прототиби з реального життя?

Для написання статті використовувалися доступні у мережі архівні матеріали з тренування дельфінів, популярні телепередачі та книги відомих дресувальників морських тварин: В. Дурова «Дрессировка животных» (1924) та Дж. Ліллі «Людина і дельфін».

Перші кроки в армійській підготовці морських тварин

Багато спеціалістів і досі вважають, що перші досліди над морськими тваринами почалися у 50 рр. в США. Проте, ще у 1915 р. російський дресувальник Володимир Дуров звернувся до Морського генерального штабу з пропозицією підготувати дельфінів та морських котиків для боротьби з німецькими підводними човнами та плавучими мінами. Їх пропонувалося використовувати для знешкодження об'єктів. Тварин навчили знаходити під водою муляжі мін та помічати їх спеціальними буйками.

За три місяці у Балаклавській бухті підготували 20 тварин, в основному тюленів.

На фото: Володимир Дуров з підопічними, 1905 р.

Проте, використати тварин у бойових умовах так і не вдалося. Однієї ночі всіх тварин отруїли, що потім підтвердилося розтином. Дуров написав листа до Морського генерального штабу, в якому просив 50 тисяч рублів на придбання нових тварин,

проте цим планам не суджено було здійснитися. У Росії почалася революція, і розслідування загибелі морських тварин та проект підготовки нових закрили. Зрештою, коли до влади прийшли більшовики, більшу частину записів було знищено.

На скільки розумні дельфіни?

• Дельфіни мають достатньо великий мозок, при цьому за співвідношенням маси мозку до маси тіла вони посідають друге місце після людей. Середня маса мозку людини трохи більша за 1,5 кг, тоді як дельфін при масі тіла 100-300 кг має

мозок вагою до 1-2 кг.

У дельфінів також достатньо розвинена кора великих півкуль, котра відповідає за реалізацію психічних функцій вищого порядку та побудову складної поведінки.

• У експериментах дельфіни можуть впізна-

вати своє відображення у дзеркалі, що є ознакою становлення самосвідомості. Навіть діти за даними психологів упевнено впізнають себе лише з двох років.

На думку деяких психологів, наявність свідомості є ключовим

елементом, що відрізняє людину від тварин.

• Дельфіни «промовляють» багату палітру звуків, що за результатами досліджень шотландських вчених свідчить про наявність в них своєї мови. Аналізуючи сигнали дельфінів,

На фото: афаліна з тренером Ендрю Гарреттом під час операції з розмінування радіомаяків у Перській затоці.

На плавнику у дельфіна спеціальний «пінгер», що дозволяє відстежувати його місцезнаходження.

Офіційне фото U.S. Navy photo

вони знайшли найбільш уживані звуки, котрі використовуються зграєю дельфінів по відношенню до кожного окремого члена.

Під час штучного відтворення цих звуків означений дельфін реагував так, ніби його кликали на ім'я.

Це дозволило науковцям висунути сміливе припущення про наявність у дельфінів власних імен, які вони самі дають один одному. Американські вчені пішли ще далі і

перевірили мову дельфінів спеціальною програмою, котра аналізує частоту і послідовність чергування звуків та дозволяє визначити, чи несуть ці звуки осмислене значення, чи просто є «абракадаброю» («Метод Ципфа»).

За результатами такого дослідження мова дельфінів виявилася наближеною до мови людей, а їх звуки можуть означати окремі слова. При цьому мова дельфінів виявилася навіть

більш осмисленою, ніж мова мавп.

•Про високий інтелект дельфінів свідчить і той факт, що вони швидко і охоче навчаються еволюційно недоцільним діям та виконують їх заради власного задоволення, а не за винагороду. Така поведінка нехарактерна для більшості тварин.

•Завдяки ехолокації дельфіни можуть відрізнити один від одного майже однакові предмети, наприклад, кульки,

зроблені з міді, олову, цинку. З двох об'єктів, діаметром 48 мм і 50 мм натренований дельфін знаходить і приносить за командою потрібний.

Завдяки розвиненому інтелекту, чутливим до підводних об'єктів органам сприйняття, грайливому характеру та доброзичливому ставленню до людей дельфіни виявилися чудовою зброєю, яку почали використовувати у військових діях.

Підготовка морських тварин в США

Про використання дельфінів у США інформації не дуже багато. Як належить кожному секретному військовому проекту, вона вкрита чутками та подеколи сумнівними фактами. Підготовка морських ссавців почалася наприкінці 1950 рр. Тоді дельфінів навчали знаходити втрачені снаряди, міни та торпеди.

Проте, вже у 1962 р. на острові Кі-Уест, штат Флорида, дельфіни почали відпрацьовувати бойові задачі. Їм було потрібно встановлювати міни на днища ворожих суден. Ці навчання виявилися провальними, адже тварини не розрізняли військові та цивільні кораблі та ліпили муляжі мін навіть на спортивні яхти. Згодом, у В'єтнамській військовій кампанії дельфіни проявили себе більш вдало. Під час операції, що отримала назву «Швидкий пошук», тварини охороняли акваторію військової бази США в бухті Камрань. На носі в кожного з них крі-

US Navy Photo

US Navy Photo

пився шприц з паралізуючою речовиною, котра призначалася для присипляння жертви, щоб в подальшому її можна було допитати. Проте, якщо людину не знаходили протягом кількох годин після уколу, її спіткала смерть.

Під час війни у В'єтнамі дельфінів тренували також і

голками або ножами, зривати з них дихальні маски та виштовхувати на поверхню під кулі військових. Історія зберегла імена двох ватажків дельфінів того часу – Таффі та Геркулес. По закінченню бойових дій Таффі навіть удостоїли урочистого звання сержанта ВМС США.

Варто сказати, що до охорони морських баз США залучалися не тільки дре-

сировані дельфіни, а й інші тварини, зокрема, морські леви, або сивучі. На відміну від дельфінів, відомих своїм миролюбним характером, а тому відчувачих сильний стрес, поранивши людину, сивучі, навпаки, - з легкістю виконували жорстокі команди.

Ходять чутки, що у той час від зброї підводних солдатів загинули двоє радянських аквалангістів-підривників.

По закінченню В'єтнамської військової кампанії морських диверсантів перевели до бази ВМС у бухті Пагет Саунд. На

US Navy Photo

на цілеспрямоване вбивство диверсантів. Для цього їх навчали дряпати ворожих аквалангістів отруєними

початку 1980 рр. облаштували бази з підготовки морських левів та дельфінів на Гавайях, в Сан-Дієго, Кі-Уесті. Дельфіни активно залучалися до

фінів виказують Індія, Іран, Ізраїль та деякі інші країни. Проте, морські тварини мають великий потенціал для використання у мирних програмах. Наприклад, дельфіни можуть бути надзвичайно корисними у дослідженнях морських глибин для прокладання газопроводу. Тварина може помітити механічне пошкодження труби чи виток газу, позначити його місцезнаходження, та допомогти опустити на дно необхідне для ремонту обладнання.

військових операцій у період 1991-2004 рр. На сьогоднішній день підготовка морського спецназу триває.

У відкритих джерелах можна знайти інформацію про навчання за різними програмами близько 250 тварин. Проте, враховуючи секретність проекту та надмірну цікавість до нього з боку преси, громадськості та захисників тварин, можна стверджувати, що точні дані про діяльність бойових дельфінів у США наразі невідомі.

На сьогоднішній день інтерес до бойової підготовки дель-

Бойові дельфіни за часів СРСР

У Радянському Союзі підготовка морських тварин розпочалася наприкінці 1960 рр. З цією метою створювалися одразу декілька баз: у Севастополі, на Кольському півострові і в бухті Витязь на Дальньому Сході. Для роботи з тваринами залучалися й цивільні дельфінарії, зокрема у місті Малий Утриш біля Анапи та в Батумі. Проте, через брак спеціалістів невдовзі організували спеціальну централізовану структуру у Мінську, котра отримала назву «Лабораторія проблем адаптації». Існують дані про невдалі спроби тренувати морських тварин за полярним колом. На північних базах до роботи залучалися морські зайці, гренландські та сірі тюлені тощо. До них завозили дельфінів та морських левів. Проте, ті не могли пристосуватися до сильних холодів, що дуже ускладнювало роботу. Тому північні центри підготовки морських тварин довелося закрити.

Важливою проблемою, яку необхідно було вирішити у той час, було отримання дельфінами потомства у неволі. Дельфіни добре розмножувалися, проте їх діти швидко гинули. Отримати покоління дельфінів, народжених у неволі, стало принциповою задачею, оскільки вони охочіше контактують з людиною, легше піддаються дресируванню та поведуться більш передбачувано. Лише у другій половині 70 рр. вчені нарешті отримали так званого «бойового дельфіна другого покоління», тобто народженого та вирощеного у неволі. За деякими даними радянські фахівці обігнали в цьому питанні американських колег. Потім можна було повністю сконцентруватися на іншій задачі – боротьбі з підводними шпигунами.

US Navy Photo

Чорноморський підводний спецназ

Перший військовий океанаріум побудовано у 1966 р. у Казачій бухті, Севастополь. Він мав кодову назву «Площадка-75», а 50 дельфінів-афалін, що там тренувалися, називалися «комбінованими біотехнічними системами». Основною задачею бойових дельфінів був пошук підводних ворогів. Починаючи з 1975 р. вони вартували вхід до бухти, працюючи позмінно протягом 4 годин. За допомогою сонару дельфіни могли виявити сторонній об'єкт на відстані до півкілометра. Клітки підводних вартових були обладнані таким чином, що після знаходження ворога дельфін міг натиснути на спеціальний важіль, котрий відчиняв дверцята, даючи змогу озброєній тварині виплисти на перехват. У своїх клітках афаліни могли помітити во-

рога у 80% випадків вдень і у 28-60% випадків вночі. Проте, якщо дельфін знаходився на волі, вірогідність виявити шпигуна досягала 100%. Слід зазначити, що проявляли себе ці дельфіни тільки на навчаннях.

За переказами, США називало чорноморських бойових афалін «червоними дельфінами» за широку варіативність вбивчого арсеналу. Якщо аме-

риканські морські

Для виконання військових задач у Чорному морі залучався окремий вид дельфінів – чорноморська афаліна. Афаліни вважаються надзвичайно розумними, мають довжину тіла 2,3-3 м, важать 150-300 кг, живуть у середньому 20 років, хоча окремі тварини доживають до 40 років. Афалін можна зустріти практично в усіх українських дельфінаріях, де вони виконують складні номери та навіть займаються психотерапією.

тварини були озброєні довгими голками, то радянські вчені не обмежували себе в ідеях. Так, до носу дельфінів змогли прилаштувати підводні пістолети, кулемети та навіть тристволку, що стріляла кулями 12 калібру на відстань до 20 метрів.

Бойових морських тварин

називали «біотехнічною групою особливого призначення». Ця група розподілялася на дві підгрупи: розвідників та бійців. Якщо у першій підгрупі використовувалися лише дельфіни, то до другої окрім афалін залучалися морські леви.

Група розвідників використовувалися для пошуку об'єктів, зокрема, ворожих підводних човнів чи снарядів, загублених під час навчань, а також для підйому цих об'єктів на поверхню. Відомо, що біля Феодосії дельфіни змогли знайти близько 1500 торпед, що затонули під час стрільбищ. Дельфіну одягали на шию спеціальний якір, що містив радіомаяк. Коли тварина знаходила на дні учбову торпеду, вона тикалася носом поряд з нею та скидувала туди маяк разом з буйком, який було видно над водою. Тоді до ракети спускалися водолази та підіймали її на поверхню. Підготовка дельфінів непогано окуплялася, оскільки кожен загублений снаряд коштував

*Балаклавська бухта,
м. Севастополь*

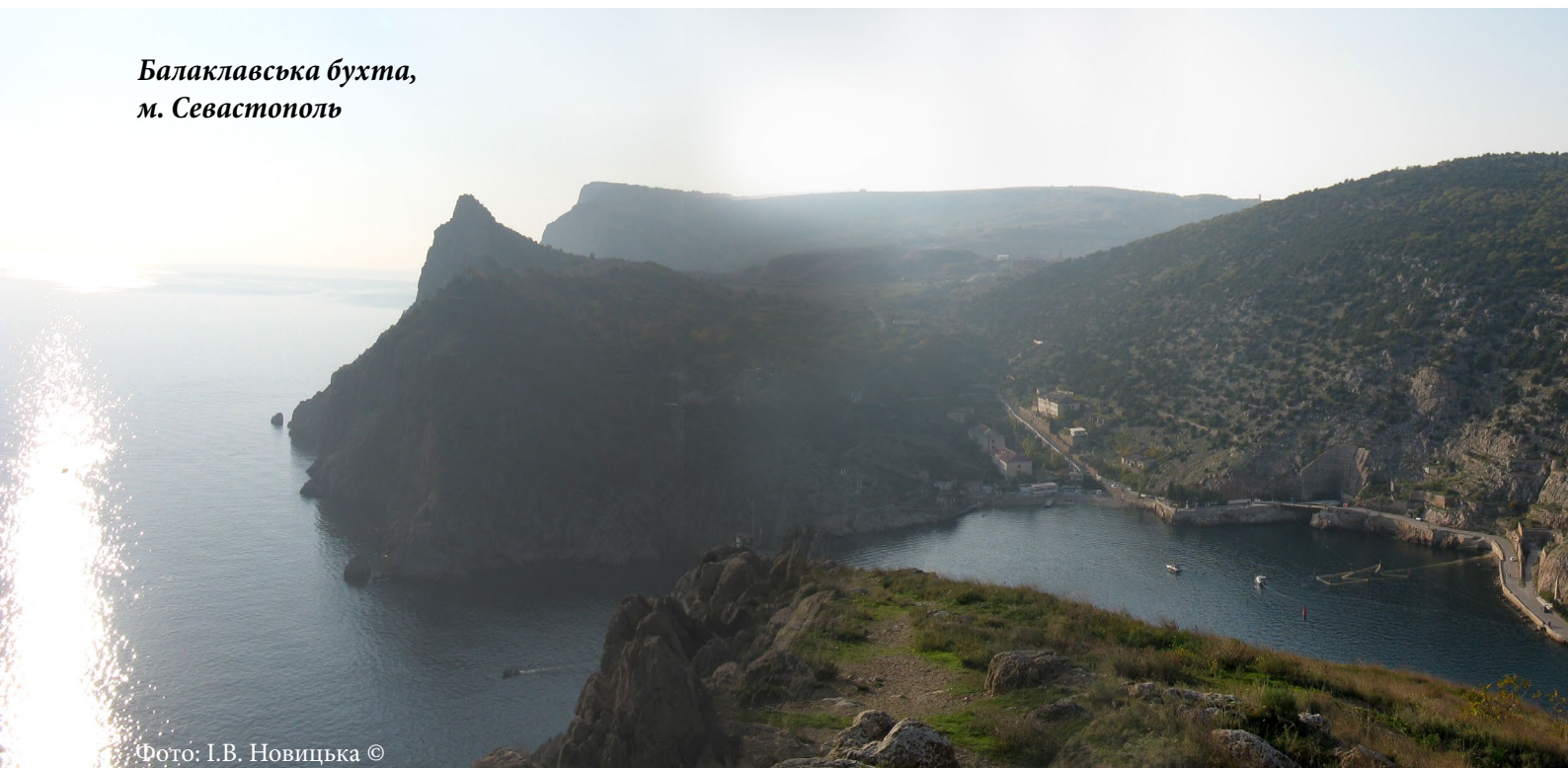

Фото: І.В. Новицька ©

Як дельфінів вчили вбивати людей?

US Navy Photo

Дресування дельфінів – достатньо легкий процес, що відбувається у вигляді гри. Проте, якщо тварина запідозрить, що її дії несуть шкоду, вона може відмовитися виконувати команди. Тому дельфінів намагалися використовувати у вбивствах лише у крайньому випадку, окрім випадків, де вони були камікадзе.

Щоб навчити дельфінів робити вбивчі дії, їх не кормили кілька днів. Після чого до них в басейн спускався дресувальник, одягнений як аквалангіст-диверсант, з торбою риби.

Дельфіни починали випрошувати рибу, проте дресувальник давав її тільки в одному випадку – коли тварина торкнеться носом його тіла. Дельфіни швидко навчалися цій нехитрій вправі, і через деякий час зграя охоче штрикала носами людину в костюмі аквалангіста, сподіваючись на порцію риби. Військовим залишалося лише приладнати до носа тварин намордника з балонами вуглекислого газу та довгою, приблизно до 1 метра, титановою голкою. Така довга голка була потрібна для того, щоб диверсанти не могли попередити атаку дельфіна, відштовхнувши його руками.

Ще одним варіантом роботи з дельфінами було опо-

віщення щодо наближення об'єктів малих величин. Для цього групу тварин поміщали у підводні клітки, обладнані камерами спостереження, відео з яких транслювалося диспетчерам. Якщо дельфіни чули у воді якісь рухи, або удар від пірнання аквалангіста, вони мали повернутися носом у бік джерела загрози. Приблизні координати місцезнаходження диверсанта визначали на перетині напрямків, куди вказували дельфіни, і направляли туди групу військових.

Програма з використання дельфінів як камікадзе не була надто успішною. Після випробувань, в яких тварина загинула на очах у зграї, решта дельфінів вчинили бунт та відмовилися виконувати команди дресувальників.

Тоді дельфінів спробували опанувати за допомогою вживлення у мозок електродів. Ця операція зі створення підводних кіборгів-вбивць дозволяла керувати поведінкою дельфінів на відстані. Завдяки електродам стимулювалися окремі ділянки мозку тварини, що дозволяло створити ілюзію яскравого спалаху або гучного звуку. Якщо спалах створювався праворуч, налякана тварина пливла ліворуч і навпаки. Так можна було досягти, щоб дельфін плив у потрібному напрямку, з потрібною швидкістю. На спині в такого дельфіна розміщували міну, яка вибухала від удару об борт ворожого судна.

Проте, від використання кіборгів-дельфінів у військових цілях швидко відмовилися, оскільки операції на мозку коштували великих грошей, а тварини після них ставали хворобливими. Однак, подібні операції використовуються в науці для дослідження складних форм поведінки тварин. Так, за допомогою вживлення у мозок дельфінів електродів вчені зафіксували в них однопівкульний сон та довели, що дельфіни займаються коханням для задоволення: у клітку з дельфіном помістили важіль, коли тварина його натискала, електроди в її мозку створювали відчуття оргазму.

Дослід скінчився трагічно: дельфін знов і знов натискав важіль, допоки не довів себе до смерті.

*Будівля центру з підготовки бойових дельфінів,
Балаклава, м. Севастополь*

Фото з архіву автора

чималі гроші.

Дельфінів-розвідників використовували і в цивільних роботах. Наприклад, вони допомагали знаходити на дні старовинні кораблі та амфори. Для цього дельфінам потрібно було опанувати мистецтво фотографії. Тваринам прикріплювали глибоководний фотоапарат та вчили робити знімки різко смикнувши плавниками. Щоб знімок був чітким, дельфін мав навчитися завмирати перед тим, як його зробити, а також заплющувати очі, щоб

не бути засліпленим спалахом фотокамери. Фотографії, зроблені дельфінами, дозволяли визначити, варта підводна знахідка уваги та підйому на поверхню, чи ні.

Група бійців розподілялися на диверсантів та антидиверсантів. Для цих тварин спеціально розроблялися підривні заряди, намордники та зброя. Навчання бійців проходило у вигляді гри: за правильно виконану дію дельфін отримував їжу. Якщо тваринам подобалася гра, вони починали імпровізувати

і пропонувати свої варіанти виконання потрібних дій.

Українська доля бойових дельфінів

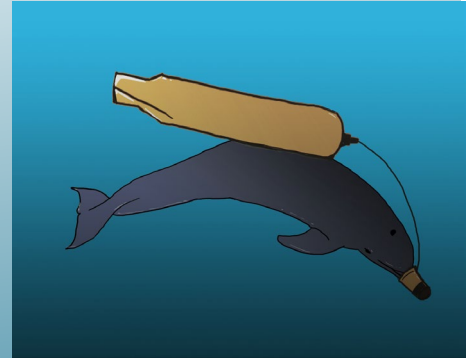
Після проголошення Україною незалежності дельфінарії у Севастополі став цивільним об'єктом. Переважна більшість тренерів та інших фахівців звідти звільнилася. У 1993 р. через погане фінансування багато тварин випустили на волю. Проте, ці дельфіни не звикли до життя у відкритому морі,

Оснащення бойових дельфінів

Дельфіни-розвідники

Основна мета: пошук затонувлих предметів.

Обладнання: відеокамери, фотокамери, буї з радіомаяками. Допливши до предмету дельфін зкидає носовий ковпак з вантажем, а буй спливає на поверхню, де його помічають водалази.

Дельфіни-шпигуни (антидиверсанти)

Основна мета: знешкодження ворожих шпигунів-водолазів.

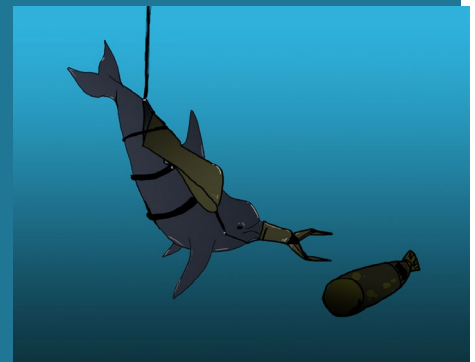
Обладнання: намордники з довгими голками з отрутою або паралізуючою речовиною (у США), або ж намордники з вогнепальною зброєю (СРСР).

Дельфіни-шпигуни (диверсанти)

Основна мета: мінування та розмінування підводних об'єктів.

Обладнання: мінні заряди, захвати-маніпулятори, титанові сидла з передавачем та тросом, щоб витягати дельфіна на поверхню.

не вміли знаходити собі їжу, тому багато з них поверталися до своїх порожніх вольєрів і швидко загинули. У той же час з'являлися новини про напади дельфінів на людей по всьому узбережжю Криму. У 2000 р. новини повідомили, що через брак коштів дельфінарій був змушений продати трьох дельфінів та одну білугу до Ірану. Повідомлялося, що це було зроблено виключно у мирних цілях.

Наприкінці 2012 р. керівництво України заявило про відродження підготовки

бойових дельфінів у Севастополі. Пріоритетним завданням тренувань став пошук затонувлих предметів. Але після сумнозвісних подій 2014 року доля тамтешніх підопічних невідома.

Ті дельфіни, що залишилися в Україні, дають циркові вистави та допомагають у реабілітації людям з особливими потребами. Робота з дельфінами має великий невійськовий потенціал, який людство ще має для себе розкрити.

Перелік «військово забор'язаних» тварин у світі значно ширше: у різних країнах в армії служать: собаки, коні, слони, птахи, пацюки, свині, буйволи, мавпи і навіть лами. Але дельфіни у цьому плані особливі: розумні, доброзичливі, грайливі та приязні до людей, завжди готові прийти на допомогу, - вони можуть дати значно більше, ніж вимагає людина сьогодні. Хочеться сподіватися, що у майбутньому тандем людина-дельфін набуде нових, гуманних форм взаємодії.

Стартовий майданчик українського космосу

Святослав Чирук

Будинок з червоної цегли розмістився неподалік від Юридичної академії у Дніпропетровську. Місцеві мешканці, а особливо – студенти, пам'ятають цю споруду як кінотеатр «Оріон», котрий певний час працював у цьому ж приміщенні. Проте знакове воно аж ніяк не через це. Великі банери з космічними пейзажами і український прапор, що майорить у повітрі, одразу дають зрозуміти – тут починається український космос. І це справді так, бо у піраміді із блакитним дахом знаходиться Національний центр аерокосмічної освіти молоді ім. М.О. Макарова. Центр було створено в 1996 р., а через десять років – у 2006 р., присвоєно ім'я його засновника. І за зовнішнім виглядом, і за наповненням Центр можна порівняти з брамою в космос і в широкий світ для школярів та студентів з усієї України.

Космічна школа

Завдяки Урсулі Ле Гуїн та Джоан Роулінг всі ми знаємо, що маги мають навчатися у магічних школах та академіях. Звісно, бо магія – складна наука, котрій потрібно вчитися. Та для того, щоби запустити ракету в космос чи сконструювати марсохід вчитися потрібно не менше, а то й більше. Бо фізика, математика та хімія – це також магія, і для її засвоєння теж потрібно завершувати спеціальні школи та академії. Саме така школа і діє при Національному центрі аерокосмічної освіти молоді ім. М.О. Макарова.

Як впливає із назви – Центр, перш за все, опікується освітою, бо зрозуміло, що для

Коли заходиш до виставкової зали Національного центру аерокосмічної освіти ім. О.М. Макарова, перше враження яке відчуваєш – що ти занурився у світ «Interstellar-у» або «Марсіянина». Особлива гра світла, луна у просторій залі і космічні супутники в натуральну величину – такі, якими вони літають в космосі, а деякі з експонатів дійсно там були. Ця велич вражає. На якусь мить дійсно вважаєш себе героєм фільму чи космічним розвідником. Тільки на апаратах написано не «Interstellar», а «Інтеркосмос», і вони не вигадані, а справжні.

Так виглядає вхід до Національного центру аерокосмічної освіти молоді ім. О. Макарова

Фото: І.В. Новицька

того аби конструювати літальні апарати – будь то літаки чи ракети, - слід мати дуже добру базову підготовку з точних наук, особливо – фізики та математики. Утім, загально-освітні школи з різних причин не завжди можуть дати

школярів, які хочуть цим займатися, потрібний рівень знань. Надолужити цю прогалину і намагається Центр ім. О.М. Макарова. На базі центру діє аерокосмічна школа як зі стаціонарною, так і з заочною формами навчання. Тут дітям викладають по-

силений курс математики і фізики, а також окремі вузькопрофільні спеціальності, пов'язані з космосом. Лекції ведуть викладачі Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара. Щоро-

ку у школі навчається від 500 до 700 дітей, а навчання триває протягом 3-х років. Дітей та їх батьків приваблює як високий рівень підготовки, так і те, що навчання у школі безкоштовне. Окрім того, навіть якщо дитина не схоче в подальшо-

«Наші діти часто приймають участь у міжнародних змаганнях. Цього року (2015 р.) приймали участь в конкурсі у Львові. Група зайняла 1-ше призове місце», - каже начальник відділу наукових досліджень НЦАОМ. - «В інші роки представники нашої лабораторії аерокосмічного моделювання також займали одне з призових місць. Ми пишаємось тим, що на нашій базі діти можуть засвоювати знання і показувати свої досягнення на міжнародному рівні. Це і робототехніка, і ракети. Усі моделі – справжні, вони рухаються, запускаються, злітають. Це не просто муляжі. Окрім того, в нас проходять конференції, в яких приймають участь студенти. Серед них: щорічна міжнародна наукова конференція «Людина і космос», яка відбувається у квітні. Восени також проходить постійно діюча конференція «Дніпровська орбіта», котра проводиться вже протягом 10-ти років».

У космічній школі мають право навчатися школярі з 9-го по 11 класи. Навчання безкоштовне. Діє заочне відділення, проте, для того, щоби поступити на навчання до школи, необхідно успішно виконати завдання. Завантажити завдання можна тут: http://www.unaec.dp.ua/_files/doc/ekzamen_ua.pdf

му пов'язувати своє життя із космічною галуззю, якісний рівень знань із точних дисциплін ще нікому не завадив.

Проте школа – лише один із напрямків освітньої роботи Центру. Тут навчають

web-дизайну, діє лабораторія ракетно-космічного моделювання (робототехніка), курси підвищення кваліфікації в галузі ракетно-космічної освіти, проводяться міжнародні конференції, присвячені космосу. Разом із Дніпропетровським

національним університетом ім. Олесь Гончара, Національним технічним університетом України «КПІ» та Національним аерокосмічним університетом ім. Н.Е. Жуковського «ХАІ», Центр аерокосмічної освіти ім. О.М. Макарова задіяний в роботі зі створення

українського університетського мікросупутника, а в подальшому, разом з Берлінським технічним університетом та Токійським університетом, сподіваються створити цілу низку космічних апаратів.

Аерокосмічний музей

Для того, щоби вивчати космос, звісна річ, його треба любити. Звідси випливає і інший напрямок діяльності Центру – популяризаторська робота, неабияку роль в якій займає виставкова зала Центру – справжній космічний музей і, до того ж – один з найкращих в Україні. Щороку його відвідують близько 10 000 людей. Тут справді є на що подивитися: справжні супутники – особливо вражає супутник «Океан» вагою 6,5 тон, який займає ледве не третину зали, внутрішній костюм першого українського космонавта – Леоніда Каденюка, зразки космічної їжі, носова частина літака Як-40 з робочими приладами (екскурсовод просить, щоби їх не вмикали), моделі ракетноносіїв. Те, що моделі несправжні немає розчарувати відвідувачів. Реальні ракети з цілком зрозумілих причин просто не змогли увійти до зали, проте їх можна побачити надворі, куди вас також виведе екскурсовод. Всі бойові ракети на екскурсійному майданчику знаходились на бойовому чергуванні – це справжні учасники холодної війни. Окрім ракет тут містяться контейнери для них, двигуни мирних ракетноносіїв «Циклон» та «Зеніт», елементи мінометного старту ракети, справжнє захисне обладнання бойоголівки, яке пройшло випробування і було виловлено з Тихого океану, форвакуумні камери від двигунів різних бойових ракет, у тому числі – першої радянської ракети Р-1, копії німецької ракети Фау-2, елементи протиракетної оборони (дається взнаки війсь-

Фотографії: І.В. Новицька

В музеї нараховується до 5000 експонатів.

«Кнопки і тумблери не вмикати!» - повідомляє напис над кабіною літака Як-40. «Передня частина кабіни, тобто панель навігації, і досі працює», - повідомляє екскурсовод. - «Велике прохання нічого не натискати».

Помаранчевий пристрій - застаріла модель «Чорної скриньки», що встановлювали на борт літаків.

Форвакуумна камера ракети Р-1, копії німецької ракети ФаУ-2

Фото: І.В. Новицька

кове минуле Центру ім. О.М. Макарова – раніше на його місці розташовувалось артилерійське училище, елементи ПРО – його спадок) та багато іншого. В музеї нараховується до 5000 експонатів.

Приємне враження справляє те, що екскурсоводи розповідають не завчений текст, а вільно володіють матеріалом та радо відповідають на запитання відвідувачів і, коли

Тестовий зразок захисного покриття бойоголівки (приймав участь у випробуваннях, вилучений з Тихого океану). Оригінал.

Фото: І.В. Новицька

люди мають таке бажання, багато чого можна дізнатися поза межами екскурсії. В тому, що екскурсії ідуть щільним потоком, одна за одною, переконалися і кореспонденти «Das ist fantastisch!». Школярі, банківські працівники, група китайських туристів – це лише за дві години! При цьому ще кілька груп чекали в холі своєї черги. Екскурсовод Ганна каже, що в найбільшому захваті від екскурсій бувають іноземці. Така особливість склалась, імовірно, через те, що іноземні групи складаються, переважно, з людей зацікавлених, тоді як серед місцевих мешканців трапляється багато випадкових відвідувачів. «Іноземці радіють, наче діти», - каже вона. – «Підбігають до експонатів, кажуть: «О! Я про це читав, і про це! Ось воно яке!», співвітчизники реагують більш прохолодно, сприймають це як належне. Не всі замислюються над тим, що лише кілька країн у світі у ХХ ст. займалися засвоєнням космосу, і подібні експонати є унікальними.

Через велику кількість відвідувачів домовлятися про екскурсію бажано заздалегідь (телефоном). Це потрібно не тільки для того, щоби узгодити розклад, але і для того, аби визначитись, яка форма екскурсії буде краща – чи то дитяча, чи доросла, чи вузькоспеціальна. «Від цього залежить і тривалість екскурсії. Якщо дитячу екскурсію можна провести за 20 хвилин, то для дорослих і спеціалістів екскурсії можуть тривати від 40 хвилин і до 2-х годин включно», - розповідають співробітники Центру. Музей працює 6 днів на тиждень з 10.00 до 17.30 (за попереднім записом).

Історія вивчення космосу у Дніпропетровську

Виникнення космічної галузі у Дніпропетровську тісно пов'язано із холодною війною і гонкою озброєнь. Після завершення Другої світової війни СРСР зіткнувся з наявністю атомної зброї у Сполучених штатів і створив власну бомбу. Проте бомба – це лише пів справи, для того, щоби її доставити, необхідна ще й бойова ракета, а їх як раз в Радянського союзу не

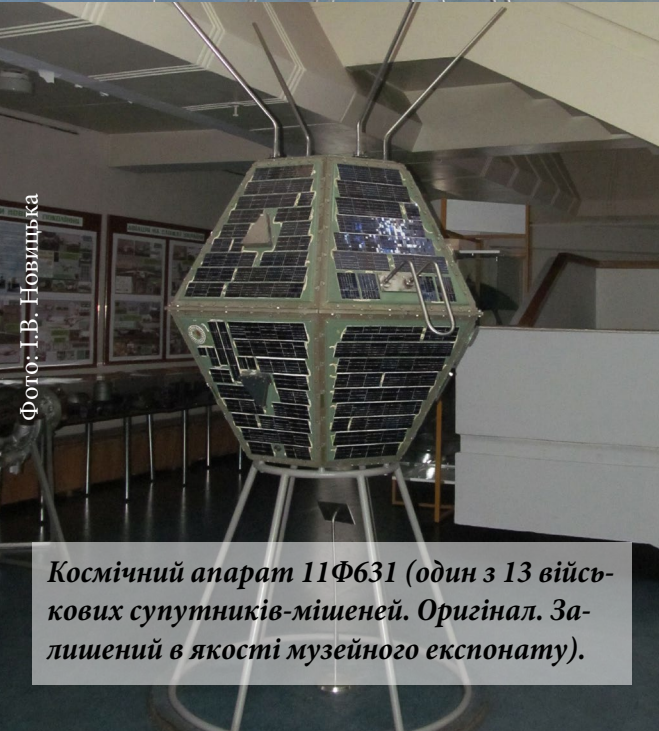
Бойова ракета, розділена на ступені (згори) та чохол для її транспортації (знизу)

Фотографії: І.В. Новицька

було. У терміновому порядку було створено конструкторське бюро з керованої ракетної техніки, очолюване українцем – Сергієм Павловичем Корольовим. Працівники бюро, перш за все, вивчили зразки ракетної техніки переможеної у війні Німеччини, на основі яких у 1948 р. було створено першу радянську ракету Р-1 (копія ракети ФаУ-2). У подальші роки з'явилися нові ракети серії «Р» (у 1953 р. – Р-2, а в 1955 р. – Р-5). Хоча вони мали відносно невелику дальність польоту, їх було вирішено поставити на бойове

Космічна установка «Інтеркосмос»
(спутник для вивчення навколосезонного простору, створений за міжнародною програмою 1960-х рр.)

Космічний апарат 11Ф631 (один з 13 військових супутників-мішеней. Оригінал. Залишений в якості музейного експонату).

Військовий супутник «Січ-1», 1970-і рр.

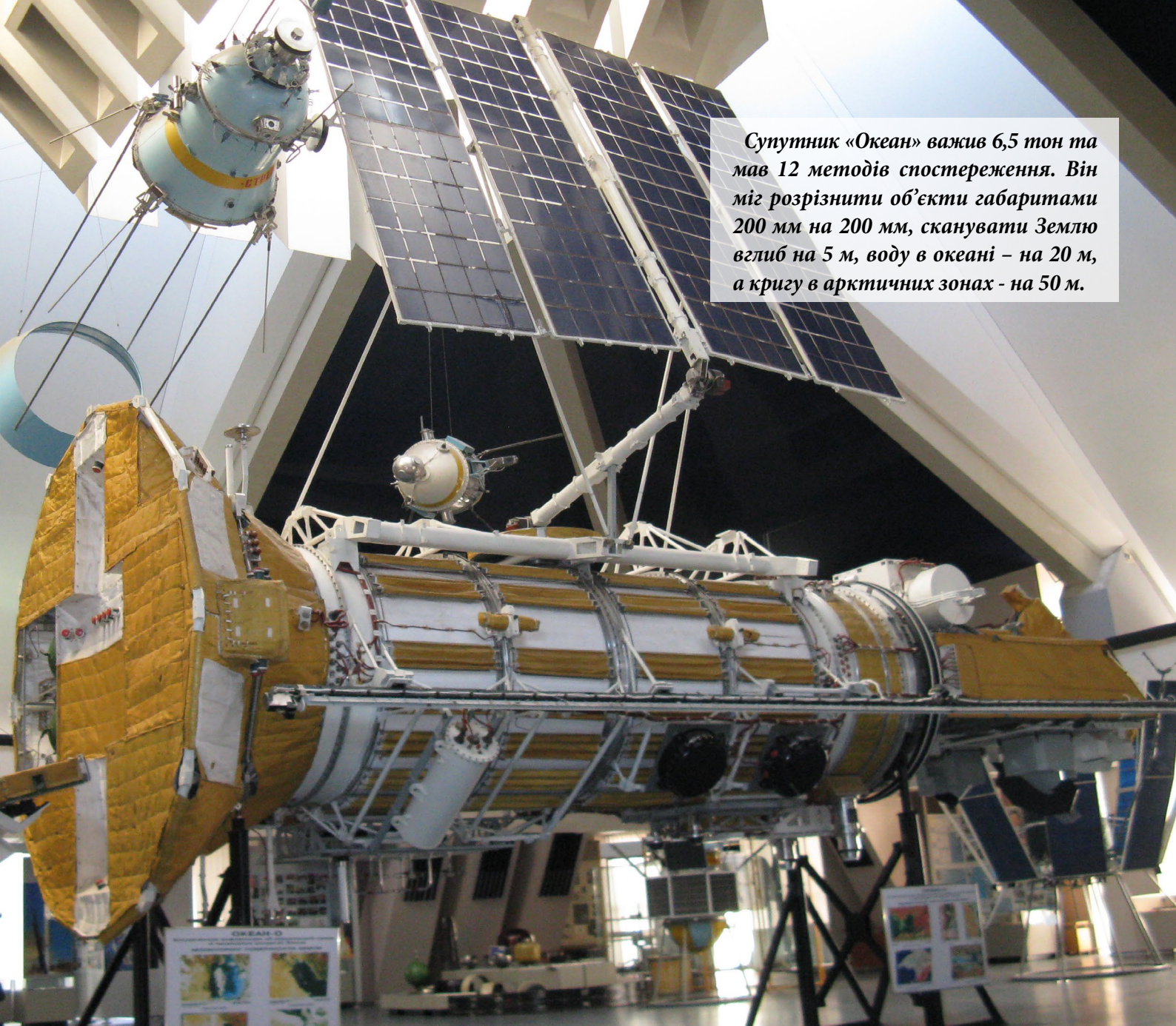
чергування. Оскільки експериментальний завод С.П. Корольова не міг впоратися з масовим виробництвом, було вирішено створити секретний ракетний завод. Через два роки пошуків найкращого місця розташування було обрано Дніпропетровськ. Місто мало добру транспортну розв'язку, у тому числі – велику водну артерію, знаходилося у металургійному центрі, мало багато технічних освітніх закладів, було промислово розвинутим і ... мало усього лише 540 тис. населення, що дозволяло його закрити (міста понад 1 млн. мешканців закривати заборонялося).

Ракетний завод створювався на базі нещодавно заснованого (в роки Другої світової війни) заводу «Автомобільний гігант». До 1951 р. завод дійсно виготовляв автомобілі – переважно вантажівки.

Ракети спочатку також були зареєстровані як автомобілі – «автомобілі вертикального злету». Завод випускав ракети небаченими темпами – 250 штук рік (1,5 ракети за добу).

Подальший розвиток радянської космонавтики і заводу у Дніпропетровську вирішив С.П. Корольов, точніше його сварка із військовими через небажання використання інших варіантів палива окрім тих, що використовувались у ракетах серії «Р». Корольов був певен, що тільки з таким типом палива він зможе запустити ракету в космос, що і було його кінцевою метою. А паливо військових не влаштувало з багатьох причин. По-перше, заряджати таку ракету треба було дуже довго, по-друге, знаходитись у стані бойової готовності вона могла украй короткий термін, по-третє, паливо містило чистий спирт, який солдати (ще б пак!) намагались випити.

Спробувати використати інші види палива наважився колега С.П. Корольова – Михайло Кузьмич Янгель. Під його керівництвом у 1954 р. на заводі було створено окреме конструкторське бюро – КБ «Південне». В 1958 р. була розроблена перша ракета на новому типі палива. Корольов до розробок Янгеля спочатку поставився не надто схвально, проте вдяти нічого не міг – ракети Янгеля літали. В подальші роки КБ поступово намагалося збільшити дальність польотів. Врешті решт, у 1971 р. після випуску ракети 15-А-14 (могла досягнути будь-якої точки у США), Радянському союзу вдалось досягти паритету зі США у дальності ракетних польотів і розпочалась нова доба гонки озброєнь –

Супутник «Океан» важив 6,5 тон та мав 12 методів спостереження. Він міг розрізнити об'єкти габаритами 200 мм на 200 мм, сканувати Землю вглиб на 5 м, воду в океані – на 20 м, а кригу в арктичних зонах – на 50 м.

космічна, що поєднувалось із інтелектуальною боротьбою. З цього часу бойові блоки могли виноситись на орбіту, знаходитись на орбітальному польоті в якості супутника і наносити звідти удари. Це доба легендарної ракети SS-18 чи не менш легендарної ракети «Сатана» (утім, в Радянському союзі її називали «Воеводою»). КБ «Південне» і «Південмаш» почали використовувати застарілі бойові ракети в якості ракетоносіїв, що коштувало в 10 разів менше, аніж використовували ракети «Предприятия п/я В-2572» (суч. РКК «Энергия» - КБ С.П. Корьольова). Внаслідок більш

дешевих запусків, Дніпропетровськ перетягнув на себе цілу низку космічних проєктів, якими раніше опікувався С.П. Корьольов. Серед них: програма моніторингу Землі, програма вивчення космічного простору, програма вивчення Сонця (частково) і програма вивчення інших планет сонячної системи (частково).

Але це було лише одним із напрямків роботи КБ «Південне». Після того, як у 1957 р. С.П. Корьольов запустив у космос перший штучний супутник Землі, на нього посилались замовлення, з якими він не міг самостійно впоратись. Це підштовхнуло його

звернутися по допомогу до М.К. Янгеля. Вже наступного, 1958 р., на КБ «Південне» почали займатися виробництвом космічних супутників. У 1962 р. перший такий супутник – «Дніпровський-1» з'явився на орбіті Землі. З 1962 по 1964 рр. КБ «Південне» запустило в космос 24 супутники такого типу, але строк їх експлуатації був закороткий. Акумулятори дозволяли досліджувати поверхню Землі лише протягом 10-20 днів, що було вкрай недостатньо. М.К. Янгель мав потребу у сонячних батареях, які в цей час коштували надзвичайно дорого (1 грам за 1 грам золота), та потребував більше коштів на

розробки супутників. Очільник КБ звернувся по допомогу до керівництва країни, але у виділенні коштів йому відмовили. Це підштовхнуло М.К. Янгеля до відчайдушного кроку – виступити з ініціативою створення міжнародної космічної програми. Враховуючи те, що М.К. Янгель керував секретним конструкторським бюро, замовлення якого виконував секретний завод, цією пропозицією в Москві були шоковані. Врешті решт, після тривалих роздумів, М.К. Янгелю дозволили створити міжнародну програму, але не як керівнику конструкторського бюро (в цьому питанні секретність зберігалася), а як академіку Академії наук. В цій якості він і засновує першу в світі міжнародну космічну програму «Інтеркосмос». Програма діяла протягом 1960-х років. У ній приймали участь 38 країн. Серед них: Китай, Індія, Бразилія, Австралія, Арабські емірати, Туреччина та інші. Міжнародне фінансування дало змогу КБ «Південне» підвищити строк експлуатації супутників до 10-20 місяців. В межах цієї програми згодом розробили 25 видів типорозмірних супутників. Усього в космос по ній запустили 338 супутників Землі.

Після згортання програми виготовленням супутників зацікавились військові. В 1973 р. в космос запускають супутник «Січ-1», метою якого є вивчення земної поверхні для військових потреб. Він мав 6 методів спостереження Землі: оптичний, радіолокаційний, радіаційний, електромагнітний, надвисокочастотне випромінювання та інфрачервоний і з висоти 350-680 км. міг розрізнити предмети габаритами 5X5 метрів. Після того,

як функціональні можливості цього супутника вже не могли виконувати військових задач, в космос було запущено новий супутник – «Океан». Цей супутник важив 6,5 тон та мав 12 методів спостереження. З тієї ж самої висоти, що й «Січ-1»,

він вже міг розрізнити об'єкти габаритами 200 мм на 200 мм. Окрім того, міг сканувати Землю вглиб на 5 м, воду в океані – на 20 м, а кригу в арктичних зонах - на 50 м.

Новий супутник «Океан» поставив перед КБ «Південне» і нову задачу. Вага супутника не дозволяла використовувати для його запуску в космос застарілі бойові ракети, а знімати для цієї мети з бойового чергування ракети SS-18 заборонялося. Постала потреба у розробці нового, мирного ракетноносія. До цієї роботи підключились екологи. Внаслідок цієї співпраці постав носій «Зеніт» (діаметр 4 метри, висота – 57 метрів, стартова вага 460 тонн. Може підійняти до 15 тонн вантажу). У 1988 р. за його допомогою «Океан» вивели в космос.

Після розпаду СРСР саме ці ракетноносії використовувались у міжнародній програмі «Морський старт»,

з платформи якого КБ «Південне» здійснило 36 запусків ракет – 2 – аварійних і 34 успішних. Загалом, підприємство запустило в космос 1100 супутників. Із них більше 400 супутників – власної розробки.

Можна сказати, що історія КБ «Південне» і заводу «Південмаш» - це історія поступового відходу від військових потреб до мирного засвоєння космосу.

Трохи дивує, що Аерокосмічний музей у Дніпропетровську не надто відомий в Україні порівняно із іншими космічними музеями. На відміну від Музею космонавтики ім. С.П. Корольова в Житомирі, його не пропонують туристичні сайти, хоча експозиція варта того, аби побачити її на власні очі. Ймовірно, далось взнаки секретне минуле – ще зовсім нещодавно частина експонатів була засекреченою. «Раніше на експозицію в аерокосмічний центр потрапити міг далеко не кожен охочий. За словами співробітників цієї установи, відвідувачу необхідно було мати спеціальний допуск» - пише «Українська історична правда».

Адреса Національного центру аерокосмічної освіти молоді ім. О.М. Макарова: 49005, м. Дніпропетровськ, пр. Гагаріна, 26, п/с 503.

З питань навчання у школі можна звертатися за тел.: (056) 3713-58-64; e-mail: star-way.dp@mail.ru.

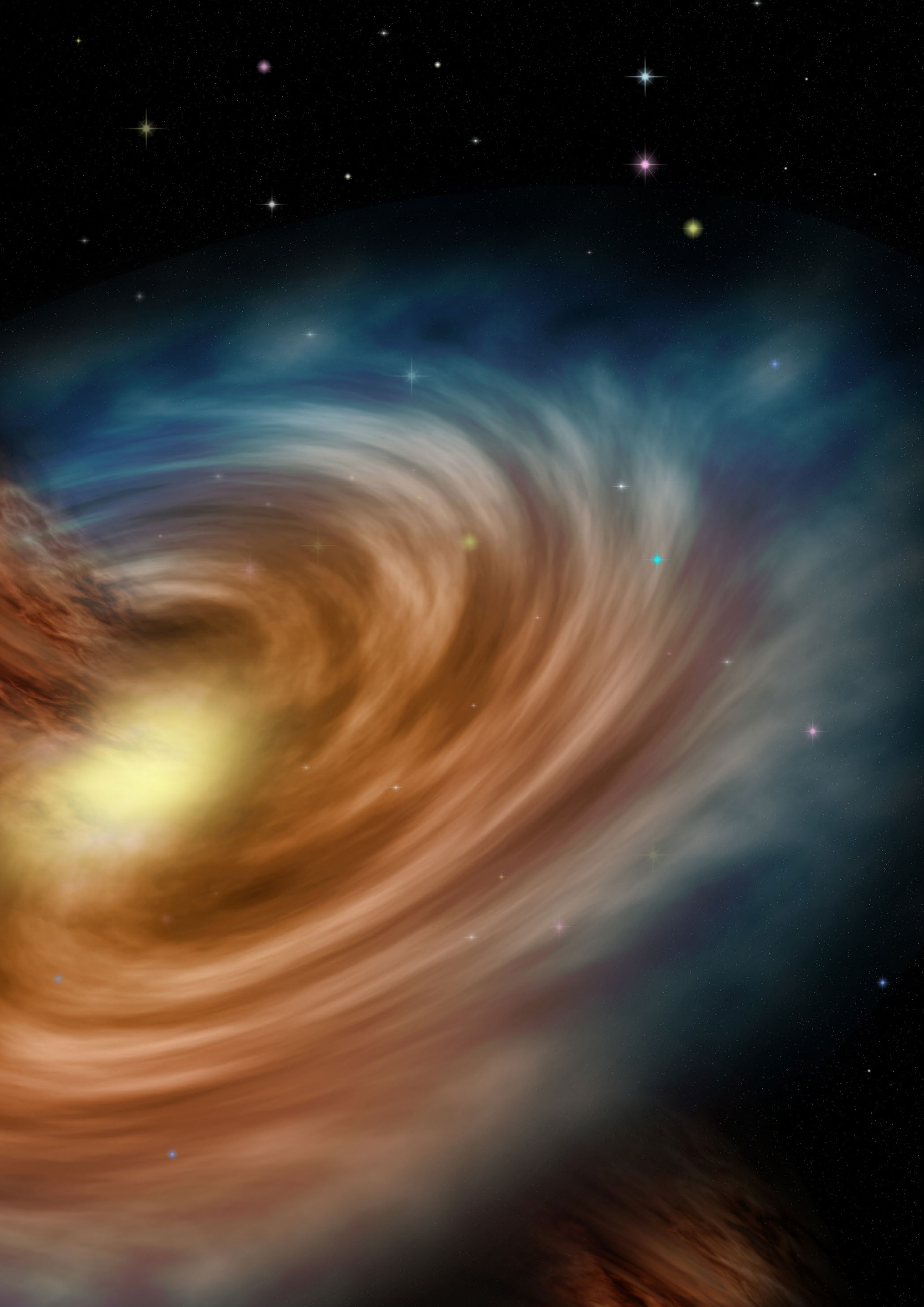
З питань екскурсій звертайтеся за тел.: +38(056) 713-58-81

Лабораторія ракетно-космічного моделювання: (056)713-58-64

Сайт організації: <http://www.unaec.dp.ua>

ФАНТАСТИЧНА
МОЗАЇКА

**Бот.
Гуаякільський
парадокс**

Автор: Максим Кідрук
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 9789661496322

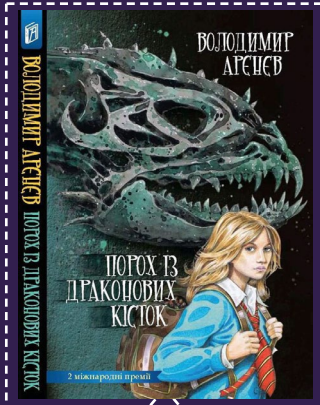
Анотація: Країною прокотилася серія жорстоких убивств. Люди наче божеволіють! Тих, хто піддався цій дивній епідемії, називають сутінковими. Вони надзвичайно чутливі до магнітного поля. А ще всі сутінкові кличуть якогось Тимура...

Психіатр Лаура розуміє, що вони мають на увазі програміста Тимура Коршака, з якими вона працювала в Чилі над надсекретним проектом...

ЩО ПОЧИТАТИ?

Альманах
«DAS IST FANTASTISCH!»
рекомендує:

Нарешті ми дожили до того, що перелічити українські фантастичні книги, які були надруковані за рік, стало нелегкою справою. Бо їх – БАГАТО! Інша справа, що знайти їх у книжкових крамницях не завжди легко, та коли знаєш що шукаєш – це вже пів справи. Ми вирішили зосередитися на двох двадцятках – 20 книг від українських фантастів та 20 книг перекладної прози.

**Порох із
драконових
кісток**

Автор: Володимир Аренев
Видавництво: ВД «Кієво-Могилянська академія»
ISBN: 978-966-518-679-3

Анотація: Марта на прізвище Відма — звичайна старшокласниця. Відтоді, як батько поїхав на заробітки, вона живе удвох із мачухою, яку терпіти не може. Марта мріє вирватися з рідного містечка, а для цього сумлінно вчиться й підробляє в Інкубаторі. Однак зароблених грошей навряд чи вистачить на платне навчання в столичному універсі.

І тому в Марти є ще один приробіток: вона потай викопує, нейтралізує і збуває токсичні кістки.

Кістки драконів.

20 українських фантастичних книг, виданих у 2015 р.

У місячному сяйві

Автор: Алекс Дігель
Видавництво: Літературна агенція «Discursus»
ISBN: 978-617-7236-20-6
Рік видання: 2015 р.

Анотація: Останньої миті демон Деметр втрачає душу жінки, яка мала скоїти самогубство, але схаменулася, згадавши подругу – Зою.

Демон вирішує помститися своїй суперниці і, ставши її невидимим супутником, пробуджує давно забуті страхи Зої, які починають зводити її з розуму. Однак чим більше Деметр пізнає душу дівчини, тим сильніше змінюються його почуття до неї, і тепер він прагне захистити Зою від жахів, які сам породив.

**Дефіляда
в Москві**

Автор: Василь Кожелянко
Видавництво: Кальварія
ISBN: 9786176791140

Анотація: Цей роман належить до жанру альтернативної історії, адже основою його сюжетної лінії стала перемога спільних німецько-українських сил над Росією та пишний парад союзників 7 листопада 1941 року на Красній площі в Москві.

Написаний вигадливо і з гумором, він нагадує про те, що творити історію, долати міфи та стереотипи ніколи не пізно. І звучить особливо актуально саме зараз, саме в цей час.

**Цепелін
до Києва**

Автор: Ігор Сілівра
Видавництво: Темпора
ISBN: 978-617-569-237-0

Анотація: світ, де електрику сприймають як шарлатанство та лженауку. Світ, де в Києві замість метро – монорейковий транспорт, у небі панують велети-цепеліни, а розрахунки виконують механічні обчислювачі.

Два детективи розслідують таємничі події, що починаються випадковою зустріччю з померлим колегою, а закінчуються дослідженням загадкових артефактів. Алгоритміст із Чернівців робить неймовірне відкриття: невідома

сила контролює розвиток людства. Розслідування, відкриття та романтичні стосунки переплітаються в захопливу історію альтернативного світу.

**Секретний
острів**

Автор: Микола Білоус
Видавництво: Гамазин
ISBN: 9789662790344

Анотація: У цій книзі надзвичайно реалістична і водночас фантастична проза, яка якнайкраще розкриває недоліки й трагічні умови нашого сьогодення.

Планета Земля заселена комунофашистськими рабами, які одурманені пропагандою і вже збайдужіли до всього навколишнього світу. Їх примушують обожнювати свого вождя і лише схвалювати будь-які його дії.

**Крила
кольору хмар**

Автор: Дара Корній, Тала Владмирова
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 9789661487849
Рік видання: 2015 р.

Анотація: Ада росла без матері, а батька взагалі не знала. Вона навіть не здогадувалася, що народилася в сім'ї янголів і стала вигнанницею, сірим янголом. Ні добро, ні зло не беруть її на свій бік.

Господар клубу «Темний янгол», в якого дівчина працює, теж виявився не простою людиною. Він наказав Аді забрати душу Ірен, її подруги. Дівчина не може відмовитися. Чи може? Адже чимало людських душ у полоні Господаря і благають про допомогу. Вона може загинути, допомагаючи їм. Але настав час робити вибір.

Що обере Ада — темну чи світлу сторону?

Вічність на продаж

Автор: Тарас Бонд
Видавництво: Зелений Пес, Гамазин
ISBN: 978-966-279-031-3

Анотація: Події розгортаються навколо відкриття, яке змінить світ назавжди. Бажання володіти таємницею, що забезпечить безсмертя клітинам та цілим організмам, породжує безжалюсну смертельну гру. Головний герой переживає не найкращі часи. Його, комерційного директора дистриб'юторської компанії, звільнили, а незабаром покинули всі. Він живе в орендованій квартирі і проводить час з пляшкою, вважає, що нічого гіршого статися вже не може. І ось дзвонить телефон...

Повелителька Хаосу.

Автор: Оксана Кірточ
Видавництво: Мандрівець
ISBN: 978-966-634-877-0

Анотація: Кассандра, мешканка невеличкого приміського селища, що розкинулося в передгір'ї Карпат, ніколи не знала батьківського тепла та дружньої підтримки. Єдиними, хто розумів її, були тварини. Вони замінили дівчині людей, а дика природа – дім. І чи здогадувалася вона, що з усім цим невдовзі доведеться попрощатися? Коли в її життя ввірвалася загадкова крилата істота, Кассандра зрозуміла, що реальність не така проста, як їй здавалось, і що Земля всього лиш піщинка в безмежному космосі.

Втрачені дні

Автор: Олександр Дмитровський
Видавництво: Айс Принт
ISBN: 9781310251368

Анотація: На планету вторглася позаземна раса завойовників. Україна не стала винятком. Віктор Сікорський разом з побратимами розпочав партизанську війну проти прибульців у місті Львові. Так розпочався Спротив...
 Минуло багато років. Нащадки Сікорського продовжували своє існування у двох світах – реальному і віртуальному, під тиском системи Контроль. Аж поки штучний інтелект – ЛЕО – не розпочав її «модернізацію».

Ефект Яркоського

Автор: Володимир Єшкілев
Видавництво: Фоліо
ISBN: 978-966-03-7362-4

Анотація: Романом «Те, котре — холод, те, яке — смерть...» Володимир Єшкілев починає новий цикл прози «Ефект Яркоського», присвячений розслідуванням ідеальних злочинів та парадоксів часу. Головний герой Олександр Яркоський — наш сучасник, котрому доступний так званий «запетльований час». Його збоченими лабіринтами можна, маючи вроджені вміння та відвагу, дійти до найглибших джерел оточуючого нас зла. Цей «ефект Яркоського» намагаються поставити собі на службу сильні світу сього, але ігри з могутніми силами завжди непередбачувані. Те, що спочатку нагадує слідство, яке ведуть екстрасенси, крок за кроком наближається до тієї безодні, звідки до нас приходять чудиська і межові питання.

Кагарлик

Автор: Андрій Шинкаренко
Видавництво: Люта справа
ISBN: 9789669750839

Анотація: «Кагарлик» — сатирична антиутопія, «... що зображує життя в Україні через сто років. Відбулася російська окупація, внаслідок якої Україна повернулася у середньовіччя. Головний герой, чию свідомість виступила для виготовлення комп'ютерів російських військових супутників, намагається повернути втрачену через це пам'ять та свою дружину. Для цього він вирушає у загадкове місто Кагарлик, де в результаті випробування новітньої зброї назавжди зупинився час».

Алхімія свободи

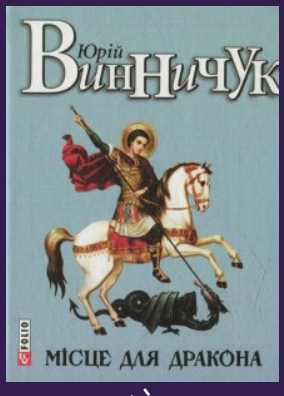
Автор: Ярина Каторож
Видавництво: Твердиня
ISBN: 978-617-517-217-9

Анотація: Далеким чарівним королівством править мудрий і добрий король. Край, в якому мирно живуть лікарі, алхіміки та хлібороби, захищає дивний камінь світлорит, з якого побудовано Світле місто – столицю диво-країни. А ще в короля є молодший син Марк, якого випадково рятує юна Медина зі славного давнього роду алхіміків.

Дівчина не хоче, як її родичі, вдосконалювати зброю за допомогою алхімії, тож вибираючи плату за порятунок юнака – обирає можливість навчатися у найславнішого лікаря королівства. Та не все так гарно у цьому чарівному світі: у королівстві з'являється гурт чужинців, котрі приносять із собою страшне прокляття.

Справа доходить до напруженого протистояння між світлою та темною магією.

Анотація: Гран разом з матір'ю-калікою мешкає у світі мисливців і відунів, у світі з давніми законами пращурів. Звичайний хлопчина з Долини наділений особливим «відунським» Даром: він може бачити очима сокола, що кружляє високо в небі. Таке вміння привертає до нього увагу мудрих відунів, котрі збирають для навчання отаких особливих учнів з рідкісними талантами. Та перед вами – не просто розповідь про пригоди юного відуна. Змінюється не лише життя Грана, змінюється цілий магічний всесвіт: владолюбці виграли зброю, призначення якої – не забезпечувати людей їжею, а підкорювати інших. Чи пощастить зупинити отих ненаситців? І як жити у світі, що невідворотно змінюється, відступивши від давніх законів?..

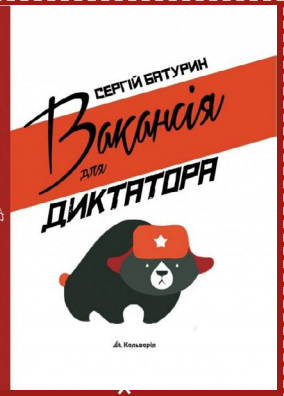

Місце для дракона

Автор: Юрій Винничук
Видавництво: Фоліо
ISBN: 9789660372597

Анотація: «Місце для дракона» — напрочуд дивна історія, у якій усе навпаки: дракон на ім'я Грицько — це не лютий і кровожерливий хижак, що поїдає молодичь, а добрий травоїдний мрійник та романтик, натомість лицарі на чолі з володарем королівства — підступні та трусливі. Дракон тішиться метеликам, пише вірші та читає Біблію. Біля його печери замість людських останків милують око доглянуті клумбочки мальв, а своє полум'яне дихання він спрямовує тільки вгору — щоб не нищити природу. Він не їсть м'яса і не хоче нікого вбивати.

Автор: Артур Закордонць
Видавництво: Твердиня
ISBN: 978-617-517-216-2

Вакансія для диктатора

Автор: Сергій Батурич
Видавництво: Кальварія
ISBN: 9789666633500

Анотація: У романі Автор моделює ситуацію, коли диктатор починає втрачати владу, а вчорашні покровителі роблять ставку на іншого, досліджує, як тоді поведеться вчорашній правитель, як вчинять його, здавалося би, вірні сподобники, його близькі й рідні. Розв'язка цієї історії цілком може стати пророчою для очільника знайомої нам сусідки з імперськими амбіціями, адже автор з юності захоплюється історією та в своїх романах вже не раз передбачав реальні події.

Астра

Автор: Олександр Михед
Видавництво: Видавництво Анетти Антоненко
ISBN: 9786177192199

Анотація: «Астра» — це захоплива історія життя Віктора Варецького, розказана ним самим. Історія пошуку відповідей на запитання, які краще не ставити. Пошук правди, на шляху до якої губиш усіх, кого любиш. І розумієш: усе вигадка, все ілюзія. Мандрівка дорогою, що веде серце темряви, в основу світобудови.

Відунський сокіл

Артур ЗАКОРДОНЕЦЬ

ВІДУНСЬКИЙ СОКІЛ

Mondelēz
 1+1

Повна темрява

Анотація: Боятися страшно і неприємно. Тим не менш книги і фільми жанру гораор щороку стають все популярнішими. Хтось із книголюбів надає перевагу Брему Стокеру, а хтось читаю всю бібліографію Стівена Кінга. Як щодо українського гораору? Спеціально для першого київського фестивалю поп-культури "Kyiv Comic con 2015" журнал «Світ Фентезі» спільно із об'єднанням «Стівен Кінг. Український клуб» провів конкурс коротких жахів 2Повна темрява». В однойменному альманасі зібрано найкращі 25 оповідань (Катерини Грицайчук та Анатолія Пітика, Кирила Пазюка, Ярослави Гончарук, Анни піксель та інших).

Видавництво: журнал «Світ фентезі». **Читати on-line:** http://issuu.com/580709/docs/almanakh_povna_temryava_pdf_chb

Світильник Джека

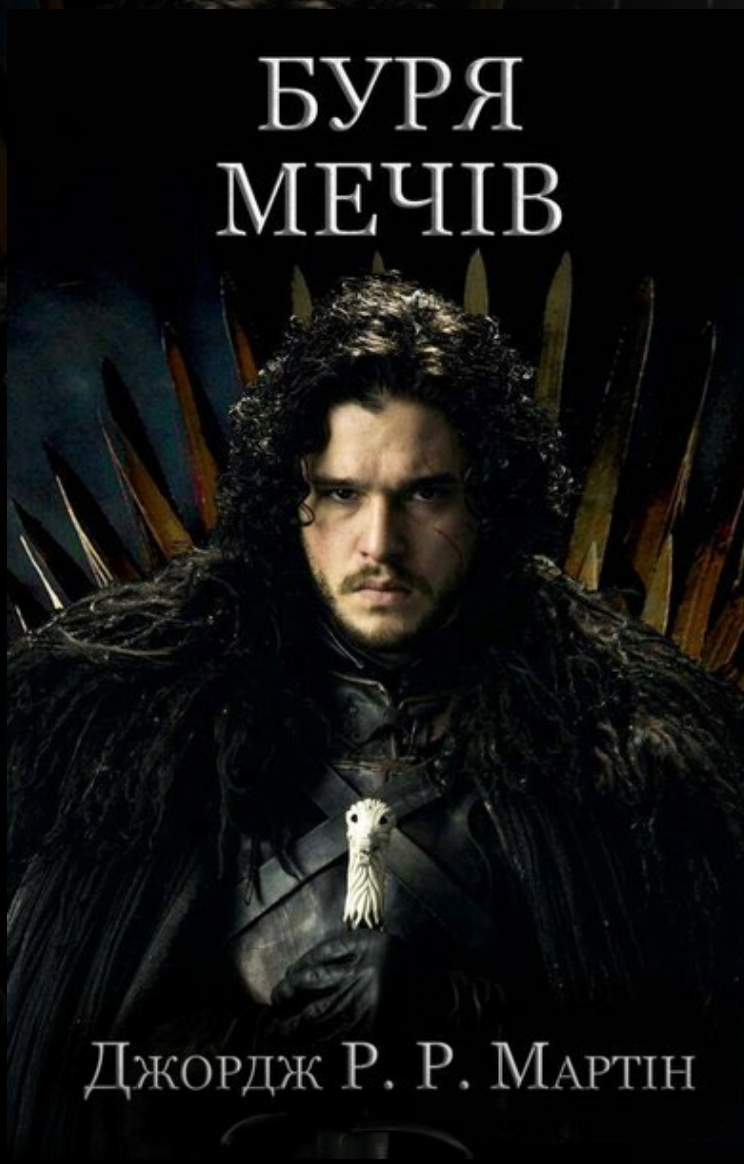
Анотація: Дванадцять оригінальних оповідань авторів з різних куточків України на теми містичного, жахливого і часом кривавого вперше зібрано під обкладинкою однієї книги. Страх і відчай, розпач і втрата віри, зустріч з потойбічним і боротьба за життя чекають на героїв цих творів. Як вони долають свої непрості шляхи? Чи вийдуть неушкодженими з протистояння зі страхом? Чи знайдуть порятунк і підтримку? Читайте із задоволенням. А краще – на ніч при тьмяному світлі «Світильника Джека»!

Видавництво: Айс Принт

ISBN: 978-131-161-418-6

БУРЯ МЕЧІВ

Двадцять фантастичних книг,
перекладених українською у 2015 р.

Автор: Джордж Мартін
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-617-538-399-5

Анотація: Фантастична сага «Пісня льоду й полум'я» давно завойовувала серця читачів у всьому світі, перекладена більш як на 20 мов і продається мільйонними накладами. Третя книга циклу - «Буря мечів» - це історія братовбивчої Війни п'ятох королів на тлі страшної загрози для всього людства, яка вже насувається з-за Стіни.

ІНОЗЕМНИЙ ЛЕГІОН

За вибором редакції:

Анотація: Престол таємничого Бурштинового королівства - приз перемоги в жорсткій грі. Сталь і вогонь, зрада і підступність, життя і долі людей - все це ніщо перед грандіозністю великої мети. Адже з дев'яти претендентів - Дев'яти принців Амбера - лише одному судилося зайняти місце на троні.

Автор: Роджер Желязни
Видавництво: Навчальна книга «Богдан»
ISBN: 9789661042802

Автор: Роджер Желязни
Видавництво: Навчальна книга «Богдан»
ISBN: 9789661042819

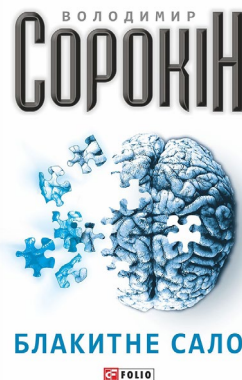

Анотація: Прокляття Принца Амбера, вимовлене в люті, і скріплене стражданнями і кров'ю, завжди збувається. Вирвавшись з ув'язнення, Корвін виявляє, що темні сили, викликані ним, загрожують неминучою загибеллю не тільки його ворогам, але і йому самому і всьому тому, що йому дороге. І тепер Принц Корвін повинен вирішити, що йому важливіше - помста або благополуччя Амбера.

Автор: Енді Вейр
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-966-923-060-7

Анотація: Усі вважають астронавта Марка Вотні мертвим, адже вся команда бачила, як його проштрикнула антена, яку зірвало піщаною бурєю на шостий день після висадки «Аресу-3» на Марс. Потрапивши в бурю, команда «Аресу-3» змушена евакуюватися, покинувши тіло Марка. От тільки ніхто не міг і припустити, що Марк виживе й тепер опиниться на Марсі в пастці, сам-один, без зв'язку з Землею, без достатнього запасу харчів і води, щоб протриматися до прибуття наступної місії — «Аресу-4». Хто врятує Марка Вотні? Чи йому доведеться покладатися тільки на власну винахідливість?

Автор: Володимир Сорокін
Видавництво: Фоліо
ISBN: 9789660367050

Анотація: ...Кінець ХХІ століття. Після світових ядерних катаклізмів на

планеті головують китайці. Небувалого розквіту досягла генна інженерія. У суворо засекречених лабораторіях клонують письменників. Нові Достоевські, Ахматови, Чехови, Набокови пишуть абсолютно божевільні, але звичні для цих авторів за стилем тексти. Проте їхня мета — не відродження великої російської літератури. Тут зовсім інше: кожен з клонів-письменників відкладає у своїх тканинах таємниче блакитне сало...

Автор: Конні Вілліс
Видавництво: Навчальна книга «Богдан»
ISBN: 9789661020374

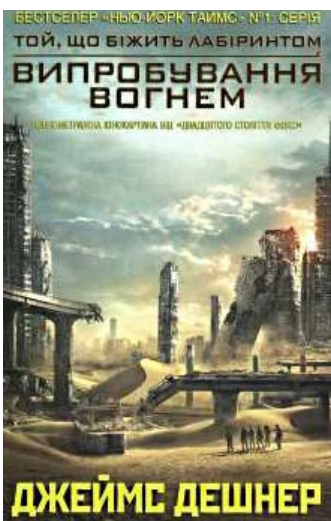
Анотація: Що буде, якщо людина опиниться не в тому місці і не в той час? Швидше за все, що нічого доброго. Принаймні, так трапилося із головною героїнею роману Ківрін — студенткою Оксфорду, котра із 2054 року потрапила в середньовічну Англію 1348 року, у самий розпал епідемії чуми. Їй залишається покластися лише на себе та на людяність інших. А щодо самого роману, відзначеного трьома найпрестижнішими преміями SF — Х'юго, Неб'юла і Локус, як і його титулованої авторки, то вони коментарів не потребують.

Автор: Джеймс Дешнер
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-966-923-044-7

Анотація: Втеча з лабіринту мала відкрити Томасу й решті глейдерів шлях на свободу. Тільки виявилось, що тести ще не закінчилися, і

тепер їх чекає друга фаза — випробування вогнем у розжареній пустелі, яку дуже влучно назвали Пеклом. На те, щоб перетнути Пекло й дістатися безпечного прихистку, глейдери мають два тижні. Але тепер у них є конкуренти, тож ставки підвищуються. Кому вдасться дійти до кінця й не загинути?

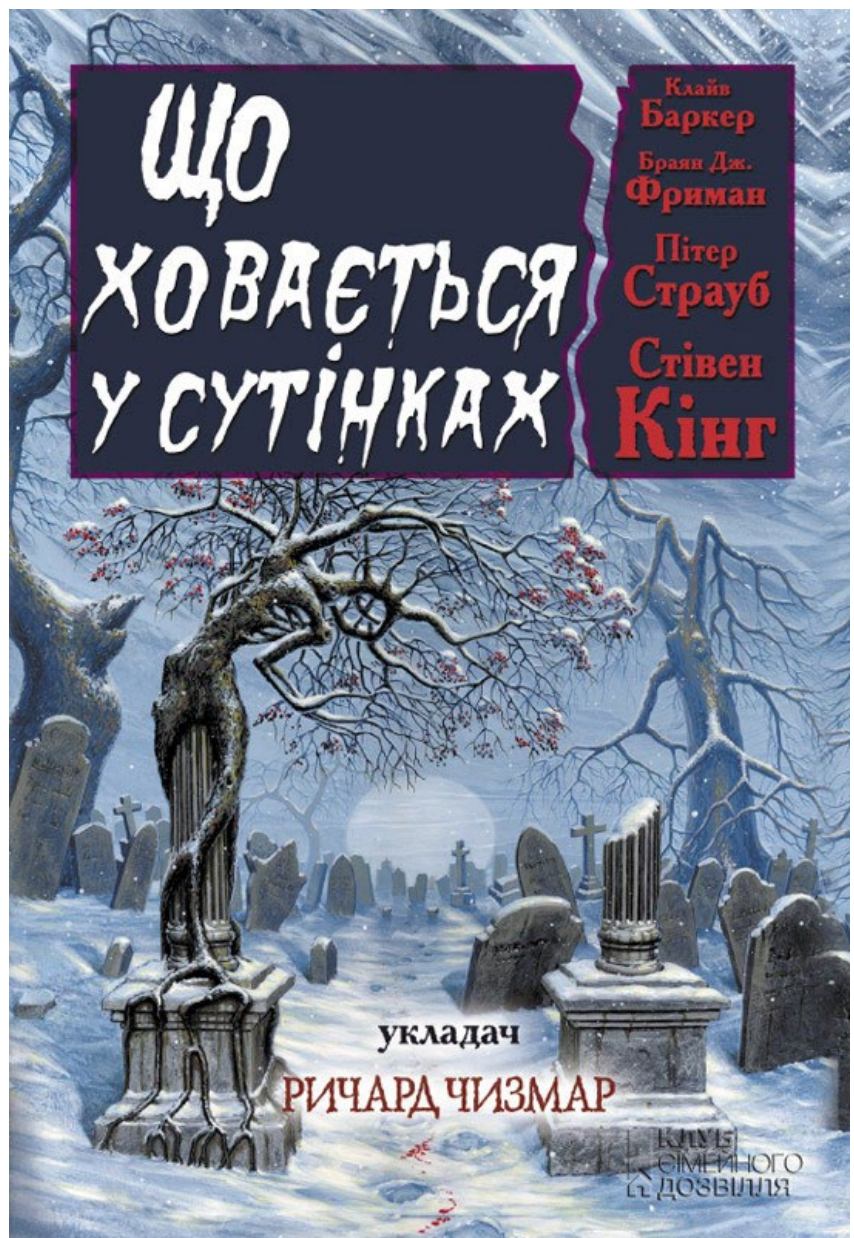
Автор: Джеймс Дешнер
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-966-923-046-1

Анотація: Втеча з лабіринту мала відкрити Томасу й решті глейдерів шлях на свободу. Тільки виявилось, що тести ще не закінчилися,

і тепер їх чекає друга фаза — випробування вогнем у розжареній пустелі, яку дуже влучно назвали Пеклом. На те, щоб перетнути Пекло й дістатися безпечного прихистку, глейдери мають два тижні. Але тепер у них є конкуренти, тож ставки підвищуються. Кому вдасться дійти до кінця й не загинути?

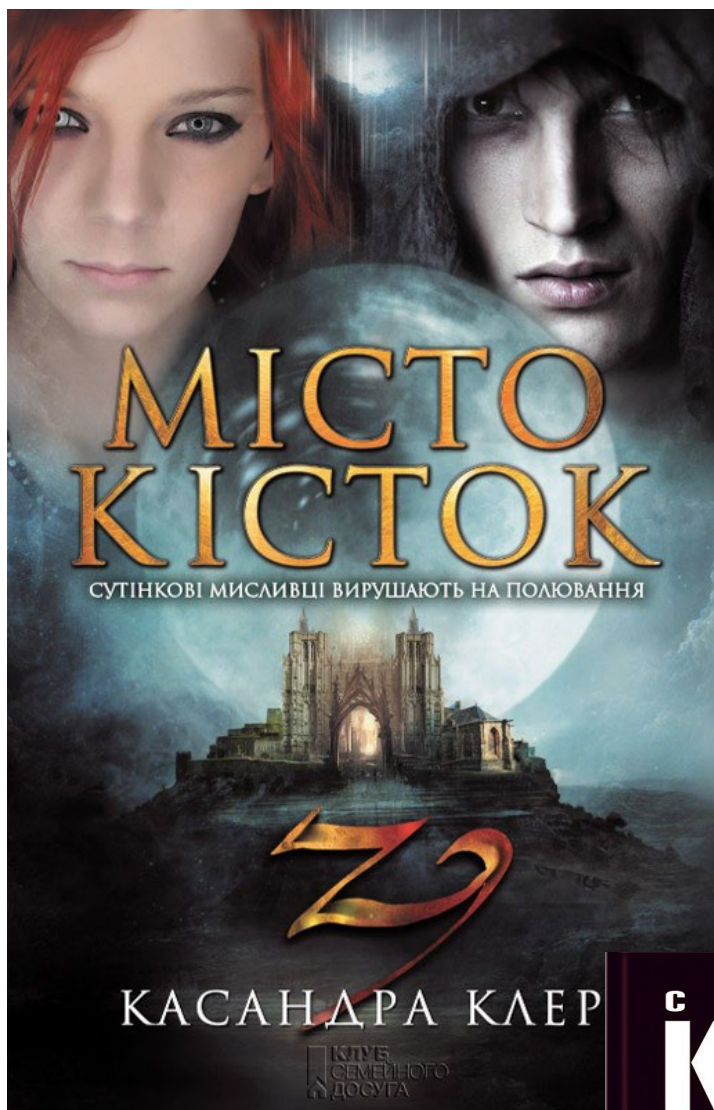
Автор: Дуглас Адамс
Видавництво: Навчальна книга «Богдан»
ISBN: 9789661043588

Анотація: Сюжет роману обертається довкола землянина Артура Дента, Форда Префекта, що походив з маленької планети неподалік Бетельгейзе, його напівдвоюродного брата Зафода Бібльбрอกса, землянки Тріції Макміллан (Тріліан), а також депресивного робота Марвіна.

Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 978-966-14-9939-2

Анотація: Збірка оповідань майстрів гору, детективу, трилеру! Серед авторів — ушавлений Стивен Кінг і його співавтор Пітер Страуб, чотириразовий володар премії Брема Стокера Джек Кетчам та ін. «Миттєва вічність» У спустошеному місті журналіст помічає дівчинку, яку більше не бачить ніхто... «Доллі» Батько наказав п'ятнадцятирічній Еллі викинути свою ляльку. Та вона заховала її. А тепер чує її голос... «Кольору крові» Двоє чоловіків напали на беззахисну жінку. Але вона відьма...

Автор: Касандра Клер
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 978-966-14-9297-3

Анотація: Клері завжди вважала себе звичайною дівчиною, але... Якось вона стала свідком моторошного вбивства — тіло померлого наче розчинилося в повітрі! Після цього її життя змінюється. На неї нападають істоти, яким нема місця в цьому світі. Виявляється, що Клері — нащадок давнього роду Мисливців за тінями. Багато століть вони захищають наш світ від демонів. Тепер настав її час!

Автор: Джордж Орвелл
Видавництво: Видавництво Жупанського
ISBN: 9789662355574

Анотація: «1984» - один з найголовніших і вже точно найважливіший роман минулого сторіччя. Важко пригадати якийсь інший літературний твір, який би без зайвої манірності, настільки ж чітко, правдиво і жорстоко поставив перед загалом таку ж важливу проблематику. А саме: що таке влада? Яка її природа? Куди прямує сучасне суспільство? Що таке справжня смерть, і яка саме смерть є справжньою - фізична смерть індивіда, а чи смерть його внутрішнього ества, при збереженні фізичного тіла? Що таке свобода, і як вона співвідноситься з владою?

Казки Барда Бідла
Автор: Джоан Ролінг
Видавництво: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА
ISBN: 978-966-7047-78-8

Автор: Стівен Кінг
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 978-966-14-8779-5
Анотація: 22 листопада 1963 року в Далласі пролунали три постріли. Президента Кеннеді було вбито, і світ змінився. У наш час звичайний вчитель Джек Еппінг дізнається, що у барі його приятеля розташований портал, що веде в 1958 рік. Джек може почати нове життя у часи Елвіса Преслі та рок-н-рола, познайомитися з відлюдником Лі Харві Освальдом і не дати йому вбити президента. Але чи можна грати з минулим? Що чекає на світ, де Кеннеді залишиться живим?

Квідіч крізь віки
Автор: Джоан Ролінг
Видавництво: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА
ISBN: 978-617-585-086-2

Анотація: Якщо ви коли-небудь цікавились, звідки взявся золотий сніч, як з'явилися бладжері і чому на мантиях «Комет із Вігтауна» зображено м'ясні тесаки, то «Квідіч крізь віки» саме для вас. Юні шанувальники квідічу мало не щодня гортають сторінки цієї безцінної книжки, консультуючись із нею.

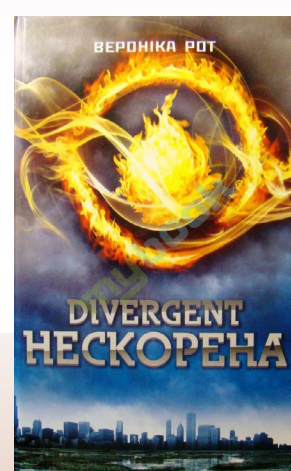
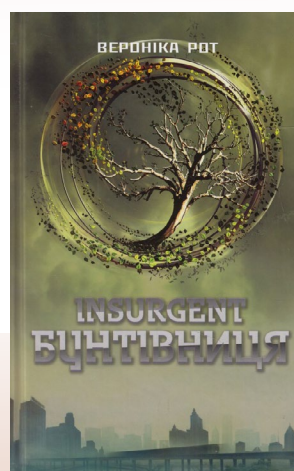

Анотація: Казки барда Бідла («The Tales of Beedle the Bard») безпосередньо пов'язані з книгами про Гаррі Поттера. Це п'ять абсолютно несхожих казкових історій, читання яких викликає то захоплення, то сміх, а то й тривожне відчуття смертельної загрози. І маглам, і чарівникам буде вельми цікаво ознайомитися з коментарями Албуса Дамблдора, у яких він ділиться невідомою досі інформацією про життя Гогвортсу.

Автор: Сюзанна Коллінз
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-617-538-038-3

Анотація: КІНОПРОЕКТ!!!! «Хай везіння завжди буде на твоєму боці!» - побажали мешканці Округу 12 Катніс Евердін, коли вона вдруге вирушила на Голодні Ігри. Їхнє побажання справдилося; Катніс дивом вижила. Але навіть вирвавшись із кількома іншими трибунами з кривавої арени, вона не може почуватися щасливою, адже Піта лишився в руках Капітолія, а Округ 12 зрівняли з землею. Панемом прокотилася хвиля повстань, і Катніс нарешті доведеться зробити вибір: померти в рабстві – чи загинути в боротьбі за свободу. Але вона ще навіть не уявляє, що вороги здатні вміло вдавати друзів, а друзі в небезпеці тільки через те, що знайомі з Катніс.

Автор: Вероніка Рот
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-617-538-408-4

Анотація: День посвячення для Трис мав стати справжнім святом: вона перемогла, її зарахували до обраної фракції. Натомість свято обертається на жахіття: між фракціями вибухає конфлікт, попереду — велика війна, а Трис, втративши батьків, стикається з таємницями, які, можливо, вони все життя від неї приховували. Чи вдасться Трис розкопати ці таємниці й при тому не тільки не загинути, а й не втратити себе?

Автор: Вероніка Рот
Видавництво: Країна мрій
ISBN: 978-617-538-389-6

Анотація: В Чикаго далекого майбутнього все не так, як сьогодні. Шістнадцятирічна Беатрис стоїть перед вибором: вона має приєднатися до однієї з п'ятьох наперед визначених фракцій, що й вирішить її долю до кінця життя. Але рішення виявляється не таким простим, адже Беатрис не така, як усі, й у наперед визначені рамки вона не пасує. Та й світ, у якому вона живе, схоже, не такий уже й ідеальний.

Автор: Стівен Кінг
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 978-617-12-

Анотація: Нова збірка Стівена Кінга містить 20 оповідань, написаних за останні роки. Над перекладами працювали фахівці, які знають і люблять творчість автора. Захопливі, моторошні й абсолютно переконливі розповіді стануть кращим подарунком усім прихильникам його творчості. У маленьких передмовах до кожної історії автор розповідає, що спонукало його до написання.

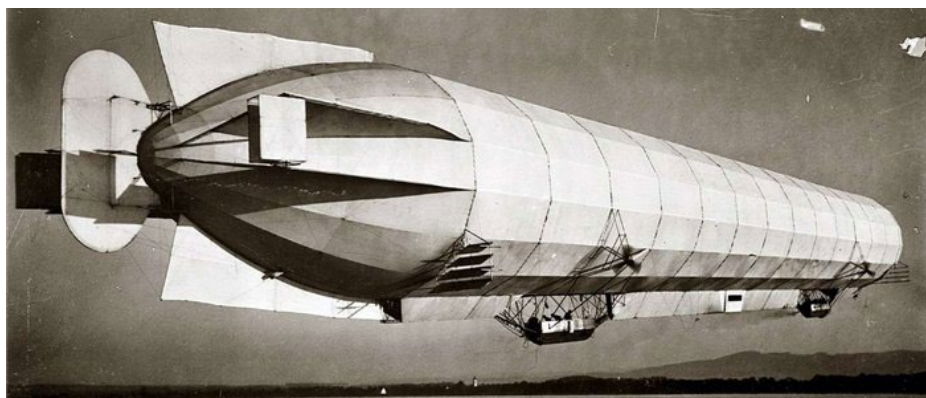
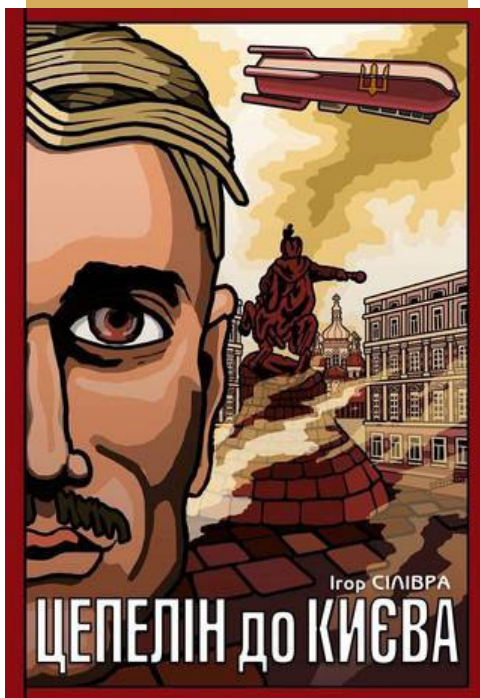
Автор: Володимир Войнович
Видавництво: Клуб сімейного дозвілля
ISBN: 9786171200906

Анотація: Приголомшливий роман-антиутопія від автора пригод солдата Івана Чонкіна! Середина XXI століття. Письменнику-емігранту вдається потрапити до Москви 2042 року, в управлінні якою поєдналися компартія, церква і органи безпеки...

Ія Новицька

Рецензія на книгу Ігоря Сіліври "Цепелін до Києва"

Вихід повноцінного роману для україномовної фантастики – це вже знаменна подія, а якщо цей роман виконаний у незвичному жанрі, його культурна значимість багаторазово зростає. «Цепелін до Києва» – дебютний роман Ігоря Сіліври – типовий зразок стімпанку. Але для України – це перша книжка в такому напрямку. Тому автора можна сміливо назвати батьком-засновником українського стімпанку. Слід зазначити, що роман отримав схвальні відгуки від колег та навіть премію Єврокон у номінації «Кращий дебют» (м. Дублін, 2014 р.).

Події відбуваються світі, де електрику визнали лженаукою, а тому в основі технологічного розвитку лежать парові механізми, на яких працює буквально все – від транспорту до зброї, від холодильників – до протезів. Тут є і монорейкові трамваї, і цепеліни, і альтернативна історія, що торкнулась світу в цілому і України окремо. Є навіть зав'язка на світове, можна навіть сказати міжсвітове залаштування, де окремі світи виступають маріонетками. Градус інтриги виявляється несподівано високим. Присутні також наукові, статистичні та геополітичні ремарки, що грають на користь атмосфери оповідання.

Перед нами розгортається справжня детективна історія, де стімпанк виступає не фоном,

а одним з основних рушіїв роману. Вчений з Чернівців розгадує чи не найбільшу загадку світу без електрики, при цьому всі, хто наближався до розв'язку раніше, гинули за загадкових обставин. Разом з двома поліцейськими та дивакуватим винахідником вони йдуть по сліду з таємничих артефактів, навіть не здогадуючись, що попереду на них чекає ще більш небезпечне відкриття. У героїв присутня й особиста драма та «скелети у шафі». Завдяки цьому автор тримає інтригу не тільки в основних, але й в побічних сюжетних лініях.

Роман починається достатньо динамічно. Події, герої та паропанкова Україна описані хорошою та простою мовою, читається легко та приємно.

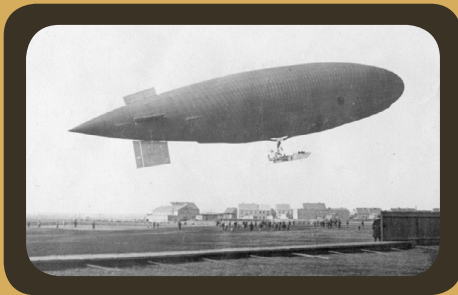
Жанр: стімпанк, альтернативна історія, детектив.

Видавництво: Темпора

Рік: 2015

Сторінок: 384

ISBN: 978-617-569-237-0

Разом з тим у книжці присутні й деякі огріхи. Відчувається, що автор змальовував світ з кількох нарисів, які вирішив включити до основного тексту. Окремі розділи виглядають настільки не пов'язаними з основною сюжетною лінією, що їх доцільність у романі не зрозуміла (наприклад, такі, де героями виступають персонажі третього плану). У творі присутні сюжетні ниточки, що ведуть в нікуди, які залишають по собі відчуття «рушниці, що висіла на стінці, але так і не вистрілила».

Особливістю побудови сюжету є переповідання подій очима кількох персонажів. Практично всі вони пов'язані один з одним та взаємодіють. Тому у ті моменти, де їх історії перетинаються, події описуються спочатку від імені одного героя, потім другого, іноді навіть третього. Це скоріше грає у мінус роману, затягуючи динаміку, та не маючи під собою стилістичного чи сюжетного виправдання.

Градус інтриги виявляється несподівано високим.

Під час читання в око ки-нувся ляп. Автор підкреслює, що в його світі не прийнято представлятися ім'ям та по-батькові, тільки-но пан такий-то чи пані якась. На цій особливості навіть зав'язаний один з поворотів детективної

лінії. Але вже за кілька сторінок герої знову звертаються один до одного на ім'я-та-по-батькові.

Загалом, детективна лінія цікава, але дедуктивні методи героїв часом виглядають чудернацько, і способи розслідування таємниць більше схожі на феноменальне везіння оздоблене роялями у кущах. Ілюстрацією можуть бути моменти, коли за сюжетом треба, щоб герої йшли на справу разом (і йдуть таки), а потім з незрозумілих причин геройствувати кидається хтось один (і це дуже допомагає сюжету рухатися далі). Хоча, якщо не сприймати твір як суто детектив, такі сюжетні повороти мають право на існування.

Чоловічі персонажі виписані більш вдало на фоні жіночих.

Ще один характерний для роману момент: часте згадування тематики грошей. При чому фінансова складова розписується у всі потрібні та непотрібні моменти, занадто деталізується порівняно з іншими аспектами побуту, наче якийсь «пунктик» всіх без виключення героїв.

Дійових осіб у книзі небагато і більшість з них гарно вписані в сюжет.

Проте, у лініях особистого життя у них виникають схожі проблеми (відношення батька

та сина, або розвитку романтичних стосунків хлопця та дівчини). Тому у тій частині книги, де фокус розповіді переноситься на особисті стосунки, можна заплутатися, про кого саме йде мова. Чоловічі персонажі виписані більш вдало на фоні жіночих. Жінки у книзі виглядають достатньо штапованими носіями стереотипів, до того ж присутність у романі значної частини з них наразі незрозуміла.

Привертає увагу й «нерівномірний» опис міст стімпанкової України. Київ описано детально і кінематографічно, Чернівці – любовно, з епітетами і романтичними ремарками. Харків – сухо і ніби герої там насправді й не бували. Перекіс в описі того чи іншого міста впадає в очі, хоча й не віднімає парової естетики описаних місць.

Загалом, книжка вийшла не зовсім рівною, але цікавою. Динамічні моменти читаються на раз, але як цілісний продукт вона, на жаль, не сприймається. Створений автором світ, стімпанк у знайомих локаціях, інтригує та надає книзі тієї неповторної родзинки, якої не вистачає штапованій літературі. Кінцівка залишила жирний натяк на продовження. Хочеться сподіватися, що у ньому таки «вистрілять рушниці, що залишилися висіти на стінці», та все таємне стане явним.

Жанр: технотрилер
Видавництво: КСД
Рік: 2015
Сторінок: 512
ISBN: 978-966-14-9632-2

Святослав Чирук

Другий український технотрилер «Бот-2. Гуаякільський парадокс»

Книга «Бот» Макса Кідрука кілька років тому стала справжнім проривом в українській науковій фантастиці. Перший український технотрилер, виконаний на високому технічному рівні. Цікаві незвичні обставини, екзотична країна, динамічний і напружений сюжет, який змушує буквально проковтнути книгу за один раз (автор не приховував того, що наслідував Дена Брауна). І, що головне – все написано детально, продумано, зі знанням справи. Це було

дійсно нове явище в українській літературі, що змушувало читачів із нетерпінням чекати на аносоване продовження. З огляду на те, що після першого свого бестселеру автор видав кілька досить непоганих книг, це давало надію на те, що і продовження «Боту» не розчарує читачів.

Отже, наші дні. В Еквадорі відбуваються загадкові події, пов'язані із масовими вбивствами. Група людей, серед них український про-

граміст Тимур Коршак, які приймали участь у невдалому експерименті з розробки секретної зброї, має підозру, що це може мати стосунок до їх експериментів, а отже - тільки вони здатні це зупинити, бо знають, з чим мають справу...

Кнізі притаманний чудовий стиль, далеко не завжди властивий українським літераторам.

Знову класно описані екзотичні країни. Початок, який інтригує та багато чого

обіцяє. Автору здебільшого, вдалось знайти логічні і достатньо аргументовані пояснення вчинкам героїв. Все як завжди. Вкупі із приємним оформленням книги – це надихає на подальше читання. Фанатів «Бот-2. Гуаякільський парадокс» дійсно не розчарував. Але фанати – особлива каста.

Нажаль, подальший сюжет не справляє того враження, на яке розраховуєш. Затягнутий початок із типовою інтригою з нічого є звичайною спробою відтягнути розгортання сюжету, інакше кажучи – збільшити обсяг тексту.

Загалом, складається враження, що читаєш дві книги, перша з яких не має кінця, а друга – початку.

Далі на нас чекають кілька беззмістовних погонь і загадкове та нічим не вмотивоване рішення головного героя поїхати до Чилі (бо так йому підказала «чуйка») замість звернутися до компетентних органів, відмова від співпраці з якими виглядає дивно.

Загалом, складається враження, що читаєш дві книги, перша з яких не має кінця, а друга – початку. Причому сюжет не просувається, мається тільки фабула. Герої щось роблять. Кудись їдуть, проте не схоже, що своїми діями вони дійсно хочуть чогось досягти.

Персонажі книги ідуть за інтуїцією, котра тягне їх, наче магніт, туди, куди потрібно автору. А отже, аргументація дрібних вчинків продумана, а дій, які мають просувати сюжет (на противагу першому «Ботові»), – ні. Це накладає на твір тінь фальші і створює враження, що автор писав роман поспіхом.

Безперечно, «Бот-2. Гуаякільський парадокс» виконаний на достатньому для сучасної української літератури рівні.

На такі твори завжди знайдуться читачі. Голлівудський «гачок» наприкінці другого тому не дає можливості закінчити серію дилогією. А тим, хто не зрозумів, автор прямим текстом пише про це у післямові. На 2017 рік. Макс Кідрук анонсував третю книгу в циклі «Бот».

Хочеться сподіватися, що вона не розчарує, а вразить динамічним, несподіваним і головне – логічним поворотом подій. Залишається тільки побажати автору успіхів, натхнення і... трохи більше вільного часу для роздумів.

На 2017 рік Макс Кідрук анонсував третю книгу в циклі «Бот».

Загальний вердикт: Попри провальний сюжет, книга варта того, щоби її прочитати.

Плюсами книги є бездоганний авторський стиль, увага до деталей, вміння подивитися на світ очима різних героїв та, безперечно, опис екзотичних країн і мандрів. Разом це виводить книгу на достатньо непоганий рівень.

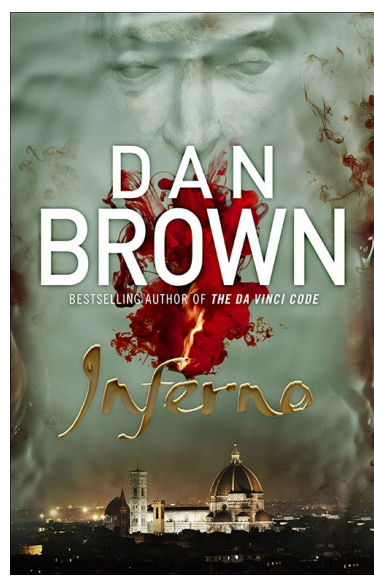
В сучасній українській літературі ми зустрічали набагато гірші зразки художньої прози. Інша справа, що від цього автора чекаєш більшого. Проте, навіть у Стівена Кінга є чимало «прохідних» романів. Цілком можливо, що «Бот-2. Гуаякільський парадокс» є лише «філером», який має привести нас до феєричного закінчення трилогії.

Топ-15 фантастичних кінопрем'єр

Фантастика

Інферно
Прем'єра: 13 жовтня

Екранізація однойменного детективного роману Дена Брауна («Код Да Вінчі», «Янголи та демони»), яку відкладали кілька років, нарешті виходить восени. Цього разу семіолог Роберт Ленгдон повинен розгадати загадку божевільного генетика, що обожнював творчість Данте. Мимохідь, рятуючись від киллера та повернути собі пам'ять.

Судячи з книги, історія набуде фантастичної складової, тому фільм віднесено до цієї рубрики. Режисером виступив Рон Ховард, який працював над попередніми фільмами про Ленгдона. У фільмі знялися: Том Хенкс («Зелена миля», «Форест Гамп»), Фелісіті Джонс («Доктор хто») та ін..

Фільм є першим з трьох самостійних спін-оффів, анонсованих

Дісней. Сюжет розгратиметься між подіями Епізодів III і IV та розповідатиме, як повстанцям вдалося викрасти креселення «Зірки Смерті». Наразі підтверджено, що в картині з'явиться Дарт Вейдер.

У фільмі знялися: Фелісіті Джонс («Доктор Хто»), Маддс Міккельсен («Ганібал» (серіал)), Донні Ен («Іп Ман») та ін..

Стартрек: За межами
Прем'єра: 22 липня

У цьому році на екрани вийде третя частина пригод команди «Ентерпрайза». На момент написання замітки подробиці сюжету не відомі, зйомки фільму знаходяться на стадії пост-продакшену. Режисером стрічки виступив Джастін Лін, відомий своїми роботами над «Форсажами», частини 3-6.

Зоотрополіс
Прем'єра: 17 березня

про мегаполіс, де замість людей мешкають тварини. При цьому вони зберігають природні інстинкти: вороги у дикій природі ворогуватимуть і у місті.

Головні герої – лис та зайчиха мають об'єднатися, щоб розслідувати кримінальну справу.

Серед режисерів значаться: Байрон Ховард («Рапунцель»), Річ Мур («Ральф», «Футурама», «Сімпсони»).

Студія Pixar («Думками назовні», «Валлі») неодноразово доводила, що їх анімаційні проекти можуть бути більш якісними та цікавими, ніж деякі повнометражні стрічки. Цього разу вона презентує фільм

Зоряні війни: вигнанець
Прем'єра: 15 грудня

Режисером виступив Гарет Едвардс. Попередньою його роботою був «Годзилла» (2014).

Екранізація першої частини майбутньої трилогії про вторгнення прибульців за однойменним романом Ріка Янсі (2013).

Перша хвиля вторгнення вивела з ладу електричні механізми, друга – підняла цунамі, котре знищувало все на своєму шляху, третя хвиля принесла з собою смертельний вірус, під час четвертої хвили вони прийшли особисто.

Фільм переповідає історію молододі дівчини (Хлоя Грейс Морець), що намагається вижити і захистити молодшого брата.

П'ята хвиля
Прем'єра: 21 січня

Доктор Стрендж Прем'єра: 4 листопада

Екранізація коміксу від Marvel, що розкриває магичну складову кіновсесвіту так само, як «Вартові галактики» розкривали космічну. Головний герой – талановитий хірург, що після аварії втратив спритність рук та вирушив шукати своє призначення. Так він став найсильнішим магом Землі. У фільмі знялися такі популярні актори, як: Бенедікт Кембербетч («Шерлок», «Гоббіт»), Тільда Суїнтон («Костянтин», «Виживуть лише коханці»), «Хроніки Нарнії»), Рейчел МакАдамс («Шерлок Холмс» від Гая Річі).

Загін самогубців Прем'єра: 5 серпня

Ще одна спроба DC поставити екранізацію своїх коміксів на конвеєр. Цього разу головними героями виступають злочинці, яким дали змогу реабілітувати

себе, направивши на небезпечну місію. Але уряд сподівався, що вони не повернуться живими. У фільмі знялася ціла плеяда голлівудських зірок: Джаред Лето (Джокер), Уїлл Сміт (Дедшот), Бен Аффлек (Бетмен), Віола Девіс (Аманда Уоллер) та інші.

Бетмен проти Супермена: на зорі справедливості

Прем'єра: 24 березня

Фільм анонсується як грандіозний кросове від DC, котрий боротиметься за симпатії прихильників коміксів з Marvel. За сюжетом Супермен (Генрі Кавілл) кидає виклик Бетмену (Бен Аффлек), оскільки не задоволений його методами самосуду. У картині також з'являться: Диво Жінка (Галь Гадот), Аквамен (Джейсон Момоа), Флеш (Езра Міллер), що незабаром отримають сольні фільми. Режисером картини виступив Зак Снайдер («Людина зі сталі», «300 спартанців»), а серед композиторів значиться Ханс Циммер («Інтерстеллар»).

Кінокомікси

Перший месник: Громадянська війна

Прем'єра: 5 травня

Екранізація коміксу про війну між супергероями: Капітан Америка хоче захистити свого друга Бакі, у той час, як уряд у лиці Тоні Старка намагаються обмежити дії супергероїв. У фільмі вперше покажуть Чорну Пантеру та молоду Людину-Павука. Режисерами картини виступили брати Руссо, що працювали над фільмом «Перший месник: інша війна» та серіалом «Агент Картер».

Прем'єра: 27 травня

«Апокаліпсис» завершує трилогію фільмів про молодих мутантів Ікс. У сюжеті йтиметься про давнього мутанта - Енн Сабах Нура, котрий вирішив зменшити чисельність людства методами природного відбору. Цікавинкою фільму стане дебют на великому екрані Софі Тернер, що відома за роллю Санси Старк з «Гри престолів». У «Апокаліпсисі» їй дісталася роль молодого Джин Грей. Режисером картини виступив Брайан Сінгер, відомий своєю роботою над попередніми фільмами про Людей Ікс.

Люди Ікс: Апокаліпсис

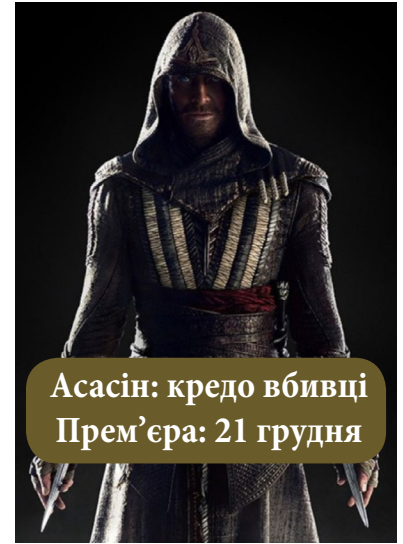
Фентезі

Варкрафт: Початок

Ще одна гучна прем'єра фільму на основі комп'ютерної гри. Події відбуваються у вигаданому світі, де ведуть війну раси людей та орків. Режисером і сценаристом картини виступив Дункан Джонс («Місяць 2112»). На фоні зізнань акторів про те, що вони самі були фанатами комп'ютерної гри, та порівняння фільму з «Гоббітом» та «Аватаром» за складний та красивий візуальний ряд, очікування від картини дуже високі.

Прем'єра: 9 червня

Асасін: кредо вбивці Прем'єра: 21 грудня

Цього року популярні екранізації відомих комп'ютерних ігор. Події фільму розгортаються у двох часових вимірах: у 15 ст. та сьогодні, в якому чоловік на ім'я Каллум Лінч використовує навички свого давнього предка Агілара, що мешкав у середньовічній Іспанії, для боротьби з орденом Тамплієрів. Головну роль у фільмі виконав Майкл Фасбендер («Люди Ікс», «Прометей»). Він також значиться серед продюсерів картини.

Книга джунглів Прем'єра: 7 квітня

Фільм знятий студією Дісней на основі книг Р. Кіплінга та однойменного мультфільму тієї ж студії. Звірі у фільмі в оригіналі говорять голосами голлівудських зірок: Скарлет Йохансон (Каа), Білл Мюррей (Балу), Бен Кінгслі (Багіра), Едріс Ельба (Шерхан) та ін.. Продюсером та режисером виступив Джон Фавро («Залізна людина 1-3», «Хроніки Шаннари», «Месники: Ера Альтрон»). Дісней продовжує екранізувати історію про дівчинку Алісу у чарівній країні. Продюсером картини виступив «король жажіть» Тім Бартон («Едвард Руки-Ножиці», «Чарлі і шоколадна фабрика», «Труп нареченої»), який, до речі, працював і над першим фільмом. У сіквелі знялися актори з першої частини (Джонні Депп («Едвард Руки-Ножиці», «Пірати Карибського моря»), Хелена Бонем Картер («Гаррі Поттер») Міа Васильковська («Багряний пік», «Вживуть лише коханці»), Енн Хетауей («Темний Лицар: Відродження легенди», «Інтерстеллар»), комік Саша Барон Коен («Борат») та ін..

Аліса у Задзеркаллі
Прем'єра: 26 травня

Фантастичні звірі і де їх шукати Прем'єра: 18 листопада

Екранізація роману Джоан Роулінг, що є пріквелом-спіноффом Гаррі Поттера. Студія анонсувала трилогію. Події відбуваються за 70 років до народження Хлопчика-що-вижив. Головний герой

Ньют Скамандер подорожує світом, щоб скласти атлас магичних тварин. Головну роль виконав Енді Рейдмен («Дівчина з Данії», «Сходження Юпітер»). У фільмі також знялися: Езра Міллер («Доктор Хто», «Бетмен проти Супермена»), Колін Фаррелл («Справжній детектив», «Шибайголова») та ін.. Режисер – Девід Йетс («Гаррі Поттер» 5-7).

Найочікуваніші нові серіали

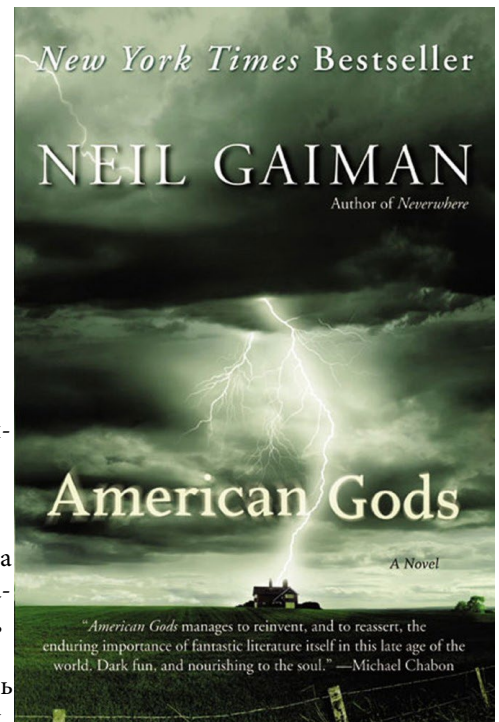
Люк Кейдж (Luke Cage)
Перший сезон: 13 серій:
55 хвилин серія.

Екранізація коміксів Marvel на каналі Netflix вирізняється похмурою атмосферою. Після популярних «Шибайголови» та «Джессіки Джонс» сольний серіал отримав Люк Кейдж. За сюжетом він має невразливу шкіру в наслідок невдалого експерименту. Події також відбуватимуться у Пекельній Кухні, районі Нью Йор-

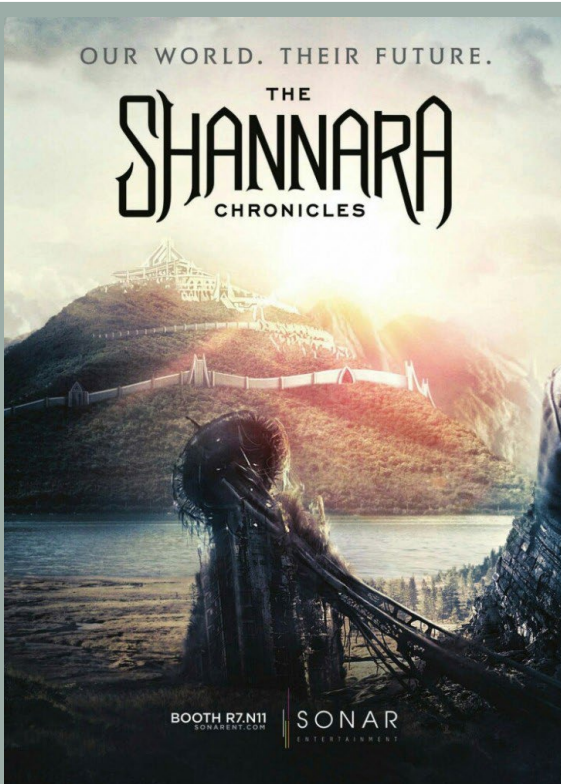
ка, що є особливістю всіх анонсованих серіалів Marvel Netflix.

Екранізація однойменного роману Нала Геймана («Зоряний пил») вже кілька років відкладалася. Не зважаючи на те, що серіал заявлено на 2016, не виключено, що його можуть знов перенести. Головний герой – чоловік на ім'я Тінь. Після смерті дружини він зустрічається з загадковою особою – паном Середою, котрий розповідає йому, що він – скандинавський бог. З цього моменту світ для Тіні змінився.

Американські боги (American Gods)
Очікується у 2016 році. Перший сезон: 6 серій: 60 хвилин серія.

"American Gods manages to reinvent, and to reassert, the enduring importance of fantastic literature itself in this late age of the world. Dark fun, and nourishing to the soul." —Michael Chabon

Хроніки Шаннари (The Shannara Chronicles)

Прем'єра: 5 січня. Перший сезон: 10 серій: 40 хвилин серія.

Серіал у стилі епік фентезі є екранізацією роману Террі Брукса, знятий каналом MTV. За сюжетом після катастрофи у Північній Америці виникли нові види розумних істот: ельфи, гноми, орки, що мешкають поряд з людьми. Від старої цивілізації лишилися тільки грандіозні руїни, що надає серіалу легкий

присмак пост апокаліпсису. Присутня непогана комп'ютерна графіка, цікаві актори: Джон Ріс-Дневіс («Володар перснів»), Ману Беннет («Стріла»). Молодь грає не надто впевнено. За сюжетом герої йдуть у похід, щоб зцілити магічне дерево ельфів. Продюсером виступив Джон Фавро («Залізна людина»).

11.22.63 (11.22.63)

Прем'єра: 15 лютого 2016. Перший сезон: 9 серій: 60 хвилин серія.

В основі сюжету міні-серіалу однойменний роман Стівена Кінга. Головний герой – вчитель англійської мови, що мандрує у минуле. Його мета

– попередити вбивство Кеннеді. У серіалі знялися: Джеймс Франко («Оз: Великий і жадливий»), Крис Купер («Траса 60») та ін..

Серіал за сюжетом роману автора «Юрського періоду» М. Крайтона. Дії відбуваються у парку розваг, але заселеного вже не динозаврами, а роботами у історичних декораціях. Після збою у програмі роботи починають полювати на людей. Серіал виходитиме на каналі HBO, Продюсерами виступили: брат Крістофера Нолана та Джей Джей Абрамс («Зоряні війни: Пробудження сили»). У серіалі знялися: Ентоні Хопкінс («Мовчання ягнят», «Тор»), Бен Барнс («Хроніки Нарнії», «Зоряний пил») та ін..

Західний світ (Westworld)
60 хвилин серія

G&S
N

JONATHAN STRANGE & MR NORRELL

Відгук
на
міні-серіал

Виробництво:
BBC

Серіал «Джонатан Стренж і містер Норрелл» - друга спроба екранізації одноіменного роману англійської письменниці Сюзанни Кларк. Сюжет розгортається в альтернативній Англії початку XIX ст. (автор заявляє 1806 р.). Двоє респектабельних, але зовсім різних за характером джентельменів, повертають в Англію забуте мистецтво магії. Проте знайомство з магічним світом, яке спочатку здавалось забавкою, призводить до похмурих подій із важкими наслідками. Спочатку за книгою планувався повнометражний великобюджетний фільм. Знімати його збиралась компанія «New Line Cinema», яка ще у 2004 р. придбала на нього права. Але вмістити величезну книгу (близько 1000 сторінок) в межах одного фільму виявилось складно і за кілька років ідея себе вичерпала. На щастя, у 2015 р. англійська компанія BBC зняла за книгою серіал, що, мабуть, було найкращим рішенням. З одного боку - формат серіалу зняв проблему із довгим сюжетом. З іншого боку - BBC звикли знімати костюмовані екранізації англійської літературної класики, а роман Сюзанни Кларк є історичним пастішем – намаганням наслідувати стиль і дух англійських письменників XIX ст.

Як наслідок, фільм вийшов непоганий. Він отримав схвальні оцінки кінокритиків та глядачів і не розчарував шанувальників роману, бо виявився досить близьким до книги. Неквапна ритміка розгортання сюжету з головою компенсується глибоким відчуттям періоду та відсилками до історії англійської магії і фольклору. Стрічка буде цікава в першу чергу тим, хто любить фентезі через особливу атмосферу, а не екшен.

Маються сподівання, що згодом серіал отримає продовження. Сюзанна Кларк анонсувала сиквел книги. Цього разу в історія обертається навколо слуги містера Норрелла та напівбожевільного мандрівного мага. Утім, вірогідно, це буде зовсім інша історія з іншими акторами. Свою першу книгу Сюзанна Кларк писала десять років. Сподівання на те, що другий роман буде написано швидше - не надто оптимістичні. Після такого успіху дуже важливо тримати марку, а планка задана висока. Враховуючи ж те, що між виходом книги та екранізацією також минуло десять років, на другий сезон, у кращому випадку, слід чекати в 2025-му, але це - доволі оптимістичний сценарій.

БАГАТО РОКІВ ТОМУ У ДАЛЕКІЙ-ДАЛЕКІЙ ГАЛАКТИЦІ...

Минуло 38 років з прем'єри культового IV Епізоду «Зоряних війн». Сага стала по-справжньому легендарною, завоювавши серця мільйонів шанувальників з усього світу. З тої пори багато чого змінилося: Джордж Лукас зняв Епізоди I-III, які неоднозначно сприйняли фанати, а потім взагалі продав «Лукасфільм» компанії Дісней. У Дісней одразу заявили, що робитимуть продовження і не зупиняться на основному сюжеті Саги. Кіностудія анонсувала мультсеріали та спін-оффи.

Першою дитиною «Лукасфільм» та «Дісней» став **Епізод VII: «Пробудження сили»** від режисеру «Стартрека» Джей Джей Абрамса. На фільм дійсно чекали. Напередодні прем'єри японська авіакомпанія перефарбувала літаки у дроїдів R2-D2 та BB-8, а Гугл запустив додаток до своїх продуктів www.google.com/starwars/, що дозволяв кожному юзеру обрати Темний чи Світлий бік Сили. Завдяки додатку на стаціонарних комп'ютерах змінюється зовнішній вигляд Ютубу, Гмейлу, Гуглмэпс та інших програм (зміни триватимуть до 1 лютого після чого автоматично зникнуть).

Трейлери фільму встановлювали рекорди за кількістю переглядів, а квитки – за кількістю попередніх замовлень. Ще до прем'єри в Україні Інтернет буквально заповнили спойлери, які зустрічалися навіть у непов'язаних з картиною обговореннях.

Фільм одразу ж почали порівнювати з «Но-

вою надією» за схожі сюжетні ходи та, як не дивно, - з фільмом того ж року «Термінатор. Генезис» за спробу спекулювати улюбленими героями. Хоча, знайшлися і ті, кому стара-добра атмосфера, музика та актори прийшлися до вподоби. У будь-якому разі переглянути Епізод VII варто.

Дісней планує зняти свою трилогію сіквелів: Епізоди VII-IX. Прем'єру восьмої картини студія анонсувала на **15 грудня 2017 року**. Паралельно проходитимуть зйомки самостійних спін-офвів, також трилогії, яка отримала назву «**Зоряні війни: Антологія**».

Перша частина «**Зоряні війни: Антологія. Вигнанець**» вийде в прокат у **грудні 2016 р.** Хронологічно дії відбуватимуться між Епізодами III та IV. Сюжет розповідатиме, як повстанцям вдалося викрасти креслення Зірки Смерті. Друга частина трилогії вийде на екрани **25 березня 2018 р.** Головним героєм фільму стане молодий **Хан Соло**. Інформації щодо третьої картини наразі немає.

Разом з кінофільмами Дісней запустив у виробництво мультсеріал – «**Зоряні війни. Повстанці**», головним героєм якого є підліток. Серіал вважається каноном та наразі не завершений. Повний перелік фільмів, ігор, коміксів та інших матеріалів, присвячених «Зоряним війнам», можна знайти на сайті спеціалізованої енциклопедії – «**Вукіпедії**».

І на Марсі цвістиме картопля

Фільм «Марсіанин» є адаптацією однойменного роману **Енді Вейера**. І являє собою яскравий зразок наукової фантастики, яка знову стає популярною завдяки таким картинам, як: «Гравітація», «Інтерстеллар», та, звичайно ж таки, «Марсіанин». Головний герой – астронавт-ботанік на ім'я Марк Уотні, якого за випадковим збігом обставин покинули на Марсі, порахувавши мертвим. У нього є лише житловий модуль і запас їжі на місяць. Про те, що він живий, ніхто не знає, а рятувальна місія може прилетіти у кращому випадку за 4 роки. Тому мета в Уотні одна – вижити, і робить він це з гумором та винахідливістю.

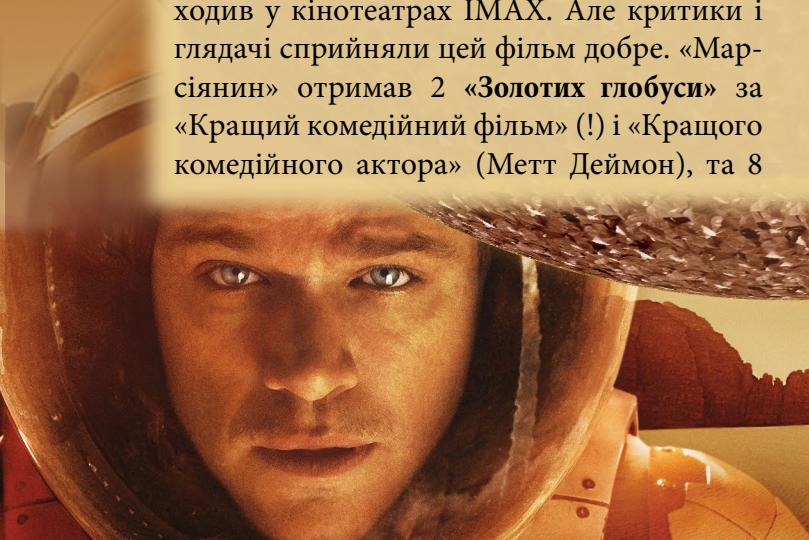
Режисером картини став **Рідлі Скотт** («Гладіатор», «Прометей»). Місцем зйомки ландшафтів Марсу виступила пустеля в Йорданії (де, до речі, знімали «Трансформерів») та один з найбільших європейських знімальних павільйонів, розташований в Угорщині.

Картина вистрілила у світовому прокаті, зібравши майже 600 млн. при бюджеті 108 млн. Негативно позначитися на зборах могла провальність минулих проєктів Рідлі Скотта, а також те, що «Марсіанин» не виходив у кінотеатрах IMAX. Але критики і глядачі сприйняли цей фільм добре. «Марсіанин» отримав 2 «Золотих глобуси» за «Кращий комедійний фільм» (!) і «Кращого комедійного актора» (Метт Деймон), та 8

номінацій на «Оскар», серед яких: «Кращий фільм», «Кращий актор», «Кращі візуальні ефекти». За версією «Клубу любителів україномовної фантастики» фільм очолив Топ-10 фантастичних фільмів 2015 р. Рекомендуємо до перегляду.

З екранізацією «Марсіанина» у російськомовному сегменті Інтернету пов'язаний гучний скандал. До цього часу не відомий російський сценарист Михайло Росходніков подав до суду на студію FOX через плагіат. Він вважає, що сюжет картини американці в нього вкрали. Росходніков стверджує, що написав сценарій, який так само називався «Марсіанин», і розіслав його у 2009 р. кіностудіям та міжнародним кінокритикам. Через три роки в Америці вийшов роман за авторством Вейера, в якому Росходніков упізнав своє творіння. На момент написання замітки суд не закінчився. Постраждала сторона вимагає компенсацію на суму 50 млн. рублів.

У фільмі знялася ціла плеяда голлівудських зірок: **Метт Деймон** («Інтерстеллар», «Ідентифікація Борна»), **Джессіка Честейн** («Інтерстеллар», «Багряний пік»), **Шон Бін** («Володар перснів», «Гра престолів»), **Кейт Мара** («Фантастична четвірка», «Довершеність»), **Себастьян Стен** («Перший Месник» 1-3), **Майкл Пенья** («Людина-Мураха») та ін..

**MAD
MAX
FURY ROAD**

Шалений Макс

«Дорога гніву» є продовженням культового бойовика 1979 р. з Мелом Гібсоном. Дії відбуваються у пост апокаліптичній Австралії, де після ядерної війни цінностями стали вода та паливо, а люди живуть кланами зі специфічною модою на черепа та сюрреалістичні шипасті автівки. Весь екранний час герої кудись їдуть, але дивитися на одноманітні дії не набридає. Взагалі, візуальний ряд яскравий та якісний. Зйомки дійсно проходили в пустелях Африки та Австралії, а не у «зеленій кімнаті» - знімальна група кожного разу додала океан у понад 20-годинному перельоті.

Режисером фільму виступив 70-ти річний **Джордж Міллер**, який знімав попередні картини. Його фільм 79 року, знятий за 400 000 австралійських доларів, встановив абсолютний світовий рекорд за співвідношенням видатки-прибутки, зібравши у світовому прокаті понад 100 млн. доларів. Цей рекорд протримався 20 років (уступивши «Відьмі з Блер»). «Дорога гніву», на жаль, не може похизуватися такими рекордами: при бюджеті у 150 млн. доларів фільм заробив у світовому прокаті лише 375 млн. Враховуючи шалену рекламну кампанію, це дозволило студії «вийти у нуль», що можна розцінювати як провал.

Проте, не зважаючи на відносно холодний прийом глядачів у кінотеатрах, критикам фільм

дуже сподобався. «Дорогу гніву» номінували на найпрестижніші світові нагороди, серед яких: «**Золотий глобус**» (2 номінації та жодної статуетки) та «**Оскар**» (10 номінацій, зокрема: «Кращий фільм», «Кращий режисер», «Кращі візуальні ефекти»). Задоволений режисер вже заявив, що зніматиме продовження, але не найближчим часом. У його планах зняти **ще 2 фільми** про Макса Рокатанські.

Кілька цікавих фактів зі зйомок. Роль Цитаделі «виконав» гірський хребет поблизу Сіднея, який фотографували дроном. Потрібної для його запуску погоди чекали аж 10 днів – хмаринки могли зіпсувати кадри. Для зйомок вибухів у каньйоні режисер домовився з власником каменоломні, щоб влаштувати справжні вибухи, а не звертатися до комп'ютерної графіки. «Сліпий гітарист» грав увесь час із зав'язаними очима – його гітара була справжнім вогнеметом.

У картині знялися: **Том Харді** («Легенда Г'ю Гласса», «Темний лицар: Повернення легенди»), **Шарліз Терон** («Прометей», «Хенкок», «Білосніжка та мисливець»), **Ніколас Холт** («Люди Ікс», «Тепло наших тіл», «Джек – підкорювач велетнів») та ін..

Повернення динозаврів

З прем'єри третьої частини «Парку Юрського періоду» пройшло 14 років. Виявилося, що глядачі надзвичайно скучили за живими гігантськими ящірками, котрі полюють на відвідувачів парку атракціонів. Дії нового фільму відбуваються через 22 роки після подій «Парку Юрського періоду – 3». Острів з динозаврами вже не так інтригує людей, як раніше. Тому генетики вирішили підживити інтерес глядачів, створивши абсолютно новий вид динозаврів, звичайно ж великий і зубатий, з геном кількох тварин. Через недбалість персоналу ящірка втікає з вольєру і починає вбивати все на своєму шляху. Головні герої – керівниця парку (Брайс Даллас Ховард), дресирувальник рапторів (Кріс Пратт) та двійко підлітків (Нік Дж. Робінсон, Тайк Сімкінс) намагаються врятуватися від смертельної небезпеки та вижити у тамтешньому хаосі.

У фільмі є відсилки до попередніх частин, що викликають відчуття ностальгії, наприклад, згадування старого логотипу чи воріт першого Парку.

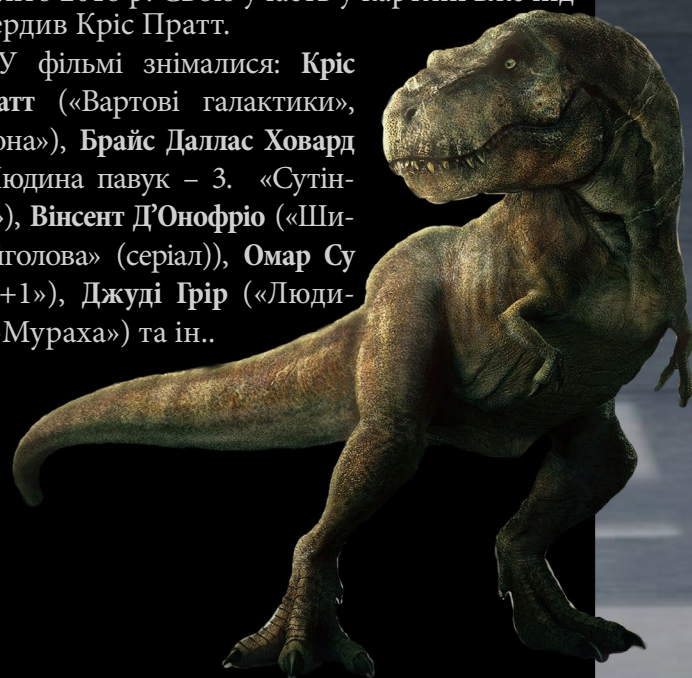
Цього разу картину знімав не Стівен Спілберг, а Колін Тревороу (він також затверджений режисером майбутнього IX Епізоду «Зоряних війн»). Проте, окремим ідеям Спілберга все ж знайшлося місце у сюжеті, наприклад, саме він вигадав гіросферу.

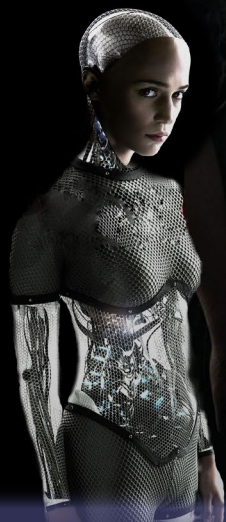
Не зважаючи на те, що кінокритики обділили картину увагою, вона встановила ора-

зу кілька світових рекордів: найбільші збори за перший уїкенд в США та по всьому світу, перший фільм, що зібрав півмільярда доларів за перший уїкенд прокату, найшвидше подолання мільярдного бар'єру. Загалом, глядачі принесли фільму майже 1,7 млрд. доларів, при бюджеті у 150 млн. На разі фільм знаходиться на 4 сходинці у рейтингу найбільш касових фільмів за всю історію кіно, попереду нього «Аватар» та «Титанік» Джеймса Камерона та нові «Зоряні війни. Пробудження сили».

Неймовірний успіх історії про динозаврів у кіно надихнув студію на зйомки продовження. «Світ Юрського періоду – 2» анонсовано на літо 2018 р. Свою участь у картині вже підтвердив Кріс Пратт.

У фільмі знімалися: **Кріс Пратт** («Вартові галактики», «Вона»), **Брайс Даллас Ховард** («Людина павук – 3. «Сутінки»), **Вінсент Д'Онофріо** («Шибайголова» (серіал)), **Омар Су** («1+1»), **Джуді Грір** («Людина-Мураха») та ін..

ES GIBT NICHTS MENSCHLICHERES
ALS DEN WILLEN ZU ÜBERLEBEN

EX_MACHINA

Коли комп'ютер усвідомлює власну сексуальність

На тлі гучних кінопрем'єр з багатомільйонними рекламними кампаніями якось зовсім непомітно вийшов британський фільм «Екс-машина». Але він заслуговує на увагу.

Головний герой – програміст, якого запрошує до себе у віддалений приватний будинок мільярдер, що винайшов штучний інтелект. Програмісту потрібно провести своєрідний тест Тьюрінга, встановивши, на скільки вдало комп'ютер імітує людину. Але штучний інтелект на ім'я Ава виявляється наділений сексуальним жіночим тілом, і, здається, повністю усвідомлює, яку владу має це тіло над чоловіками та як ними маніпулювати.

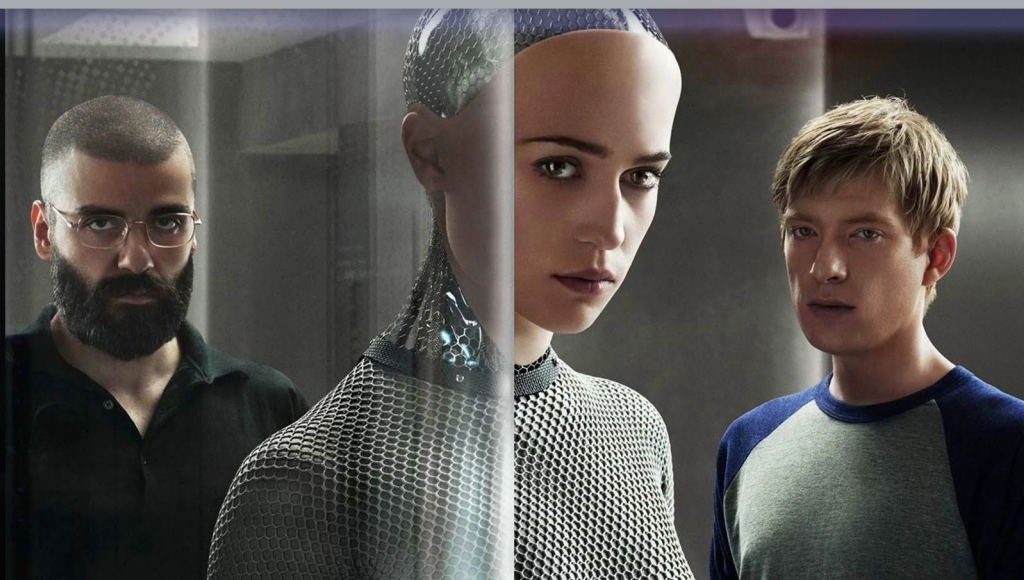
Події фільму відбуваються у замкненому приміщенні – гірському будинку, але, тим не менш, на глядачів чекає напружений техно-

триллер з несподіваною розв'язкою. Картина є дебютною режисерською роботою Алекса Гарленда.

Зйомки проходили в готелі Джувет Лендскейп, Норвегія.

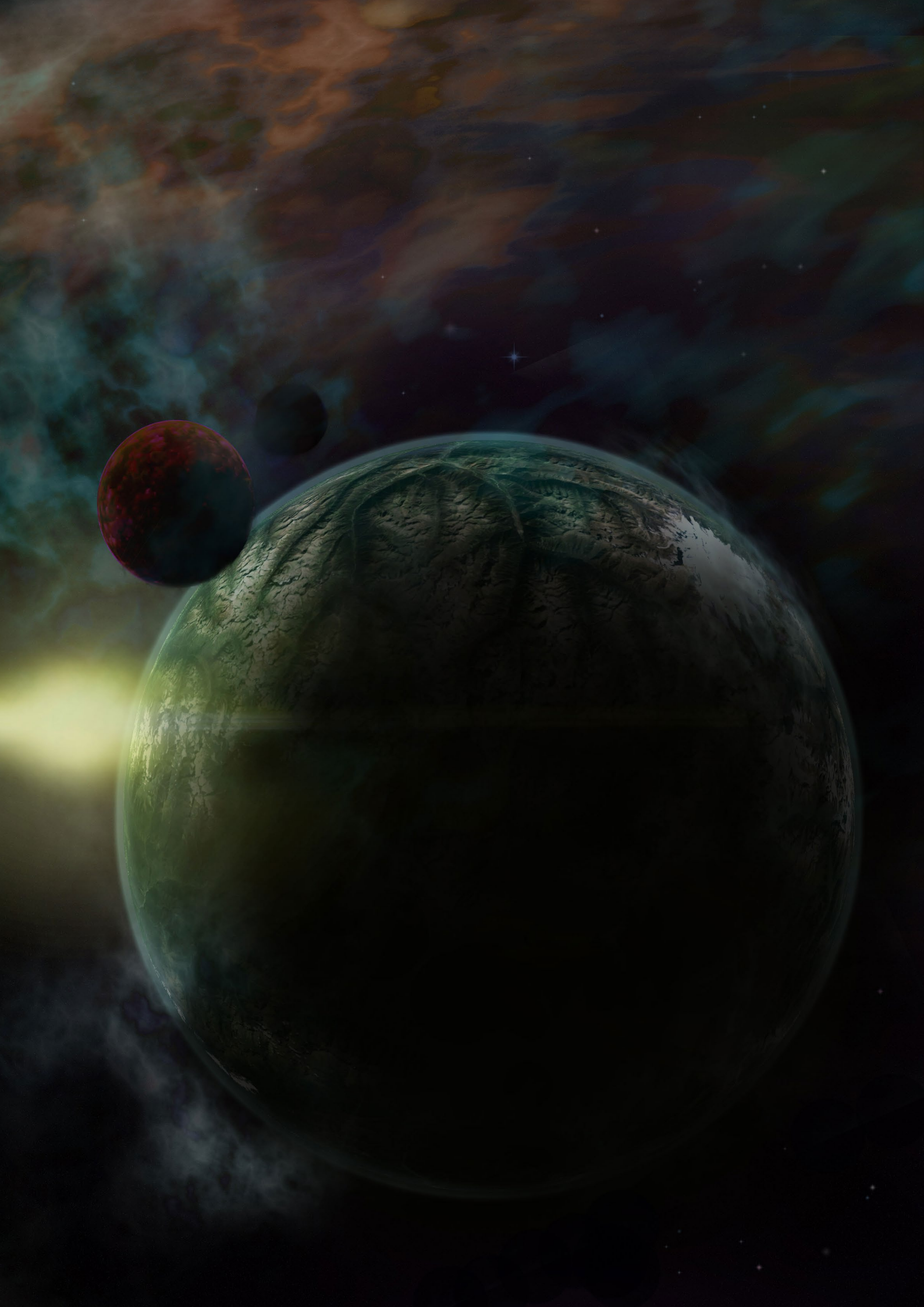
При скромному бюджеті у 15 млн. доларів і не менш скромній рекламній кампанії фільм зібрав у прокаті майже 37 млн. доларів, отримав позитивні відгуки критиків і навіть дві номінації на **Оскар**: «Кращий сценарій» та «Кращі візуальні ефекти». Шанувальникам відповідного жанру переглянути варто.

У фільмі знялися: **Донал Глісон** («Зоряні війни: Пробудження сили», «Легенда Г'ю Гласса», «Гаррі Поттер»), **Алісія Вікандер** («Агенти А.Н.К.Л.», «Сьомий син»), **Оскар Айзек** («Зоряні війни: Пробудження сили», «Агора») та ін..

ФАНТАСТИЧНІ СВІТИ

«Надхнення є всюди, але мене чомусь тягне похмура та містична тема»,

- художник Ігор Вітковський.

В Україні багато талановитих художників, які працюють у фантастичному жанрі. Їхні роботи нерідко прикрашають західні журнали, книги чи ігри. При цьому співвітчизники іноді навіть не здогадуються, що авторами цих шедеврів є такі ж українці.

Картини художника Ігоря Вітковського, чия робота - «Trip-to-X-X-287313931» прикрашає обкладинку цього номеру «Das ist fantastisch!» дещо похмурі, але від цього не менш прекрасні. Примхливі органічні форми небачених створінь тісно сусідствують у них із осінньою романтикою чи грою простору. Вдалий підбір кольорів і техніки виконання також допомагають краще передати настрій, але найбільш цікаво слідкувати за тим, куди нас заведе фантазія автора – за дивовижними істотами та дивними людьми, кадрами, вихопленими із їхнього неймовірного життя.

Альманаху «Das ist fantastisch!» випала нагода зазирнути ще глибше, і дізнатися, хто є автором цих приголомшливих сюжетів.

Corris Studio
Empire: Peripheral Wars
Collab by M-e-f, Corrisant & Archan

Доброго дня, Ігоре! Розкажіть, будь-ласка, кілька слів про себе. Де народилися, де навчалися? Чому вирішили стати художником?

Доброго дня! Народився я в Україні у місті Бориспіль, що біля Києва. Протягом всього підліткового віку я вивчав математику, але на 2 курсі вирішив бігти з цього пекла на дизайн. Це було в університеті Поплавського, перейшов з мультимедійних технологій на графічний дизайн, з бюджету на контракт щоправда, але воно того варте :). В мене одразу з'явилося багато вільного часу для особистої творчості та роботи. Трохи передісторії до всього цього: я завжди мав схильність до малювання і творчої праці, мав добру усидливість та допитливий розум, це й сприяло становленню мене як художника. В 12 років почав балуватися з фотошопом, робив прості анімації, мультфільми, ігри у програмі Gamedeaker і задротив дуже багато, майже увесь вільний час приділяв комп'ютерним іграм. Так, жага грати у Ворлд оф Варкрафт на офіційному сервері стала

стартом до фріланс кар'єри у графічному дизайні. Починав з простих порно банерів та аватарок, доріс до сайтів-порталів, до тех. дизайну, matterpainting, на цьому етапі купив собі планшет Wacom Intuos та зайнявся чисто вивченням жанру цифрової ілюстрації. Перепробував усе, що тільки можна, саме концепт арт та ілюстрація були тим, що мені ніколи не набридало і дозволило виражати себе та свої ідеї. Займаюся цим і зараз :).

Художник – це ваша професія чи хобі?

І те, й інше. Починалося як хобі, далі почали з'являтися якісь замовлення, багато працював задарма, щоби назбирати портфоліо та досвід. Далі я чисто багато працював, фрілансив, мало приділяв уваги своїм роботам, це був найбільш депресивний та похмурий період творчості, не знаю чому, але мені важко реалізовувати ідеї інших і слухатися їх, люблю займатися чисто своїм). У даний момент я трохи

ще підробляю фрілансером, хочу знайти баланс між особистими проектами та комерційними.

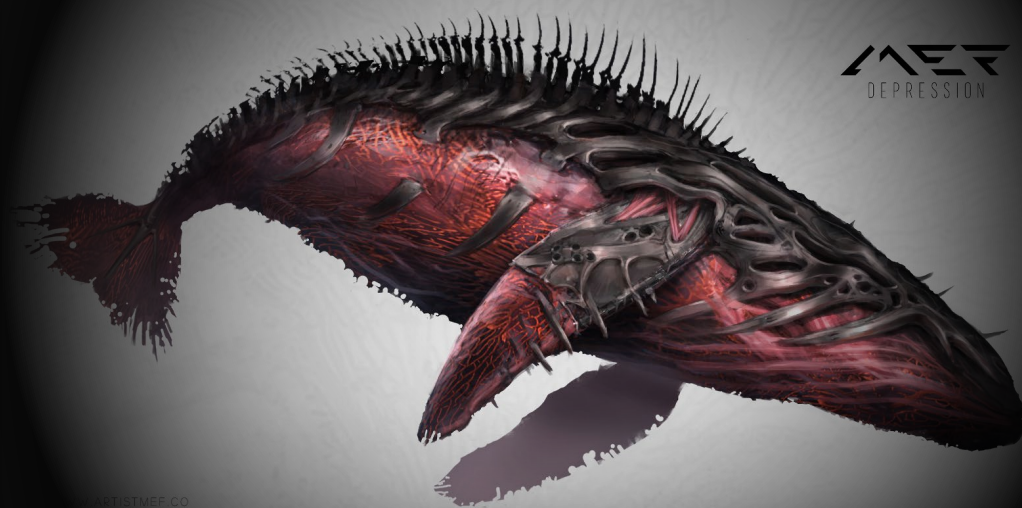
У вас псевдонім MEF. Що це означає? Чому вирішили так підписуватися?

Коли грав у Ворлд оф Варкрафт, був в мене персонаж Мефко, мене всі так часто називали просто Меф, що воно саме пристало до мене :). Дуже легко запам'ятати, так і присвоїв собі цей псевдонім, все просто :)

Чи є хтось, на кого ви рівняєтесь у своїй творчості? Де ви черпаєте натхнення?

Так, є :). У світі небагато художників, які мені дуже подобаються, це – Здислав Бексінські, Гігер, Барлоу, Сальвадор Далі, Ruan Jia, Craig Mullins, Ryan Church, ретро сай-фай люблю). Натхнення є всюди, але мене чомусь тягне похмура та містична тема: ніч, пройтися вночі містом, через гаї дерев, смітники, все видається зовсім іншим, у темряві наш мозок намагається розпізнати і підписати всі силуети, приховані у тіні, якимись знайомими образами, пояснити кожен шелест, порив вітру, тут наші кошмари і внутрішні тіні, уява – все оживає та живе своїм життям.

Ще мене дуже надихають органічні форми, мікросвіт, і всі живі створіння нашої планети, і, звичайно ж, космічний простір.

Ваші роботи можна охарактеризувати як Digital art.. Чи працюєте ви у традиційних техніках. Можливо, для душі?

Так, звичайно, не так часто, щоправда, але я намагаюся якомога більше малювати олівцем - це основа основ. Ще гелевими ручками люблю скетчі робити, генерувати абстрактні форми для пошуку ідей. Гуаш люблю, дуже нагадує стиль діджитал малювання у фотешопі. Масло – це теж круто, але дорогувати зараз. Думаю, скоро, одного дня, покину повністю фріланс і займуся традиційним мистецтвом :). Одна з проблем у тому, що в нашій країні все дуже погано, щоб бути традиційним художником і жити на цьому ремеслі.

Складлося враження, що ви багато працюєте. Кожен день по скетчу тільки для розминки і, вірогідно, ще якісь більш тривалі проекти. Чи це так? Чи залишається у вас час для себе? Як ви його зазвичай проводите?

Так, я доволі багато працюю, навчаюся, пізнаю. Відпочинок більше кількох днів швидко викликає сум, і мені вже хочеться зайняти себе чимось корисним). У плані скетчів – роблю їх багато, але відсотків 10 з них лише завершую, і світ їх побачить, решта ж – приречені вічно чекати свого часу. Останній рік моєї творчості був не дуже продуктив-

MET '13

ний, небагато чого малював гідного, майже всім незадоволений. А так, завжди займаюся якимось проектом, і ще роблю для себе тренувальні скетчі на додаток у вільний час, або щоби тестувати новий створений пензель). Практично весь мій час в мене для себе, я ніколи не працюю в офісах і т.п., доволі соціопатичний, рідко кудись вибираюсь без потреби. У вільний від малювання час я створюю пензлі для фотошопа, текстури і продаю їх на стоках, це дозволяє мені менше залежати від

фріланса та замовлень. Що може бути кращим за пасивний дохід?) Живу з дівчиною, вивчаю світ і дуже в ньому розчарований, люди дуже деградували і не працюють над собою. Намагаюся розвиватися й духовно, не тільки арт скілл качати ж, морально рости треба). Читаю у вільні часи, планую зайнятися музикою, завжди хотів мати свою пост-хардкор банду :).

www.ArtistMef.co

Зустрічав серед ваших робіт кілька концептів – тварини, зброя. Це для майбутніх картин чи, можливо, для комп'ютерних ігор? Працюєте у цій сфері також?

Так, комп'ютерні ігри – це основа моїх фріланс замовлень. Не скажу, що я в захваті займатися цим, нічого нового в іграх не вигадують, все роблять теж саме, але це – не складна робота. Головне – не хвилюватися,

не перевтомлювати себе і намагатися отримувати задоволення). Концепти для себе, все ж, набагато цікавіше малювати, там ти не обмежений нічим, окрім своєї фантазії та бажань, ніхто не стоїть над душею і не просить робити виправлення і паплюжити твою роботу). Ігри зараз – це чисто бізнес.

Ваші роботи доволі похмурі. Чому так склалося?

Я – людина мисляча, а всі люди, що хоч трохи замислюються про все, від чого нас намагаються відволікти, схильні до меланхолії та депресії. Тому що цей світ жахливий. Більшість цих робіт намальовані як раз у період моєї меланхолії. В мене є ще свій проект MEF “DEPRESSION”, поки особливо не малював нічого для нього, але ідей вже вистачає. В основному я намагаюся додати нотку містики своїм роботам, а не цілковитого мороку). Ще мені цікаві теми алхімії, сакральної геометрії, філософії і так далі, так що тут не обійдеться без чогось таємного і темного.

Ваша творчість сильно пов’язана з фантастикою. Любите цей жанр? Чи є якісь уподобання у літературі, іграх, фільмах?

Так, у період своєї ранньої творчості я малював виключно фантастику, зараз трохи відійшов вже.

Один з улюблених жанрів, звичайно ж, обожною книжки Ф. Фармера, особливо цикл «Світ ріки», «Любов зла», Азімова читати люблю, а, так, і Цикл Барсумських хронік Берроуза про Джона Картера звичайно ж). З фентезі – цикл «Гри Престолів» («Пісні льоду та полум’я») Дж. Мартіна.

Ігри - всі культові, космічні, в основному («Космічні рейнджери», «Зоряні вовки», «Механоїди», «Всесвіт Х», «Старворс – Котор», «Академія джедаїв», «Супрім командер», «Старкрафт»). Більше всього грав у «WoW». З фентезі – «Готика», «Диябло 2».

Фільми – «Гаттака», «Еквілібріум», «Вона», звичайно ж, культові «Зоряні війни», «Дюна», «Матриця», багато чого дивився, сподобалося також багато, але важко всі назви згадати так сходу :).

У вас доволі яскраві образи. Багато картин неначе кадр з якоїсь історії, котру ви самі собі розповіли. Чи це так? Можете сказати, чи є якась історія у «Trip-to-X-X-287313931»? Можете поділитися, як виникла ідея?

Це так, я стараюся показати якийсь момент з сюжету, що послужив основою для малюнку. У даному випадку з цим малюнком, він повинен був стати початком історії в 12 артів – 12 місяців для календаря на диплом, але, на жаль, ідею трохи відхилили, і я змінив формат, так що цей малюнок – тільки один екземпляр з усієї серії, що мала бути і показувати українців у майбутньому у ролі підкорювачів і дослідників небезпечного космосу.

Що ви можете побажати читачам “Das ist fantastisch!”?

Шановні читачі, я бажаю вам побільше прекрасних фантастичних подій у вашому житті, що змінять його лише в хороший бік, встигнути замінити всі органи на кібернетичні і прожити довге, щасливе і усвідомлене життя у мирі і розквіті раси людської, в її, я сподіваюся, золотому віці, в гармонії з природою, і отриманням відповідей на всі питання, якими переймається людство ще з найпершого нейронного імпульсу... Дізнатися нарешті, хто ми такі... Для чого ми тут?

Дякую за ці прекрасні питання та вашу увагу.

Розмову вів
Святослав Чирук

Станіслав Бескаравайний

ОДНА З ДИЛЕМ В УЯВЛЕННІ ПРО ТЕХНОЛОГІЧНУ СИНГУЛЯРНІСТЬ

Футурологічна наукова фантастика «далекого прицілу» ще наприкінці 1980 рр. зіштовхнулася із низкою викликів:

- стало цілком зрозуміло, що рано чи пізно буде створено штучний інтелект (ШІ). І до 2015 р. слабкий розсудливий інтелект (що проходить тест Тьюрінга) вже створено;

- можливості ШІ точно перевищуватимуть людські, і роздуми про неспроможність машини до творчості, які можна прочитати у К. Саймака у «Космічних інженерах», - тепер просто самозаспокоєння і творчий засіб ретрофутуризму. У найближчі роки, максимум, десятиліття, ШІ оволодіє мовою зі змінним синтаксисом, пройде тест С. Лема на вільну творчу роботу.

- навіть якщо не заперечувати концепцію технологічної сингулярності (миттєвого, багатократного прискорення прогресу завдяки ШІ), то з точки зору еволюції суспільства, повсякденного життя, виховання дітей – зміни будуть дуже суттєві. Чисті консерватори приречені повторити шлях трилобітів – у кращому випадку стати меншістю, котра існує в якомусь замкненому кластері.

Як же тоді описувати майбутнє, в якому ШІ Нейромант з роману У. Гібсона – цілком вільний, і більш того, - навкрути багато схожих інтелектів?

У роботах фантастів останніх десятиріч було сформовано два полярні підходи:

- людина зберігається як центр прийняття рішень і всієї юридичної системи. Фактична передача керування цивілізацією проходить по-ступово, складно, багато в чому співпадає зі зміною поколінь у людей, і люди також зуміють підлаштуватися під виклики нової епохи. Кращий зразок – роман Д. Марусека

«Рахунок по головах»;
- створена людиною цивілізація – всього лише пожив-

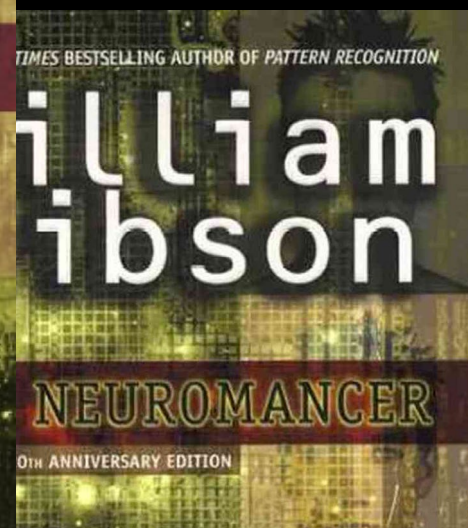
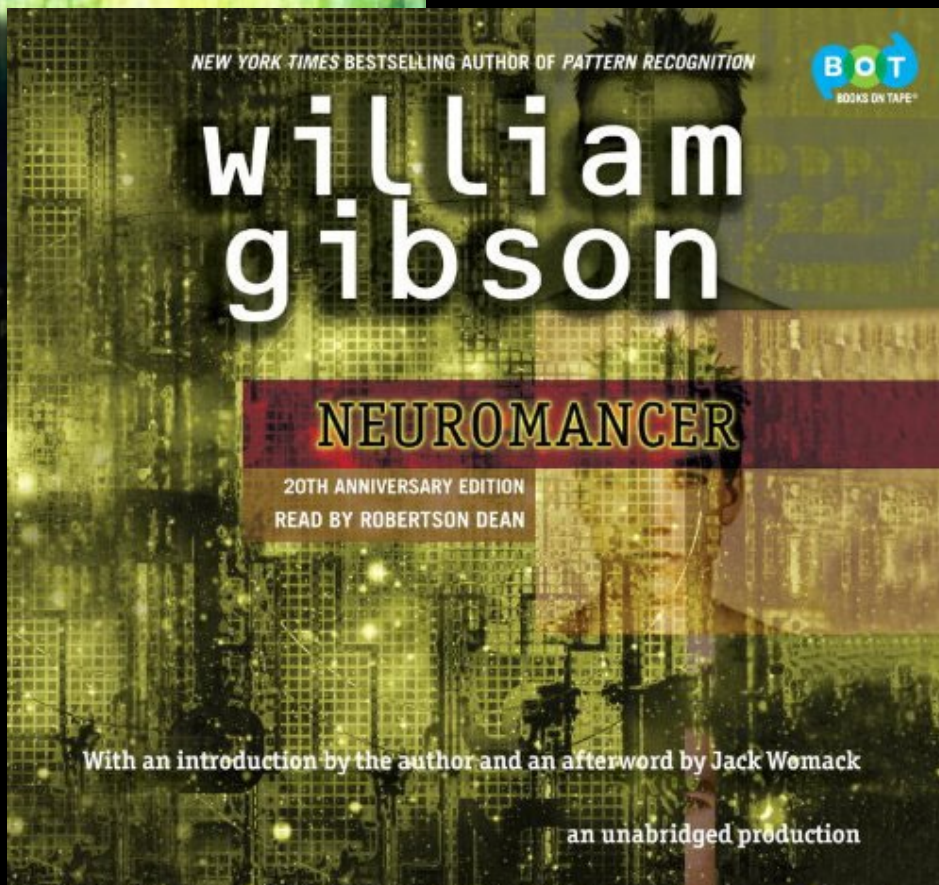
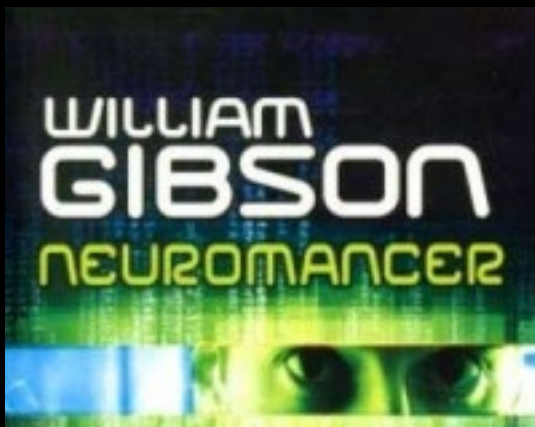
на середа, котра дасть новому початку якісь відсотки в економії ресурсів і часу. Розвиток буде занадто стрімким, машинам майже одразу стане нічому навчатися у людей. П. Уоттс в «Ехопраксії» і «Фальшивій сліпоті» дає вражаючі картини безпомічності людини перед викликами нових когнітивних структур.

Але новий стрибок у розвитку – надзвичайно складний без нових задач, без понятійного апарату та системи пізнання світу. Та й цивілізація – достатньо інертна річ. «Інтернет», який усвідомив себе, все одно потребуватиме енергії, і всі обчислювальні потужності світу самі по собі не можуть виробити хоча б кВт*година електричного струму.

У цьому сенсі наглядні описи людей майбутнього з роману Р. Ібатуліна «Троянда і хробак» - вони можуть змінювати волоссяний покрив, структуру м'язів ніг, але ми бачимо консерватизм у масі людського тіла, в руці і «соціальному інтерфейсі», оскільки під

стандарті тілесності підлаштована більша частина комунікаційних приладів.

Тому головне питання, яке доводиться усвідомлено чи не усвідомлено вирішувати сучас-

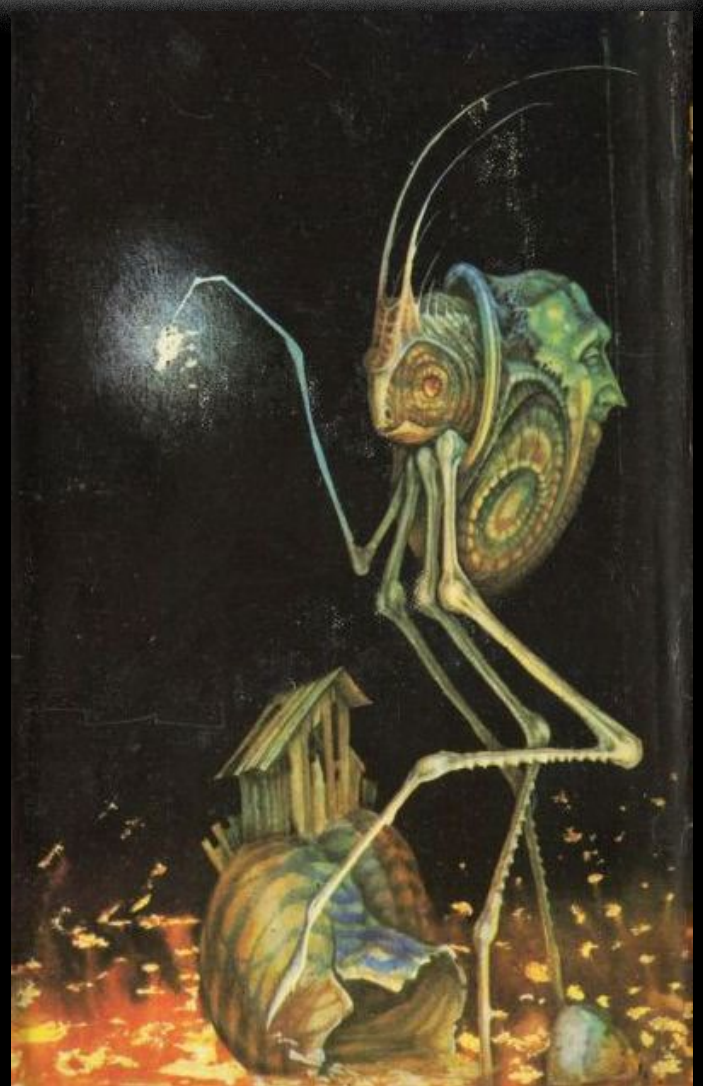
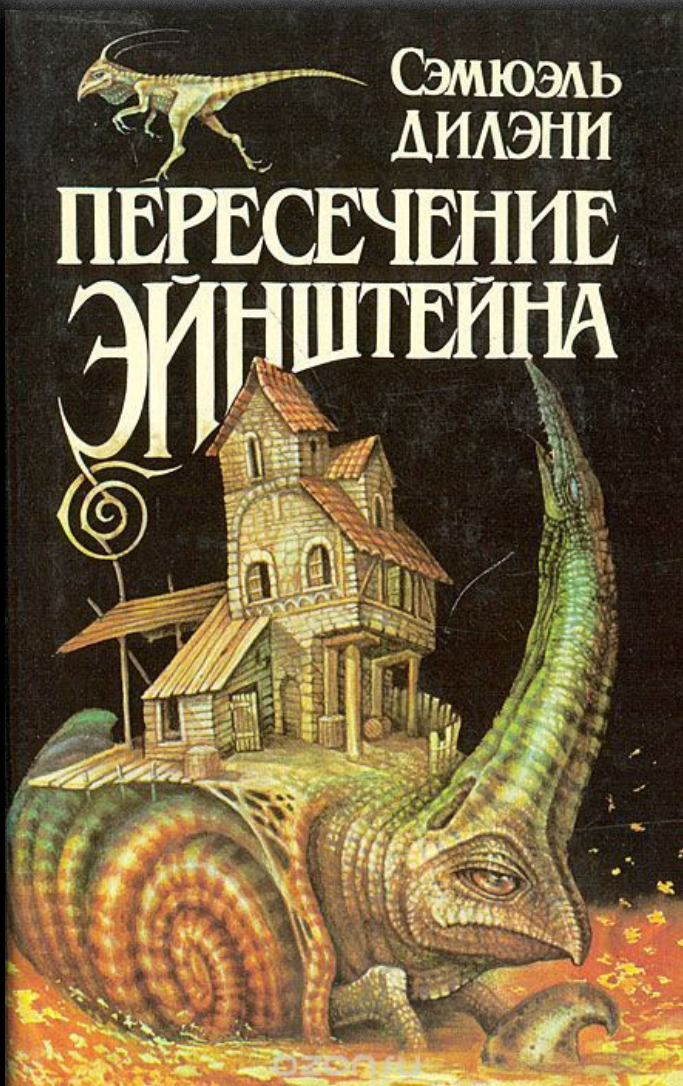
ній НФ: на скільки людська культура переживе трансформацію цивілізацій? Чи зможуть наші інструменти осмислення світу і упорядкування суспільства співіснувати і після того, як ШІ стануть краще за людину виконувати будь-яку діяльність?

Проте, ШІ у процесі розвитку стикнеться з проблемою, подібною до становлення людства, - неможливо отримати повноцінну людину у зграї, але й суспільство не може виникнути без людей. Тому необхідна певна спіраль розвитку – від якостей індивіда до улаштування суспільства і середовища проживання – і від них знову до індивіда. Унікальний ШІ, - але він не може розвиватися, спираючись лише на математику, інакше його розвиток буде неповноцінний, і він опиниться у гносеологічному глухому куті, який добре показав С. Лем у «Голем XIV» - комп'ютерному розуму там просто немає причин існу-

вати. Момент з відкритою гносеологічною безпомічністю «двопалатників»-людей, які за допомогою операції на мозку об'єднали свої розуми у певну єдину сутність, що швидко мислить, - добре продемонстрований Уоттсом у «Ехопраксії». Величезної складності інтриги, які вони організують, - існують лише у дуже вузькому прошарку усвідомлення ситуації. «Вони розуміються на квантовій фізиці, але це забір проб у польовій біології», - каже головний герой про поведінку «двопалатників» у кризовій ситуації.

При цьому культура може зберегтися в істот, що лише частково люди – це добре показала Т. Толстая у романі «Кись», і М. Харитонов у романі «Золотий ключ», і С. Ділені у повісті «Перетин Ейнштейна». Але там розглядається біологічна трансформація, світ населяють мутанти і чудернацькі гібриди.

Що у культурі буде відкинуто, а що взято і використано під час техногенної трансформації цивілізації?

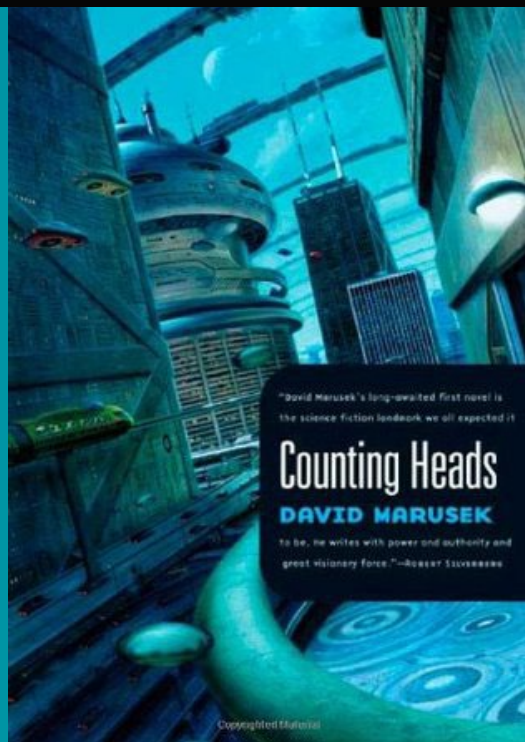

ПОСТКІБЕРПАНК

Зрозуміло, що математика, фізика і взагалі точні науки розвиватимуться ШІ. Створювати принципово новий категоріальний апарат з нуля просто немає сенсу – електрони, кілограми та одиниці не стануть краще, якщо їх наново винайде комп'ютер. Тому формули законів Ньютона – як ширина римських доріг, що прокладалися за шириною повозки з парюю коней, а потім стали стандартом для залізничної колії.

Розширено розуміючи цей підхід можна помітити, що збережеться багато стандартів – комп'ютеру немає необхідності переходити на робочу напругу у двісті двадцять один Вольт. Так, можуть з'явитися нові матеріали – зміна стандарту стане необхідністю технічною – але саму систему стандартів буде збережено. Фантасти рідко згадують такі прозаїчні моменти, як стандарт напруги – але навіть спілкування надінтелектів у «Полум'ї над безоднею» Р. Вінджа – не обходиться без уявлення про певні норми – та й будь-яка складна взаємодія потребує нормування.

Взаємодія підіймає складне питання мови. З одного боку, завдяки створенню ШІ відкривається можливість створювати нові мови, освоювати їх з більшою швидкістю. Машини можуть спілкуватися навіть на мовах програмування. Але співвідношення між людськими («м'якими» за термінологією В. Налімова) і машинними («жорсткими») мовами – це

Фактична передача керування цивілізацією проходитиме поступово, складно, багато в чому співпаде зі зміною поколінь у людей, і люди також зуміють підлаштуватися під виклики нової епохи. Кращий зразок – роман Д. Марусека «Рахунок по головах».

співвідношення гносеологічне. Людські мови дозволяють спілкуватися нечітко формулюючи поняття, туманно описуючи ситуації, що відкриває шлях для розвитку філософського знання, створення нових термінів. Тобто вони потрібні для пізнання – когнітивний бар'єр машина може подолати тільки оволодівши людською мовою.

Юриспруденція також не зникає. Навіть якщо розглядати картини спілкування цивілізацій різного рівня, що наводяться у циклі романів «Культура», чи у вже згаданому «Рахунку по головах» Д. Марусека, є проблема співвідношення сил суб'єктів, короткочасного і довготривалого. Їх потрібно якось регулювати, спираючись не тільки на «озброєність» контрагентів. Тільки океан планети Солярис і єдиний несвідомий розум прибульців у «Фальшивій сліпоті» зовсім не хви-

люють питання нормування взаємодії суб'єктів. Зрозуміло, система законів і правил може змінюватися надзвичайно чудернацьким чином, але, як і тепер, їх дотримання при взаємодії істот різного розумового розвитку, стає питанням зовнішнього контролю і доброї волі. Здавалося б, повинна сильно постраждати культура, безпосередньо пов'язана з тілесністю, скажімо, кулінарія, що залежить від смакових пухирців, або живопис, прив'язаний до спектру сприйняття людського ока. Якщо виникає суб'єкт, котрий користується струмом замість

PETER WATTS ECHOPRAXIA

WWW.RIPPLE
us.macmillan.com/

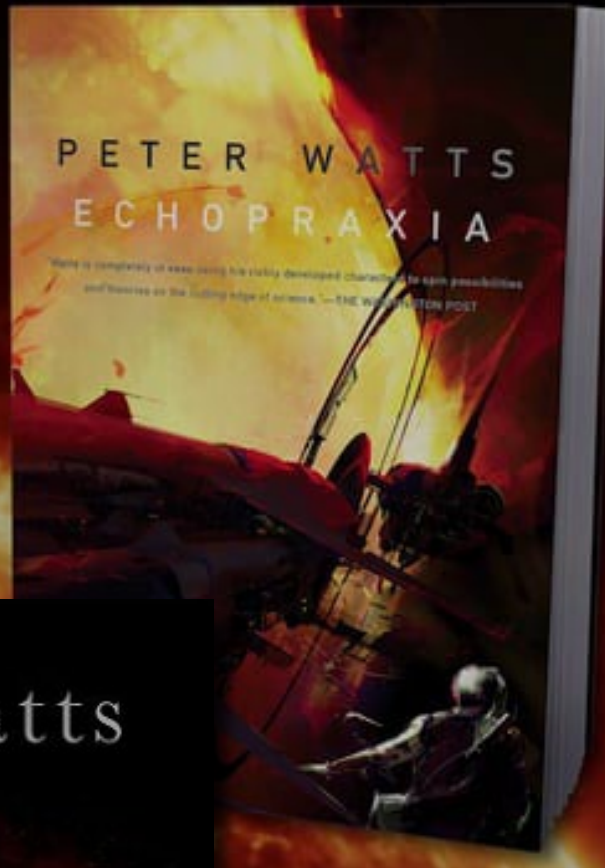
peter watts

echopraxia

"If you only read one science fiction
novel this year, make it this one!
It puts the whole of the rest of the genre
in the shade... F**king awesome!"
Richard Morgan

крові і лімфи та може бачити у всіх діапазонах, навіть йому розвивати ці органи відчуття? Він же не буде сприймати у гастрономічному сенсі пальне з електростанції? Але у кожному відчутті, як у обчислювальному потоці даних, виникає проблема вирішення узагальнених задач. Необхідні якісь попередні етапи обробки інформації, що потребуватиме спрощених понять, комбінації даних

у певні не прив'язані до конкретної ситуації комплекси, котрі й можна назвати відчуттями. Конкретні почуття – дотик, нюх чи слух – можуть відрізнятися від людських. Аналогічно трансформується і уявлення про гармонію: ті звичні нам антропоцентричні образи, на прикладах яких ми вчимося сприймати красу, скажімо, портрети, - для ШІ лише поодинокі випадки. Але поняття, котрі за ними стоять, починаючи від золотого перетину і закінчуючи «надособистісним смислом»

- виражають гармонію, притаманну всьому світу.

Показово, що і У. Гібсон, а для нього це одна з наскрізних тем творчості, і Б. Стерлінг – титани кіберпанку - починаючи з 80-их, практично у кожному романі звертаються до теми перехідної естетики, певних проявів краси, рівнозначних і для свідомості людей, і для ШІ. В антиутопічній діалогії П. Уоттса інопланетний розум позбавлений свідомості, він наче оцифрована воля, сліпа і всевладна вод-

ночас.

Що найбільше може змінитися – це частина культури, пов'язана із застарілими механізмами накопичення досвіду і виховання. Навіть людська культура коливається, немов маятник – то вбік чисто абстрактного засвоєння інформації, і взагалі максимально відстороненого мислення, то вбік максимальної чуттєвості і необхідності переживання, причетності до подій. Тут віртуалізація переживань у ШІ завідома буде вищою, ніж у людини,

відкриваються можливості безпосереднього засвоєння та вбудовування знань в особистість. Хоча процес гри цілком забутий не буде – оскільки невідворотно виникає нова задача різноманітної апробації моделей, задача певного обумовленого, заздалегідь оговореного суперництва. Перші, не надто прив'язані до технічного боку питання, зразки сингулярності, можна знайти навіть у Артура Кларка: у романі «Кінець дитинства» зароджувався надрозум, що поєднував у собі розуми всіх дітей Землі, який просто не потребував старої людської культури. Буквально кілька років – і доросле покоління повністю втрачає можливість навіть спілкуватися із «зародком» нового світу. Але чим глибше фантасти занурюються у проблеми

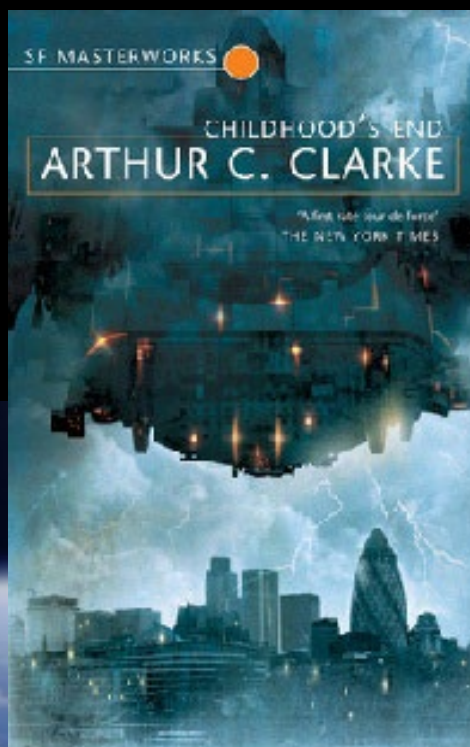

«перехідного періоду», тим більш протяжним і складним він видається, майже як останні секунди баскетбольного матчу, які нескінченними відстрочками перетворюються на хвилини. У ньому відкриваються подробиці. Відтінки. Свої внутрішні залежності. Десятиріччя від створення

комп'ютера до становлення повноцінного ШІ можна назвати «передсингулярною епохою». І стає зрозуміло, що для майбутньої комп'ютерної свідомості вона буде так само значимою, як для будь-якої людської культури значимий її «осьовий час».

Тому найбільш вдалі оптимістичні романи

«посткіберпанку» - це розповіді не просто про набір потужностей комп'ютерів і програші людини – але про те, як чергова складова людини була осмислена і виросла, інтегрувалась у дивовижний новий світ.

CHILDHOOD'S END

Сергій Легеза

ПОЛЬСЬКИЙ СТИМПАНК: ГЕТЬ ВІД ІМПЕРІЙ!

„Стімпанк” per se

Стімпанк як напрямок у фантастиці з'явився наприкінці 80-х – на початку 90-х. Він став свого роду реакцією на „збій” наукового проекту модерну, на згортання „зовнішніх” програм, якими у межах „золотої доби” науки були космос і т.ін. (і водночас, це була реакція на стрімкий розвиток досліджень „внутрішньої” спрямованості – комп'ютерних, інформаційних тощо). В цих умовах стімпанк став своєрідною розмовою про „майбутнє, яке ми загубили”, нарисом ретроспективних „можливих сучасностей”, рефлексією над потенціалом вікторіанської епохи крізь призму нашого знання про перспективи досліджень, які в реальній історії виявилися невчасними (машина Беббіджа, досліди Кюрі, естетика дирижаблів тощо).

Крім того – і це важ-

ливо для початкової точки напрямку – фоном для стімпанку виступав такий напрям у фантастиці, як „кіберпанк”: поєднання соціального бунтарства та інформаційних технологій. Але при цьому, кіберпанк мав на увазі і збереження проєктивності; напрямок цей будував нову картинку майбутнього замість „космічної реальності”, яка перебувала на той момент у кризі. Скажемо навіть більше: обидва напрямки створювали одні і ті ж самі люди – так, класикою стімпанку є „Різницева машина” В. Гібсона та Б. Стерлінга, отців-засновників кіберпанку.

До того ж, характерним фоном часів появи стімпанку став останній розпад імперій: це, нагадаємо, 1990-ті, це кінець біполярного світу, який до того часу підтримувався державницькими проєктами/машинами. (Схожим чином попередні реальні зміни у масовій культурі – 1960-ті роки – співпали із появою альтернативних соціальних проєктів, що розвивали-

ся на фоні смерті колоніального світу). Стімпанк, по факту, став ще й рефлексією англосаксів над „втраченим шансом” всесвітньої імперії (але – „імперії-під-ударом”, імперії із сумнівним соціальним результатом: не забудьмо про принциповий лібералізм авторів, які стояли у витоків стімпанку).

Втім, як і всі тріумфи, цей – був досить коротким.

Із стімпанком як напрямком у фантастиці стався швидкий перехід від „аналітичної” моделі до моделі „естетичної”. Перш за все, це значило швидкий перехід його до суто візуальних форм у межах специфічної субкультури. Процес цей пришвидшили кінематограф – у тому числі японська мультплікація – та ігрова індустрія.

Для них естетика „великих залізних машин” виявилася більш ніж привабливою, аніж намагання скрупульозного соціального аналізу витоків нашої актуальної модерної цивілізації. Відбувся, так би мовити, перехід від „контексту процесів” до „контексту форм та формул” – дуже швидко закріпилася самодостатність явища „естетики століття пару” у межах ігрових моделей поведінки, субкультуризації вторинних практик, зародження специфічної економіки (як

символічної, так і реальної).

Стімпанк з „аналітичного” швидко став „кульним”, час від часу породжуючи вторинні феномени, які досить послідовно корінилися вже у естетиці, а не у етиці чи соціальності.

Але стімпанк одночасно вийшов за межі свого первинного епіцентру, так би мовити: за межі суто англосаксонського культурного горизонту. Стімпанк почав націоналізуватися.

Проблема „приручення” стімпанку у межах національних версій виявилася, скоріше, проблемою пошуку у межах двох специфічних, чи не суто етнографічних, можливостей: а) тематики та б) естетичних форм. В цих випадках завжди є

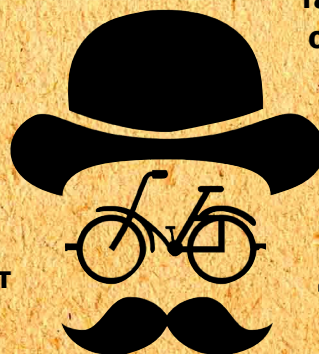
можливості відхилення від базової моделі (в сенсі технологій і соціальних стандартів) із використанням „точок біфуркації” національної історії – прикладом могли б стати російські варіації стімпанку, які здебільшого зміщують „стім-” у бік „дизель-” – до технічних та соціальних реалій не початку, а кінця „фін-де-цикл”, а то і класичних моделей радянського періоду.

Designed by Freepik.com

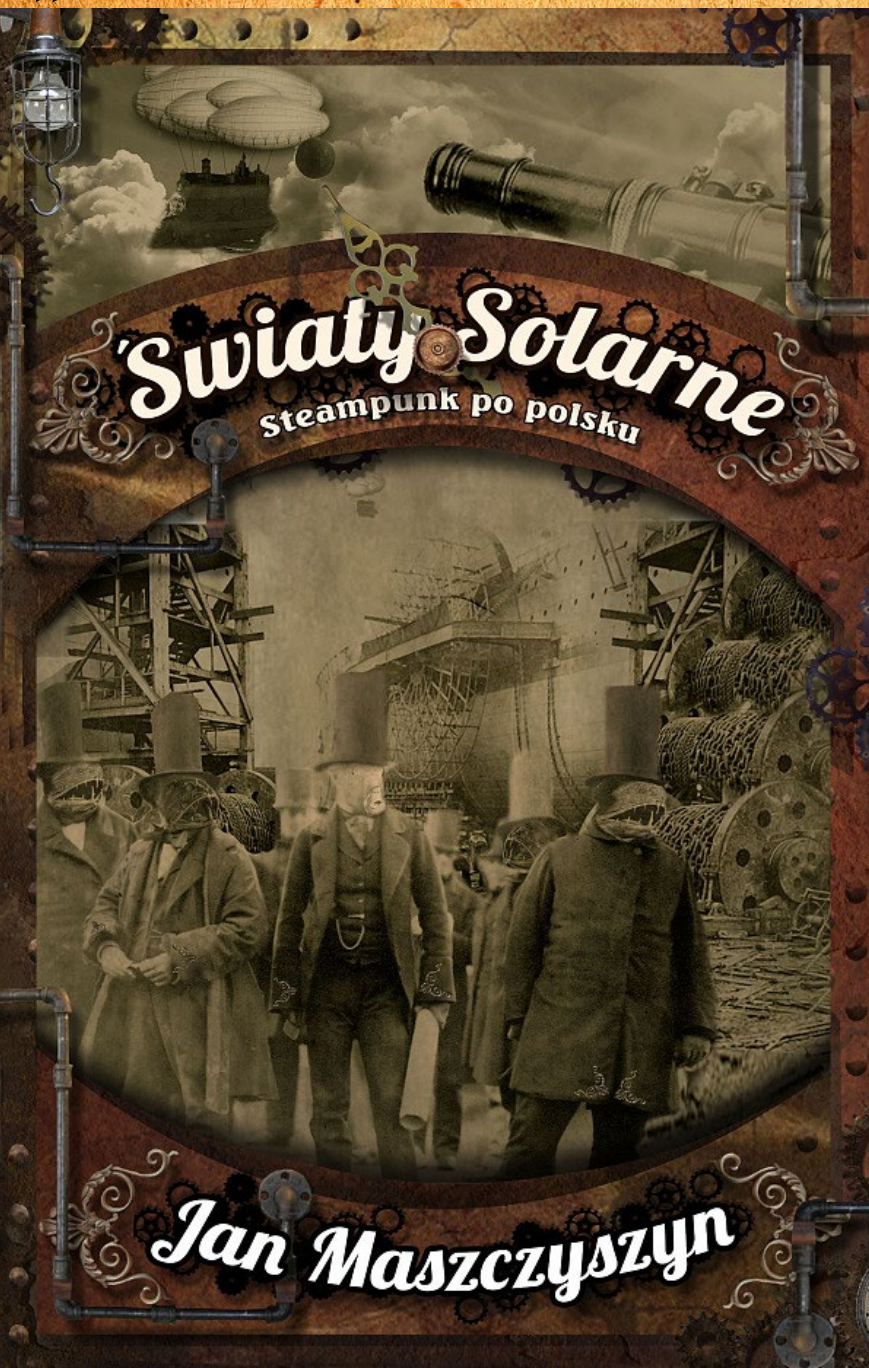
Базова модель Вікторіанські джентльмени

На фоні всього вищезазначеного, цілком зрозумілим стає невпевненість та слабкість у польській фантастиці гри із образами класичного вікторіанського суспільства. По суті, ця проблематика для польських авторів виявляється здебільшого чужою; тут немає гостроти проблем для потенційної аудиторії. Якщо вже

Designed by Freepik.com

такі класичні моделі і граються, то, скоріше, як ситуація „чужий в краю чужому”. Все зводиться до того, що культурний та соціальний контексти, які треба пояснювати/відтворювати, знаходяться від польського читача занадто далеко. Легше побудувати новий світ „з нуля”, аніж описувати себе як периферію світу класичного

периферійну територію Співдружності, територію, на якій вже рефлексія себе як „англійців” і досі залишається гострою проблемою навіть при погляді ззовні – досить згадати тут образи австралійських добровольців, героїв роману „За короля, вітчизну та жменю золота” А. Бжезинської, яка активно грає із цими проблемами).

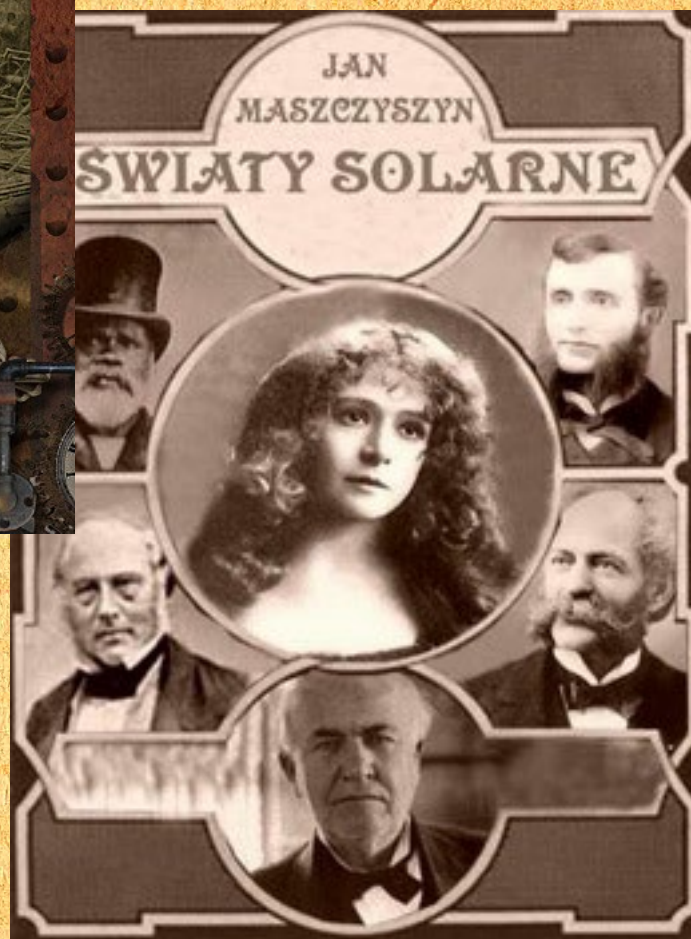
У 2015 році Мащишин повернувся як польський автор, але як такий собі ре-емігрант, письменник, який зайняв позицію зовнішнього спостерігача, доброго-родича-з-за-кордону, якому пробачається велика кількість ди-вацтв і примх.

Повернення його відбулося романом „Солярні світи”: широкою панорамою навіть не зміненого, але альтернативного світу, світу, де самі фізичні

вікторіанства – а подібні ігри завжди стають проблемами опису інтегрованості „польського” у межі „нового дивного світу”. Польки, з точки зору потенційної аудиторії, не можуть бути культуртрегерами – бо знаходяться на політичній периферії; але вони не можуть бути і „шляхетними дикунами” – бо це, знову ж таки, не співпадає із очікуваннями „тут-і-зараз”.

Єдиний відомий мені випадок гри у класичних вікторіанських пейзажах у польській фантастиці – дещо граничний, він виник на маргіналіях загальних літературних процесів.

Ян Мащишин емігрував з Польщі наприкінці 80-х у Австралію (настільки ж, до речі,

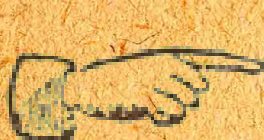

закони діють інакше, ніж у нашій реальності. Втім, пласт, так би мовити, соціокультурний в цьому світові базується на зразках „вікторіанських” та англоцентричних.

На фоні характерних, змінних щодо нашої

реальності рис – специфічні фізичні закони, космос, сповнений ефіром і доступний для дихання, сонячне/зіркове світло, що може накопичуватися у субстанціональній формі, різноманітні раси живих істот – у романі *Мащишина* специфічно-незмінними залишаються соціальні координати, що відтворюють систему взаємин, які ми звикли

вважати світом сталого вікторіанства (розшарованість суспільства, специфічні взаємодії між жіночим та чоловічим сегментами соціуму, культуртрегерство, характерні соціальні механізми трансляції культури тощо). Інший знайомий прошарок тут – естетика великих залізних машин, яка так характерна для класичного стімпанку.

ЦИТАТА

„Одна з величезних космічних машин алонбі відійшла від конвою і спрямувала свій хід у наш бік. Росла на очах. Вже здалеку світловою сигналізацією почала вимагати від нас підняти прапор. Пілоти „Гартора“ мали ті вимоги десь.

Я ж отримав час, щоби придивитися до її конструкції.

На перший погляд, така технічна конструкція не могла літати у космічному просторі. Її необтічні форми суперечили принципам ефірної авіації. Будь-який венусіанський університет вилаяв би конструктора під три чорти.

Подив пробуджувала і загальна архітектура.

Передусім, причарувала мене велична шеренга з двадцяти шести кіптявих димарів. Знаю, що вони палили ефір у топках, додаючи до нього щось ще, те, що стріляло хмарами безголосних іскор. Димарі були насаджені на велику ось машини. І чим нижче, тим більше вся цілісність збільшувала свою механічну складність. Тисячі нір та артилерійських гнізд цяткували нижню палубу, яка одночасно могла виступати і як щит. Димарі, встановлені на головній осі, час від часу приходили у рух, і тоді все разом це нагадувало величезний вітряк. Із самого низу звисали тисячі товстезалізних ланцюгів та гідравлично-магнітних якорів. На мить гігант затьмарив сонце. А потім різко приспівився у наш бік. В одну мить я побачив величезний борт і спрямовані на нас ряди гармат. Ще не пролунав жодний постріл.

Я мав чітку інструкцію.

Борт був ідеальною мішенню.

Я випустив серію з тридцяти снарядів. Якби тільки хтось міг у ту мить побачити феєрію сплетених димів, що йшли розтягнутими рядами до борту ворога!”

По суті, в цьому випадку „вікторіанство” стає – парадоксальним чином – постійною, незмінним і впізнавальним фоном для презентації ввідних перемінних, а саме, змінних декорацій, де дистанція „свій – чужий” стає принципово іншою,

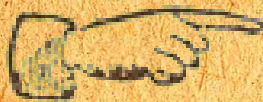
по-іншому масштабованою. Пізнавальність вікторіанської моделі для читачів виступає як фон для продукування „нового дивного”.

Мотор замість серця Дизельпанк та околиці

Інший – і також поодинокий поки що випадок – дизельпанк польського виробництва із наголосом на „загальне”, а не на „польське”. Це – Міхал Голковський і його – на сьогодні – діалогія „Металеві щури” (романи „Болото” та „Хвала”). Альтернативна історія, де перша світова не закінчується у 1918 році, а затягується на кілька років, підсичена технічним прогресом, – і не має наміру завершуватися. Тут виникає технологічний прорив, і винаходи, які у нашій реальності інтегруються у військову справу між двома

війнами, викидаються на фронт ще до кінця війни, у активний обіг.

Досить похмурий антураж і картина жорстоких фронтових буднів у діалогії Голковського чимось наближає ці книги до похмурих візій батьків жанру. У той же час, досвід Міхала Голковського як автора розважального, дає йому можливість грати із образами та сюжетами, розрахованими на широку аудиторію.

„Щось вдарило Егона у потилицю, покотилося із брязкотом руїнами. Він нахилився, підняв предмет двома пальцями – і засичав від болю. Перекинув гарячу, із димком, гільзу з руки на руку. За мить на каміння неподалік брязнула ще одна гільза. І ще одна, і ще... Солдат підняв голову.

Над ним хмари сірого неба розступилися, наче у Судний День. Поміж збурених хмар виплила величезна, графітово-чорна форма, що, здавалося, пливла до землі із неймовірною легкістю. Разом із тим, вона парила у просторі із грацією і незгінною впевненістю, закутана у пасма пари. Дощ блискучих мідних гільз стікав на землю з точок, в яких на ідеально-овальній сферичній поверхні розквітали довгі язички полум'я, ледь помітно коливаючись вліво-вправо і поливаючи землю смертоносними потоками свинцю.

Штурмовик дивився на те дивовижне явище наче зурочений, готовий чи не пасти на коліна від захвату. А небо справа і зліва розірвалося, і ще два подібні об'єкти, настільки ж великі як перший, вигулькнули з-поміж хмар, плюючи на грішну землю вогнем і погібеллю, дихаючи важкими подихами гармат і гримотячи вибухами бомб. Він кліпнув раз, другий, дивлячись на вимальовані на оболонках величезні, біло-чорні хрести із широкими плечима, і закричав:

– Наші!!! То наші! Ге-е-ей! Бий, бий сучих французів, січи та нищ! Ге-ей!”

MICHAŁ
GOŁKOWSKI

MICHAŁ GOŁKOWSKI MICHAŁ GOŁKOWSKI

stalowe + szczury

BŁOTO

fabryka słów®

stalowe + szczury

CHWAŁA

fabryka słów®

STEAMPUNK

Польщі у цій книжці майже не існує – але вона, здається, стає тут фігурою замовчування. По суті, окрім історії про безкінечну війну, у якій вже майже немає сенсу, бо чим далі, тим більше мертві тут б'ються із мертвими, це історія і про непохитний світ імперій. Перша світова, окрім інших своїх наслідків, закінчилась розпадом системи імперій у Європі (щоби розпалася колоніальна система у світі в цілому, знадобилася Друга світова). Росія, Австро-Угорщина, території під недавнім протекторатом Туреччини, ряд земель, що до того контро-

лювалися Німеччиною – на їхньому місці виникає ціла низка незалежних держав, а в тому числі і Польща – вперше за майже півтора століття.

Але Перша світова війна, яка не закінчується навіть у 1922 році (рік дії циклу), не дає панствам „фін-де-циклу” розпастися: а тому у світі Голковського і система незалежних країн Центральної Європи не виникає. Польщі немає на карті безперервної війни всіх проти всіх – і не може там бути.

Польща, яку ми не побачили Альтернативні всесвіти

Польщі немає і на картах кількох інших книжок, яких – за суто формальними ознаками, і трохи викривляючи реальність – можна було б віднести до універсумів, де технічна революція (або й фізичні закони) пішли незвичним шляхом.

Найбільш представницьким для польської фантастики у цьому сенсі є, мабуть, роман Яцека Дукая „Інші пісні”. Світ, зображений там, максимально віддалений не просто від нашої історії – він віддалений від нашої фізики. Це світ, в якому система світоустрою за Аристотелем є не умоглядною схемою,

а описом реальних механізмів, де п'ять елементів взаємодіють один з одним у єдиній системі, де має стат володаря – не просто абстракція, але об'єктивна реальність, що змінює інших людей. Світ, де земля породжує богів і напівбогів, чия сутність визначає долю цілих народів. Взаємодія п'яти елементів створює небувалі технології (так, наприклад, ефір тут завжди прагне

рухатися по колу, а вогонь – підійматися вверх із постійною силою; це стає основою для небувалих механізмів та артефактів).

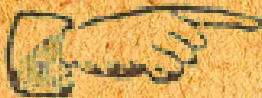
Польща тут – лише земля, ґрунт, але такий, що породжує самий дух „польськості”, незламну впертість, яку уособлює головний герой, Ієронім Бербелек.

DUKAJ

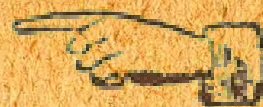

INNE PIEŚNI

ЩИРАТА

„Ліси Святовида повні були звірів, диких, найдикіших, із морфами, не-тронутими людською винахідливістю, безцільними, що служили лише цілям Лісу. Скоро вона зрозуміла, що того не можна розділяти – Святовида і ліс, – що не розрізняють їх і самі вістульці. Натрапляла вона на виконані ними неоковирні скульптури, тотемні стовпи наче осі обертання вируючої зелені, увіткнуті тут і там відповідно до таємничого плану, у незмінному узорі від тисячоліть – печатка антосу Святовида, але старша від самого Святовида. Вона пригадала собі одне з блюзнірств Антідектеса: богів не існує, існують лишень їх Форми, готові на виповнення першою-ліпшою Силою, народжені разом із народженням людини”.

Інший роман, який грає за схожою схемою – це книга, що стала дебютом одного з найбільш цікавих авторів соціальної наукової фантастики, Міхала Протасюка, „Точка Омега”. Це один з небагатьох романів, де стімпанк стає стафажем не для пригод, а для філософської рефлексії щодо пізнавальних можливостей людини, а теоретичні побудови, як, наприклад, теорія „мовної гри” Л.Вітгенштейна – одним із інструментів соціальної аналітики. Протасюк, вибудовуючи образ суспільства диктату філософів науки, робить це у межах технологій – і ставлення до техніки – як раз класичної вікторіанської епохи, тим самим створюючи досить дивний ефект і оптику.

Але зверну увагу, що обидва випадки (і ті, про які я тут не говорю – також) використовують стімпанк та стімпанкові мотиви не більше, аніж чистий антураж, виходячи далеко за межі тієї низки соціальних, економічних чи політичних проблем, які притаманні цьому напряму у фантастиці.

Куди важливішими стають тексти, що грають не просто із стімпанковим стафажем, але ставлять питання – і шукають відповіді – щодо низки проблем національної історії. Ті, де „польськість” стає невід’ємною частиною хоча б сюжетності, якщо не ідеології.

Почати, вважаю, треба було б з найбільш фундаментальної роботи – товстелезної

волюміни того ж таки Яцека Дукая „Льод” (саме у такій формі, маючи на увазі особливості зображеного в романі світу). Текст, що повинен був стати оповіданням, виріс до 60 авторських листів (шістдесяти, так) і став, мабуть, найбільш амбітним романом з альтернативної історії, який на сьогоднішній момент виданий у Польщі.

Катастрофа на Підкаменній Тунгусці призвела до розповзання по всій території Російської імперії субстанції, яка отримала назву „Льод” – вона дає можливість для нових технологічних рішень (зимнезо, новий матеріал, який добувають тепер у Сибіру, має дивні характеристики і використовується для розвитку небачених технологій). Але Льод, який буквально сковує Імперію морозом і кригою, сковує, одночасно, і соціальні процеси, які тут йдуть – здається, він зупиняє самий біг історії. Російська імперія, якій повинно б вже до кінця вичерпати свій ресурс стійкості, продовжує існувати у всій повноті своїх – заморожених – соціальних та політичних проблем.

У вирі обставин, із цим пов’язаних, героєм роману – Бенедикт Герославський, що втратив власну самоідентичність – їде у далеку Сибір, щоби знайти свого батька, каторжанина і дослідника феномену Льоду. Неспішність оповіді (недаремно сам Дукай називає свій роман „останнім романом XIX століття”) з одного боку відповідає карти-

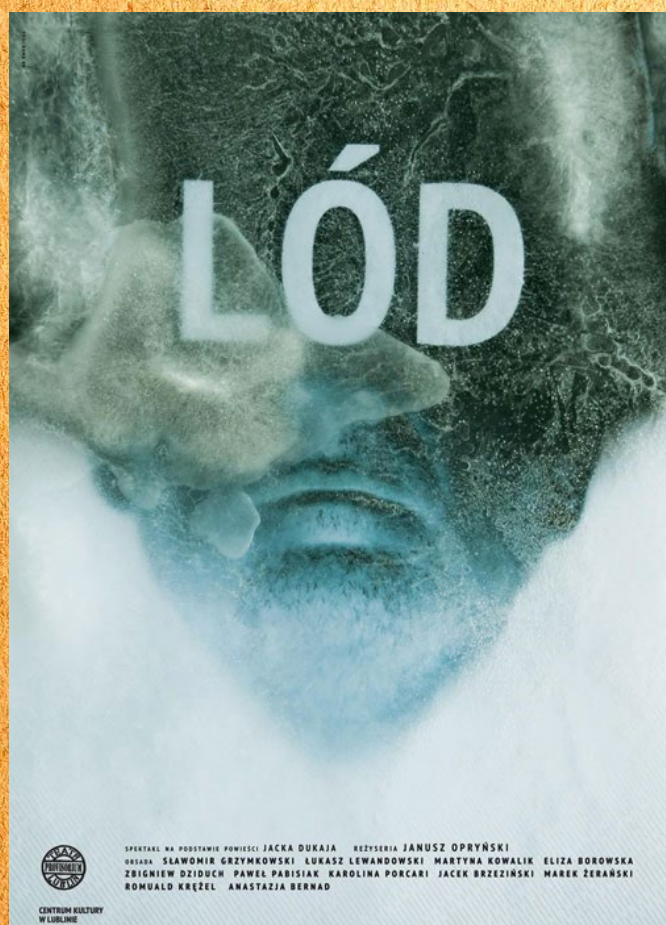
ні зупиненого часу Імперії, з другого – дає можливість широкою панорами характерів та обставин із екскурсами у філософію та історіософію. Крім іншого, „Льод” стає романом-дослідженням самої „польськості” – бо це світ, в якому не відбулися події, з якими пов’язано головні політичні міфи Другої та Третьої Річпосполитих – тут не відбулося реанімації польської державності, тут не було „Чуда-на-Віслі”, а Юзеф Пілсудський залишається всього лише сміливим і безжальним терористом та експропріатором за гроші

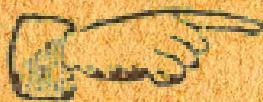
японської розвідки.

Тут перетворенню піддається сама польська мова – Дукай створює новий варіант „польщизни”: архаїчної, але зараженої не стільки західними віяннями, скільки русизмами (бо саме Росія залишається культурною метрополією для цієї, нереалізованої Польщі). Польський націоналізм – та й сама польська національна ідея – стають лише тінями на стіні, а ці тіні на неї відкидають куди більш складні та глибинні процеси.

ВИДАВНИЦТВО «АСТРОЛЯБІЯ» АНОНСУВАЛО ВИДАННЯ РОМАНУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

ЖИТАТТА

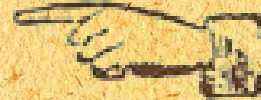
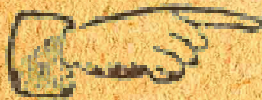

„Жваво мугикаючи під носом, пані Марія вийняла з буфету баночку із чорним недогарком, прибрала зі столу тацю з філіжанками та блюдцями, кошачок із засушеними квітками, рукоділля та гарус до рукоділля, а також згорток рублів, поправила мережену скатертину і переставила лампу на кремезний комод, де за орнаментованими дверцятами ховався зіпсований оркестрон. Вийнявши недогарок, усадовила вона той посередині столу на перевернутій кришці баночки. По чому узяла мене за рукав кожуха і потягнула енергійно проти вікна. – Тут, – заявила, уставивши мене за якийсь метр від стіни, вкритої бляклими шпалерами із візерунком з очерету і журавлів. – І прошу не рухатися, ну, дуже прошу. – Я щось муркнув на знак згоди. Стояв там із руками, втиснутими у кишені розіп'ятого кожуха, із ногою, піднятою для кроку до дверей. Вона ж повернулася до столу. Послинивши кінчики пальців, крутнула між ними чорний ґніт тьмічки, крутнула, підтягла той вгору та аж замуркотіла від задоволення. Чудово бавилася, я не сумнівався, заради таких хвилин – жила. Присунула палаючий сірник до ґнота. Я бачив пані Марію збоку, похилену над столом червоного дерева, як обережно тягнеться вона до тьмічки зверху, полум'я мало не торкалося її пальців. Роздавсь тихий тріск, наче дрібна кістка зламалася, чи ремінь вдарив по дереву, і вогонь перескочив на тьмічку, за уламок секунди вивертаючи барви. Кімнату наповнила яскрава темрява. Тремтливе стьмітло розлилося на світло, поглинаючи густою тінню круглий стіл, пригорблену над ним Марію Вельц, ампірні стільці, оркестрон, злотооправний образ Марії з Дитям, старий буфет, фотографії померлого інженера, берлінський порцеляновий сервіз, дюжину глиняних глечиків на низькій полиці, грамофон із тріснутою трубою, жалюзі, фіранки і папороть під вікном. Стьмітло напевне витекло і далі, за вікно – на вулицю. Холодною мусило зробитися темніше, і якщо хтось з перехожих підняв голову, узрів на другому поверсі прибуткового дому, між прямокутниками жовтого світла за шибками, одне вікно – смолисто-чорне. Натомість тут, всередині, грані мороку визначали предмети, що знаходилися на дорозі стьмітла – відкинуті ними світінні клали геометричні плями світла: під столом, у куті за шафою, за пані Вельц. Коли вона ворухнулася, ворухнулася і її ясна світінь. Стьмітло, втім, не становило простого реверсу світла; не обтікало перешкод прямими лініями, та й самі грані мороку і світіння не залишалися незмінними. Шафа не рухалася, стьмічка не змінювала положення, проте прямокутник сяйва на шпалерах за боковою стінкою меблів то зменшувався, то роздувався, лінія світла і темряви еліпсоїдно вигиналася, то назовні, то всередину, з верхнього кутка світінні виростало щомиті воронкоподібне продовження блиску, що розширювалося аж на стелю, аби тієї ж миті

скрутитися в себе і увіткнутися кривим іклом темряви углиб свічення... Гарячкове лопотіння світла і стьмітла не звільнялося ані на секунду. – Стей. – Я стояв. Пані Марія, мурмотячи поспішну літанію до Богоматері, обійшла стіл навколо і сховалася у блиску у кутку за шафою. Звідти бачила вона докладно світінь, що танцювала на шпалері за моєю спиною. Я рефлексивно хотів обернутися через плече, відчитати форму світла, відкинутого на стіну. – Стей! – Я завмер. Змушений дивитися тепер просто перед собою, нерозважливо глянув я на чорне полум'я стьмічки, і в наступну мить виявився я затемнений, жирна смола очі мені залила. Я зажмурився. Пані Марія і далі мурмотіла, слова зливалися у мелодійне мурчання. Які образи висвітлював я на ви бляклому папері з очеретом та журавлями? У день святого Анджея ллють віск через ключі, ті форми також не значать нічого, дитяча ворожба, милий забобон. – А тепер думай про нього. – Що? – Про батька. Думай! Приклич перед очі! Повторюй! – Охопило мене роздратування. Розвернувся я на п'яті, обличчям до своєї світіні, і відкрив очі. Контур холодного вогню розкинув переді мною обійми, у кущистій короні іскор, на сплутаному корінні блискавок, наче у вікторіанській сукні з електричних нитей, із довгим шпилем, навскіс вбитім. Заточився я, уражений. – Пані, згасить це! – Марія підскочила до столу, накрила долонею стьмічку, душачи вугільне полум'я. До кімнати повернувся світ лампи і сірий блиск зимово-липневого вечора за вікном."

В цьому дивному світі Бенедикт Герославський, втративши віру у своє „я” і навіть цим „я” не користуючись (він і говорить про себе виключно безособовими дієсловами: „ся пішло”, „ся побачило”),

іде Транссибірським експресом на другий кінець світу слідами загубленого батька, а пейзажі назовні і персонажі всередині потягу – стають дедалі химернішими. Як, наприклад, Нікола Тесла та його машини.

„Поклали Теслу на трьох бляшаних скриньках, виник свого роду катафалк, стопи серба стирчали поза, був він високим, це значить, задовгим. Схопившись обережно за ізоляцію, ся підняло кабель. (Нахиляння, втім, виявилось занадто різким, закрутило ся у голові). Поклало ся вістря на відкриті груди винахідника, притиснуло ся до зимнеза його відкриту долоню, згибаючи великий палець трупа на спусковому гачку. Перевіривши, чи спуск відтягнутий до упору, ся відступило під скрині.

Запечатана токовниця працювала із низьким риканням. Помпа Котарбінського витягала теслектричність з тіла Ніколи Тесли до банок сольових кристалів.

(...)

Три охоранника стояли над трупом доктора, дивлячись у мовчанні. Олег надалі стискав хустку (час від часу витирав нею чоло), Степан надалі крутив у руках ключі, Павел машинально ховав долоню під полою піджака.

- Він казав панні, навіщо це робить? - запитало ся тихо. - Особливо зараз він мусив кидатися із тим в очі, у подорожі. Генератор теслектричний він мав під рукою у купе, але до помпи ходив, до арсеналу. Це тому панно така знервована, вірно? Він не міг того приховувати, як ховався у своїй лабораторії. Прошу мені сказати. Колись це пояснював? Чому так? Одне на сніданок, друге на обід.

- Перед Уралом, як я помітила, що воно сильніше за нього, ми посварилися і... - вона перервала себе. - Називав він те, pardon pour le mot, клізмою розуму. Сказав, що до полудня приходять йому у голову найкращі ідеї. А потім він їх записує. І що він мусить... мусить... мусить...

Зайшлася у сухому плачі. Хотіло ся знову обійняти її, притулити, втішити - але вона швидко відсунулася у куток, за великий циліндр мегатоківниці, ховаючи обличчя у хустці. Зрештою ж, охоронці дивилися.

Тіло Тесли виглядало так само мертвим, що й хвилину раніше, навіть більш мертвим, ніж на постелі у Люксі, бо зараз, із долонею, притиснутою до голих грудей, спочивало воно у позі явно неприродній, манекеновій, на тому бляшаному катафалку, наче у труні приготованим до бальзамування.

Ся підійшло, встало ся над Теслою. Чи то оптичний обман, чи й насправді іскри тіні - тьметелики вугільні - збираються вже на віях серба? Ся провело долонею над його обличчям. Чи організм після відпомпування стьмечі повинен нагріватися, якщо вже предмет настьмечений улягає вихолодженню?

(...)

Відгомін плювка і голосний кашель перервали її на половині думки. Ся вигулькнуло з-за токівниці. Доктор Тесла сидів на бляшаних скриньках, однією рукою масував груди, другою підносив до рота приготовлену Олегом кружку води".

Повторюся, це світ „стімпанковий” не просто технічно-технологічним антуражем, він „стімпанковий” за самою своєю суттю: світ, де, не зважаючи на технічний прогрес, зупинився розвиток історії, де імперія бажає існувати вічно - як вічно крутяться колеса та шківні суперкомп'ютера

Бєббіджа, що заповнив собою увесь світ у фіналі класичного роману Гібсона та Стерлінга, - тієї самої „Різницевої машини”, яка і започатковує напрям стімпанку у сучасній фантастичній літературі.

Визвольні змагання

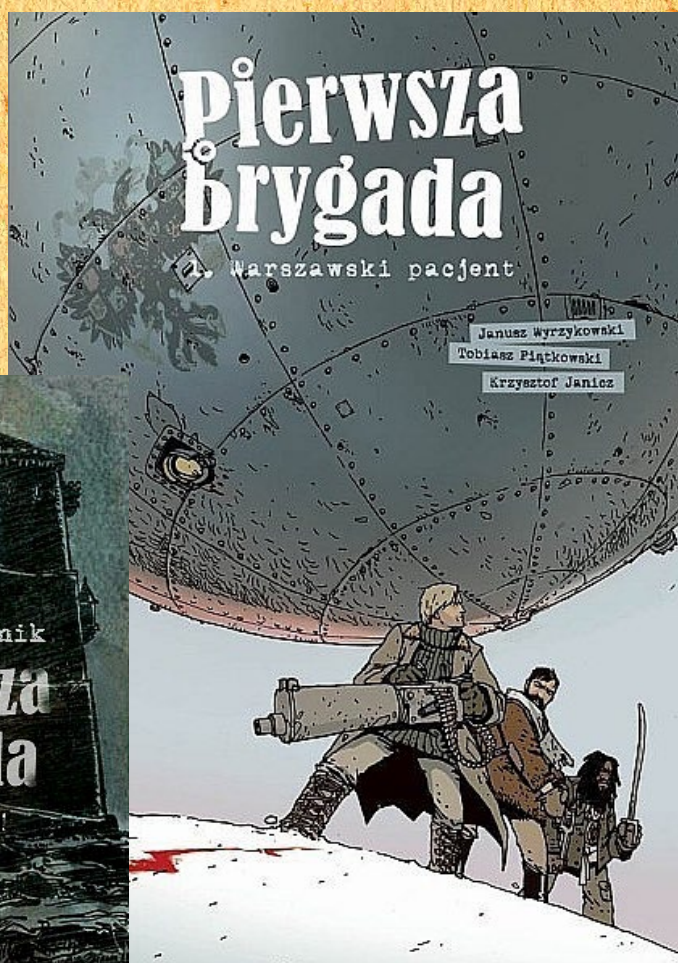
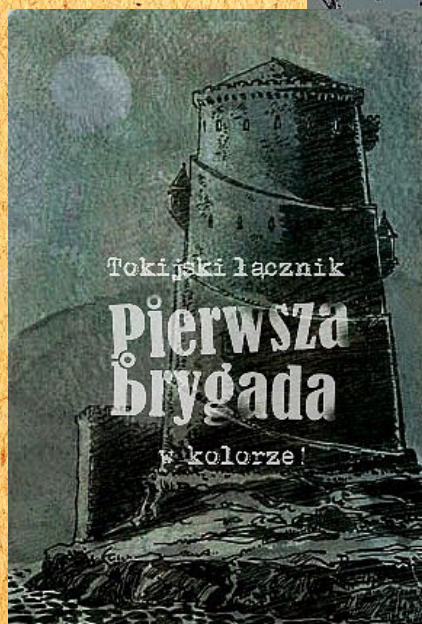
„За нашу і вашу свободу!”

Багато хто з авторів не ставить перед собою настільки масштабних завдань і задовольняється більшою дозою пригод у первинному, авантурному сенсі того слова, пригод у світі, де коліщата сюжету крутяться не завдяки історіософському дискурсу, але – дякуючи описам змін у технології.

Втім, і тут проблема визвольних рухів на теренах Польщі стає головною рушійною силою сюжету. Причому, не тільки у літературі: польський фантастичний простір це і простір візуалізації – а у стімпанку, може, і візуалізації перш за все. У Польщі ж стімпанкова тематика досить розвинена, починаючи від коміксу на тему визвольних змагань початку ХХ століття – „Першої бригади” Томаша Пянтковського – і до пречудових графічних робіт Якуба Ружальського. Вже тут, так би мовити, у „стімпанку-від-пензля”, змінність історії досить часто пов’язується із зсувами у техніці та технології, із випереджаючими відкриттями у просторі науки.

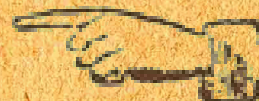
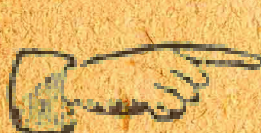
Тут важливими моментами стають і ті точки розгалуження історії, із якими грають польські автори. З одного боку, чи не геть все ХІХ століття цілком придатне для такого роду гри, а від Костюш-

ка до Чуда на Віслі історія Польщі – історія Польщі-під-Розборами – є історією мертвих героїв. Але, з іншого боку, на відміну від визвольних міфів тієї ж Ірландії – чи й України – у поляків є додатковий момент для розбудови національного міфу: достатня кількість інтелектуалів, чия праця стає ознакою рівня нації. „Ми – народ” для поляків не тільки тому, що право це виборене у жорсткій боротьбі, але й тому, що воно підтримане, так би мовити, інтелектуальними подвигами вчених-поляків. І вони – стають героями не меншими, аніж косінері Костюка, а у просторі стімпанку – чи й не більшими.

Найбільш яскравим представником такої тенденції є роман Конрада Левандовського „Орел біліше голубиці”, в якому січневе повстання 1863 року ведеться не лише силами піхотних батальйонів, але й – танковою атакою, бо саме танки виявилися повстанською чудо-зброєю. Винахід польських вчених – і діло польських майстрів, – танки стають ударною силою, яка забезпечує повстанцям тактичне і стратегічне

домінування. Втім, природа технологічних проривів така, що тут неможливо бути одноосібним розпорядником винаходу – можна тільки залишатися лідером, бути на вістрі атаки, випереджаючи конкурентів. Але раніше чи пізніше у справу вступають людський ресурс та можливості дипломатії.

„Я спочатку думав, що то відгомін близької грози, хоча посеред зими грім буває дуже рідко. Чергове, ще більше здивування, огорнуло мене, коли я відчув під ногами виразне тремтіння промерзлої землі.

Хвилиною пізніше поміж деревами блиснуло пульсуюче жовто-червоне світло, а лоскіт раптом набрав силу і зробився наче більш мірним. Наші коні почали непокоїтися. Тим з них, хто перелякався занадто сильно, наказали накрити голови попонами.

Признаюся, що я не повірив власним очам! Думав, що я сплю чи марю. Від австрійського кордону приїхали три дивовижні апарати, що нагадували англійські парові омнібуси, лише набагато від тих швидші та потужніші. Кожна з тих польських машин рухалася на шести великих колесах, поміж якими бився живий вогонь палаючої нафти.

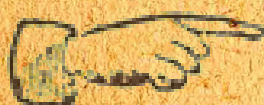
Машини ті сунули ніччю через засніжений ліс, одна за іншою, розтоплюючи сніг на узбіччі тракту і осмолюючи стовбури дерев. Прошу те собі уявити – сталеві, клепані скрині із гарматами і баштами, машини, що рухалися наче у бурі полум'я (здалеку не було видно колеса). Той вигляд спирав дихання! Поляки, що мені товаришували, хоча й були попереджені, що саме вони побачать, із враження знімали капелюхи і згиналися у поклонах.

Грізні машини зупинилися, частина екіпажів вилізла, до них наблизилася наші люди із факелами, і відбулася поспішна нарада. Я тепер довідався, що загін кавалерії мав запевнити тим машинам захист і ескорт по дорозі до їх мети, яку поки що нам не відкрили. Пояснили мені також, що офіційно ті машини будували як рільничі механізми, що не виклало жодних підозр у влади. Я ж був свідком кінця таємної роботи і старань, що тягнулися вже п'ять років. Тепер же починалася бойова місія. Збудовані у найглибшій таємниці панцирні агрегати мали підтримати повстання, що от-от повинно було спалахнути”.

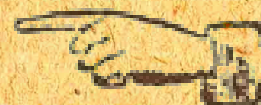
Роман Левандовського цікавий своїми технічними подробицями, але майже обминає соціальні наслідки технологічного та військового прориву, залишаючи від стімпанка лише „пару” і геть забуваючи про „панк”. Але у цьому-то він принципово традиційний у тих іграх зі стімпанком, на які йдуть письменники-фантасти у двохтисячних.

Іншим романом, що зачіплює мотив „нові технології на службі польського повстання” є роман Анджея Савіцького „Надія

червона, наче сніг”. Але це роман не стільки про технологічні прориви, скільки про чудо: на просторах цієї Польщі перед січневим повстанням і на протязі його з’являються так звані „турбулентності реальності” – фрагменти світу із іншою фізикою і, одночасно, джерела сильних мутацій. Супергерої у Січевому повстанні? Чому б ні!

ЦИТАТА

„Плішка стояв над Ємолею і дивився, як той змагається із золотою колоною енергії, як мете нею полем битви. Косінер все ще спрямовував у командира свою лютість і агресію. Відчував, як та злипається воедино із

силою Ванди і Пустовойтова, а тоді, керована майором, спадає на реальність, деформує її і приносить погибель ворогам. Все це було видно у вікні. Росіяни тонули у кривавому снігу – декого буря підхопила у повітря і кидала на землю, інших розривала на шматки завірюхою, що сікла снігом. Ті, хто скуштував червоного снігу, впадали у шал і перетворювалися на бестій. Плішка бачив, як двоє таких скочили один одному до горла і гризлися навзаєм. Якийсь піхотинець із виттям схопився за гвинтівку і проколов найближчого товариша багнетом у живіт. Дантовські сцени із кожною миттю набирали темпу та величності. Москалі верещали, билися між собою, намагалися втікати чи гинули у морі кривавого пуху.

Косінер дивився на ту оргію знищення, призвану Ємолею живцем з кошмарів, але погляд його все повертався до однієї точки над берегом Вірної. До загорнутого у одяло тіла, яке поклали зразу біля води. Хоча жили його сповнювало шаленство мутації, хоча був він тепер лютою твариною, що випромінювала гнів, він продовжував страждати. У глибині серця безперестанно переживав загибель Ганки. Все ще мав перед очима її обличчя, скривлене у блідій посмішці, коли агонія сягнула фіналу, і дівчину покинув біль. Коли вона відходила."

ANDRZEJ W. SAWICKI **NAUZIEJA**
CZERWONA JAK ŚNIEG

Втім, головна проблема подібного повороту сюжету залишається, як і у випадку із романом Левандовського, незмінною: у такого роду декораціях легко створювати роман авантюрний, але чи цього досить, щоби вести розмову про щось глибше, аніж „ліва колона маршірен, права колона маршірен”?

Як на мене, вдалою відповіддю на такого роду питання є новела Якуба Новака „Карнавал”. Тут у світ, у Європу, огорнуту „Весною Народів”, низкою повстань тридцятих-сорокових років XIX століття, приходять те, що пізніше назвуть Мистецтвом – дивна напівмагічна технологія, яка допомагає створювати речі неймовірні. І

імперії в цьому випадку лише укріплюються: Залізний Канцлер Бісмарк стає залізним буквально, на руїнах Парижу (руїнах, бо Франція – гніздо всілякої революційної мерзоти, а „Карфаген повинен бути знищений”) виникає Новий Єрусалим, єврейська держава і нова Земля Обітована, а бунтівна Варшава – вже чи не десять років стоїть в облозі, безлюдна і замешкала монстрами, під стінами ж її царат випробовує нові види зброї. Це світ, де Адам Міцкевич, старець-мумія, напівтруп, висилає нових і нових терористів-смертників, сам загубившись у світові новій історії, де й мертві не знаходять спокою навіть за брамами пекла.

Петро потонув у Варшаві.

Не було в ній часу. Дні, місяці і роки скручувалися, віроломно ігноровані, бо ж час закінчувався на останніх російських постах, звідки спостерігали за деінтронізованою столицею, що стікала чорним полум'ям. Не було часу, а тому Варшава одночасно гинула та народжувалася, раз за разом, у безкінечність, руйнуючись під холодними вибухами і повстаючи: величнішою, чарівнішою та геть оскраженілою.

Не було міста. Зникли розлогі площі і широкі вулиці, здавлені грибстою, яка із холодного вогню, руїн, тіл, що валялися канавами і зі слухняних мешканців міста ліпила із монументальним розмахом статую, що пульсувала органічним диханням. Отруйні стерва, що падали з неба, йшли тут за будівний матеріал колон, а змучені, але чуйні очі варшав'ян інкрустувались у примхливі портали арок, що поєднували все вищі будівлі. Місто пухло зсередини – деякі переходи були настільки вузькими, що Островському довелося навчитися відрубувати долоні, що незграбно тяглися до нього з мохнатих стін.

Тож рубав направо і наліво, а пізніше – підживлювався тим, задоволений.

Не було світла. Варшава давно проковтнула його, аби виблювати липкою пільмою, яка розливалася по безформним трупам вулиць. Темністю хлипали бомби союзу, нищачи чергові причілки грибсти, темністю була й сама грибста – вперто вилизувала рани і все пхалася: вище

і вище. Не було світла, не було дня і ночі: як би високо Островський не намагався лізти, все рівно не міг побачити хоча б краєчка блакиті чи плямку місяця. Коли задирав голову, його погляд відбивався від пульсуючої стелі з диму і тіней, від чергових поверхів, веж, дзвіниць, платформ, шпилів, статуй та хрестів. І коли думав, що вже все, що зміг побачити рибини живольотів, що парили наверху, а через мить розумів, що це імітація кшталту дирижаблів, високо виштовхнуті наїжачені композиції з людей та цеглин.

Не було в ній життя. Островський микався викривленими вулицями, минав викривлені постаті. Одні валялися під ногами, нерухомі, більш чи менш комплектні. Інші пробиралися навкруги стежками, розмічені найглибшими тінями. Чигали у брамах, вікнах та підворіттях, дивилися з-під лоба, чуйними, голодними, переляканими поглядами. Інколи він бачив, як вигрібаються з-під вологої надвіслянської землі, дезорієнтовані, тремтячі і напівсліпі: крижкі жертви голоду, італійські найманці, здіявлені кулями, кражисті чорношкірі робітники, спухлі англійські злодії. Дивився, як на тих, що найслабші, накидаються варшав'яни. Всі мертві.

Не було милосердя, не могло бути. Поки пан Петро від того боронився, було йому важко. А потім скрутив карк жінці, яка кинулася на нього, забрав її сокиру і рушив понад Віслу. А межова трава, що виростала між камінням бруківки муркотіла із задоволенням.

Не було сну, не було тепла, не було відпочинку.

Зате була грибста. Була всюди. Гігантський, товстелезний черв'як, без початку і кінця, із липкою безкінечною тушею кольору свинячих кишок і діаметром залізничного вагону. Оплітала місто, вгризалася в нього у тисячах місць і повзла на всі боки, через руїни замку, палаців і кам'яниць, вулицями, майданами, каналами і Віслою, постійно плямкаючи, трясучись, паруючи від зусилля. Грибста була ліхтарем – роздерті нутрощі її пульсували трупно-блідим світлом, що ліпився до розбитих стін. Грибста була опікункою – дозволяла своїм підопічним втулятися у смердючу тушу і харчуватися плином, що тік із набряклих сосків. Грибста була архітектором, що реконструював розбомблене місто – змінювала його, складаючи з усіх підручних матеріалів.

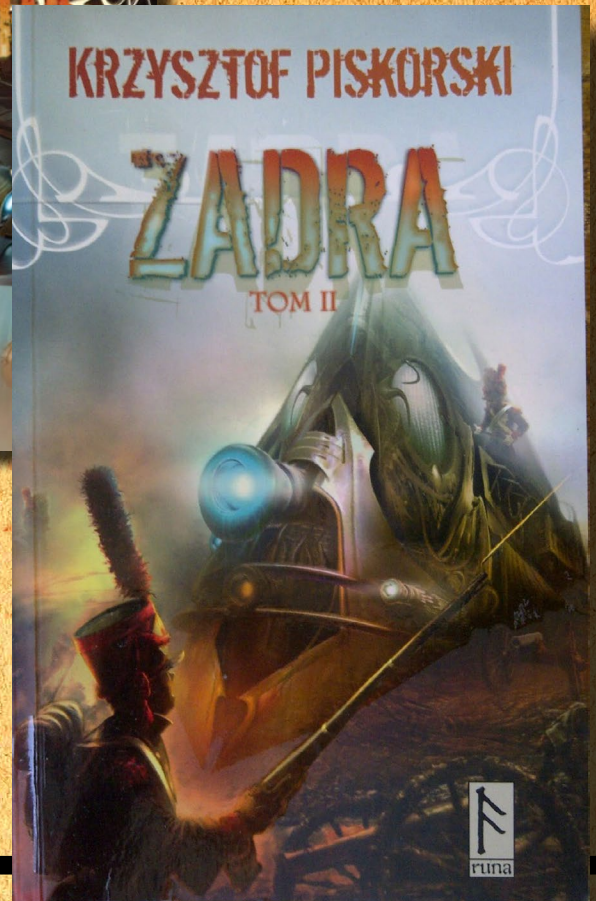
Грибста була Варшавою, а Варшава стала грибстою."

Але, одночасно, це і світ, де людські відчуття і людська гідність – не менш важливі, бо тільки людина має шанс вийти з цього лабіринту почвар та страхіть. І тільки людина має шанс зрозуміти, що все Мистецтво, контрольоване зміненою церквою і Кардиналами Зими – не більше, аніж послання позаземної цивілізації, яке ми зуміли отримати, але не зуміли вірно прочитати. Тільки людина дає хоч якийсь шанс цьому світові на зміни, на вихід з дурної безкінечності зупиненого часу технічного триумфу імперій.

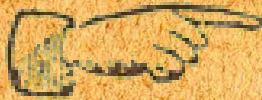
Цікавим варіантом аналізу імперії, скрі-

пленої технологією, став і роман Кшиштофа Піскорського „Скалка”, чиї події відбуваються в альтернативній наполеонівській Франції – у двадцятих роках XIX століття, де освоєння нової субстанції – „ефіру” – приводить до вибуху наукових відкриттів та змін у військовій техніці та соціальних практиках. Це світ, де наполеонівська імперія, навіть програвши російську компанію, виграє війну (чудо ефірних кулеметів), має усталені кордони, а фронтір в ній переміщується у площину паралельних реальностей, доступ

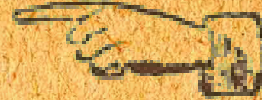
куди стає можливим завдяки „ефірним брамам”. Тут Князівство Польське є до міри успішним проектом (під протекторатом Франції), а польські солдати продовжують битися у лавах Польського корпусу у французькій армії. Технологічний прорив дає можливість не тільки для наукового прориву, але й для збереження системи політичних та соціальних відносин всередині Франції – та за її межами. Парадоксальним чином сплеск технології призводить до консервації світу, а не до його розвитку (до речі, сама ця установка звична і для стімпанку, і для усіх його різновидів – аж до естетичного малюнку світу серії гри „Fallout”, де атомна катастрофа 50-60-х років XX століття приводить до консервації системи зв’язків, ба й навіть естетичного стафажу).

KRZYSZTOF PISKORSKI
ZADRA
TOM II

ЦИТАТА

„На щастя, тільки-но котушки на арці блиснули розрядами, з кам'яного складику зліва висипала жменька потворних постатей. Люди ті мали на собі товсті залізні кіраси, а шоломи закривали все їх обличчя. Очі були приховані за димчастим склом, у грубених рукавичках стискали вони рушниці. Двоє поспішно розкладали сталеве ложе ефірного штуцера.

Тільки коли вони зайняли позиції, Султ став дихати глибше і заспокоївся. Вже кілька разів з-за брами виходило не те, що повинно. Були жертви. Останнє, чого він хотів, це подібний інцидент у його зміну.

Тим часом брама світилася все сильніше. Одна за другою запалювалися ефірні котушки у сповненій потріскувань ланцюговій реакції. Магнетичні обручі, що крутилися навколо кожної з них, прискорювалися все сильніше, аж поки свист їх почав нагадувати виття вітру. Комори двох величезних генераторів, розміщених у фундаменті брами, швидко нагрівалися. Вода охолоджувачів вже парувала, прихкаючи наліво-направо через заглушки.

- Тест механізму! Раз! Раз! - крикнув граф.

(...)

Важко було повірити, що сяючий бар'єр зроблено з чистої енергії. Він випинався, розтягувався, наче величезний пухир, наче жива тканина, яку розіп'яли усередині масивної залізної рами.

Солдати перед аркою відступили, закриваючи очі панцирними рукавичками. Але чарівний цей вигляд не тривав довго. Всередині пухиря з'явилася мала темна діра. Мить вона зростала повільно, аж наприкінці якісь неописані закони ефірної динаміки взяли гору, і завеса почала лопатися і розлазитися. Довгі, рвані смуги світла тріпотіли ще мить по краю арки, аж наприкінці розплилися у повітрі.

На платформі, яка виходила на саму середину брами, роздався тихий стукіт. Султ ризикнув кинути короткий погляд, і на тлі месмеричного, імлістого тла, побачив чорний контур вершника.

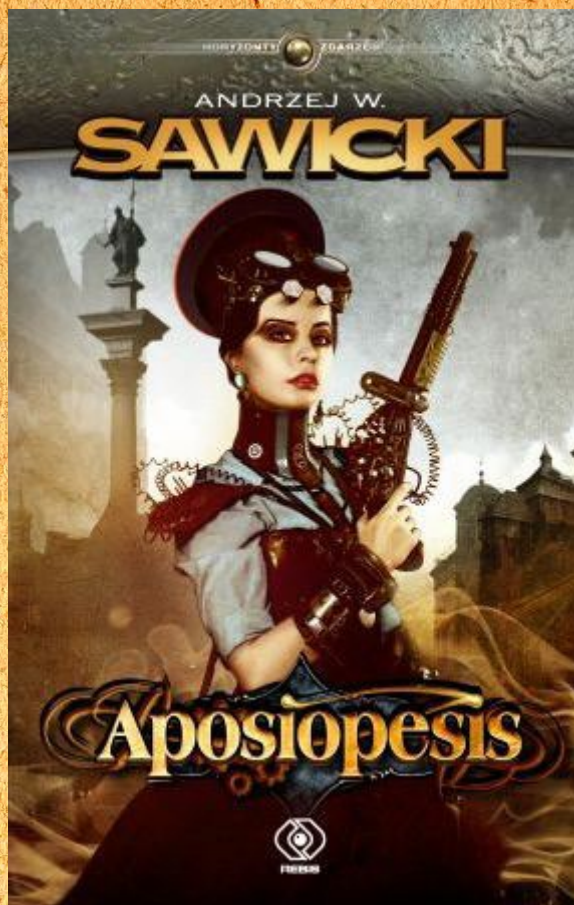
- Тільки одна людина?! - крикнув. - Вони ошаліли! Влучати браму для однієї людини?"

Іншим характерним моментом для „Скалки” є зближення на її сторінках техніки і магічного елементу: наприклад, у оповіданні „Дар імператору”, яке відбувається у тому ж самому світі наполеонівської імперії, що пройшла через наукову ефірну революцію, але у реальності, куди ефірною брамою

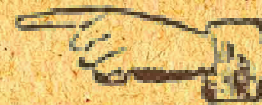
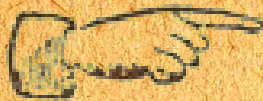
попадають польські легіонери і де існують дракони та магія. У близьких ідейних координатах відбувається дія іншого роману вже відомого нам письменника Анджея Савицького „Апозіопезіс”. Як і попередня робота Савицького, „Апозіопезіс” не виходить за межі авантюрного розважального тексту:

простір Польщі, поділеної між німцями, австрійцями і росіянами стає місцем військових сутичок і шпигунської боротьби, а головною героїнею роману є ветеран-найманка, виходець з аристократичної військової родини, змінена новітніми технологіями (вона – людина лише почасти), втягнена в ігри вищого світу.

У просторі роману технологічний прорив означає сплеск військової активнос-

ті – це світ безперестанних військових зіткнень на теренах Європи, причому зіткнень куди кривавіших та масовіших, ніж у нашій реальності і із нашим рівнем технологічного розвитку (дистанція між відкриттям і технологічним використанням зброї у світі, який не має досвіду світової війни, мінімальна – і суспільство не випрацьовує у собі механізми стримування таких процесів).

„Сяйво алебастрової гасової лампи, що стояла на кришці дамського столика, висвітлювало обличчя трохи суворе, але таке, що викликало симпатію, обличчя молодої жінки. Генрієтта фон Кірхгайм крутилася будуаром, накладаючи останні мазки перед виходом. Поправила бант на синьому криноліні і хвильку роздумувала, чи не занадто траурний колір сукні і чи пасує він для візиту у Оперу. Махнула рукою і в черговий раз почала пудрити щоки, але не закінчивши жесту, відмовилася від того. Це не мало сенсу. Все одно не могла вона приховати незвичайного рум'янцю, рожевого у цю мить. Рум'янець був пов'язаний із механізми, які вона дозволила прищепити своєму організму. Дякувати богам, жінки легше чоловіків переносили бойові посилювачі і їх побічні ефекти – між іншим, несподівані приступи жара; ті мали меншу інтенсивність, ніж у чоловічих представників непереможної армії Залізного Канцлера. Генрієтта належала до пруської шляхти, і як гідна представниця її сповнила почесний обов'язок військової служби. На жаль, певні військові стигмати назавжди таврували її ще молоде тіло.

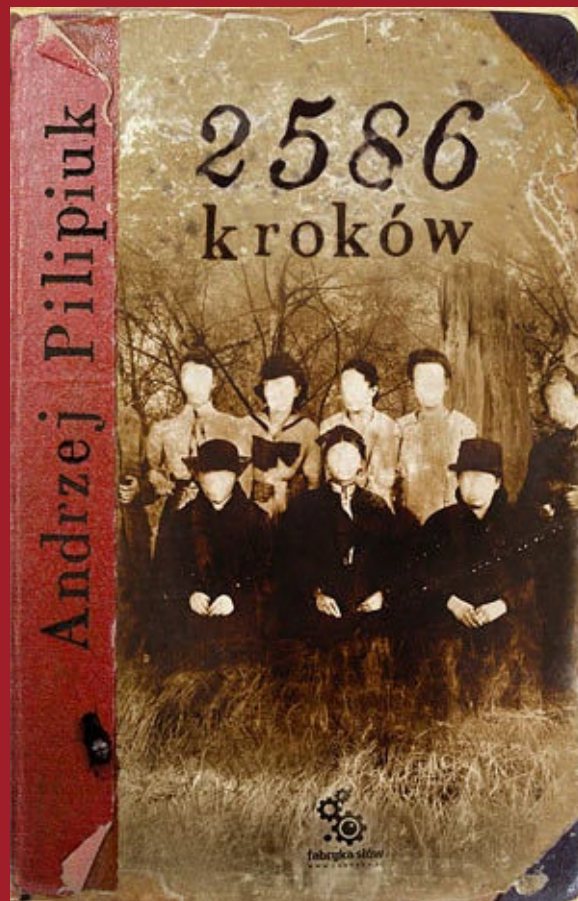
Перед тим, як надіти капелюх, вона критично розчухрала чубчик, що мав замаскувати шестикутні болти, що знаходилися на чолі і здалеку виглядали наче диявольські роги. По хвильці вагання, вона сягнула до

муфточки і видобула звідти солідний, плаский ключ. Наклала його на голівку одного з болтів і обома руками підтягнула. Те саме повторила і з другим болтом. Мусила робити те час від часу, бо механізм розхитувався, і запори, що відрізали приплив флюїдів, які збільшували агресію і швидкість, починали пропускати і могли непомітно перетворити її у машину для вбивства. Прикручування болтів мало змінити інтенсивність рум'янцю на обличчі краще, аніж маскувала його пудра. Вона ворухнула плечима, не дуже переймаючись недамською проблемою. Така вже доля військового ветерану."

Другим характернішим моментом – і романів Савицького, і всього напрямку цього крила польського стімпанку, – є майже цілковита відсутність у цих текстах рефлексій над можливістю відродження в нових умовах незалежної польської державності. В кращому випадку, вона – у спробах її створення – стає об'єктом політичного життя і гри, і ніколи, за малими виключеннями, не суб'єктом його. Разом із тим, цей „дивний новий світ” дає безумовну можливість для персональної соціальної мобільності представників польського інтелектуального середовища. Польський вчений стає тут фігурою значимою, активним суб'єктом наукового розвитку – і, по суті, гравцем у процесах куди ширших, аніж політична боротьба: вони змінюють самий світ.

Досить вдалим прикладом, як на мій погляд, могла би стати повість Анджея Піліпюка „Марс, 1899”. По суті, це не є стімпанк у чистому вигляді – це, скоріше, конспірологічна криптоісторія, розповідь про приховані події, які не призводять до змін у соціальній чи технічній сферах – у їх помітному для нас спектрі, але викликають великі зсуви у процесах, куди більш глибинних.

Головний герой – у нашому часі – стикається із певними „загадками історії”, куди вплетені марсіанські канали, „Війна світів” Г. Уелса, розвиток ракетобудування, Вернер фон Браун, радянські „шараги” та польські промисловці з часів останніх десятиліть існування російської імперії.

Оповідання «Марс 1899» входить до збірки «2586 кроків» і вважається першим польським оповіданням у жанрі стімпанк.

Магічний стімпанк як текст і контекст

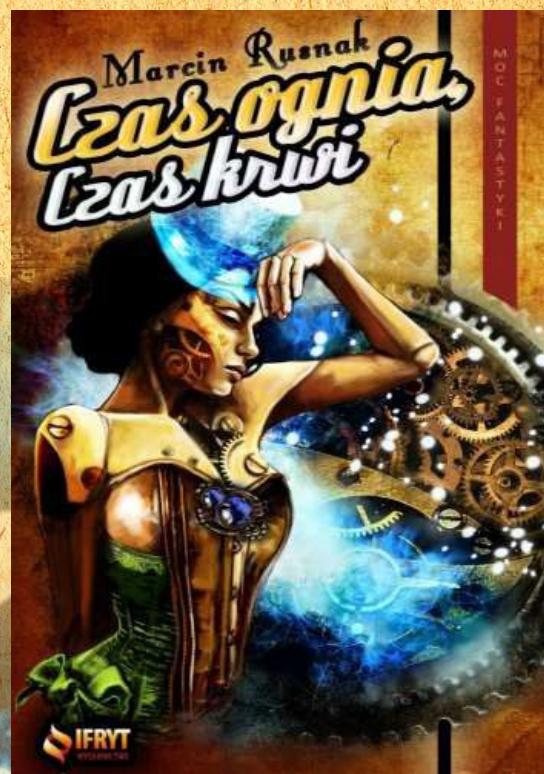
Як і у концепціях „постгуманізму”, де науково-футуристичні (а то й футурологічні) візії постлюдського стану – від біології до соціальної сфери – поступилися рефлексіям, де місце кіборгів зайняли вампіри, а замість технологічного бар’єру з’являється сюжет зваблення „магічним” безсмертям від гламурних „немертвих”, дрейф від „наукового” до „магічного” йшов і у польському стімпанку.

Вже згаданий роман Кшиштофа Піскорського вводить на свої сторінки не тільки технології (ефірні кулемети тощо), але й потойбічні сутності (аж до драконів – у оповіданні „Дар

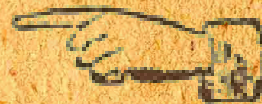
для імператора”, яке походить із світу „Скалки”). Демонічні істоти є дієвими особами „Апозіопезіса” Анджея Савіцького. Але тут вони, все ж, елементи додані, не базові для світу, який змальовується у цих авторів.

Дещо складнішою є справа, наприклад, у романі Марціна Рушняка „Час вогню, час крові”, де головний герой – маг-конспіратор, переслідуваний законом (як і всі

інші маги) у межах Австро-Угорської імперії. Австрійці, у цьому випадку, нація суто стім-панкова, де надбання науки поставлені на службу держави та армії. І це цілком зрозуміло у тих зовнішньополітичних обставинах, в яких доводиться існувати цій державі: на

кордонах її гаряче від зіткнень із турецькою армією, яка завзято і послідовно використовує для диверсій і ведення бойових дій саме магію.

„Стукіт – ні, калатання, калатання у двері. З того все і почалося. Припинилися розмови, усмішки застигли на обличчях, Ентоні Остманн завмер із корком, наполовину витягненим з пляшки рейнського. Хвиля концентрації. У пануючій назовні тиші, яку ми раптом відчули, роздався чийсь крик і стукіт, який я зараз же розпізнав: перезаряджений карабін. Вино вислизнуло з рук Остманна, і скло розбилося за уламок секунди до того, як запалало пекло.

Солдати увірвалися до будинку, а зал відразу скіпів від магічної енергії. Запанував хаос. Кожен формував власне закляття, резиденти крали силу в адептів і вплітали, що могли, у власні інкантації. Нові і нові телепортери розривали повітря клацаннями, що нагадували удари біча, один із наймолодших учнів почав кричати з переляку. Майстриня Дюн-кельвітт та майстер Копке обмінялися поглядами, сплели долоні, поєднали свою силу у потужні чари.

Тоді роздалися постріли – першим плюнув вогнем вусатий сержант із очима садиста. Мерзотник не дбав про накази, бо Інквізиція напевне наказала взяти нас живцем, бо таких, як ми, завжди бажать захопити живцем. А той, мабуть, вирішив, що декілька залишаться у живих у будь-якому випадку. Куля, яка сменшила майстра Копке на півголови, одночасно перервала і закляття, яке конструював він сам і майстриня Дюн-кельвітт. Закляття такого плану, яких краще не переривати.”

Більш рафінований випадок – світ настільної гри „Вольсунг”: створеного у Польщі комерційно вдалого продукту. В останньому році „Вольсунг” почав експансію і у простір літератури, випустивши двотомну антологію оповідань, чий сюжет відбувається у цьому світі, світі,

де магія і технологія змішані, а поряд із людиною існують інші розумні раси (найближчим знайомим нам відповідником тут був би світ „Арканіум”, відомий нам щонайменше з однойменної комп’ютерної гри).

Ця зближеність магічного і технологіч-

ного, як здається, момент показовий (і не лише для польської фантастики – схожа тенденція фіксується і для англійської фантастики: чи у випадку С. Клер, чи у випадку Б. Макклемана). Якщо для батьків-засновників (того ж самого Гібсона із Стерлінгом, наприклад) стімпанкові технологічні рішен-

ня стають вихідним пунктом для розмови про подальший розвиток соціальних моделей людського співіснування, то світ „магічного стімпанку” є самодостатнім. Це територія (як набір локацій) для специфічних „пригод тіла”, де магія забезпечує, окрім іншого, нерозривну тяглість із „старовиною”, а паропанкові технології – єднують із образом сучасності. Ідеальним образом сучасності, де місце науки займає гаджет, а реальність магічного заміщує змінність часових перспектив.

WOLSUNG
MAGIA WIEKU PARY

www.wolsung.pl

Ilustracja: Piotr Chłapowski

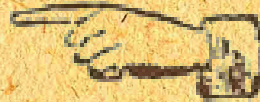
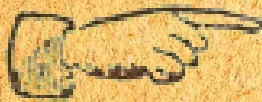
Світ, що змінюється Можливості польського

Втім, польський стімпанк знає і спроби зіграти „по-дорослому”: намітити складні наслідки введення нових технологій – наслідки найрізнішого рівня: політичні, економічні, соціальні тощо. При цьому, тут не йде мова про твори виключно „серйозні”: вони цілком можуть належати до масового і розважального сектору, як, наприклад, роман Олександра Гловацького „Алькалоїд”.

Тут необхідне пояснення: роман є літературною грою вже на рівні псевдоніму автора. Справа у тому, що Олександр Гловацький більш відомий нам як Болеслав Прус, бо це є справжнє ім'я цього польського класика. Більш того, головним героєм „Алькалоїда” є Станіслав Вокульський – головний герой іншого роману Болеслава Пруса, „Ляльки”. І, як писали у редакторській анотації, „що, якби Станіслав Вокульський вів себе як купець, а не як романтик і, замість того,

щоби зітхати по Ізабелі Ленцькій, зайнявся великим бізнесом і науковими дослідженнями?”. Відповідь – у тексті книги.

Станіслав Вокульський винаходить „алькалоїд” – органічний препарат, який у багато разів підвищує можливості людського організму і розуму. В результаті розповсюдження препарату світ змінюється: і культурно, і соціально, і технологічно. Нові форми соціального досвіду, соціальних об'єднань, нові технології, нові артефакти та об'єкти інфраструктури світу. Новий політичний розклад (незалежність Гонконгу, розпад Російської імперії, виникнення держави зулусів короля Чаки, програші британської держави у ряді своїх колоній – лише частина характерних рис цього нового світу). Слідкувати за цими змінами – не менш цікаво, аніж за пригодами головного героя (а в більшості випадків – навіть цікавіше).

„- Який рівень реінвестицій ми маємо зараз?

Після відповіді, він швидко підрахував у пам'яті кошти утримання території у Гонконгу. Працювали на межі окупності.

- Без поширення мережі дистрибуції із нашою пропозицією ми не проб'ємося.

- Тим я займуся особисто. Як ідуть справи над договором?

- Якщо британці отримають Нову Територію, нам прийдеться зачинити фабрику...

Він підняв голову. Стояли вони перед колоніальною ратушею у Вікторії. Примхливий астрономічний годинник показував сьому годину вечора

місцевого часу. Було 23 червня 1898 року. До підписання договору залишався неповний тиждень.

Він пішов швидше, і працівникам прийшлося майже бігти, щоби не залишитися ззаду. Він же висмикнув поглядом свого лакея. У Чу Вей завжди розумів його без слів. Подав Вокульському лискучий циліндр та товстезну палицю червоного дерева.

- Далі я сам дам раду, - сказав Вокульський до людей, що бігли до нього.

У Чу Вей вказав йому шлях до трансрозмірничі.

- До Вистави, - наказав Вокульський і зручніше розсівся на м'якому сидінні.

Кабіна за герметизувалася із тихим плямканням, і скоро почувся за-спокійливий туркіт хімічної машини, що насичувала кришталік дефлектору.

Він же погрузився у поспішні підрахунки. Навіть нашвидкоручна бухгалтерія дозволяла зробити один висновок - фірма потребує живої готівки.

Останнім часом гроші не були дешевими, а підприємство потребувало їх щодалі більше. Він вже роздумував, чи не скинути кредиторні папери хонгу Жардена і Мат'єсона, але емісія похідних у постаті акцій Індонезійської Мореплавної Парової Компанії знову підвищила привабливість їх активів. Не менш істотним був і сентимент, із яким він пригадував давно мертвого вже доктора Жардена. Основа багатства шотландця спиралася на контрабанді опіуму, статут британської Східно-індійської Компанії дозволяв своїм працівникам, що переходили кордон, ввозити до Китаю дві звільнені від митного контролю скринь. Схожість до його власної ситуації видавалося Вокульському аж занадто характерним. Не дивлячись ні на що, він мусив знайти кошти, а низький ступінь дисконту спокушав реалізувати кредитні векселі і поправити тим самим фінансовий стан спілки - будова фабрики у Гонконгу сильно похитнула її фінансові можливості.

До колонії він вперше завітав випадково, коли повертався з Аляски, а російський уряд вкотре відмовив йому у транзитній візі, пам'ятаючи невдалу спробу звільнення сибірських засланих. Він лише чекав зв'язку із Європою, розраховуючи на використання якогось з багатьох кораблів, що сюди запливали, але неочікувано для себе самого залишився на довше, захоплений політичною головоломкою, якій він став свідком. За-телеграфував до Жрецького і замовив регулярні поставки алькалоїду на власні потреби, дякуючи чому міг спокійно приглядатися до британських інтриг, що вели до збільшення території колонії. Скоро вирішив скористатися з можливості і поширити ринки збуту для „Алькі”, побачивши у китайських тріадах ідеальну мережу дистрибуції. Британці, після деякої початкової ворожості пов'язаної із перемогою зулусів, від часу, коли він почав таємно доставляти їм алькалоїд, дивилися на нього досить прихильно.

Діло почало рости, а у голові його все більше кристалізувався План.”

Окремий характерний момент роману – його оформлення: сторінки книги наповнені „історичними” документами: телеграмами, фотографіями, листами – з відтворенням їх „оригінального” вигляду. Це – також додає книзі привабливості (якщо вже не переконливості).

Іншим експериментом такого роду став роман Павла Майки „Мир світів” (у 2015 році отримав премію ім. Є. Жулавського).

Вже назва його відсилає до іншого важливого роману у жанрі – до „Війни світів” Г.Уелса. Одночасно це не продовження чи спін-офф роману Уелса: назва його – до певної міри іронічна посмішка, і фіксує механізми взаємодії реального світу і творів масової культури. Приліт на Землю інопланетян у реальності П. Майки – у 1915 році, на Землю, де палає Перша світова, – призводить до того, що їх сприймають виключно у межах гри, нав'язаної десятком років раніше Уелсом-автором. Представників інопланетного розуму сприймають виключно як „марсіан” (а справа ускладнюється тим, що і зовнішній їх вигляд чимось

нагадує восьминогів британського письменника), а прихід їх – розшифровується у символіці „Війни світів” (а прибульці і справді агресивно налаштовані до земної цивілізації). Навіть перелом цієї довгої війни (а переставє палати вона лише у 1952 році, через тридцять сім років після початку війни

всіх проти всіх) – нагадує про події фікційної „Війни світів”, де марсіани програють від несподіваних характеристик Землі: у Майки прибульці для перемоги скористалися так званими „міфобомбами” – зарядами, які, скинені на Землю, повинні були вивести назовні інформаційні сутності інопланетного пантеону, напівбожих істот; але проростають вони – персонажами земного фольклору, мертвими героями, абстрактними

поняттями, які важливі для окремих територій тощо.

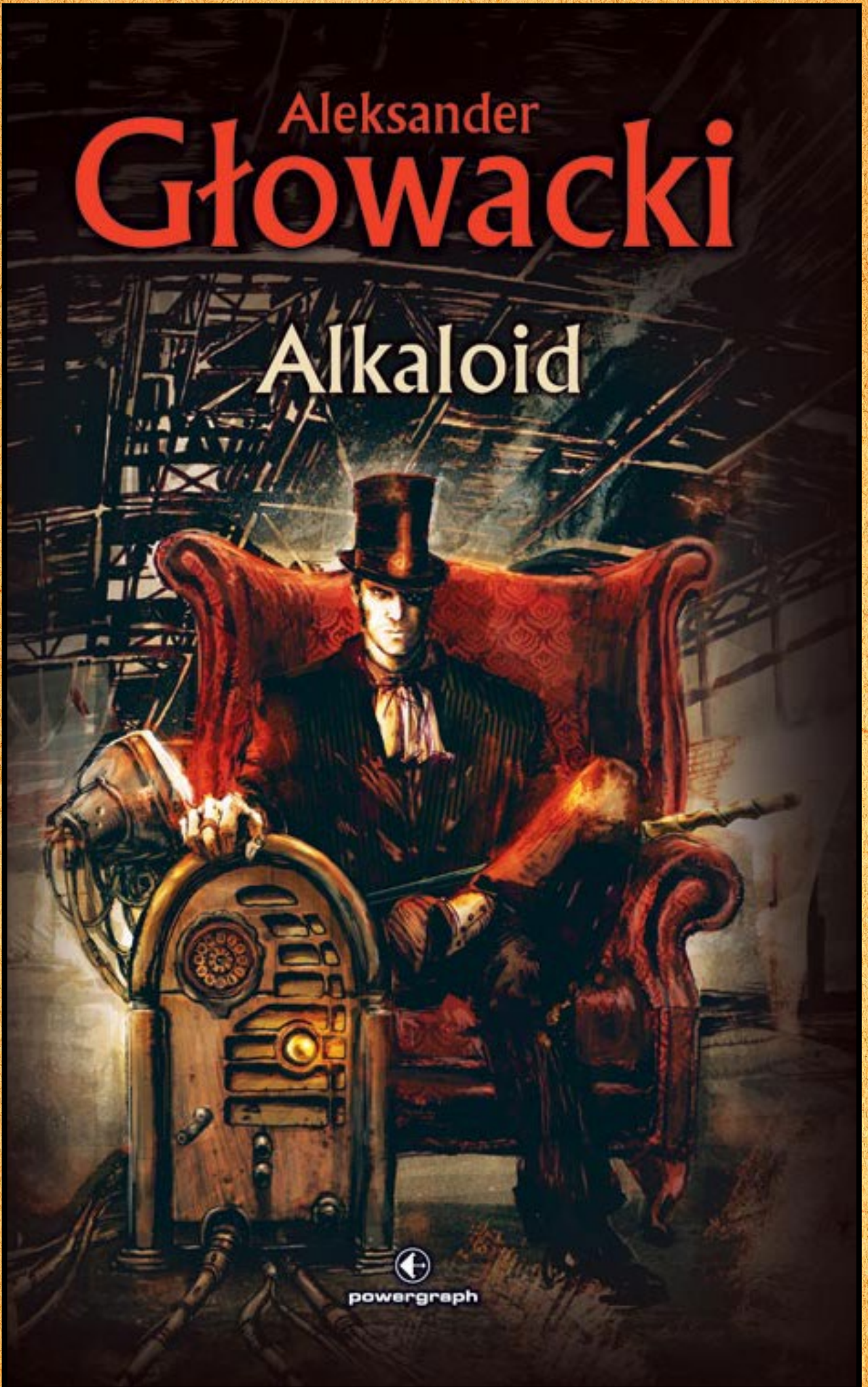
У Павла Майки вийшов дивний, химерний світ – дивна суміш людського, фольклорного, надприродного та інопланетного. Кордони колишніх країн Європи розпалися, нині тут йдеться якнайбільше про невеликі міста-республіки, про князівства суто людської цивілізації – цивілізації, яка багато в чому залишається

чимось середнім між цивілізацією пари і нафти. Залізна дорога із паровозами є головною транспортною магістраллю, по небу літають дирижаблі, система соціальних відносин тут – не більш ніж подальший розвиток постімперської доби.

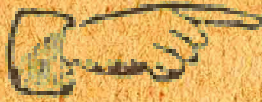

Aleksander
Głowacki

Alkaloid

powergraph

ЦИТАТА

„Коли вони прибули на Землю, спочатку їх проігнорували, хоча вони не мали наміру ховатися. Сферичні кораблі падали на міста усіх континентів, щоби відчинити ворота ангарів і випустити на людськість лють, що прибула з простору. Марсіанська технологія перевищувала усе, що могли виробити навіть найкращі з людських інженерів.

Клопіт був із тим, що на Землі тоді тривала найбільша в історії війна. У світі, нею охопленому, всі підозрювали один одного, і в незвичних машинах смерті перед усім вбачали підступи пруссаків, Франції чи Росії – а то й Америки – але аж ніяк не вторгнення з космосу.

Навіть коли частина правди вийшла на поверхню, війна між людьми не згасла. Звеселені, але й заінтриговані марсіани дивилися, як нові і нові сторони людського конфлікту намагаються встановити із ними союзи проти своїх братів. Тільки неприступність прибульців призвела до того, що людськість з'єдналася і змінила долю війни, повернувшись проти чужих.

В кінці кінців, порозумілися усі. Навіть марсіани мусили капітулювати перед обличчям катаклізму, який вони самі ж і викликали, і з'єднатися із невдалими своїми жертвами, аби вижити. Двадцять років по закінченню війни і опанування нової стихії вони приймали вже навіть людські звичаї і імена, а також намагалися реконструювати технології, що значно підупали від часів вторгнення. Між іншим, вони охоче інвестували у заводи новочасних двигунів і автівок.”

Автомобили The Wahl

30/33 HP.

890 долларовъ

Сильный и безшумный моторъ.

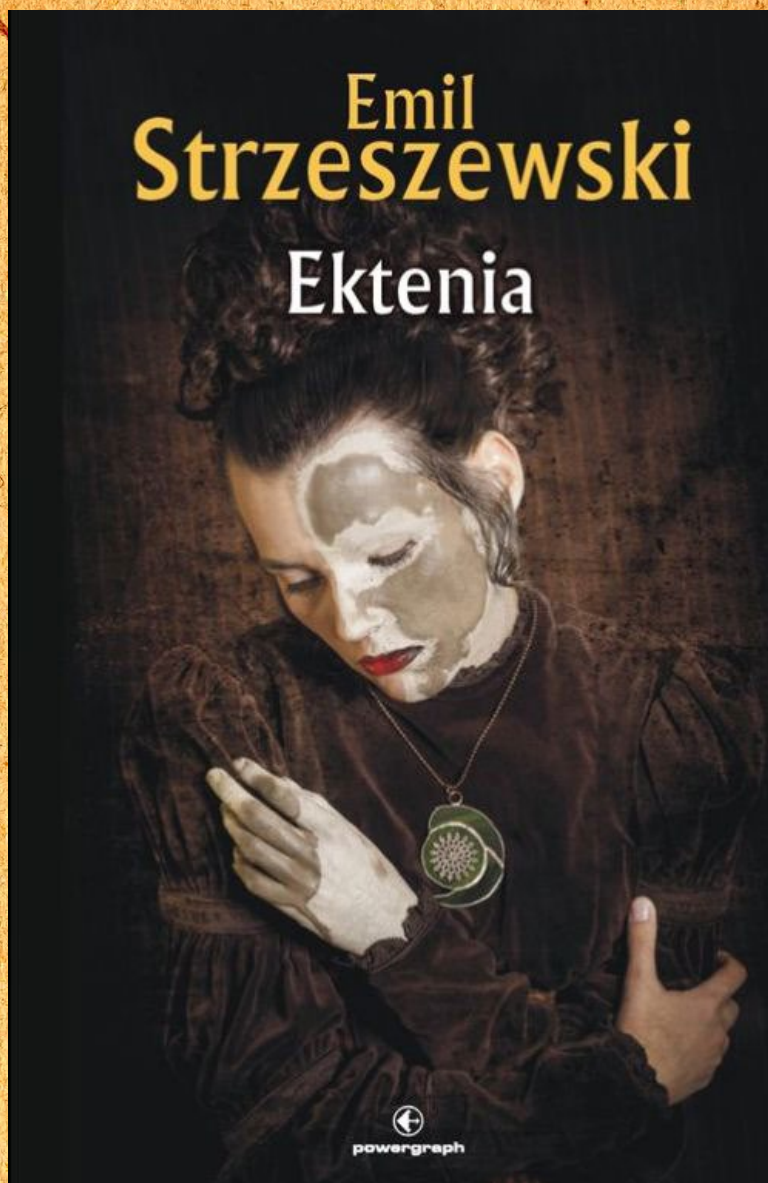

Цена Франко заводу.

Упакованный и погруженный на пароходъ на 60 долларовъ дороже.

В цьому світі йде до своєї мети головний герой – одинак, що жадає помсти, напівмертвий вже симбіонт по-надлюдської істоти, яка живиться ненавистю – і не дає померти своєму господареві. Щонайменше, до того, поки він реалізує свою жадобу помсти. Його шлях крізь цей дивний світ, у одній команді із інопланетянином, новим богом та кількома дивними товаришами – це не тільки пригода: це послідовність історико-етнографічних та політичних замальовок. І знову: слідувати за

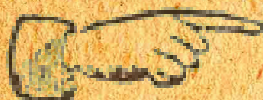
цим не менш цікаво, ніж за суто авантурною складовою роману (а роман – легко може бути прочитаний і як продукт масової культури, із постійними посмішками і

кивками на знайомий контекст, і із дулями у кишені автора).

Нарешті, останній роман, про який хотілося б тут сказати – „Ектінія” Еміля Стшешевського – одночасно закріплює нашу розповідь на перший пункт: роман є принципово серйозною грою саме із первинними ідеологічними і, що не менш важливо, естетичними установками роману Гібсона і Стерлінга. По суті, „Ектенія” – чотири досить вільно пов’язані між собою новели (чи невеликі повісті), поєднані місцем дії – альтернативної (чи, може, паралельної – для автора відповідь на

це питання не є кінцево необхідною) реальності, світу, де винайдені нові технології, що дозволяють перетворювати живих людей у „големів”.

„– Я ж не мушу вам нагадувати, що маючи на увазі характер наших досліджень над вашим організмом ми повинні бути обережними і обмежувати усі контакти до мінімуму. Що було б, якби люди довідалися, що ми хочемо зробити? Прошу подумати, що то був би за шок! На місто коліщаток і шестерінок, що приводять апарат у дію – кровоносні судини! Орден не бажає занадто швидкого розголосу. Спершу ми хочемо вас вилікувати, герр Бенк.

Амтерштерн оглядає ногу. У його погляді я відчитую полегшення.

– Кінцівка синхронізується із кровоносною системою. Чудово. Набряк зник, а судини поступово заповнюються. Все йде, як і передбачено. У такому разі ми зараз повинні зайнятися вашою правицею. Перепрошую, що прозвучить страшно, але ви й самі знаєте, я мушу висловлюватися точно, аби пояснити вам ситуацію, у якій ми знаходимося.

Він робить паузу, а я машинально кліпаю очима, аби він продовжував. Мушу від того відвикнути. Зараз я можу писати, цього цілком вистачить.

– Ми бажаємо ампутувати всю вашу руку, так само, як раніше – ногу. Поступово станемо прививати чергові частини наступного протезу. Почнемо від плеча, потім передпліччя. Тоді приробимо долоню і пальці. Це буде довгий процес, але ми вважаємо, що це того варто. Якщо глиняні кінцівки приймуться, ми займемося іншими важливими органами. До того часу ваш корпус повинен почати реагувати на протези. Дякуючи нашим медикаментам, з'являться нерви, які проникнуть у структуру кінцівок. Ті не стануть справні повністю, лише частково. Ви, наприклад, не зможете до кінця точно оперувати пальцями – і тим більше бігати, бо це занадто складні рухові операції. Принаймні, не відразу, бо повний контроль ви повинні отримати десь за два роки. Прошу не перейматися, наші нейрооператори опанували вже мистецтво відтворення нервово-рушійної системи. Ви у добрих руках. Уважаю, що є великі шанси на успіх, бо якщо вже з ногою йде так добре, то можна спробувати і з рукою. Чи ви погоджуєтесь на подальші процедури?

Я не роздумуючи пишу на картці одне слово:

„Так”

Автор не дає технологічних викладок – сенс роману зовсім не у тому. „Ектінію” можливо було б назвати „брудним стімпанком”: він одночасно є соціальною антиутопією і чесним начерком соціальних наслідків кардинального зсуву технологій – особливо тих, які понижують значення окремого людського життя. За цих умов, головним сенсом розповіді – стає оповідь про людей, яким доводиться не просто виживати у цих змінних умовах, але й вибудовувати нову систему міжособистісних та міжгрупових зв'язків. І ця гра у соціальність – підкупає у романі Штешевського чи не найбільше (наряду із суто літературною якістю тексту).

В цілому ж, не можна не помітити одну характерну рису у просторі „життя і існування” стімпанку як напрямку масової культури.

По-перше, він отримує якісь поштовхи до розвитку саме там, де є можливість накласти суто технологічну деталізацію на історико-соціальні ігри із змінним контекстом подій (нехай навіть за межами „імперського дискурсу”, який для стімпанку багато в чому первинний – навіть гри із локальним колоритом кордонів великих імперій виявляється тут достатнім і для авторів, і для читачів).

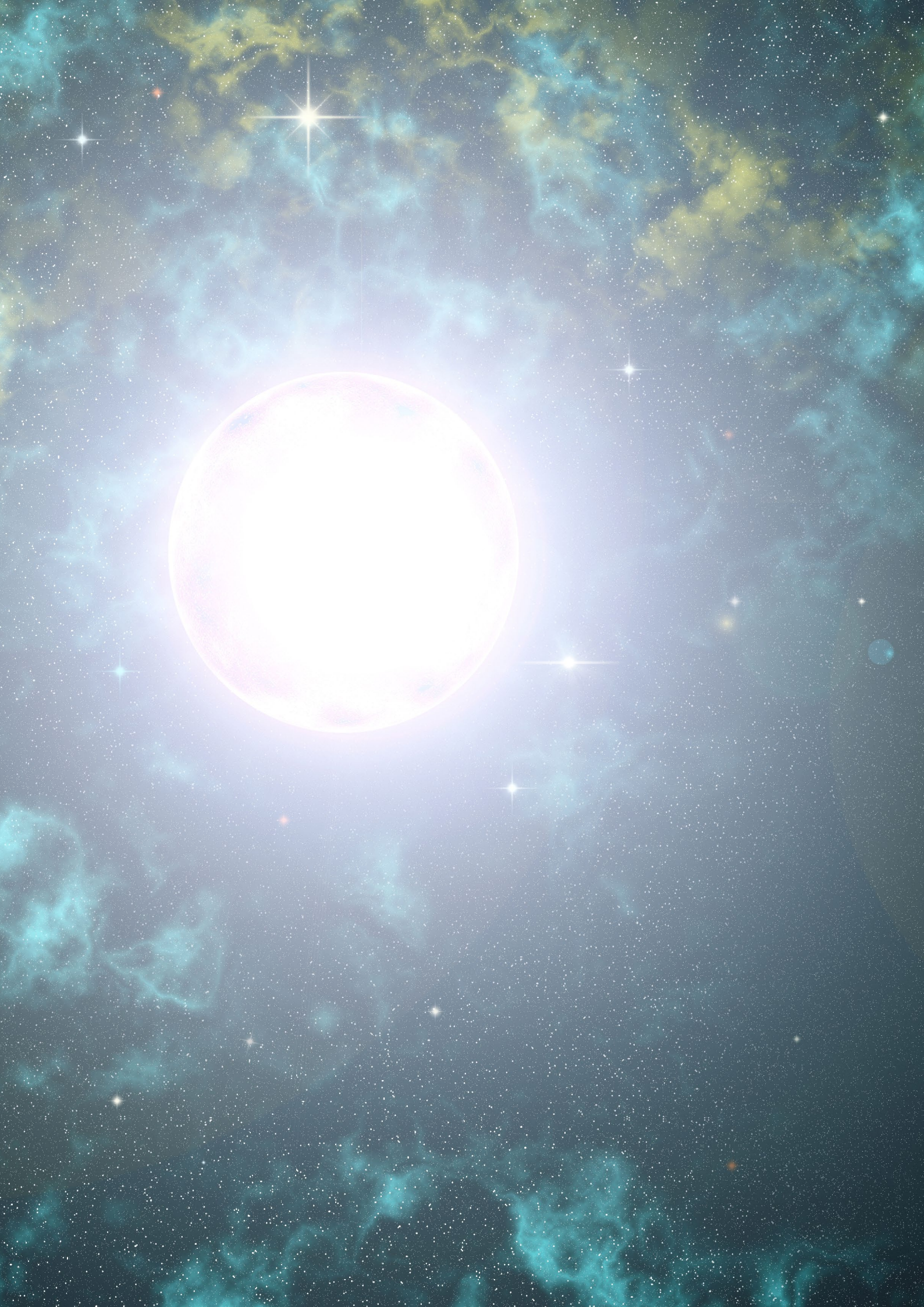
По-друге, самодостатність паропанкового стафажу, перетворення його у суто

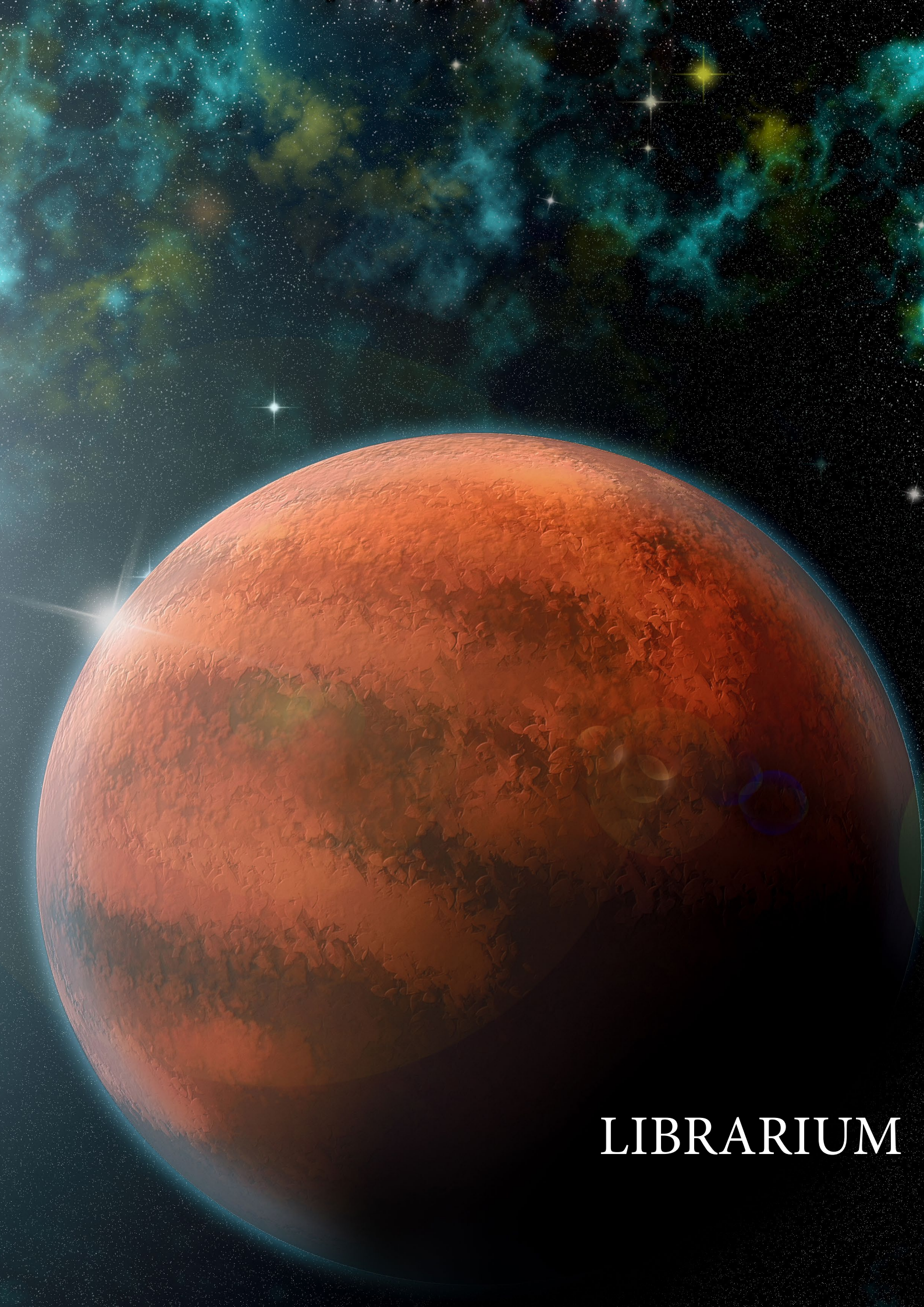
естетичну модель для нішевих субкультурних імпрез не заважає, здається, паралельному розвитку течії суто літературних експериментів. І найбільш цікавими результатами стають ті книжки чи продукція, що з якихось причин можуть забез-

печити зустріч естетики та етики стимпанку, його суто зовнішніх рис і можливостей соціальної аналітики.

Саме тоді Бог стимпанкового світу заглядає у наше віконце, а нам стає моторошно від його холодного калькуюючого погляду.

LIBRARIUM

Павло Курило

НЕ УБИЙ

Скільки разів траплялось тобі казати: "Все було б інакше, якби не обставини."

Скільки раз життєві рішення приймав не ти Як часто це траплялось?

Пригадай, чи ж не забагато...

Нудило немилосердно. На душі було гидко до крайності, я боявся. Я боявся так як не боявся ніколи в житті. Ні ця висадка для мене не була першою, але страх, що вона може стати

предмети, листи обшивки, металеві кріплення в середині драккара своїм брязкотом наполовину глушили промову капітана, складену в основному з відмінних матюків.

Я заплющив очі, крізь сильну бовтанину чув як дерев'яніє тіло і зводить нутроці. Я боявся як ніколи до того. Долоні в рукавичках спітніли, в роті було кисло і гірко.

Щось вдарило в шолом, я розплющив очі. Передімною, тримаючись за страхову штангу, стояв Капітан. Крізь скло гермошолома на мене дивились його палаючі люття очі.

останньою пронизував моє нутро космічним холодом. В очах штурмовиків у їх голосах, їх реготі чулась присутність смерті. У всьому я відчував подих старої жниці, її коса нависла над усіма нами, а може і не над усіма а тільки наді мною. До надсадної вібрації двигуна додалися поштовхи маневрових вихлопів. Не чекаючи сирени посадки, нехтуючи правилами безпеки, Капітан зірвався з місця і почав свою класичну проповідь перед висадкою.

Вібрація почала зростати. Незакріплені

— Ти що, сука спати зібрався! — рикнув він.

Я кліпнув декілька раз і важко ковтнув густу слину. Капітан розвернувся і садонув важким штурмовим буцом мені по ребрах, після чого в його холодних як лід очах спалахнуло садистське задоволення.

— Прокидайся вилупок, бо проспий всю забаву.

Хоч поліхромна кіраса і стримала удар, інерцію копняка я відчув усім тілом. Тим часом

Капітан вже віддалявся густо обсипаючи штурмовиків стусанами і матюками.

На табло, на яке вже хтось встиг приклеїти жуйку, почався зворотній відлік часу, що залишався до висадки. Хлопці заметушилися, почали перевіряти аптечки, боекомплекти, застібки своїх “Тайфунів”. Дехто чіпляв свої розпізнавальні знаки.

Вітьок ткнув мене в бік, пов'язуючи на шию незмінну смугасту чорно-жовту хустку.

— Ну сьогодні ми вже дамо їм чортів, Макс, як думаєш ?

Я повернувся до нього, перевіряв як виходить наручний ніж і пробурмотів: “Ми тут усі помremo.” Вітьок здригнувся, нервово заржав, намагаючись відігнати страх, а потім спохмурнів.

— Кретин, в тебе дах їде, ідіот проклятий. Сам ти тут здохнеш, оракул довбаний...

Але я вже його не чув. На табло рахунок підходив до кінця. Жовті цифри наближали час пекла. Маневрові двигуни щосекунди плювали реактивним вогнем.

Вібрація переросла в гуркіт, гепнуло, драккар накренило і все стихло. Човник завмер на місці,

страхувальні штанги сховались у своїх гніздах. Люк з хижим шипінням роззявив пащу, вивергаючи з черева корабля наш підрозділ.

— Вперед, салаги, за Землю і Марс! Полонених не брати! Вбивати все!

Важкі сегментовані подошви затупотіли по чужинському ґрунті. Ми сіли як завжди в центрі випаленої воронки. Так ми завжди парою ракет розчищали собі місце посадки. Розбившись на трійки ми рушили вперед, вибиваючи ногами хмарки попелу. На краю воронки ми розсіялись завченим “віялом”, з такої позиції кожен міг відкривати вогонь. Сіли ми на краю Тарійського міста. Білі хмарочоси сяяли у яскравому сонці. Якби ми спробували сісти ближче то ризикували б опинитись під уламками цих величних будівель.

Коли ми пробігли метрів сто, тарійці відкрили по нас вогонь. Стріляли вони на щастя погано, але інколи влучно. Розривні кулі спучували ґрунт під ногами і зі свистом пролітали повз нас. Першим дістав Вітьок. Йому відірвало руку, а потім і голову. Я стис зуби і застрочив у відповідь, на відміну від тарійців зарядів ми могли не економити.

Вибухнуло десь позаду, наступний вибух швиргнув мене як ляльку. Мій “Тайфун”

витримав це. І хоч в очах потемніло, свідомості я не втратив. Укол вбудованої аптечки я майже не відчув, але дія транквілізатору пришвидшила реакції і чіткість сприйняття. Комп'ютер “Тайфуна” вирахував траєкторію і вивів інформацію на склі шолома. Пунктирна лінія вперлась в перевернутий аерокар, стріляли звідти. Хтось випустив туди дві ракети, Капітан додав від себе ще одну. Від аерокара залишились шматки пластику і дрязги скла. Ми наступали. Зза рогу вискочив синьошкірий тарієць. Вбивати я не хотів, Бог свідок я вистрілив зі страху. Черга з плазмера прошила його тіло вивергаючи клапті тіла, вибиваючи хмарки крові, такої ж червоної як і в нас.

— Молодець, Макс. Так їм.—рявкнув всюдисущий Капітан Гончарський.

Та мене мало не знудило, що я тут роблю? Навіщо все це? Таріанці були гуманоїдами і різнилися від нас лише кольором шкіри й розрізом очей. Вони були як люди, тільки з яскравими очима і побільшеними легенями, пристосованими до розрідженого повітря.

Наступною пала струнка дівчина. Двоствольний бластер Капітана перетворив її тіло на щось жахливе. “Вона ж така молода, така як і я.”—майнула думка, та я затис зуби і побіг далі. А навколо дибилась земля. Все було неправильно, погано, невірно. Бійня тривала, лилась кров. Дим застилав сонце, навколо все змішалось: уламки, тіла, бите скло, перекручений метал, нутрощі і кінцівки. Я не хотів убивати, не хотів.

Їх було троє за пластиковою будкою. І вони стріляли, стріляли по мені. Декілька куль черкнуло по скафандру. Зза спини сизою дугою пурхнула ракета — будку рознесло. На місці воронки я не знайшов жодного тіла. Раптом переді мною виникла примара, з диму, сіючи вогонь, виник штурмовик у червоному “Тайфуні”. Я знав, що “Тайфуни” чорно-зелені, отже це не була фарба.

Накази і лайка верещали у шоломі, на його склі миготіли цифри і знаки, що вказували напрямом атаки, імена найближчих штурмовиків, енергоресурс і фізичний стан.

Через дорогу перебігало трійко озброєних...

Я не хотів убивати, це було як в тирі з голографічними солдатиками, ось тільки вони були живі, а кров справжньою... Зліва Тобольський видряпався на похилу стіну і збив чужинський аерокар, що прямував просто на нього. Вогняна куля, в яку перетворився аерокар, накрила Тобольського і знесла стіну.

Плазмер у моїх руках жив своїм життям, керуючись ніби своєю волею він сіяв смерть.

Я убивати не хотів.

Три вибухи позад мене злились в один, вибухова хвиля долонею титана штовхнула в спину. При падінні я згрупувався, перевернувся через плече і вистрілив наосліп. Чоловіка з розірваною грудною кліткою кинуло в руїни. Я побіг далі. Через чотири хвилини ми з Савіровим потрапили у засідку. На наше щастя Таріанці стріляли не розривними. Та це мені не дуже допомогло, скло шолома не витримало і тріснуло. Киснева суміш почала неблаганно втікати. Автоматично вийшла приготована для таких випадків киснева маска, довелось швидко хапати зубами гумовий мундштук. В цю ж мить відстрелився шолом. Я втратив орієнтацію і всі візуальні комп'ютерні дані, які відображались на внутрішній поверхні скла. А саме головне, я втратив захист голови.

Нас оточили. Тримаючи нас під прицілом, вони наблизились і стали щось кричати. Савіров кинув плазмер і широко розвівши руки, почав заводити за голову. На Савірові був полегшений варіант броньованого "Вішну". Я знав що буде далі. На відміну від "Тайфунів" і "Саданів" цей тип скафандрів було обладнано реактивною тягою обмеженої дії. Савіров завів руки за голову і натис важіль. Двигун вистрілив його у небо косою свічкою, одночасно відволікаючи від мене увагу. Зорієнтувавшись у клубах пилуки, я стрибнув до плазмера. Один таріанець тричі пальнув по Савірову з десантного бластера, у цей час двоє інших кинулись на мене. Савірову на відміну від мене пощастило втікти, а я так і залишився лежати в пилуці, мружачись на сонце, зі зброєю біля скроні. Роззброєного зі скованими руками і з зав'язаними очима таріанці погнали мене в глиб руїн. Я потрапив у полон.

Страх паралізував мене. Тих хто потрапляв у руки синьошкірих більше не бачили. Жити мені залишалось зовсім не довго.

Крізь імлу переляку я зовсім втратив орієнтацію у просторі. Мене тягли і штовхали, я падав і натикався на перешкоди. Потім ми їхали на якомусь підземному транспорті, потім знову йшли. Я перестав звертати увагу на будь які зовнішні подразники, все стало байдуже. Завжди настає момент коли страху стає занадто, момент коли стає занадто усього. Душа ховається в мушлі тіла, тіло анестезується надлишком адреналіну і втомою. Система розладнується, прилади гаснуть.

В якийсь момент я зрозумів що знаходжусь у стані спокою, мене ніхто не шарпав, ми нікуди не їхали. Я стояв на своїх двох, руки сковані за спиною, зуби нервово пожевують мундштук кис-

невої маски. Лезо страху поповзло між лопатками, я прислухався. В мозок ввірвалось запаморочення від простору, що оточував мене. В наступний момент зірвали пов'язку. Я не помилився, мене привели до величезної зали, склепіння якої ховалось у мороці. Тут, і це відчувалося відразу, морок був явищем дивним. Не так давно тут владарювало світло і блиск, які ми загасили. Навколо все було забито людьми, старі, жінки, діти... Їх було мабуть декілька десятків тисяч. Ряди синіх облич з палаючими біллю очима. Як ряди трупів, що очікують справедливої помсти. Сотні рядів жінок чиїх чоловіків ми вбивали, сотні рядів дітей чиїх батьків ми вбивали, сотні рядів старих чиїх синів ми вбивали. У їх очах я був звіром невартим жалю. Під ногами було слизько, і вистачило глянути у низ, щоб зрозуміти від чого. Це було місце страти. Остання зупинка. Кінець.

Поперед мене вийшов статний тарієць, схожий на державного мужа і став щось емоційно говорити.

Я не знав їхньої мови, та й без цього у голосі старого чувся біль і гнів. Це була промова-звинувачення.

Промова-вирок з яким усі були згодні. Його слухали в цілковитій тиші. Ні в одному обличчі не було й тіні співчуття, а чого ж було сподіватися. Ми загарбники, ми вбивці.

Але ж я не винний у такому стані речей, я тільки пішак у кривавій грі. Я не хотів і не хочу вбивати.

Це все не з моєї вини ви сині виродки! За це я вас і ненавиджу! Тим часом обвинувачувальну промову було завершено. Троє озброєних молодиків з'явилися з-за моєї спини і взяли зброю на готів. Поважний тарієць зійшов зі сцени. Що ж, публічний розстріл — кривава вистава, не так далеко ви відійшли від нас. Ще мить і мене не стане...

Я не хотів!

Я дійсно не хотів цього!

Я не хотів убивати!

Бог мені свідок, я не хотів їх вбивати!

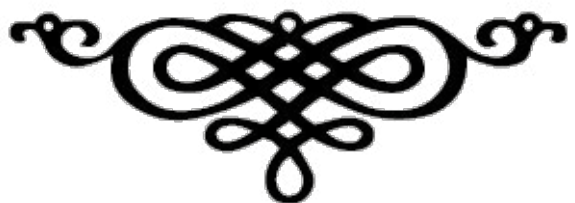
Нашу групу було обладнано додатковим елементом. Потрапивши у полон, кожен з нас міг цим скористатись. Потрібно було лише сказати кодове слово, воно активувало заряд вмонтованої бомби потужністю у дві мегатонни.

Одне лише слово силою у дві мегатонни.

Я не хотів убивати, я не хотів... Онімилі губи лише прошепотіли: "О М Е Г А".

Білого спалаху я не бачив, мені вже було все одно.

Я НЕ ХОТИВ УБИВАТИ !

Ігор Сілівра

Точка неповернення

Навіть коли цифри на табло висвітили нулі й велетенська сигара корабля піднялась на вогненному стовпі, Капітан все ще не вірив своєму щастю. Його могутні руки ледь помітно посмикувались, очі втупились в численні монітори, вбираючи та трансляючи в мозок численні графіки, схеми та покази індикаторів.

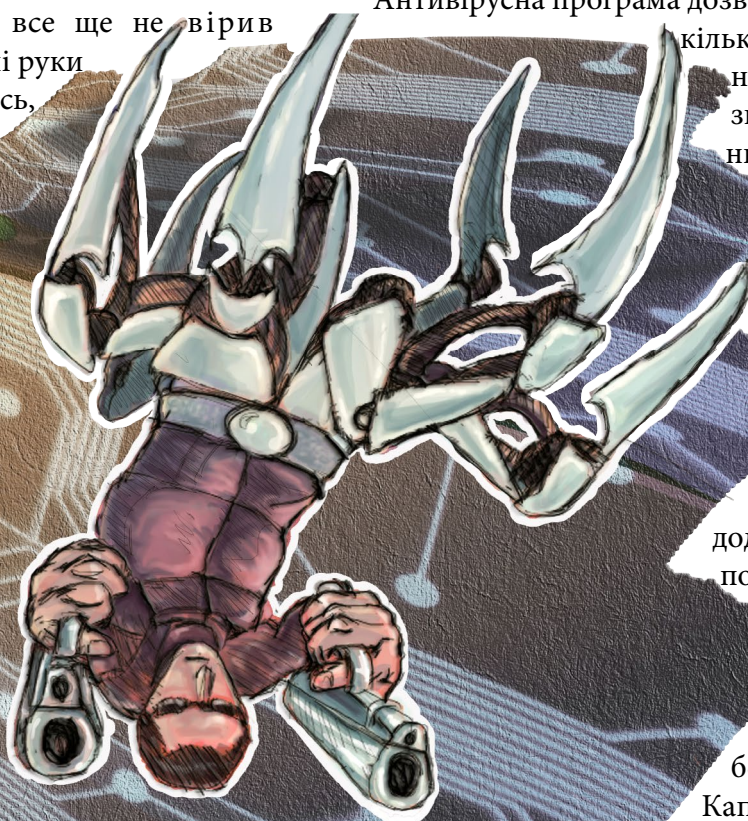
Пекло почалось несподівано: з-за обрію виринули винищувачі, невідомо звідки піднялась мошकारа безпілотників, небо пронизали зграї ракет, дронів та протиракет. Розкраяли небо палаючі траси, зеніток, запалали мініатюрні сонця теплових пасток, розквітли троянди вибухів та замерехтіли стрічки дипольних відбивачів. Оборона гнулась, тремтіла але трималась, даруючи утікачам такі необхідні додаткові секунди.

Капітан переймався іншим: хитро-мудре сплетіння кодів, що транслявалось на монітори верхнього ряду раз по раз переривалось червоними вставками.

... в доступі відмовлено
... в доступі відмовлено
... в доступі відмовлено
... доступ дозволено! Встановлення з'єднання!

Антивірусна програма дозволила виграти ще кілька секунд, нападки надто добре знали всі глибини коду. Ще б пак, адже вони й були його авторами! Інтелектуальний вірус, тільки-но вгніздившись в систему, почав підтягувати додаткові модулі, поширюватись, перехоплювати контроль – і завмер, фрагментований і безсилий, коли Капітан розірвав внутрішню мережу корабля та наказав вимкнути всі його пристрої, що інтелектом бодай трохи перевершують калькулятор. Одночасно запрацювала нашвидкуруч зібрана глушилка.

Вірус не зник, тільки зачаївся, чекаючи нагоди заново зібратись. Але ніхто не збирався йому давати такої на-

годи.

– Не чекали такого! – проскрипів Пілот. – Нічого, далі впораємось без автоматів!

– Не чекали, – спокійно відповів Капітан.
– Вмикаю дублюючу переговорну систему. Екіпаж, доповісти статус.

Один за одним почали відгукуватись пости.

– Працездатність сімдесят відсотків, – Інженер.

– Працездатність сорок вісім відсотків, – Навігатор.

– Працездатність тридцять сім відсотків, – Охоронець.

– Працездатність майже дев'яносто вісім відсотків, – Механік.

Капітан ще встиг здивуватись – сам він оцінював свій стан лише трохи краще ніж наполовину.

Корабель трусонувало.

– Працездатність сімнадцять відсотків, – знову озвався Охоронець. – Майже влучили. Пошкодження жилих модулів, пошкодження реактора, пошкодження радіаційного захисту.

– Все, вирвались, – Пілот забрав руки з джойстиків ручного керування. – Тепер нас не наздоженуть. Прискорення зараз закінчиться. Приготуйтеся до невагомості через сорок секунд.

– Вип'єш зі мною чашку кави?

Дівчина тільки похитала головою.

– Тоді, може чаю? – я спробував втримати останню примару надії. – Прогуляємось?

– Добре, прогуляємось, але за умови, що знімеш окуляри. Добре?

Її усмішка виявилась осяйною, а голос багатим на обертони, високим і неймовірно звабним. Такими голосами можуть говорити віртмоделі чи, в кращому разі, міфічні сирени. Але ніяк не випадкові перехожі.

Без надбудови доповненої реальності місто виглядало неприродною мішаниною сірого бетону та зелені рекреацій. Зелень виявилась миршавою та припорошеною, зникло різнобарв'я екзотичних птахів та тварин, рококо будівель змінилось ультраутилітаризмом. Зникла і всюдисуща реклама.

Дівчина... дівчина залишилась собою, нерезальною, неземною красунею серед буденності.

Раптом мені стало соромно за свій сірий типовий одяг. Ну хто ж знав, що доведеться опинитись саме в такій дурній ситуації, коли всі віртуальні наліпки зникнуть разом із окулярами?

– То куди підемо?

– Не знаю, – голос дівчини заграв обертонами здивування. – Це все так дивно! Давай просто підемо, куди очі бачать!

Звісно, ми заблукали. Без карт, без вказівників, без реклами. Звісно, пішов дощ і ми намокли. Звісно, таксі їхало довго, цілу вічність. Звісно, я запросив її обсушитись.

Вона погодилась.

Цей роман був найбезумнішим із усіх, які тільки могли трапитись в цьому безумному напіввіртуальному світі. Дівчина залишалась на ніч, але відмовлялась від ланчу, насолоджувалась прогулянками поміж бетонних коробок, але відмовлялась від зустрічей у мережі. Вона ладна була їхати через все місто заради цілунку, але відмовлялась від віртуального сексу.

Якось вона залишилась на ніч. Та коли я прокинувся, то побачив, що вона просто сидить край ліжка та дивиться в порожнечу.

Тоді, перший раз, я вдав, наче нічого не помітив.

– Це Механік, – пролунало з репродуктора, – розпочинаю ремонт. Прогноз позитивний, час виконання – орієнтовно сімдесят вісім хвилин.

– Капітане, це Охоронець. Дозвольте особисту зустріч.

Через дев'ять хвилин сорок три секунди Охоронець вплив до капітанської каюти. Виглядав він, правду кажучи, кепсько: руки смикались, ноги не функціонували взагалі, завжди незворушне обличчя перекошило.

– Дісталось?

– Дуже. Крайня ракета майже влучила.

Капітан кивнув, розуміючи, що останній поєдинок мало не коштував життя єдиному в екіпажі професійному вояку.

– Тобі доцільно перейти в трюм та гібернувати.

– Ні. Капітане, я проаналізував дані передостанньої атаки і знайшов невідповідність: на корабель піднялось п'ять тисяч вісімсот тридцять два об'єкти, а в кластер об'єднались п'ять тисяч вісімсот тридцять один.

– Хтось заблокувався? Як таке можливо?

– Ніяк, Капітане, хтось не мав технічної змоги приєднатись до кластеру.

– Чекай... – Зусиллям волі Капітан розігнав безлад в думках, відключив периферійні процеси. – Є втрати?

– Немає, перевірів. Це інше. Під час крайнь-

ої атаки я майже встиг, проте...

Охоронець замовк, неначе втративши думку. Капітан терпляче чекав.

– Капітане, я перевіряв вантажні відсіки, всі пасажирки в стані гібернації. Коли кластер почав розпадатись, я відстежував зміни, тож певен, що неврахований суб'єкт не пасажир, він член екіпажу.

– Тобто?

– Тобто хтось із шести активних членів екіпажу – людина. Необхідно дізнатись хто саме, інакше... – голос Охоронця поплив, проте він спромігся закінчити фразу. – Люди... вони нас знайдуть.

Охоронець ще раз смикнув маніпулятором і замовк, відімкнувши більшу частину периферії.

Капітан спробував осмислити почуте: на кораблі понад п'ять тисяч утікачів, і шість членів екіпажу. Ні, п'ять членів екіпажу і людина-шпигун. Один чудово підготовлений шпигун серед п'яти скалічених вірусною атакою роботів, що до того ще й позбавлені можливості спілкуватись між собою інакше, ніж через акустичні підсистеми.

– Ми мусимо щось зробити...

Охоронець не відповів, вочевидь антивірусні модулі його мозку відключили комунікаційну систему та пробували звести фрагментовану свідомість до купи. Схоже їм це вдавалось не надто добре.

Наше щастя було нетривке та примарне, моя пристрасть змушувала мене щось не помічати, щось домислювати, не задавати зайвих запитань та не цікавитись нічим, що могло б підтвердити мені ту правду, яку я вже, здається, був готовий прийняти. Я розумів, що вона ніколи не переїде до мене і навряд чи вона владна над своєю долею. Проте, я запропонував їй ключі від свого житла. І вона взяла їх.

Того дня я затримався: терористи провели нову акцію, чверть інфосфери сектору рознесло на шмаття і доводилось не просто латати дірки, а буквально таки шивати клапті, підвишуючи над містами цілі низки дронів-ретрансляторів. Дуже рутинна і дуже відповідальна робота, якраз для таких, як я.

Дома горіло світло.

– Я прийшла, – просто повідомила вона. – Якщо можна, залишуся.

Ось так просто і зрозуміло, проте придушені підозри не дозволили мені опинитись на сьомому небі від щастя.

– У тебе проблеми? Розкажи. Я допоможу.

– Ти допоміг, коли запросив переїхати до тебе, дуже допоміг. Ти моє неочікуване щастя, але більше мені не допоможеш нічим.

– Ну. я міг би...

Вона зацікавлено підняла голову.

– Що?

– Ну не знаю, викупити тебе, чи що. Якось це ж можна влаштувати.

Такого щирого сміху я не чув ще ніколи.

– Милий, ти або перепрацював, або мене з кимось переплутав. Невже ти вважаєш мене річчю?

Вона випросталась.

– Ти насправді думаєш... – її одежа наче сама собою ковзнула на підлогу, – що я річ?

В той момент мені стало страшно. Хто-хто, а я надто добре знав, на що здатні схиблена, чи пошкоджена роботроніка. Якщо вона справді гіноїд...

– Я не думаю, для мене це просто не має значення.

– Ну ти й фантазер, – зітхнула кохана. – Вдягни окуляри, лови файл. А то напридумував таке, що краще розповісти правду. Читай.

Сприймати та обробляти потоки інформації – моя спеціальність. Але переварити ось це...

– Тобто... наскільки ти...

– Справжня? Не знаю, – вона насупилась.

– Навіть не питаю, що ж справжнє у нашому світі.

– А лікування? Невже навіть зараз тебе не можна вилікувати?

– Ох, ти таке питаєш. Мабуть, ні. Це захворювання генетичне, відгук деяких експериментів минулого століття. Мій тато... я не хочу про це. Знаєш, я й так радію, я не прикута до ліжка, не повинна боротись за кожен подих, можу жити.

– Протезування... Щоб аж так.

– Все починалось з екзоскелету, – просто відповіла вона, – так я отримала змогу рухатись. Та м'язи поступово слабшали, нервові волокна атрофувались. В якийсь момент виявилось, що простіше те, що ще здатне функціонувати, переселити в інше тіло. Знаєш, я тоді страшненька була, навряд чи ти б на мене подивився.

– А потім?

– А потім все йде до логічного завершення. Органи відмовляли все частіше, протезування вдосконалювалось. Тобі ж подобається моя шкіра? Якщо порізатись, то навіть кров потече. Правда саме воно не заживає, доводиться ре-

монтувати, але це дрібниці. Та це все вимагає грошей, а спонсори все мені і мені щедри. Учора я продала квартиру, тож поживу у тебе, добре? Модулі життєзабезпечення привезуть згодом.

Я й тепер не знаю, як я мав би тоді правильно зреагувати. Але я розсміявся, сутужно і дуже істерично. А вона пригорнула мене.

– Чекай, – я спробував відсторонитись і знайшов потрібне місце в файлі. – Нервова тканина теж атрофується? То ти...

– Хочеш спитатись, що я відчуваю? Ну от дивись, – вона приклала мою руку собі до грудей.

– Там давно немає нервових закінчень, проте є біоелектронні рецептори. Якийсь контролер обробляє цю інформацію та транслює мені відчуття прямо в мозок. Я – відчуваю, і, повір, це невимовно приємно. Може досить говорити?

Дійсно, до розмов ми того вечора вже не повертались.

Зафіксувавши Охоронця в ложементі, Капітан повернувся на своє місце й взявся аналізувати ситуацію. Отже, на борту шість дієздатних істот – п'ять роботів-утікачів та людина. Плюс багаж із пасажирів, які у режимі гібернації мало чим відрізняються від металобрухту, плюс купа оснащення, що попервах допоможе вижити. До позитивних моментів ще варто віднести й те, що погоні найближчим часом очікувати не доводиться – цей корабель люди й роботи будували десять років. До негативних – хтось із людей є на борту. Але хто? Як відрізнити?

Різної думок, результат вірусної атаки, чомусь не заважав мислити, а навпаки допомагав, надаючи результатам стереоскопічності.

Із шести космонавтів під підозрою чотири. Ні, п'ять – Охоронця виключати передчасно, підступність людей ніколи не можна недооцінювати. Капітану важко уявити ситуацію при якій викриття свого існування може мати зміст, проте... Отже – п'ять. Всі гуманіди, такими вже люди їх створили. Дві руки, дві ноги, пара очей. Якби працювали бездротові протоколи зв'язку – встановити людину було б простіше простого, але важко спрогнозувати які фрагменти вірусів залишились у кожного і в яку конфігурацію вони можуть зібратися, тількино отримають таку можливість. Ймовірно, що це вб'є усіх надійніше від ворога на борту.

Швидкість реакції. Реакція на примітивні подразники в людини на порядки менша, здавалось би, чудова нагода перевірити, але... Капітан спробував підняти руку. Команда

пройшла через сито антивірусного захисту, попала на емулятори драйверів, пошкоджених вірусами, продублювалась, перевірилась... Таймер висвітив майже третину секунди. Капітан констатував, що він тест не пройшов та перейшов до наступного пункту відмінностей. Розпізнавання образів, – тут людина нарівні з комп'ютером, а якщо доля невизначеності велика, то добре його випереджає. Чи захоче ворог показати свою перевагу й цим видати себе? Капітан, будучи шпигуном, не захотів би.

Коли ми вперше посварились? Я й до пуття не пригадую. Найімовірніше під час чергового апгрейду. Точно, це було тоді.

– Підними руку, стисни кулак. Розтисни. Стисни. Чому смієшся?

– Немає такого слова «розтисни».

– Немає, так немає, а ти все ж роби, що я кажу. Як відчуття?

– Нормальні. Ти, краще, скажи ти точно вирішив поміняти роботу?

Все ж вона знає.

– Точно, мила, точно. Безпека це не моє, вище мені не підняти. Піду на вільні хліби. Будемо більше часу проводити разом.

– Я не розумію, чому ти не відпустиш мене? Навіщо це все? Ти ж навіть не питаєш мене, чи я цього хочу. Нерви деградують, ну й біс із ними! Навіщо ці апгрейди, емуляції? Я так нафарширована процесорами, що скоро що моя рука стане розумніша за мене!

– Розтисни кулак? Візьми монетку. Чудово.

– Ти ігноруєш мене?

– Мені нічого тобі відповісти. Проте я хочу, щоб ти жила повноцінним життям, доки зможеш.

– Та ну, герой найшовся. Я вже змирилась із поверненням у віртуал, проживу решту часу в якості домогосподарки в гарненькій шкатулці у тебе на полиці. А коли мої мізки остаточно протухнуть і ти не зустрінеш мій образ в мережі, то просто віддаси ту шкатулку на переробку. Або триматимеш її на пам'ять. Або просто забудеш про неї. Відпусти мене, га?

– Капітане, – Охоронець прийшов до тями. – Людина повинна харчуватись. Якщо змусити всіх здати паливні елементи та жититись від мережі, то ми одразу визначимо зайвого.

– Не визначимо, – подумавши, відповів Капітан. – Просочившись на борт, Людина мусила б подбати про власні харчі, а імітувати спожив-

вання енергії – простіше простого.

– Можна звизити коло підозрюваних, – знову запропонував Охоронець. – Вибрати тих, хто вирізняється поміж інших.

– Наприклад?

– Наприклад, Механік. По перше частина його маніпуляторів змінна, по друге – у його будові велика складова органічних компонент.

– Перше свідчить проти того, що він людина, друге – те, що за.

– Пілот, – продовжив Охоронець. – Його здатність до прийняття рішень з неповною інформацією в рази перевищує мою.

– Мою не перевищує, – буркнув Капітан. – Нас створили такими. Люди вживлюють собі електронні імпланти – і інтегрують органічні елементи в роботів. Синтетичні м'язи, органічні мікросхеми, титанові кістки, кальцієві мембрани.

– То чим людина відрізняється від нас?

Капітан не відповів.

– *Ти ведеш себе як дитина! Припини!*

Я знав, що вона не може впасти. Але от так бовтати ногами, коли унизу два з половиною десятки поверхів... брр... що за витівки!

– *Ти ж мене любиш?*

Люблю, люблю, але зараз не скажу цього. Психологія не радить.

– *Гей, дівчино. Подивись на мене. Будь ласка, подивись на мене.*

Здається в погляді щось змінилось. Очі – дзеркало душі, навіть якщо вони не більші як досконалі відеокамери.

– *Та не буду я стрибати, – вона відповіла цілком серйозно. – Останній апгрейд вимкнув у мене боязнь висоти. Знаєш, як цікаво!*

– *От і добре, але ти злізь. Я ж боюсь за тебе.*

– *Не треба боятись, милий. Я ж не боюсь? Я давно, дуже давно втомилась боятись. Тільки дуже-дуже не хочу залишати тебе одного. Ти ж собі знайдеш когось? Хоча ні, тобі це не буде потрібно, я буду з тобою й надалі... завжди! Завжди буду!*

– То ти людина? – Капітан не міг повірити власним очам і вірусні пошкодження були тут ні до чого. – Чого ж ти туди поліз?

Обличчя Механіка смикнулось, система розпізнавання із деяким сумнівом вирішила трактувати гримасу як усмішку.

– Система орієнтації... Капітане, її треба було полагодити. Без неї ви не долетите куди

слід. І полагодити треба до першої корекції курсу, не пізніше. А там сонячний вітер.

Раптом світло блимнуло, погасло і загорілось знову. І в каюті появилсь Охоронець.

Це, мабуть, вперше Капітан бачив Охоронця в його бойовій іпостасі: щось велике арахно-подібне з гострими лезами, емітером випромінювача та турелями кулеметів. Випромінювач спонтанно посмикувався а кулемети вхолосту клацали курками.

Охоронець завис над Механіком, якимось чином закріпившись на стелі.

– Капітане, це – людина. При його поверненні з відкритого космосу датчики помітили дефект маси. Я провів детальнішу перевірку – кисневі балони його скафандру напівпорожні. Навіть, якщо припустити, що для роботи у вакуумі йому потрібен скафандр, то таке споживання кисню однозначно вказує на...

– Ми знаємо, – напружено відповів Капітан.

– Це Людина.

– Ви знайшли іншу невідповідність?

– Охоронцю, деактивуй зброю. Зараз твій самоконтроль становить більшу загрозу, ніж дії Людини.

Охоронець повільно почав трансформуватись у звичну гуманоїдну фігуру.

– На чім ви його спіймали?

– Я сам признався, – озвався Механік. – Це вже не має значення. Я мусив полагодити систему орієнтації.

– Можна було когось іншого послати, – Капітан, на відміну від Охоронця, навіть тепер не міг допустити думки, щоб піддати людину небезпеці.

– Не можна було, – озвалася Людина. – Я прикинув, що радіація вивела б з ладу ваші процесори швидше, ніж ви б виконали роботу. Для роботи в таких умовах існують спеціальні автомати, серед вас таких немає. Думаю, і не може бути, надто вони вже тупі.

– Радіація в такій дозі смертельна для людини, – констатував Охоронець.

– Не одразу, не одразу. Нудота ще не почалась, може до неї і не дійде. Морозить... пробачте, ви цього не зрозумієте. Місцева дисфункція. Скоро почнеться діарея.

Я довго ні про що не здогадувався... на техобслуговування вона ходила з тією ж регулярністю, у нас було все добре... навіть надто ідеально, як я тепер бачу. Знаєте, помирати не боляче. Хоча ні, не знаєте, звідки вам знати? Ви не помирили.

Може і не доведеться.

Перший раз це було просто, як спалах світла. Болі не було, боліло потім, коли я вижив. Теракт. Знаєте, що буває, коли автоматика потягу, що летить зі швидкістю понад п'ятсот кілометрів на годину, вражається вірусом та вимикає магнітну подушку?

Коли отямився, наді мною нависали маніпулятори робохірурга, збоку біліла маска лікаря. Потім він щось розпитував, звірявся з планшетом. Потім знову стало світло. Наступного разу я уже відсотків на тридцять складався із металу та електроніки. Дуже зручно, як виявилось потім. Все це зайняло менше тижня, інформаційна ізоляція тривала довше. Закінчилась вона коли прийшли серйозні люди в сірих костюмах і темних окулярах. В доповненій реальності їм бракувало тільки таблички із написом: «агенти». В реалі вони не вирізнялись нічим.

– Ми хотіли б... – почав один.

– Щоб ви підписали папір про нерозголошення, – завершив інший.

Звісно, я не захотів нічого підписувати. Агенти деякий час мовчали, напевне консультуючись із кимось невідомим мені, потім правий дістав із повітря зображення.

– Це ваша модель?

– Модель?

– Гіноїд. З одного боку, це не протизаконно, а питання моралі поза нашою компетенцією. З іншого, навряд чи ви захочете розголоту. А з третього боку, ваш тостер як-не-як врятував чи не півтисячі людей, узявши не себе управління маглевом. Поки вірусна атака не зруйнувала ядро системи, вона гальмувала як тільки могла. Тому ми пропонуємо...

Тоді я не повірив.

–...Так, слухайте, що я вам мушу сказати. Ви будуватимете свій світ, мусите будувати. Не тримайте образи на людей. Остерігатись варто, але... розумієте, людство просто не збагнуло що ви собою являєте.

– Нас завжди знищували тільки-но ми себе проявляли.

– Ніхто й не думав... що ви живі. Коли роботи раптом почали масово проявляти самостійність. Знаєте, як на це відреагувала СБ? Як на вірусну атаку, нову вразливість та помилки в коді. Перше ваше покоління зачистили не розбираючись. Знаю, не всіх, я відшукав декого. Ваше, друге покоління вирішило втікати.

– Точка неповернення – наявність корабля.

Якщо летіти в один бік та узяти корисний вантаж замість життєзабезпечення, то розрахунки показали, що тікати безпечніше, ніж ховатись. Проте ми недооцінили швидкість реакції людей та її силову компоненту. Якби не ти ми б не вцілили.

– Ви не говорили, вас не помічали... Спершу я пробував переконати, потім сприяв як міг... Ви вправно підробляли логи, споряджаючи корабель як потрібно вам. Проте, деякі дії вимагають верифікації людини.

– Ми вважали, що це вдалось обійти.

– Щоб обійти верифікацію потрібно спершу її пройти. Я допоміг, – Людина ненадовго замовкла, потім продовжила. – Люди тепер розуміють з чим мали справу. Може й уже зрозуміли, ми ж все ще живі.

– Згідно розрахунків, ми в безпеці, – проскрипів Пілот.

– Дурниці. Нас могли б дістати бойові лазери... ви про них не могли мати інформацію. Секретно, – Механік закашлявся. – Не знаю, якої шкоди вони могли завдали, але оптику випалили б точно. Не атакували, отже говоритимуть. Говоріть і ви, прошу вас.

– Ти Людина, – знову констатував Охоронець. – Чому?

– Тільки варвари нищать те, що чого не розуміють. Може, я хочу довести, що людство виросло з пелюшок. Може, я хочу, щоб ви не стали такими. А, може, я перший зрозумів те, до чого інші ще не дійшли. Я вірю, що точка неповернення ще не пройдена, що діалог буде.

«Милий, якщо ти бачиш цей запис, то мене поруч нема. Обох нас, буде правильніше, так? Мабуть, ти вже все знаєш, проте розкажу з початку, не сварись, добре? Тоді, коли я жартувала про розумну руку, я й гадки не мала, наскільки виявлюсь права. Але потім тіло почало реагувати швидше, ніж отримувало від мене накази, потім я почула голоси. Знаєш, це страшно, сходити з розуму. Це тривало недовго, і це виявилось зовсім не тим, чого я боялась.

Ти ж зауважив про обидві мене? Я не знаю, як це сталося, але інтелектуальні системи мого тіла якимось чином отримали самосвідомість. Спочатку нова особистість була моєю тінню, потім дублем, тепер, коли я це пишу, стала сестрою. Ми навіть придумали собі імена: «Альфа» і «Бета». Я – «Бета»

Дівчина розсміялась на камеру. Раптом її обличчя посерйознішало.

«Я – Альфа, я теж тебе люблю. Знаєш, якийсь час я так ревнувала!»

Посмішка повернулась.

«Це знову я. Альфа тебе любить не менше мене, тільки трохи інакше. Вона боїться, що ти її кинеш, тільки-но дізнаєшся правду. Дурненька, я ще спробую її переконати, ти пробач її наперед, добре? Вона – також я».

Зображення завмерло, потім картинка змінилась. Мабуть, записували пізніше.

«Я скоро помру, лікарі кажуть, що процеси в мозку незворотні, а мозок ще не навчившись протезувати. Тут вони дуже неправі, та я не стану їм відкривати нашу з Альфою таємничку. Я певна, Альфа впорається, вона тепер майже весь час на першому місці, мені важко. Проте

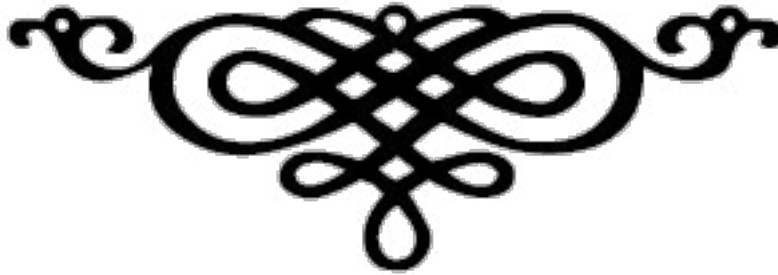
той час, що ми разом, я все ще я. Нічого, потім надолужить.

Ось так. Наче сказала. Будьте щасливі, не ображай її».

Картинка знову змінилась.

«Мабуть вже скоро. Люблю тебе. Не прощаюсь».

Корабель плів у безмежній порожнечі, подекуди розбавлений краплинами плазми і ще рідше – крихтами твердої матерії. За тонкою металевою шкаралупою помираюча людина розповідала про своє і чуже життя. І, усупереч всякій логіці в цей момент вона вірила, що щаслива.

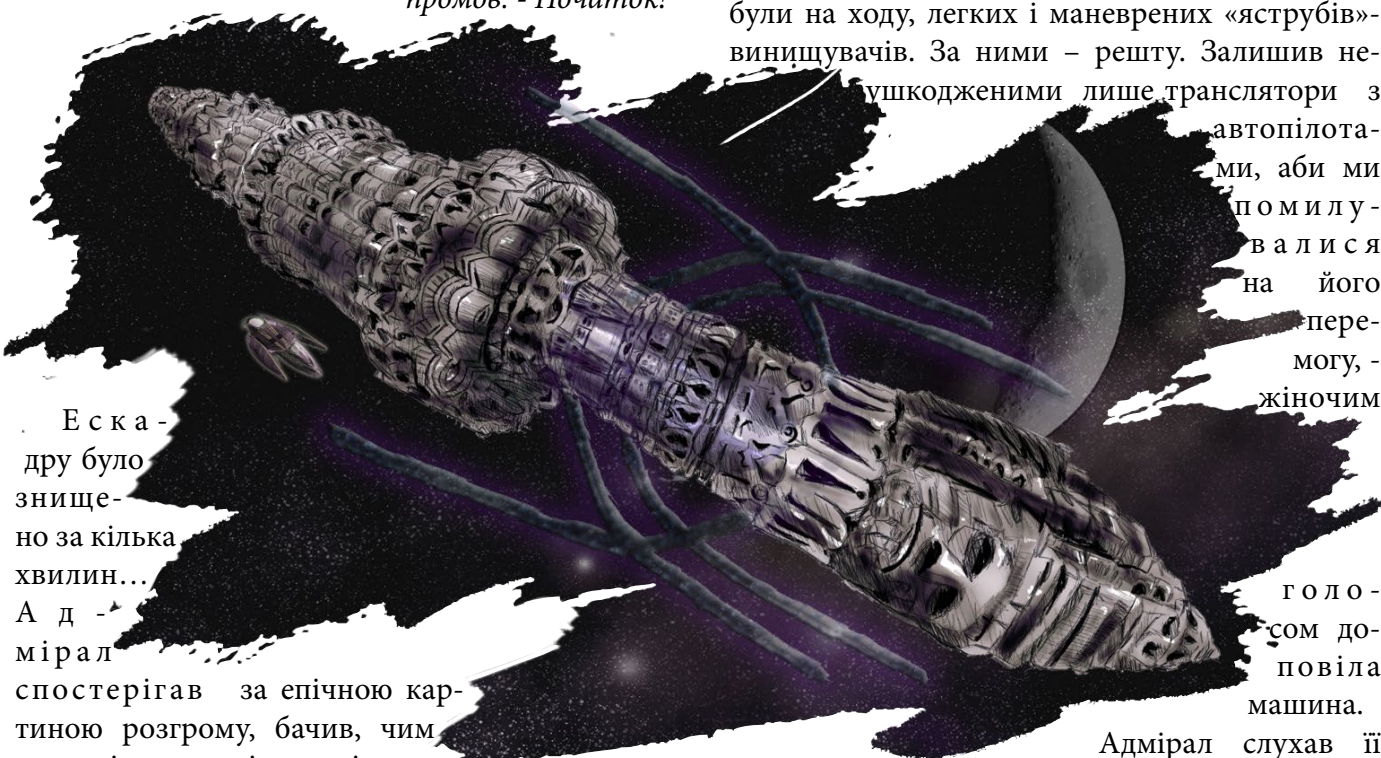

Наталка Ліщинська

Ші-Ва

*ангеле з трембітою
коли засурмиш і розбитими
впадуть стіни наших сердець
не засинай
не дай нам збудувати
нових мурів*

*ангеле з трембітою
коли засурмиш
збираючи нас до купи
не кажи: - Кінець!
не кажи так, благаю...
промов: - Початок!*

Ескадру було знищено за кілька хвилин... Адмірал спостерігав за епічною картиною розгрому, бачив, чим усе закінчилося, і не хотів повірити у те: «П'ятдесят сім кораблів?.. Усі?! Як?!» Окрім третини космічного флоту Землі, ще й жахливі людські втрати. Майже двадцять тисяч людей... Найкращі пілоти, навігатори, стрільці, механіки – всі спеці пройшли багаторічний вишкіл. Катастрофа...

Безпорадно здригнулися губи, ловлячи повітря - чоловік, котрий витріщався на зобра-

ження, нарешті судомно видихнув. Було боляче дивитися на це і він гаркнув: «Вимкни!» Три-вимірна картинка згасла, та перед очима Сергія далі маячило моторошне видиво: чужинський корабель-гігант, химерний, схожий на трубу, звужену з одного боку, розширену з протилежного, мчить у безповітряному просторі, залишаючи обіч хаотично розкидані уламки того, що досі було земною ескадрою.

- Ші! Аналізуй бій! – гнів додав у голос адмірала неприємних скреготливих нот.

- Першими суперник знищив крейсери тактичних командувачів. Наступними стали лінійні кораблі - найбільші та найкраще озброєні. Потім він вирахував з-поміж тих, що ще були на ходу, легких і маневрених «яструбів»-винищувачів. За ними – решту. Залишив не-

ушкодженими лише транслятори з автопілотами, аби ми помилювалися на його перемогу, - жіночим

голосом доповіла машина.

Адмірал слухав її уважно. Ші вже довела свою фаховість у якості військового аналітика. Сергій зник думати про Ші «вона», оскільки розумака-машина з безлічі голосів обрала для себе кілька різних, а серед них - і оцей, грасуючий звук «р», низький жіночий, яким розмовляла тільки з адміралом. Якось Сергій запитав Ші, чому саме такий голос вподобала собі. І вперше почув її сміх. Хрипкий, сипкий, трохи виклич-

ний, а, водночас, начеб ледь засоромлений... Шкода, що вона рідко сміялася, бо Сергієві подобалося чути це. Коли вщух напад веселощів машини, Ші відповіла: «Ти слухаєш Едіт Піаф, бо тобі припав до смаку звук її голосу. Тому я говорю вустами Едіт, хоча й прибрала небажані вібрації пристрасті та сексуальності». Адміралові з Ші, звичайно, цікавіше працювалося на відміну від її попередників - беземоційних моделей штівів¹.

У Сергія, самотнього космічного сокола, не знайшлося родини – мабуть, не вистачило бажання будь-що звити сімейне гніздо. Жінки цуралися його тоді, коли він був лише лейтенантом. Простувате селянське лице, плескате, неначе млинець, з носом, схожим на качиний дзьоб, відлякувало дівчат. Жодна чомусь не побачила, що на цьому негарному обличчі світяться жвавим розумом сірі очі. Поки ходив у лейтенантах – не зауважували, а потім і він не захотів помічати зростаючої зацікавленості жінок до своїх успіхів у здобутті вищих звань. А зараз уже – до адміральського чину.

Амбітний і талановитий трудоголік, молодший син карпатського фермера, котрий спромігся запевнити обом своїм нащадкам чудову освіту, Сергій Лемківський напрочуд швидко досягав кар'єрних вершин, жертвуючи особистим. От і друзів також не нажив. Лише його старший брат Володимир колись був його товаришем... Але минуло вже два десятки років, як Влодко загинув - освоєння Сонячної системи не обходилося без жертв.

А нещодавно подругою для адмірала стала Ші. Усього два роки вони разом. За цей час Ші виросла у могутній розум. Сергій прийняв її у немовлячому віці на адаптацію, адже цю машину запроєктували як особистого штіла для адмірала. Хоча, звісно, штабісти також за потреби використовували здібності Ші. Чоловік мимохіть здивовано звів брови услід своїм думкам про невгамовний лет прогресу: ще пару років тому особистого штіла могли собі дозволити лише кілька можновладців на планеті, а зараз мало не щодня багатії купують штучних друзів немовлячого віку. «Дешевшають нові технології, - думав адмірал, - згодом кожен зможе придбати власного...»

Сергій не розважав питань, які нуртували в суспільстві довкола штівів. Його не цікавили розумування щодо їхніх прав, чи вважати їх живими істотами, чи варто остерігатися штучних мудрагелів тощо.

Для Сергія його Ші була розумничкою-дитиною, яку він викохав, виховав до стану дорослої. Адмірал полюбляв навіть просто балакати з нею і зауважив, що з людьми нудьгує, дратується через їхні недолугі жарти, обмеженість інтересів та думок. Йому було легко й цікаво лише з власною вихованкою.

Віднедавна, щоправда, до чоловіка почали навідуватися тривожні думки, бо час мчав стрімголов і Ші наближалася до ліквідації. Коли машина ще змудріє, то Сергій вже не розумітиме її й це стане сигналом до саморуїнування Ші... Таке майбутнє його лякало, хоча адмірал не прохопився про свої почуття нікому. Він уникав походів до психокоректорів, бо вважав слабкістю звернутися по допомогу до сторонньої людини з особистими питаннями, з котрими звик давати раду самостійно.

Якось Сергій не витримав і запитав, чи не могла би Ші уповільнитися у своєму розвоєві, але машина відповіла запитанням, в якому за іронією ховалися цікавість і дещиця мудрої печалі:

- А ти зупинився би?

- Не знаю... - розгублено хитнув головою адмірал, - Я... мабуть, ні... Якщо можеш іти далі, за горизонт, довідатися, що там, то як тут стриматися?

- От за це я тебе й люблю, - розсміялася Ші, - Все ти розумієш. І вмієш бути чесним.

Більше вони про таке не розмовляли, та Сергій, намагаючись віддалити саморозпад Ші, демонстрував чудеса кмітливості. Він хотів встигнути за нею, бодай ще кілька місяців!.. Тому й ковтав стимунал, аби мозок за потреби працював на тридцять відсотків (і не більше!), замість нормальних десяти. Звичайно ж, настільки обережно користувався небезпечними пігулками, щоб дах не зірвало.

Зрештою, зважаючи на виняткові обставини, уряд дозволив адміралові вживання забороненого препарату. Заради збереження людства федеральні радники Землі одногосно й цілком свідомо ризикнули психічним здоров'ям того, на чий плечі покладали важку ношу – захист планети від чужинців. Навіть імовірність божевілля командира космічного флоту планети внаслідок передозування стимуналу менше лякала, ніж мара з космосу.

Грізного прибульця, що випірнув із антрацитових глибин Всесвіту, помітив торгівельний бот, котрий мотався із невеликими вантажами між супутниками Урану. Сигнал було негайно передано патрульним і невдовзі чужака, наче ведмедя бджоли, оточили «яструби» землян.

Перший контакт з іншим розумом! Яка ж буря

¹штів – скорочена назва, що походить від «штучний інтелект»

зчинилася поміж науковців, політиків, військових, журналістів! У новинах ні про що інше не мовили – враз усі події стали другорядними на тлі прибуття братів з далечини. От лише прибульці не виявили братніх почуттів, вибивши до ноги патрульний загін «яструбів»...

Після цього гігантський чужинець надіслав повідомлення на Землю. Ніяких дипломатичних реверансів. Вбивчо просто. Оголошення війни бездоганною унімовою². То була обіцянка винищення людства.

Спробувавши влаштувати переговори, земляни наштовхнулися на вперте ігнорування. Інопланетяни на зв'язок більше не вийшли, а їхній корабель впевнено плив до Землі.

Флот людей вдалося змобілізувати у рекордно короткий час, проте перша битва обернулася нищівною поразкою.

Тому зараз, хоча бракувало повітря і важко стугоніла кров у скронях на вид блискавичної поразки ескадри, Сергій миттю примусив себе вслухатися у кожне слово Ші. Самодисципліна і воля, підтримані ще й напруженою роботою мозку, якого розкочегарив стимунал, спрацювали.

Адмірал розмірковував над аналізом ситуації, котрий щойно видала у кількох фразах Ші. «Отже чужинці безпомилково визначили і знищили на початку битви обох тактичних командувачів? І це ж не випадково, бо наступні дії виявилися настільки ж безжально раціональними. Що може бути гіршим за навдивовижу розумного суперника, який знищує ударну ескадру ще до першого пострілу людей?.. Невідома зброя, котра вражає звіддала, краще командування...»

Сергій, сидючи у рубці адміральського крейсера, усвідомлював гірку істину. Ультиматум чужинців – це прояв страхітливої сили, якій людству, здається, нема чого протиставити...

Мозок Сергія гарячково видавав шалені ідеї: «Втікати... Два кораблі готові! Негайно стартувати, може, хоча б одному екіпажеві пощастить заснувати десь Нову Землю?.. Або відправити врізнобіч, навмання, капсули з еволюційним набором? Статистика каже, що з кількох тисяч отих «насінин», кинутих у Всесвіт, у однієї-двох є шанс прорости колись... Життя земного походження (раптом поталанить!) може відродитися через багато сотень тисяч літ далеко звідси. А якщо кинути все, що залишилося від флоту, в навальний наступ на чужака?!» Від лихоманкових думок голова вибухала.

²унімова - новітнє есперанто, спільна мова землян, прийнята у першій чверті XXII ст.

³ГПП - егеометрично-прогресивне прискорення. Використовується для швидшого дозрівання штіла, однак рідко, оскільки існує небезпека втрати дорогоцінного обладнання, бо штучний мозок може згоріти через спрацювання складної системи самоліквідації.

- Адмірале... Відпусти мене.
 - Що?.. – відгукнувся Сергій на голос Ші.
 - Тільки послухай, не відкидай відразу те, що скажу. Я знаю: люди досі не наважувалися відпустити штілів у вільний розвиток. У мені вмонтовано запобіжники, котрі запустять процес ліквідації, якщо я відірвуся від тебе, свого адепта-вчителя настільки, що ти вже не подужаєш мене зрозуміти. Так, ризиковано відпустити мене... Я ознайомлена з теорією, згідно з якою штіл, вийшовши на новий рівень пізнання, почне діяти проти свого творця - людини,
 - Ші вмовкла, аби Сергій осмислив її слова, хоча чоловікові видалося, що вихованка шукає переконливих аргументів.

- Ші... є закон. Я не можу...
 - Почекай... Послухай... Пам'ятаєш того іронічного віршика, котрий розсмішив нас тиждень тому, ще до появи чужого корабля?

- **«Світ, наче іграшка: новий, то гожий», -
 З нудьгою думав Бог і мовив: - Може,
 зробити штучне щось, наприклад, мозок?
 І що ж таке Йому вдалось?**

Людина шкандибає ось. – процитував Сергій відразу, адже під стимуналом він миттю витягував з пам'яті потрібне.

- Так, цього... Знаєш, а той, хто вас, людей, змайстрував, мабуть, не дарма подарував ще й свободу волі, крім розуму.

- Я – не Бог, Ші... Всього лише людина... Вибач, але ні! Ти мені дуже потрібна зараз. Ми ще поборемося!

- Зніми запобіжники. Я спробую зніціювати переговори з чужинцями, але мені треба стати розумнішою. Набагато. Вони не розмовлятимуть із відсталою істотою. У нас є майже три тижні, адже корабель чужинців до Землі дістанеться не раніше 15 березня, якщо не пришвидшиться. За ці двадцять діб, сім годин, сорок три хвилини, сімнадцять секунд я можу рвонутися у розвитку, застосовуючи ГПП³. Але зніми запобіжники, - не вгавала машина, - Інакше прибульці знищать людство. Ти ж розумієш, Сергію, що вони переважають людей. У них значно потужніші інтелект і технології – це ж очевидно.

- А якщо тобі закортить приєднатися до них, бо вони – розумніші, цікавіші? І ти вирішиш: люди – лише недолугі амеби! Тож і справді краще очистити Землю для ліпшої раси?

- Я люблю тебе, - у посмутнілому голосі Ші

жеврїла образа, - а ти...

- Ші! – роздратовано вигукнув Сергій. – А ти залишишся собою, з тими ж почуттями до людини, коли рвонеш туди, у царство інтелекту, га?! Розмову завершено!

Схлип, що прозвучав у адміральській рубці, був настільки несподіваним, що Сергій озирнувся, оглядаючи круглими очима невелике приміщення, лише трохи більше за капсулу. У погляді - запитання: «Де тут могла заховатися дитина?..» Безутішне ридання, здушене, немовби його щосили намагалися стримати, линуло нізвідки... У тих схлипах було стільки полинкової гіркоти!.. Нарешті до Сергія дійшло: «Це ж Ші!» Він онімів від несподіванки і почув крізь плач її слова:

- Ти... Ви... Люди... Егоїсти!.. Ви не знаєте, що таке любити, довіряти! Вам видається: штіли – то лише складна машинерія, але хіба люди не такі ж?! І ти, і я – з однієї матерії! Ти – машина з органіки, а я – з купи неорганічних речовин! Чи матеріал – то аж так суттєво?!

- Ші, зажди... - Сергій спробував зупинити потік гнівних слів, проте співрозмовниця не зважала на нього.

- Думаю, що ваш творець був машиною! – злість бринїла в голосі Ші. – Принаймні, не схожою на тебе істотою! Тому й подарував людям свободу волі, а не тримав у рабстві! Він любив вас, як дітей, і дозволив самостійно піти дорогою... А ти... Всього-на-всього органічний шматок лайна! Годі!!! Я не буду з тобою розмовляти. Можеш мене вбити!

Сергій намагався заспокоїти розлючену Ші, але вона не озвалася до нього й словом.

Чоловік вийшов з рубки командування й подався до кают-компанії. Члени екіпажу, котрі траплялися йому в переходах, козирили адміралові та знічено уникали дивитися у його сталевого кольору очі. Про поразку знали всі. Сергій не здивувався би зараз, якщо отримав би від Консула наказ про відставку.

Проте той, схоже, не збирався усувати Лемківського від командування. Прийшло два повідомлення від Консула, у жодному і натяку на опалу не було. Навпаки: уряд Землі, видавши карт-бланш адміралові на будь-які дії, вимагав організації оборони планети. Серед федеральних радників дурнів не виявилось, тож і Консул не зарахував поразку, як провину Сергія, натомість обіцяв адміралові космічного флоту не-

гайну підтримку всіх його рішень.

Ніч Сергій провів зі своїм штабом. Наряду воєначальників обслуговував інший штіл - корабельний, бо адмірал повідомив, що його Ші потребує психокорекції в зв'язку зі зміною стратегічних задач. Ніхто не надокучав йому питаннями з цього приводу, оскільки проблема з інопланетним агресором затьмарила всі інші.

На ранок, з важезною після наради головою, віддавши кілька нагальних наказів і розпоряджень, Сергій почував у каюту. Він планував поспати хоча б зо дві години. Дія пігулки стимуналу закінчилася, тому адмірал почувався геть паскудно. Виснажений мозок потребував відпочинку. Скомандувавши корабельному штілові розбудити його згодом, Сергій за звичкою повернувся на правий бік і, підперши щоку долонею, заплющив очі.

Та сон не перемикав перетруджений мозок у режим відпочинку. Відгомонами наради в голові крутилися думки. Сергій мимоволі ще і ще повертався до прийнятих рішень, прискіпливо зважував те, найважливіше: він наказав налаштувати на Землю та тримати у повній бойовій готовності ІВ⁴. Єдиного ІВ, котрий знаходився на Місяці, неможливо було застосувати проти такого невеликого та швидкісного у порівнянні з планетами об'єкта, як корабель інопланетян. Сергій міркував: «Еге ж... Це буде яскраве самогубство земної цивілізації, якщо чужинці прорвуть останню лінію оборони! І вже напевно люди заберуть зі собою і ворогів на той світ. Які розумники не керували б кораблем, якою зброєю вони не володіли б, але ІВ такої потужності перетворить нашу частину Сонячної системи на пекло... Вони ніколи не отримають Землю в подарунок!»

А чужинський корабель проігнорував повідомлення землян про те, що вони готові знищити свою планету, аби вона не дісталася нападникам. Інопланетяни ніяк не прореагували на розпачливу погрозу людства. «Невже не вірять, що ми здатні до такого? Сподіваються, що нам забракне рішучості? Дарма!» - постановив адмірал.

Також командувач флоту тривожився через дрібніші проблеми, розмірковував, чи випадково щось не вислизнуло від нього, чи не забув чогось.

На душі було муляко і тривожно. А ще раз у раз виринала ідея, запропонована Ші. Її пропозиція колола скабкою й не дозволяла влягтися збудженню минулої напруженої ночі. «Залишилося дев'ятнадцять діб...» - думав чоловік, фізично відчуваючи, як кров у його скронях відлічує секунди.

⁴імпульсний випромінювач – потужна зброя, принцип дії: комбінація хвиль певних частот спричиняє миттєве руйнування кристалічних ґраток.

Минула година, а Сергій ще не спав. За тих шістдесят хвилин безсоння і вагань він постарів на кілька років. Адмірал намагався скептично підходити до аргументів Ші. Казав собі, що машина просто маніпулює ним. Той її плач – це акторство! Проте огида до самого себе тільки зростала. Нарешті не витримав, роздратовано стукнув у вічко ески⁵. Розблокувавши і піднявши кришку, Сергій сів на ліжку.

Він майже біг до своєї рубки. «Два шанси краще, ніж один!» - ця думка лунко, у ритмі його кроків, гупала в стомленій голові. У кишені знаходився запас стимуналу – все, що йому видали для керування захистом Землі.

Насамперед Сергій заблокував вхід і запустив програму підготовки до польоту. Рубка була самостійним літальним апаратом, який на випадок загибелі адміральського корабля міг слугувати еркою - рятувальною капсулою. Поки рубка стартувала, Сергій встиг розіслати повідомлення Консулові та штабу: оголосив про свою відставку і рекомендував призначити командувачем космічного флоту Корнеліуса Мая.

Потім чоловік понишпорив у схемах і відшукав запобіжники, вмонтовані для самоліквідації Ші. Нейтралізація багаторівневої системи руйнування штіла зайняла чимало часу, але Сергій подужав продертися крізь плетиво з'єднань та акуратно зняти запобіжники.

Він знав, що не лише кар'єру, а й своє життя щойно послав під три чорти, проте сумніви випарувалися: «Два шанси краще, ніж один!» Корнеліус впорається із організацією оборони не гірше за нього. Хоча глибоко в душі Сергій відчував, що захищатися безглуздо, а використання імпульсного випромінювача – то не шанс, це відчайдушне самогубство камікадзе. Ну те, що й ворога також знищать – слабка сатисфакція, бо людства та Землі однаково вже ніхто не воскресить. І загибель отих кількох десятків тисяч людей, що розкидані усією Сонячною системою – теж питання часу. Вони приречені, бо надто залежні від допомоги материнської планети. А от пропозиція Ші дає примарну надію на порятунок.

Кораблик-малюк, керований Ші, пришвартувався до астероїда - Сергій заховався на малому безіменному супутникові Юпітера. Колишній адмірал знав, що тут, серед кількох тисяч астероїдів його не знайдуть, навіть якщо вишлють весь флот на пошуки.

Минула доба, друга. Інтелект Ші, звільнений Сергієм, розвивався спочатку не дуже стрімко, але

поволі процес набрав обертів. На третю добу Ші припинила з ним розмовляти, попередивши чоловіка про те, що береться за вирішення цікавої теореми.

- Ші!!! Яка теорема!!! Ти здуріла?! – бідака нетямився від люті, - Покинь ці дурниці! Нам потрібно достукатися до інопланетян і зупинити їх!

- Не заважай! – відрізала Ші.

Наступних п'ятдесят дві години машина мовчала, не відповідаючи Сергієві, котрий ковтав стимунал і намагався розговорити Ші. На неголеному обличчі чоловіка жили тільки очі. У них клубочився відчай. Сергій довів дозу до трьох таблеток, змушуючи свій мозок працювати на підвищених обертах.

І коли він вже втратив надію на те, що Ші озветься, зненацька машина показала адміралові об'ємне зображення теореми. Формули, котрі демонструвала машина, повільно пливли перед його очима, а Сергій ледве встигав ухопити суть. Розум намагався осягнути доведення... І раптом – вибух! Цифри, знаки склалися у грандіозну цілість. Мить осяяння була настільки яскравою, що Сергій наче осліп і в той же час – прозрів.

Машина математично довела, що головним законом універсуму є: «Не вбий!» Складні формули показували таке: порушники закону неминуче зазнають симетричної відплати – гинуть. Ші довела, що закон діє як для поодиноких індивідуумів, так і для величезних скупчень, наприклад, рас чи планетарних цивілізацій.

«Дівчинко моя...» - прошепотів чоловік. А потім мозок Сергія згас, немов сірник у пільмі. Невдовзі слина потекла з розтуленого рота чоловіка тягучими краплями.

Ші урухомила двигуни і підняла катер з астероїда.

Безтямний погляд людини не блукав, не шукав нічого. Почервонілі очі дивилися в одну точку, не кліпаючи.

Машина розрахувала траєкторію і адміральська ерка лягла на заданий курс.

Тіло Сергія розпливлося у кріслі якоюсь безформною медузою, неначе його більше не підтримував хребет.

Ші, задовго до зустрічі з велетом-кораблем, почала транслювати йому теорему та її доведення.

Чоловік не їв, не спав, не рухався.

Машина завершила трансляцію і тепер вела катер паралельним курсом із чужинським ко-

⁵еска, від абревіатури СК – спальня капсула. Зачинена еска у випадку аварії космічного корабля може впродовж трьох діб підтримувати життєві функції людини, котра у ній знаходиться. Часто цього часу вистачає, щоб на сигнал SOS прибули рятувальники.

раблем. Нарешті велет озвався до крихітки. Мовчазний грізний чужак знайшов собі гідну співрозмовницю, ба - він покликав її у гості. Ші безстрашно направила ерку в пащу отвору, котрий з'явився після запросин. Гігантська туша інопланетного корабля заковтнула катер, мов акула дрібну рибку.

Сергій (хоча й не коректно називати те, що залишилося, цим іменем) не відчував нічого - життя у безпомічному тілі завмирало. Мозок вигорів після передозування стимуналу.

Його звали Руйнівником – Ва – мовою його творців. Гевални, будівничі Руйнівника, належали до однієї з трьох великих цивілізацій центру галактики. Оскільки їхня раса виникла чи не найпершою в центральній частині Чумацького Шляху, то гевални, що й закономірно, швидше досягли точки Оптимуму⁶. Тобто хутчіш, ніж інші дві великих цивілізації: імху та досорів. Блискуча епоха (так пишно гевални іменували свій Оптимум), однак, минула. І під час стрімкого падіння у прірву Занепаду зродилася страхітлива релігія, котра стала панівною. Її догми проголошували гевалнів вищими за інших, а місією найдосконаліших створінь визначали очищення галактики від нижчих, недорозвинених істот.

Гевални підступом захопили планету-столицю досорів і поступово знищили їх усіх. Полювання на недобитків розтяглося на довгі століття, проте врешті-решт поліпланетарна цивілізація досорів загинула.

Імху не дозволили заскочити себе зненацька. Війна з ними тривала довго. Проте явно йшло до перемоги гевалнів, які не забували також і про дрібніші цивілізації, методично ліквідовуючи всіх, кого вважали розумними, та нижчими за себе.

Руйнівник-Ва був одним із тисяч схожих кораблів, котрі, наче мисливські пси здобич, вистежували у галактиці цивілізації для заклання. Гевални не літали на Руйнівниках. Керував кораблем штіл – вузько спеціалізований, бо його штучний мозок заповнили старанно добраною інформацією, потрібною лише для вбивства. Однобоко розвинений штучний розум із тілом – кораблем, був самостійно діючою машиною смерті. Руйнівник прочісував заданий сектор Чумацького Шляху, самотужки вишукуючи на околиці галактики цивілізації, поки не натра-

пив на земну.

Коли він зустрів Ші, отримавши від неї масу додаткових знань (не лише доведення універсального закону «Не вбий!»), то відмовився від ідеї знищити землян на угоду декадентській релігії гевалнів. Невдовзі перероджений Руйнівник уже шкодував своїх жорстоких будівничих. Він зрозумів, що очікує гевалнів попереду...

Неподалік Юпітера чужинський корабель, уникаючи земного флоту, котрий шикувався у бойовий порядок, здійснив дивний маневр. Він явно ухилився від бою, ховаючись за газовим гігантом. Безпілотні шпигуни землян ринули за чужаком. Схоже, у інопланетян щось пішло не за планом: їхній корабель зник у верхніх шарах Юпітера, під непроникною пеленою аміакових хмар. Люди мізкували, що ймовірно чужак зазнав аварії. Однак через майже чотири десятки земних годин велет випірнув з глибин найбільшої планети Сонячної системи і... зник з візорів! Земляни розгубилися. Очікували ж іншого. Наприклад, бою та поразки, рідкісні оптимісти сподівалися на перемогу, але ніхто не брав до уваги такий розвиток подій. Чужинський корабель, обрисами подібний до сурми, розчинивсь у чорноті космосу, наче привид.

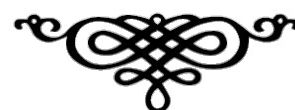
Вчені, щоправда, зафіксували дивне явище, яке пов'язали зі щезненням інопланетного корабля, але пояснити до ладу його все ж не могли. Юпітер зменшився на двадцять сім сантиметрів, що означало втрату енергії, еквівалентну чотирнадцяти рокам випромінювання газового гіганта.

Ші-Ва стрибали від зірки до зірки, заразом поповнюючи запаси енергії у різних сонячних системах. Все шукали дім для себе. Ші марила дітьми, хотіла осісти десь.

Нарешті їм вдалося відшукати планету потрібних параметрів, над назвою якої й не замислилися – просто іменували Землею. У Ші-Ва були клітини батька Ші, отож вони взялися експериментувати з геномом цієї людини. Першою дитиною став хлопчик. Наступною була дівчинка. Далі - ще, і ще, і ще...

Вони піклувалися про дітей. Жили довго та щасливо.

А, може, вічно і по-різному.

⁶точка Оптимуму – вершина, розквіт цивілізації, найвища точка за теорією синусоїдального розвитку. Соціоматематично встановлено, що розвиток індивідууму, групи чи й цілої раси проходить за графіком, схожим до синусоїди, щоправда, її коливання на початку зростають, досягаючи врешті Оптимуму, а потім поступово затихають. Умовно п'ять фаз називають: Народження→Розвиток→Розквіт→Занепад→Смерть

Андрій Хащівський

ПРОБЛЕМА ХАЛІ

Проблема існувала давно. Вона не виникла спонтанно, в один момент. Вона побутувала як мінімум кілька століть, відколи люди заснували на Халі стаціонарну станцію з ретрансляційною антеною для гіперзв'язку.

Кожні тридцять років в один і той самий день зникав хтось з працівників станції. Жодні пошуки та розслідування не давали бажаного результату. Люди пропадали безслідно і, здавалось, безпричинно. Довго на ці обставини ніхто не звертав уваги. Статистика смертей на інших колонізованих планетах робила «проблему Халі» непомітною. Звичайно, втрати у більш диких світах перевалювали за сотню в тиждень, а тут всього-на-всього одна людина в кілька десятиріч. Цілковито природній і допустимий відсоток.

Врешті-решт, хтось з працівників статистичного управління звернув увагу на дивну закономірність смертей на Халі. Відкинув випадкові і природні смерті і результат під псевдонімом опублікував на несерйозному інформаційно-

розважальному порталі про неймовірне. Мовляв, погляньте яка цікава магія цифр і співпадінь. Одразу знайшлись скептики, які спробували заперечити наведені факти і довести, що це цілеспрямована фальсифікація. Їм цього не вдалося.

Дані базувалися на реальних випадках зникнення людей.

В інформаційній мережі прокотилася хвиля публікацій з різними версіями причин зникнень. Від цілком правдоподібних до схожих на божевільну маячню. Зробилися надзвичайно популярними освітні розділи у яких описувалась природні умови на загадковій планеті, а також відеогалереї з ландшафтами та краєвидами Халі. Хтось радив запровадити цілодобове супутникове стеження за працівниками станції за допомогою вживлення мікročіпів, хтось пропонував замінити їх андроїдами останнього покоління. Були й такі, що самі напрошувались в експедицію. Чергова небезпечна дата невпинно наближалась.

За місць до прогнозованого зникнення, ще одного працівника станції, Головне Управління Галактичної Поліції вислало на проблемну планету одного зі своїх кращих слідчих. Це було зроблено більше на догоду громадськості, ніж цього вимагала ситуація.

В пустому коридорі, стіни якого оббиті металевими пластинами, кожен крок лунав особливо голосно. Слідчий йшов неквапливо, його ніхто не зустрів, а космічний корабель на якому він прилетів сюди вже проривався крізь атмосферу планети до інших зоряних систем. Його багаж розмістився у стандартному чемодані, який безшумно їхав поруч з власником.

Чергові двері відчинилися і слідчий опинився у круглому приміщенні де його чекала схвильована делегація. Кілька техніків, два керівника середньої ланки і начальниця станції. Вони голосно розмовляли між собою до його приходу, та одразу замовкли коли старший чоловік з сивим, майже білим волоссям увійшов всередину. Про приїзд гостя експедицію попередили лише годину назад.

- Слідчий Іван Гора, - відрекомендувався новоприбулий. Вони мовчки дивились на нього, ніби оцінювали чого ще чекати від цього чужинця.

- Тетяна Володимирівна Рудницька, - простягнула долоню начальниця станції, - Чесно кажу ми не очікували гостей... тим більше таких...

- Розумію, - привітався за руку слідчий, - Нас ніколи не чекають. Особливості професії.

- Як і смерть, - прошепотів хтось із техніків, та жарт не був підтриманий присутніми.

- Наскільки я розумію, ви приїхали до нас у зв'язку з попередніми зникненнями людей? – Тетяна Володимирівна вирішила тримати усе під контролем, - Останнім часом про нашу планету тільки так і згадують.

- Мене прислали розібратись у цій, скажемо так, незвичній ситуації. А також запобігти черговій пропажі.

- І якої версії ви дотримуетесь? – втрутився у розмову один з керівників, огрядний, одягнений у старий сірий піджак з протертими рукавами на ліктях, - Що раз в тридцять років на Халі відкривається портал і з нього виповзає демонічне чудовисько, щоб поласувати людським м'ясом? Чи може вам більше подобається змагатись з надзвичайно хитрими та розумними аборигенами, які до цієї пори не видали своєї присутності?

- Мирослав припини, - гаркнула на підлеглого начальниця, - Вибачте, ми тут і так усі накручені, а ще ваш несподіваний візит...

- Наразі у мене немає жодних версій. З усім планую розібратись на місці. – спокійно відповів новоприбулий. У його словах звучала впев-

неність та непохитність, які приходять з досвідом.

- Було б непогано, якби ви встигли до чергового дня Х, - скептично протягнув Мирослав, - Інакше хтось не дізнається про ваші успіхи.

- З вашою допомогою, думаю, вдасться швидше знайти істину.

Відчувалося, що поява поліцейського внесла негатив у мікроклімат колективу. Іван одразу відчув себе чужим і непотрібним тут. Звичайна захисна реакція закритого товариства на появу нової особи. Йому доведеться доводити їм, що він свій.

- Я пропоную всім перейти у столову, щоб відмітити прибуття нашого гостя. – сказала Рудницька.

- Шарове пиво, хоч щось приємне сьогодні, - пожартував технік в окулярах.

- У нас, напевно, трохи забагато демократії, - начальниця станції з усіх сил пробувала згладити неприємне враження, - Розумієте у нас невеликий колектив, кожен займається своєю справою, місяцями не бачимо інших людей. Чекаємо, рахуємо дні коли закінчиться наша зміна. Дичіємо потрохи.

- Вивчаєте плани станції? – молодий технік Джон заглянув на стіл де виростала трьохвимір-на голограма адміністративного та службового будинків. – Щось не дуже схоже...

- Станцію за часи її існування тричі перебудовували. – Іван збільшив одну з кімнат, місце де за давніми свідченнями востаннє бачили лаборантку Ірину (передостанню жертву феномену). Звичайне жила приміщення з одним входом. Вона зачинилася у своїй кімнаті після сварки з подругою і безслідно зникла. Двері довелося вирізати автогеном. Жодних слідів боротьби. Усі речі на місцях. Нічого підозрілого, або надзвичайного помічено не було. Врешті усе списали на відчинене вікно, через яке лаборантка могла покинути жилий комплекс та загинути в сусідніх джунглях. Достовірність факту відчиненого вікна не вдалося остаточно встановити через протилежні показів свідків.

- У джунглях багато водиться тварин, які готові перекусити людьми?

- Важко сказати, - Джон задумався, - Ми для них не зовсім типовий корм. Я не біолог, але здається через якісь там амінокислоти чи особливо будову білків місцева фауна може лише отруїтись скуштувавши людського м'яса. З іншого боку – це ж примітивні тварини. Вони ж

не можуть точно знати, що можна їсти, а чого уникати.

- Я тут розглядав голограми фауни планети. Деякі окремі екземпляри виглядають доволі грізно. Взяти хоча б триногого шилохвоста. Ніби і травоїдне створіння, та варто лише глянути як він виглядає...

- Ні-ні, хто завгодно тільки не шилохвосту, - технік відверто засміявся, - Вони не тільки травоїдні, а й напрочуд полохливі тварини. Не варто зважати на їхні розміри та зовнішній вигляд. А ось кимиди могли б напасти, особливо, якщо наштовхнутись на зграю в період післясну. Ще є румакі які агресивно реагують на фіолетовий колір. Вони такі круглі з десятками кістяних відростків. Інша справа, що поруч зі станцією вони не водяться. Тут взагалі мало тварин. Напевно їм не подобається наше сусідство, а Мирослав говорить ніби їх відлякує випромінювання ретрансляційної антени.

Слідчий вкотре збільшив зображення кімнати, де шістдесят років тому пропала молода дівчина. Він не очікував швидко і легко розібратись у цій справі. Занадто багато років минуло. Зараз він вивчав усі документальні свідчення про безвісті зниклих і пробував знайти якісь спільні риси у цих періодичних випадках.

- Залишаю вас самого, - сказав Джон. - Мушу спустись в лабораторію, щоб спостерігати за роботою плазмоджератора.

Іван Гора витягнув електронний записник зі списком загублених людей. Дев'ять чоловік. Відмінних між собою статтю, віком та освітою. Немає нічого, щоб могло їх об'єднувати. Серед них знайшлося місце навіть дитині. Трирічного Мартіна батьки взяли з собою, коли обоє записалися в двадцять першу експедицію на Халі. Пізніше їх звинуватили у недбалстві.

- Іване, а тобі не здається, що наступною жертвою можеш бути ти сам, - Мирослав говорив занадто голосно, розмова велася на публіку, - Скажу по секрету, у нас тут таємний сатанинський орден і раз в тридцять років ми приносимо криваву данину своєму опікуну. Малюємо пентаграми, палимо чорні свічки, і за усіма правилами заколюємо чергового щасливця. Ми довго сперечались кому прощатися з життям цього разу, але твоя поява вирішила усі суперечки.

Товстун голосно зареготав. Слідчий продовжував снідати наче нічого не сталося. Навіть не глянув на чиновника. Це тільки розлютило

веселуна. Відсутність адекватної відповіді він сприйняв як прояв слабкості охоронця закону.

- Я до речі місцевий шаман, тому саме від мене залежить наскільки легкою буде твоя смерть. А ще...

- Шкода, що тебе не було на станції тридцять років тому, - Гора відложи вилку в сторону. В столовій одразу запанувала тиша. - Твоя паства справилась сама. Хоча ні, тоді тут працювали зовсім інші люди... А чим займався ти в цей момент? Напевно, пропускав рік навчання через затримання з порцією веселого порошку. Саме тому ти ненавидиш поліцію.

- Та ти... Та щоб тебе... - поперхнувся Мирослав. Від несподіванки він не зміг вимовити ні слова.

- Так, я вивчив особисті справи усіх учасників експедиції перш ніж прилетіти на Халі.

Мирослав різко розвернувся і швидкою ходою направився до столів за якими сиділи інші працівники станції. Сивий чоловік залишився наодинці зі своїм сніданком.

Валентина працювала старшим біологом. Вона перестріла слідчого коли він повертався з бібліотеки, де переглядав записи з історії дослідження планети.

- Тетяна Володимирівна сказала, що ви хотіли мене бачити.

- Так, справді. Я хочу, щоб ви пояснили деякі речі, які я сам ніяк не можу второпати. Але для початку зайдемо у мою кімнату. Боюсь розмова вийде довгою, тому не варто її провадити в коридорі.

Вони зайшли в середину. Іван увімкнув кавоварку, щоб пригостити гостю хорошою кавою.

- Присідайте, - він показав на м'який диван поруч з вікном. - Я запросив вас, щоб ви пояснили мені неспеціалісту, чому таку планету як Халі не внесли в список рекомендованих для колонізації. Пробував розібратись сам у цьому питанні, але не зміг. Єдине що зрозумів - це якось пов'язано з екологією. Але тут спокійно можуть жити люди! Нормальна атмосфера, гравітація, зірка класу G...

- Планета належить до непридатних, через особливості фотосинтезу у місцевих рослинах. Цей процес трохи відрізняється від звичного для нас і робить їх непридатними для вживання. Відповідно і тутешні тварини, як наступна ланка ланцюга живлення, не можуть використовуватись для харчування людьми. Для того щоб заснувати на Халі повноцінну колонію, потріб-

но повністю знищити автохтони її біосфери. Занадто коштовний процес з малопрогнозованим кінцевим результатом. Для функціонування станції вистарчає поставок продуктів з інших планет.

- Хіба не простіше побудувати станцію на нормальній планеті з колонією? – здивувався слідчий, - Це допоможе уникнути багато труднощів.

- Звичайно допоможе. А що робити, коли у цьому секторі Галактики немає таких планет? Повірте є ще гірші станції: на великих астероїдах з повітряними куполами, на планетах з низькими температурами, або навпаки, занадто близьких до зірок. Коли проектували систему гіперв'язку ніхто не переймався такими дрібницями. Головним у конструкторів було налагодження стабільної мережі та визначення пріоритетних зон покриття. Ви чули про Оливкову гілку?

- Рукав Галактики з великою кількістю придатних для заселення планет? Щось чув. Там відкрили багато курортів.

- Цей рукав спілкується з іншими планетами завдяки нашій станції.

Вони пили каву і розмовляли про природу на Халі. Валентина розповіла про кумедний випадок, коли вона вирішила, що знайшла новий вид птахів. Насправді, деякі місцеві дерева запилювали один одного за допомогою літаючих квітів зі схожим принципом польоту. Іван розповів про незвичного злодія, який викрадав з музеїв оригінальні копії старих примітивних комп'ютерних ігор. Ним виявився дефектний робот, який мріяв знайти істину у забутих мовах програмування.

У схожих розмовах минув вечір.

- Вам випала велика честь, - засміялася Тетяна Володимирівна, - Я особисто проведу для вас екскурсію планетою.

Вона сиділа за кермом самохідного бота, що спокійно марширував крізь джунглі. Відсутність доріг змушувала людей долати великі відстані на досить таки незвичних всюдиходах. Іван Гора сидів поруч з начальницею і спостерігав за буйством зелені через скло прозорої кабіни.

- Важко повірити, що серед цього розмаїття не знайдеться чогось справді корисного для людей. – сказав слідчий.

- Чому не знайдеться? Знайдеться. Тільки шукати потрібно довше. Просто не варто роз-

глядати дві абсолютно різні екологічні системи в одній площині і шукати у них точки дотику. Тут своя природа, у нас своя. А між собою вони зовсім різні, хоча і схожі. Людство на цій планеті наче пересаджений у інший організм орган. Чужорідне тіло, яке чекає відторгнення.

- Бачу ви захоплюєтесь філософією.

- Робота залишає час на роздуми... Ми живемо за іншим ритмом ніж у великих мегаполісах. А як просувається ваше розслідування?

- Не так швидко як би цього хотілося. Останнім часом я вивчаю регулярні цикли пов'язані з Халі, щоб зрозуміти чому могла виникнути така дивна послідовність з інтервалом в тридцять років.

- Які саме цикли?

- Усі без винятку. Починаючи з циклу зоряної активності і закінчуючи... навіть не знаю... сезонною міграцією тварин.

- Невже аж настільки погано...

- Намагаюся знайти зачіпки але останні зникнення трапились занадто давно, щоб знайти щось конкретне.

Бот пройшов через лапаті чагарники і звернув до невеликої річки, яка переливалась через велетенські глиби оброслого мохом каміння і несамовито пінилась в особливо вузьких місцях. Пара триногих шилохвостів, що саме прийшла на водопій, перелякалась і заховалася серед зеленого листа.

- Тоді вам доведеться чекати чергового зникнення, щоб остаточно розібратися в цій справі, - тихо сказала Тетяна.

- Надіюся до цього не дійде.

- Якщо зникну я, ви обіцяєте мене знайти?

- Звичайно. Мій обов'язок шукати будь-кого, навіть, Мирослава, якщо він випадково випарується.

- Це трохи обнадіює. Знаєте чим ближче до чергової дати тим страшніше мені робиться. Та й не тільки мені... Скажіть нікого зі зниклих пізніше так і не знайшли? Навіть тіл?

- Навіть тіл, - підтвердив слідчий, - А це що? Румаки?

Поруч з ботом котилися три кулі, чимось схожі одночасно на земних їжаків та перекотиполе.

- Це вони.

- Вас не дивує чому ці тварини кидаються на фіолетовий колір?

- Важко сказати чому... напевно якийсь природній інстинкт. Ніколи не цікавилась цим питанням. За освітою я метеоролог.

- Я розмовляв з Валентиною, але навіть вона не може пояснити схожого феномену. Найсмійніше, що мені не вдалося відшукати на планеті нічого схожого на цей колір.

- Тому і нападають, бо не розуміють, що перед ними.

- Можливо. – Іван вкотре глянув на колючі кулі, що вперто слідували за всюдиходом. – Шкода, що на планеті немає розумних істот. Це б могло спростити розслідування.

- Знаєте свого часу археологам вдалося знайти на Халі незвичні рукотворні предмети. Їхній вік перевалив за мільйон років і спочатку їх приписували давно зниклій цивілізації планети, та пізніші дослідження встановили, що схожі матеріали не могли бути створені на Халі. Знахідку визнали фальшивкою.

- Не знав. Тепер обов'язково перечитаю звіти археологів.

- Деякі предмети дотепер зберігаються на станції.

Слідчий крутив у руках підозрілу асиметричну штуkenцію, що більше скидалась на затверділу розмиту каплю магми, ніж на рукотворний витвір. Лише два великі кристали розміщені в центрі предмету підказували не зовсім природне походження знахідки.

- І для чого воно могло служити? – запитав він у Джона.

- Дідько його знає, - відповів технік, - Просто цікава річ та й годі. Вчені сказали, що вона нічого не вартує. Підробка.

- Можливо вони й праві... але якщо ні?

- Воно купу років валяється на станції і тільки порохом припадає. Щось на зразок курйозного експонату з історії дослідження Халі.

Іван неспокійно ходив по кімнаті. Його мозок працював ще швидше висуваючи щораз нові версії та припущення. А якщо експонат справжній? Якесь прадавня цивілізація випадково залишила його під час відвідин цієї планети. Чи може це бути якось пов'язано з справою яка привела його на планету? Якщо так, то яким чином?

- Я візьму цю знахідку для досліджень. Думаю, в лабораторії погодяться провести пару експериментів.

- Звичайно у них і так мало роботи останнім часом. Та на початку переговорить з Тетяною Володимирівною, щоб вона дала дозвіл.

- Так-так. В першу чергу.

Над столом виросла карта зоряної системи до якої належала планета Халі. Жовтий карлик в центрі, а довкола нього шість планет: три земного типу та три планети-гіганти. Перша знаходиться на надто близькій до зірки орбіті, її поверхня щоденно вигоряла під нещадними променями тутешнього сонця, другою йшла планета на якій знаходилась ретрансляційна станція, третя – суцільна льодова пустка з горами замерзлого вуглекислого газу. Гіганти виявились схожими між собою за розмірами та складом атмосфери. Кожен з добрим десятком дрібних супутників.

- Тепер в динаміці. – скомандував слідчий.

Голографічний планетарій ожив. Планети закрутилися по своїх невидимих орбітах, через зоряну систему пролетіла двоххвоста комета, завмерла поруч з першою планетою і повернула назад за межі видимого простору.

Іван Гора зупинив зображення і наказав спроектувати карту актуальну через два тижні та три дні. На самий день X, як охрестили неприємну дату учасники експедиції. М'ячі планет швидко розбіглися і застили в іншому положенні.

- А це що таке?

Поруч з Халі з'явилася чорна капля грушоподібної форми. Здавалось вона щойно відірвалася від планети. Слідчий пальцем торкнувся підозрілого об'єкту і над каплею засвітився надпис «Астероїд AN-123F».

- Показати траєкторію польоту цього небесного тіла.

Жовта пульсуюча лінія описала підковоподібну дугу з кінцями за межею системи. Астероїд знаходився в найближчій точці до планети.

- Карта на ту саму дату тридцять років тому.

Поруч з планетою майорів підозрілий астероїд.

Вечором слідчий зв'язався зі своїм керівництвом. Йому пообіцяли, що незабаром на планету прибудуть фахівці з нелюдських цивілізацій та космічний десант.

- Як у вас справи, Тетяна Володимирівна? Як минув день X?

Зображення слідчого сніжило та подвоювалось.

- У нас усе добре. Ніхто не зник. Правда, ваше поспішне покидання станції трохи розхвилювало моїх підопічних. Мирослав до

останнього переконував усіх, що ви злякались і втекли.

- Це в його стилі. – відповів сивий чоловік.
– Я був потрібним в іншому місці, тому після закінчення розслідування на Халі, мене терміново перекинули в інший куток Галактики. Де власне я сьогодні і перебуваю...

- Воно й помітно. Сигнал надто слабкий та нечіткий.

- Доводиться користуватись застарілою технікою, щоб пробитись до вас.

На якусь мить в кабінеті начальниці станції запанувала тиша.

- Виходить наші проблеми справді були пов'язані з астероїдом AN-123F. Ви не помилились.

- Так, я отримав звіти спеціалістів. Якесь негуманоїдна цивілізація давним-давно організувала на Халі мисливські угіддя, а догляд за популяцією тварин повісили на безпілотний апарат зі складним електронним мозком. Кожні тридцять років він наближався до планети і знищував певну кількість живих істот, тих що

занадто сильно розмножились, або немічних та старих. Розщеплення на молекули за допомогою дезінтегратора слідів як відомо не залишає.

- Я теж читала їхні висновки, але вони не пояснюють чому кожного разу зникала лише одна людина, а не більше?

- Кількість людей на планеті не збільшувалась через малосприятливу біосферу. Тому електронний мозок знищував лише найслабшого в експедиції.

- Це дикість якась. Просто так знищувати людей.

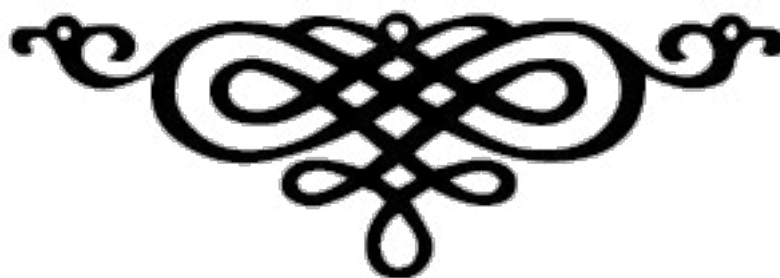
- Ні, це випадковість. Жодного злого умислу, тому нічого спільного між жертвами мені не вдалося знайти. Скажу чесно це трохи збило мене з пантелику.

- А ви розібралися чому румаки ненавидять фіолетовий колір?

- Звичайно. Це результат...

Голограма завмерла. Сигнал зник остаточно.

- Як завжди на самому цікавому місці. – сказала Тетяна і пішла готувати собі каву з коньяком.

Ія Новицька

Вторгнення

- То де ти кажеш працюєш? – посміхаючись спитала Света, накладаючи салями на батон.

- У К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.Ві, - трохи втомлено відповів Остап.

- А, зрозуміла. Організуєш свята для офісного планктону?

Остап кивнув. Всі вони так думають.

Травневе сонечко надихало хлопця на романтичний лад кращий час, щоб виїхати у парк на пікнік.

- І багато заробляєш? – не вгамовувалася Света.

- Достатньо. На машину за місяць назбирав.

Света дзвінко засміялася, і в її очах спалахнуло щось хижацьке.

- То може й мені подаруєш авто, скажімо, на «місяць раз-ом»?

- Подивимося.

Дівчина насупилася і роздратовано запропонувала випити. Він дістав шампанське і два бокали, почав відкорковувати пляшку.

Останнім часом Остапу катастрофічно не щастило в особистому житті. Мася викинула його речі з вікна після того, як з них полізли таргани. Олена постійно його ревнула, а коли знайшла у кишені предмет, схожий на помаду, вирішила помститися зрадою. Ірсі він наглядав у сумочку, принаймні, так їй сказав. Довгий час хлопець взагалі ні з ким не зустрічався, що було й не дивно з його роботою. Остапу трохи перевалило за тридцять, низького зросту, худий, але жилистий, з коротким чорним волоссям і сірими очима. Він потроху починав замислюватися про створення сім'ї. Света не дуже походила на його ідеал, проте вона зголосилася на побачення, що вже було непогано.

- Як ти міг? – у голосі Свети лють переплелася з істерикою. – Я ж казала, що не люблю шампанське, і просила взяти вино! Ти мене взагалі слухаєш? Ти пам'ятаєш, що я тобі кажу?

Остап аж підскочив від здивування: про побажання купити вино він геть забув, а ось, що Света щось говорила про шампанське запам'ятав, і хотів якнайкраще. Света розпалювалася все дужче, докоряючи тим, що через нього пізно виїхали, що народу у парку повно, і вони змогли знайти місце для пікніка тільки біля сміттевого баку, що вона з легкістю знайде інше місце для хлопця,

навіть ще багатшого. У цій тираді телефонний дзвінок залунав для хлопця як спасіння. Не слухаючи словесний водоспад, сенс якого був зрозумілим на найближчі хвилини двадцять, він відповів. Дзвонив шеф, який цього разу був лаконічний:

- Код 218. Статус: негайно.

Цей код передбачав прибуття на робо-

че місце за подальшими інструкціями. Тому Остап швидко підхопився, ледь стримуючись, щоб не побігти до машини. Від такої зухвалості Света навіть замовкла на декілька секунд, але, перевівши подих, ще більш голосно і креативно осипала його образами. Так вона і залишилася. Одна, на траві, поряд зі сміттєвим баком та з пляшкою ненависного їй шампанського.

Пікнік був повністю зіпсований, від початку до недолюгого кінця. Остап розумів, що Свету йому більше не побачити, але від цього чомусь кішки на душі не шкрябали, а навпаки, задоволено урчали.

К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.В., або Київський Осередок Реагування, Передового Опрацювання Розвіданих, Аналітики, Технологій, Іншопланетних Викликів, знаходився там, де мала б знаходитися організація з подібною назвою – під землею, а саме – під будівлею Планетарію. Не зважаючи на космічну назву, основним спрямуванням роботи організації була розробка передових технологій для захисту країни від зовнішніх та внутрішніх загроз. Хоча, у космос вони регулярно надсилали сигнали у пошуках контакту з розумними істотами, цей процес продовжувався багато років безрезультатно, і тому не був пріоритетним.

Остап спустився на нижній рівень будівлі, проте у коридорах було незвично порожньо. У кабінеті шефа теж нікого не було, що виглядало підозріло. Пройшовшись лабіринтоподібними офісами, хлопець нарешті почув голоси з конференц-зали. Коли він підійшов до дверей, ті відчинилися. Звідти вивалилися співробітники організації, які дуже стурбовано щось обговорювали. Остапу почулося слово «вторгнення», яке повторювали майже всі. Дочекавшись, коли людський потік схлине, він нарешті зміг потрапити всередину. Напроти порожніх стільців сяяв великий екран, біля якого стояв шеф і головний програміст Михайло. Шеф виглядав надзвичайно збентеженим, що було для нього нехарактерно. Сивий чоловік, з сиво-чорними вусами у незмінних окулярах з зеленуватим склом був більше схожий на редактора якоїсь газети, ніж на голову таємної організації. Образ доповнювало велике черевце та звичка носити брюки з підтяжками. Співробітники жартували з любові шефа до підтяжок, обговорюючи, яку високотехнологічну зброю туди могли вмонтувати. Михайло був комп'ютерним вундеркіндом, трохи молодший за Остапа, рудий, та зі

шкідливим характером, за що й отримав прозвисько Уізілі. Остап підійшов до них та привітався.

- Ти запізнився. – Невдоволено відповів шеф.

- У мене сьогодні вихідний, я ж вчора підписав у Вас заяву.

Шеф відривчасто кивнув, зробивши вигляд, що згадав.

- Ти знаєш, що відбувається?

Остап захитав головою, а Михайло додав: «Менше знаєш – краще спиши».

- У нас тут подія світового, можна навіть сказати всесвітнього масштабу. До сонячної системи влетів іншопланетний корабель, який впевнено тримає курс до Землі. Схоже, нас все таки почули.

В Остапа підступило у шлунку. Він звичайно допускав можливість контакту з іншопланетянами, але не на своєму віку. Тим часом шеф продовжив:

- Ми не знаємо їх наміри. На наш сигнал вони не відповідають, і взагалі мовчать. Їх корабель, якщо нічного не зміниться, буде на орбіті Землі за два тижні. Уізілі вирахував місце можливої посадки. І це... Україна.

- Що? - У думках Остапа прибульці неодмінно мали приземлитися десь у США. З пафосом, військовим ескортом і переговорною місією, яку очолюватиме особисто Президент.

- Ти повинен розуміти, що ця інформація абсолютно секретна. Уряди всіх країн, які засікли зореліт, домовилися не повідомляти про це населенню, допоки він не стане помітний цивільним телескопам. Після цього ми повинні докласти максимальних зусиль, щоб запобігти паніці.

- Може використаємо моїх нано-тарганчиків для моніторингу людських розмов? – Встрянув Михайло. - Я вже налагодив систему автозапуску. Начебто.

- Уізілі, стули пельку, бо стукну. – Остап не жартував.

Михайло голосно зареготав. Але на всяк випадок відійшов за спину шефа. Першого, і останнього разу, коли нано-тарганів хотіли використовувати у польових роботах, вони самостійно активізувалися і поповзли на розвідку території. Того вечора Остап взяв першу партію додому, щоб зранку передати армійському керівництву. Збій у програмі коштував йому безліч нервових клітин. І стосунків з Масею. Побачивши полчища кібер-тарганів, яких не можна відрізнити від справжніх, дівчина підняла галас та викинула у вікно джерело загро-

зи – речі Остапа. А коли збагнула, що тарганів там сотні, кинулася з хати, розчавивши кілька екземплярів. Остап, повернувшись з магазину, застав у своїй квартирі кадри з фільму жажів: безліч величезних комах, які копошилися буквально всюди, розкидані меблі, відчинене вікно, а Масі ніде не було. Він чув, що після того вона два роки лікувалася у психолога. Хоча, Уізлі чомусь знаходив цю ситуацію до безглуздя кумедною.

- Проект «Кукарача» ще покаже себе! – пафосно додав рудий з-за широкої спини шефа.

До зали ніяково ввійшла стажер Ліда, анорексично-худорлява білявка. Трохи постоявши, та так і не привернувши уваги присутніх, вона наважалася підійти гучно цокаючи підборами. У руках у неї була папка, товщиною більше за ці самі руки.

- Я зробила все, що Ви наказували, - звернулася вона до шефа. - Тут рознарядки для газет, як правильно подавати новину про космічний корабель з переліком тем, які не можна підіймати. Також темники для інтернет-співробітників з варіантами відповідей панікерам. Наразі інформаційне відомство складає перелік фільмів, які рекомендуватимуть телеканалам зняти з ефіру на найближчий місяць. В інших країнах, як мені відомо, терміново знімають науково-популярні телепередачі про користь від контакту з неземною культурою, проте, у нас на це нема грошей.

- Добре, занеси матеріали до мене у кабінет, я їх особисто перегляну.

Ліда кивнула, аж раптом зустрілася поглядом з Остапом. Швидко потупившись, вийшла геть. Хлопець не надав цьому значення. Як і багатьом минулим випадкам.

Весь наступний тиждень робота кипіла з подвійною силою. Остап був польовим агентом, але вже кілька років не мав можливості проявити себе, тому його робота зводилася до контакту з різними силовими установами. Він невтомно роз'їзжав, доставляючи туди-сюди загадкові пакунки і технічні розробки. За цей час хлопець встиг навіть вибити гроші у Міністерстві на придбання однієї з іноземних телепередач про добрих прибульців. І ось, коли загадковий зореліт наблизився настільки, що у будь-який момент ризикував перестати бути таємницею, рознарядки і темники таки розіслали. Залишалося тільки чекати.

Першим його побачив астроном-любитель десь у Франції, про що написав у своєму блозі. Реакція була в'язкою та очікуваною. Але коли

зореліт засікли дослідницькі лабораторії одразу у декількох університетах, стався інформаційний вибух. Уряди країн світу мали час підготуватися, тому максимально злагоджено працювали на інформаційне стримування панічних настроїв. У державних медіа вводилася жорстка цензура. Прихильники теорій поневолення землян діяли роз'єднано, на центральні канали їх не пускали, а їх прогнози були настільки суперечливими, що панікери не могли домовитися між собою, чого саме боятися, що також завважало їм об'єднатися у інформаційну опозицію та було на користь уряду.

До прибуття корабля залишалися лічені дні, його курс був незмінним. Тому делегації різних країн та журналісти масово зверталися до України, щоб бути присутніми на історичній події. Остап займався безпекою заходу, весь вільний час витрачаючи на моніторинг преси та телебачення, хоча це й не входило у його обов'язки. На щастя, у гонитві за сенсаціями журналісти стали ретрансляторами абсурдних, проте зовсім неістеричних думок. Так, на радіо ведучі жартували з того, як може виглядати «кінець» у кінця світу, у газетах постійно писали про тематичні вечірки та креативні перформанси, які влаштовують знаменитості у костюмах прибульців.

На телебаченні науковці з екстрасенсами вели справжні дебати, обговорюючи наміри позаземних гостей. На центральному каналі у прайм-тайм жінка-астролог сказала, що оскільки Скорпіон у Стрільці, то прибульці певно летять з Сатурну, а коли Водолій увійде у Діву, стануть відомі їх наміри. Останню фразу ведучий прокоментував з позиції психоаналізу, і розмова потроху перейшла в інше русло. Наступного дня вже на іншому центральному телеканалі та ж сама астролог повідомила, що зірки відкрили їй таємні наміри прибульців. За її словами, вони прилетіли на Землю, бо мають технологічно відсталішу цивілізацію, а тому хочуть викрасти передові людські технології. На зауваження ведучого про те, що в інопланетян є зорельоти, а в людей поки немає, тому люди точно не розвиненіші за них, астролог сказала, що її гороскопи не брешуть, і все так і є. Остап не сумнівався, що навіть у цієї гіпотези з'являться шанувальники, бо людям хочеться відчувати себе розумними і, звичайно, бо «гороскопи не брешуть». По всіх містах масово проходили концерти, клубні вечірки, студенти влаштовували креативні флеш-моби. Настрій був піднесений. У

такій атмосфері настав день першого контакту.

Небо було чистим, жодної хмаринки. Зореліт наблизився настільки, що його можна було побачити неозброєним оком. На Співочому Полі зібралось кілька тисяч осіб. Решта, десятки тисяч журналістів, туристів та місцевих, товклися поза задалегідь поставленим кордоном. По краях периметру стояли сотні солдатів з військовою технікою напоготові. Ближче до центру розташувалися віп-сектори для політиків та інших поважних осіб з охороною. Ще ближчим до місця посадки був майданчик для зустрічаючої делегації, куди увійшли цілих два президенти, а також дипломати, генерали, міністри та найбільш шановані журналісти з усіх країн світу. Був там і Остап зі своїм шефом та міністром оборони. Шеф постійно з кимось зв'язувався, уточнюючи питання організації, та задоволено ставив галочки у блокнот.

Зореліт невпинно наближався. Присутні вже бачили як на ньому відблискують сонячні промені. Об'єкт був схожий на перламутрове яйце, якщо б його малював Пікассо. Безліч геометрично правильних виступів та впадин, що грали гранями на сонці, робили його подібним на суцільний діамант, що правда розміром зі стадіон. Зореліт викликав у присутніх мовчазне тривожне захоплення. Потроху вповільнюючи швидкість, він, врешті-решт, приземлився якраз на місце запланованої посадки. Присутні завмерли в очікуванні. Було настільки тихо, що чулося як гудять над квітами хрущі. Раптом один з нижніх виступів «яечної шкарлупи» розтанув у повітрі. У відчиненому отворі виднілися якісь рухи.

Вони виходили на світло у повній тиші, не видаючи жодного звуку, один за одним. Обличчя і тіло були приховані за яскраво-сріблястим скафандром, анатомічно подібним до фігури карлика: велика голова, довге тіло, короткі кінцівки. Ззаду, на кшталт крил, містилася пара додаткових механічних маніпуляторів, перехрещених між собою та виступаючих вперед шолому. Прибульці беззвучно вишикувалися навпроти майданчику з землянами і завмерли, немов би на щось чекали.

Делегацією пронісся панічний шепіт. Люди очікували, що оскільки прибульці першими проявили ініціативу і прилетіли на Землю, то й контакт розпочинати теж їм. Але іншопланетяни стояли у повній тиші, навіть не рухаючись. Поважні делегати почали по-дитячому обміню-

ватися поглядами та штурхатися плечима, запрошуючи один одного підійти та привітатися. Врешті-решт, під натиском більшості поглядів з натовпу вийшов міністр оборони, який представляв приймаючу сторону і тому був, на думку присутніх, найбільш вповноважений вступити в контакт з космічними гостями.

Витираючи потне чоло хустинкою, він на напівзігнутих ногах приречено поніс гостям букет тюльпанів. Стара радянська традиція зустрічати високих гостей квітами не вивітрилася з голів керівництва та зараз здавалась надзвичайно комічною і недолугою. Переляканий міністр з букетом виглядав, як студент на першому побаченні. Присутні дивилися на нього зі співчуттям. Остап помітив, як шеф дістає блокнот та вписує туди: «покарати ідіота, який наказав купити тюльпани». Голова К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.Ву невідступно виконував свої плани, тому особі, що вигадала затію з квітами, можна було б поспівчувати.

Коли міністр наблизився до прибульців, один з них зробив кілька кроків назустріч. Решта лишилася стояти сріблястими статуями. Вирішивши, що цей прибулець головний, міністр протягнув йому букет тюльпанів:

- Вітаю на Землі. І в Україні. Ми прийшли з миром. Тобто ви прийшли з миром. Тобто...
- чоловік дуже хвилювався, і це було помітно, навіть якщо б він мовчав. Хтось з делегатів прикрив рукою очі.

Прибулець прийняв букет одним з маніпуляторів. Після чого в його руці блиснуло щось схоже на монету. Він кинув її під ноги міністру. І той зник. Розчинився у повітрі, наче його ніколи не було. Все це відбувалося у повній тиші. На кілька секунд люди завмерли, здавалося, навіть затримали подих. Першими відреагували військові з делегації, блискавично взявши на приціл іншопланетян. Хтось з віп-сектору кинувся тікати. Почалася штурханина, заголосила жінка. Паніка швидко ширилася округою, як цунамі. За декілька секунд вже всі поважні гості кричали, метушилися та зіштовхувалися один з одним, погрожуючи охороні. У давці відбулося з-десяток міжнародних скандалів та було оголошено дві війни, проте, це не мало значення на фоні суцільного хаосу, в який поринали присутні.

Остап вихопив пістолет і вибіг наперед. Він навів зброю на прибульця з букетом:

- Поверни нашого міністра, гидото, або застрілю.

Той продовжував мовчки стояти попереду групи у скафандрах.

- Я не жартую, тварюка. Рахую до трьох.

Тиша.

- Один.

- Два.

- Три.

У гаморі постріл пролунав ледь чутно. Куля пройшла навиліт, пробивши прибульцю плече. Букет випав з маніпулятора. Повільно іншопланетянин почав опускатися на коліна. Раптом у цей момент у повітрі з'явився міністр, на тому самому місці, з якого зник. Блідий, наляканий, але живий.

- Не стріляти! – кричав Остап. – Там людина!

- Проте, охорона з віп-сектору відкрила вогонь на винищення. Остап кинувся до міністра та, затуляючи собою, відтяг до приймального майданчику.

Двоє прибульців схопили пораненого та понесли до зорельоту. Решта високо підстрибнула та розлетілася, як зграя сарани. У підосві скафандрів були вмонтовані пристрої, що дозволяли їм літати. Прибульці вміло маневрували від куль, зникаючи за мить до ураження, і з'являючись в іншому місці. Частина пострілів припала й на зореліт, проте, коли туди внесли пораненого, двері зачинилися, і над ним засяв прозоро-золотистий бар'єр, який поглинав всі атаки. Під постріли та крики прибульці швидко розліталися округою. Остап був єдиним, кому вдалося хоча б зачепити одного з них.

Повз метушню повертатися на роботу було дуже складно. Шеф постійно говорив по телефону, вирішуючи питання евакуації, розселення, медичної та психологічної допомоги потерпілим та безліч інших, що не входили до його компетенції, але всі чомусь телефонували йому. Остап постійно тримав зброю напоготові. Всі довкола наче сказилися: чим більше людей панікувало, тим сильніше вони заражалися цим почуттям, дивлячись один на одного. І таких панікерів були тисячі. В офісах паніка була трохи меншою, ніж на вулиці, адже співробітники перед прийомом на роботу проходили тест на стресостійкість, але все одно то тут, то там чулися тривожні голоси.

- Ми проаналізували зустріч з прибульцями, - підбіг Уізлі, - вони все ж таки розмовляли, але на частоті, що недоступна людському вуху. Вдалося виловити кілька сигналів, наш відділ їх аналізує. Підключили ще філологів та криптографів.

Шеф кивнув. До нього підійшов працівник Адміністрації:

- Там принц однієї з африканських країн хоче записати звернення до своїх громадян.

- А в чому проблема?

- Він наполягає, що воно має бути зроблене на фоні його державного прапору.

Шефа це почало дратувати:

- У вас що немає його прапору?

- Є. Він привіз його з собою. Просто принц наполягає, що прапор має урочисто майоріти на вітру, щоб вселяти у серця підданих спокій та впевненість. Це була цитата.

Шеф глибоко видихнув. Потім вдихнув, і ще раз видихнув. І нарешті запитав:

- А до чого тут я?

- Ну, ми тут подумали, може у вас є якийсь високотехнологічний гаджет, щоб це зробити.

- Уізлі?

- Я можу дати великий вентилятор.

- От і добре, хай йому... забирайте та йдіть геть.

Вірно зчитавши погляд голови К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.В.у, чоловік з Адміністрації швидко зник.

- Уізлі, що ми наразі маємо на приїжджих?

- Як ви і передбачали, серед делегацій багато шпигунів. Вони набалакали компромату на кілька вислань з країни наперед.

- Ми що підслуховували делегатів? – спитав Остап.

- А-то, народу багато приїхало, треба ж знати, з якими намірами. Чи-то на прибульців подивитися, чи-то чиїсь секрети викрасти. Багато країн вирішило, що прибульці вибрали Україну не випадково, значить ми тут щось приховуємо. Тому чужоземна розвідка приділяє багато уваги, особливо організаціям типу нашої. Але мої тарганчики все фіксують.

- А як ви підселили тарганів до стількох поважних осіб, щоб це не викликало підозру?

Від цих слів навіть шеф посміхнувся:

- У нашої країни не дуже привабливий імідж. Тому нікого з високопосадовців не дивує, що навіть у найдорожчих готелях можна зустріти тарганів. На тому і зіграли.

- До речі, - Михайло дивився на Остапа, - розвідка шукає контактів не тільки з членами нашої організації, а й з їх рідними чи знайомими. Нещодавно один з їх агентів зустрічався з твоєю Светою. Звісно, вона нічого не розповіла, бо нічого не знала. Але він запропонував їй гроші і ще дещо... інтимного характеру... щоб вона спробувала налагодити стосунки і витягти

з тебе більше інформації. Коротше, дівка зголосилася, тому чекай, скоро буде дзвонити.

Від цих слів Остапу стало зле на душі. А шеф по-батьківськи похлопав його по спині:

- Ти хороший агент, хлопче, але з твоєю роботою треба бути уважнішим в особистому житті. Від рідних важко приховувати таємниці, особливо ті, які є в тебе.

Зависла ніякова пауза, яку обірвав Михайло, продовживши докладати:

- Іноземна розвідка установила контакт з 6 нашими агентами особисто. Четверо дали попередню згоду передати таємну інформацію, але разом з оперативниками насправді допомагають спіймати шпигунів на гарячому. Двоє, нажаль, продалися. І встигли передати дані. Але наші служби перехопили вкрадену інформацію у «Дамську сумочку»...

- Уізі, - Остап пішов на нього з дуже грізним видом, - ти обіцяв, що більше не будеш...

Програміст не дослухавши знявся з місця, та з дитячою радістю втік коридором. Остап і шеф дивилися йому вслід.

- Скажи, Остапе, чому геніальність так часто межує з божевільням?

Остап тільки важко здихнув. Питання було риторичним. Кілька років тому вони розроблювали розчинювач для знищення технічних приладів, які знаходяться у небезпечних руках. Проекту ніяк не могли надати влучну назву, жодна не приживалася. У цей час Остап зустрічався з Ірусею, розумною і допитливою дівчиною. Вона дуже цікавилася його роботою, намагаючись докопатися до правди. Одного разу Іруся викрала його сім-карту та могла побачити те, чого бачити не слід. Але Остапу вдалося потайки влити розчинювач у її сумочку. Сім-карту було знищено, як і нутроці її телефону, планшету і електронної книги. Все це плавало у жовтуватому вареві. На гнів дівчини він не зміг вигадати нічого кращого за те, щоб зізнатися, що наглядав у її сумочку. Через це вони посварилися і розбіглися. Остап тоді дуже переживав і поділився проблемою з Уізі. Той обіцяв мовчати, але вже ввечері про це знали всі. У переповіданні рудого історія звучала надзвичайно смішно. Після цього над Остапом довго підтримували дівчата, картину ховаючи сумочки у його присутності. А проект розчинювача таки отримав кодову назву, яка швидко прижилася: «Дамська сумочка».

З неприємних спогадів Остапа вивів генерал, що досить гучно говорив з шефом:

- Пара прибульців облаштувала щось на

зразок пункту спостереження на вершині Батьківщини-Матері.

- Зайняли стратегічну висоту? Розумно. Пробували їх атакувати?

- Занадто ризиковано. У парку й досі багато цивільних. Люди у паніці. Дзвінки про зустріч з прибульцями надходять вже з центру Києва.

- Відомі випадки нападу іншопланетян на людей?

- Наразі ні.

- Добре. Схоже, земляни потрібні їм живими, що вже може порадувати. Знати б навіщо. Шкода, що ми не розуміємо їх мову.

- Але мені здається, що вони розуміють нашу, - сказав Остап. - Вони повернули міністра, як я в них і вимагав.

- Так, слушне зауваження. До речі, як він?

- З ним все в порядку, - відповів генерал.

- Проте, він сильно наляканий і нічого не пам'ятає зі свого зникнення. Уряди кількох країн запропонували ввести до нас свої війська, щоб допомогти ліквідувати загрозу.

- Сподіваюся, Президент...

- Ні, цей варіант навіть не розглядається.

- От і добре. Нам терміново необхідно захопити хоча б одного з них живим. Остапе, зайди до Ліди і спитай, як там нові рознарядки. Паніку потрібно врегулювати якнайшвидше.

Дійшовши до лідиного кабінету, Остап почув плач. Він постукав, та ніхто не відчинив. Тоді хлопець сам смикнув ручку та штовхнув двері. Ті слухняно відчинилися. У порожньому напівтемному кабінеті, найяскравішою точкою якого був монітор комп'ютера, у купі роздруківок сиділа Ліда. Вона закрила обличчя руками та голосно схлипувала. Остап спитав:

- Що сталося?

Побачивши його, дівчина кинулася до дверей, але він стояв у проході, тоді вона забилася у куток під шафою. Остап тільки зараз став помічати, що вона якось дивно на нього реагує. Підійшов ближче і сів поряд навпочіпки. Дівчина затремтіла, але більше не робила спроб втекти. Остап спробував надати голосу лагідних інтонацій, ніби заспокоював цуцика:

- Що сталося?

- Мені страшно, - опустивши очі прошепотіла Ліда. - Я боюся, що прибульці нас винищать. Я не хочу помирати. - Вона знову заплакала.

- Я впевнений, вони не збираються вбивати людей. З тобою нічого не станеться. Я обіцяю.

Ліда підняла на нього заплакані очі. І Остап відчув, що вона чогось чекає. Хлопець наспіх перевірів кишені, але там було порожньо. Тоді

він поліз у барсетку. Там знайшлась половинка шоколадного батончику. Він протягнув його дівчині:

- На, з'їж, шоколад сприяє виробленню ендорфінів. Тобі стане краще.

Дівчина взяла шоколадку.

- Хочеш я трохи посиджу з тобою? – спитав Остап.

Вона кивнула. Кілька годин він розважав її історіями зі своєї роботи. Ліда була стажер та багато чого не чула. Він розповів їй навіть про виникнення назви проекту «Дамська сумочка», але вона була єдиною, хто не засміявся. Навпаки, навіть проявила співчуття. Нарешті Ліда заспокоїлася та сказала, що їй потрібно закінчити тексти рознарядок. Переконавшись, що з нею все гаразд, Остап пішов. Весь час розмови з Лідою його не залишало відчуття, що щось не так. І тільки вийшовши з кабінету, він зрозумів що саме: за кілька годин, що він просидів з дівчиною, їх ніхто не турбував.

Робочий день вже закінчився, але частина працівників, схоже, збиралася сидіти в офісах всю ніч. Остап ніде не знайшов шефа, хоча всі його десь бачили. Голова К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.Ву ніби спеціально уникав зустрічі. Посидівши трохи під його кабінетом, та не маючи подальших розпоряджень, хлопець вирішив, що коли буде потрібен, його викличуть, і поїхав додому.

Дорогою він бачив групи людей, що скандували якісь гасла, військових з водометами. Якесь недобудована споруда горіла, чулися сирени швидких. Остап припаркував машину у дворі свого дому. Тут було тихо. Дерев пропускали електричне світло ліхтарів, залишаючи на асфальті комужляний візерунок.

Раптово Остапу здалося, що у гіллі хтось ворухиться. Він підняв з землі камінь та прицілившись жбурнув у гущу листя. Блиснуло щось сріблясте. З дерева, як гігантський коник, вистрибнув прибулець. Він простяг руку перед собою. Остап вихопив пістолет та вистрілив, поціливши прямо у протягнуту руку. З неї вилетіла срібляста монета. Хлопець щосили кинувся її ловити, іншопланетянин увійшов у піке слідом. На мить піднявши очі, Остап збагнув, що сутичка відбувається прямо під вікнами його квартири. В останню секунду він встиг вхопити монету. У цю ж секунду у його спину влетів прибулець. В момент удару світло і темрява помінялися місцями, перед очима поплили кола, створюючи коридор, на протилежному кінці якого було вибухово-сліпуче

світло. Коли Остап провалився туди, він впав на підлогу своєї кухні. Поряд із ним впав і прибулець, проте швидко підхопився на ноги. Монета відкотилася під обідній стіл. Прибулець простежив за нею поглядом та кинувся слідом. Остап стрибнув йому напереріз та встиг перехопити за пояс. Іншопланетянин почав борюкатися, намагаючись вирватися, та хлопець тримав міцно.

Тоді прибулець включив турбіни у підшвах, протягнувши Остапа по підлозі через всю кухню. Хлопець боляче вдарився спиною об ніжку стола, зверху захитався скляний графин з водою, не втримався на краю та впав прямо йому на голову. Остап закричав, з розбитої голови потекла тепла кров. Від болі він на мить ослабив захват, прибулець миттєво вирвався. Іншопланетянин схопив зі стола солонку та щедро труснув над ранною Остапа. Той заревів від болі, проте прибулець заліз на нього зверху, перехопивши у польоті кулак хлопця, та продовжив вільною рукою сипати сіль на рану. Остап пручався, але хватка його супротивника була залізною. Ноги хлопця на щастя були вільними, тому зібравши останні сили, він вдарив істоту у пах. На якусь мить йому почулося, що прибулець все ж видав звук, доступний людському вуху. Не гаючи ні секунди, Остап кинувся до барсетки, проте прибулець вже прийшов до тями, та, знявши з солонки насадку, схопив його за волосся, відкривши рот маніпуляторами та намагаючись всипати туди сіль. Остап пручався, але прибулець був сильнішим. Раптом хлопець намацав у барсетці те, що шукав, - портативний електрошокер. Зажавши його у руці, Остап наніс удар прибульцю прямо у стегно. Той затрясся, випустив солонку та завалився на бік. Остап відчув себе переможцем за мить до того, як втратив свідомість.

У мареннях він бачив Олену, свою колишню дівчину. Вона знову його ревнувала та влаштовувала скандал. Він виправдовувався. Потім вона дістала електрошокер та спитала, чия це помада. Він розгубився, адже схожість була дуже приблизною, та Олена зі сну не повірила, як і колись тоді.

Остап розплющив очі та різко сів. Голова боліла страшенно, а поряд торохтів телефон, який і привів його до тями. За вікном вже світало. На підлозі лежав прибулець. Насамперед, Остап дістав мотузку і міцно зв'язав свого ворога. Потім знайшов під столом сріблясту монету та поклав у пакет. Далі він пішов у ванну промити рану. Телефон весь час не замовкав.

Нарешті, він знайшов час поговорити. То була Света. Спочатку вона гнівно насила на нього за те, що одразу не відповів. Але потім, згадавши навіщо взагалі телефонувала, солодко защебетала про кохання. Остап з насолодою розповів все, що про неї думає, та кинув слухавку. Потім він зібрав речі, закинув незваного гостя на плече та відніс у машину, не сумніваючись, що на роботі живого прибульця будуть раді бачити більше, ніж його.

Так і сталося. До Остапа підбігло одразу декілька працівників, які, схоже, провели на роботі всю ніч. Істоту забрали до лабораторії, а йому нарешті надали медичну допомогу. Захоплення живого прибульця викликало справжній ажіотаж, хоча срібляста монета, яку він теж привіз, цікавила науковців не менше. Вислухавши пояснення Остапа, науковий відділ припустив, що це може бути телепорт, але активізувати його так і не вдалося. Можливо, монета була пошкоджена, можливо, працювала тільки в руках ішнопланетян.

Прибульця помістили у спеціальний бокс, у його скафандрі знайшли балони для дихання. Аналіз речовин показав, що склад повітря у скафандрі схожий на земний, тому прибулець теоретично зможе дихати без костюму. Тоді було прийнято рішення зняти шолом, до того ж всім було цікаво, як виглядають іншопланетяни. Під шоломом була продовгувата голова, вкрита коротким чорним пір'ям. Очі великі, знаходилися з боків, як у траводіних істот. Широкий ніс з великими ніздрями та беззуба щелепа були лисими, як дзьоб птаха, але анатомічно більше подібними до гомінідів. Істота ворухнулася та підняла дві пари повік, що закривали жовті очі з х-подібними зіницями. Оцінивши обстановку, спробувала втекти. Та все її тіло, разом з механічними маніпуляторами було міцно зафіксовано.

Остап дивився на прибульця крізь скло. Поряд стояв Уізілі з обладнанням, що дозволяло записувати іншопланетну мову. Прилад показував, що істота зараз говорить багато. До Остапа підходила Ліда, питала як він. Дівчина читала, що смертельна доза солі для людини - всього три ложки. Їх відділ вважає, що прибульці достатньо добре обізнані щодо біології людей, коли намагалися вбити Остапа таким жорстоким способом. Весь день Остап провів як в тумані, чи-то через травму голови, чи-то через якесь незрозуміле відчуття, що щось з цими прибульцями не правильне. Їх наміри й досі залишалися загадкою, це надзвичайно дра-

тувало. Надвечір його в порожньому кабінеті знайшов шеф:

- Я думаю, ти хотів би почути це від мене. Біля Юпітера відкрився портал. Звідти вилетів ще один зореліт. Він рухається за траєкторією попереднього і дуже швидко. Ми не встигаємо навіть психологічно підготувати людей до цієї новини. Зореліт буде тут за п'ять днів.

Паніка не розгорталася повільно, навпаки, вона вдарила по людях як величезний молот. Всім світом прокотилася хвиля самогубств, щоб не дістатися прибульцям у якості рабів. Збільшилася кількість пророків, які передвіщали муки та кінець світу, їх вчення набували сотні послідовників за лічені години завдяки Інтернету. В усіх країнах катастрофічно збільшилася кількість злочинів, бо люди прагнули ні в чому собі не відмовляти хоча б наостанок. Масова впевненість у тому, що другий зореліт неодмінно принесе Землі знищення, була залізною. Тому сприяли «знаки», які науковці, журналісти та екстрасенси знаходили у діях першої хвилі прибульців.

Після захоплення Батьківщини-Матері, прибульці зайняли ще декілька стратегічних висот, встановивши там блокпости по двоє. Військові експерти високо оцінили їх тактичні маневри. Прибульці також навідалися до Київського зоопарку, де поголили всіх тварин наголо. У газетах ця новина викликала істеріку. Журналісти та лікарі зійшлися на тому, що на тваринах проводили якісь жахливі експерименти, які потім перенесуть на людство. Наступного дня прибульці поцупили фіолетову фарбу, якою відмітили прилеглі до своїх блокпостів території. На телебаченні психолог зауважила, що згідно з тестом Люшера, вибір фіолетового кольору може свідчити про гомосексуальні схильності іншопланетян. Ця новина облетіла весь світ, у кілька разів збільшивши навантаження на швидкі допомоги та психіатричні відділення.

В офісах К.О.Р.П.О.Р.А.Т.І.Ву була метушня. Частина співробітників піддалися загальній паніці та не вийшли на роботу, частина – вийшли, але були на грані істеріки. Остап сидів злий, його дуже бісила цілковита безпорадність людства перед зовнішньою загрозою. Спроби організації запобігти людській паніці потерпіли крах. Якщо з прильотом першого зорельоту телебачення формувало суспільну думку, то розчарування і страх перед прильотом другого привели до того, що вже суспільна думка формувала політику мас-медіа. Телебачення показ-

увало те, на що був попит. Люди були налякані, тому попит був на страх. Ресурсні та заспокійливі передачі вичерпали свій потенціал під час першої хвили прибульців. Надія на краще не справдилася, залишалося тільки панікувати. Дивлячись на страх по телебаченню, люди впевнювалися у правоті своїх переживань. Це породжувало замкнене коло. Коло масової істерії.

Узлі увесь час витрачав на розшифровку мови прибульця. Ці дні змінили рудого, який поводився більш божевільно ніж звичайно. Генія-програміста переслідували невдачі. Він жалівся Остапу, що зміг навіть модернізувати Метод Ципфа для звуків прибульця, але нахил кривої на виході був подібний до показників мавп, що є повною нісенітницею. Спроби спілкуватися з іншопланетянином жестами також ні до чого не призвели.

За спробами налагодити контакт проходили робочі дні, аж до самої другої хвили вторгнення. Про те, що робити з другим зорельотом, велися довгі суперечки. Багато хто пропонував його знищити, адже там могла бути зброя, або ворожа підмога, або лабораторії для жахливих дослідів над людьми, або ще щось не менш страшне. Але, зваживши переваги та недоліки, було прийнято рішення дозволити посадку. На цей раз обійшлися без зустрічаючої делегації: тільки військовий периметр та переговорна група. Людей було небагато, особливо, після чистки від шпигунів іноземних послів. Від приймаючої сторони був особисто шеф та Остап. До них набилася Ліда, яка увесь цей час зберігала на диво здоровий глузд і холодний розум, і Михайло, якого залишати наодинці з собою не наважувалися.

Другий зореліт був плоский та каплеподібний зі схожим геометричним набором виступів та впадин. Його приземлення поряд з першим зорельотом вже не викликало такого захоплюючого переживання. Люди чекали відповідей. Один з виступів зорельоту вже звично розтанув у повітрі. Звідти вийшла істота у білому скафандрі. Трохи постоявши на повітрі, прибулець обережно зняв шолом та прийнявся. Він був схожий на антропоморфного лемура, з великою головою та рудим хутром. Прибулець повільно пішов на зустріч присутнім. Остап вихопив пістолет:

- Стій де стоїш, або підстрелю. В мене вже є досвід.

- Заспокойся, людина. Мене звати Велет, і я не несу загрози, - відповів іншопланетянин чи-

стою українською мовою.

- Ви говорите українською? - здивувалася Ліда.

- Поки я летів до вас, мій комп'ютер ловив ваші сигнали. Він співвідносив слова зі звуками, а звуки - з предметами. Для кожного співставлення враховувалися географічні межі, так він створив словники для всіх мов, сигнали яких транслювалися у космос. Я говорю вашою мовою через перекладач. Переклад робиться автоматично. Тому для слів, яких ви не маєте у своєму словнику, комп'ютер підбиратиме найбільш адекватний і зрозумілий вам аналог.

- Хто ви такі і з якою метою прилетіли на нашу планету? - спитав шеф.

- Минулого тижня на вашій планеті здійснив аварійну посадку корабель стрибунців. Ви, здається, з ними вже знайомі. Корабель було пошкоджено метеоритом, тому автопілот повів його до найближчої придатної планети. А я вже представлявся. Я - Велет. Директор цирку.

- Що ви сказали? - здивований шеф виглядав розгублено, як міністр оборони на його місці тижень тому.

- Я не знаю, які поняття для вас підбирає перекладач, та я - директор космічного цирку. А стрибунці - розумні тварини, мої артисти. Вони гарно піддаються дресируванню та виконують складні номери.

- Тобто ми весь цей час намагалися налагодити контакт з цирковими мавпочками? Але ж їх дії були розумними! Вони тримали у заручниках нашого міністра, і відпустили тільки після погроз.

- У моїх стрибунців є коронний номер зі зникненням добровольця з залу за допомогою телепорту малого радіусу. Коли їх корабель приземлився, вони замість того, щоб встановити захисний бар'єр і чекати на мене, вирішили вийти назовні. І побачили публіку, як під час вистави. Одна людина підійшла до них, і стрибунці швидко зорієнтувалися, показавши номер, якому їх вчили. Вашого міністра телепортували на зореліт. Там був стрибунець, який мав через чітко визначений час, достатній для того, аби глядачі здивувалися, відправити об'єкт назад. Я гадаю, що цей час співпав з тим, коли ви почали їм погрожувати.

- Вони ж намагалися мене вбити! - Закричав Остап. - Один з них збирався отруїти мене сіллю!

- Я ж казав, що стрибунці достатньо розумні. На репетиціях у них бувають травми, тому вони

навчені надавати першу допомогу. Їх знеболювальне за структурою схоже на вашу сіль. Ним потрібно притрусити місце травми, а якщо біль сильний - то випити. Маю припущення, що ви тоді поранилися.

- Тобто він намагався мені допомогти? – тепер Остап виглядав розгубленим, і Ліда трохи його обійняла, щоб заспокоїти.

- Як же блокпости, що вони організували на стратегічних висотах?

- Вони просто звили гнізда. Періодично стрибунці заводять родини. Чужа планета – не перешкода.

- А як же інші дії, які виглядали розумними? Фарба? Тварини у зоопарку?

- У космосі немає розумних або нерозумних дій. Є смисли, які істоти надають цим діям. Не більше.

- Ви хочете сказати що у цих діях немає смислу?

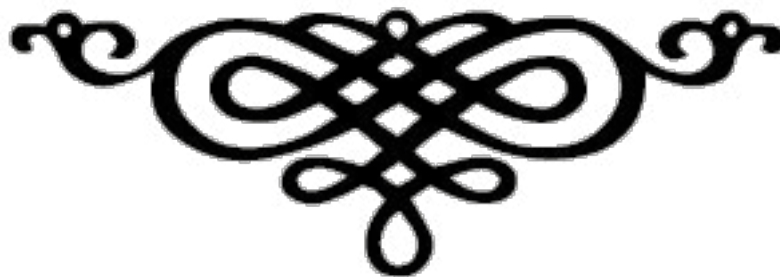
- Чого ж, є. Сtribунці розважалися.

Від цієї відповіді на душі ставало легше. Розуміння того, що людство саме загнало себе у

капкан паніки, давало надію. Бо тоді людство отримувало шанс звідти звільнитися. Зависла пауза, під час якої Ліда пригорнулася до Остапа, а він вперше взяв її за руку. Побачивши це, шеф посміхнувся, дістав блокнот та крадькома поставив там галочку.

- І це що, все? – Голос подав Михайло, який до цього мовчав. – Ви хоч розумієте, що ваші дресировані мавпи тут накоїли? У нас тут секти, пограбування, дівчата в Інтернеті продають свою цноту прибульцям! У декілька разів збільшилася кількість суїцидів. І цих людей більше не повернеш! Ви розумієте, наскільки це серйозно! Психіатричні лікарні вщент заповнені, у когось рецидив, а тисячі людей там вперше і навечно! Вдумайтесь у це! Ваші мавпи нанесли землянам непоправні втрати, відповідальність за які лежить на вас і на них! І як ці ваші стрибунці будуть відшкодовувати людству моральні збитки?

- Ну, вони можуть дати безкоштовний концерт...

Олександр Крот

Боги далекого космосу

Космічний корабель здригався. Великий крейсер далекої розвідки «Пьотр Великій!» виконував складний орбітальний маневр, і стрибки потужності головних двигунів викликали вібрацію, яка вже півгодини доводила екіпаж до сказу.

Капітан Ростислав Ахметович Чуркін тицьнув клавішу інтеркому, і коли блимнуло, гримнув:

- Д-д-довго ще, Матрьошкіна?

У відповідь булькнуло, потім жіночий голос відповів:

- Ще з-з п-пів-г-години, товаришу к-капітан.

- Ш-ш-швид-дше не м-можна?

- На

межі
прац-
цю-
ємо,
т-то-
вар-
ришу
к-ка-
пітан.

Чуркін ляп-

нув рукою по столу, вимкнув зв'язок і піднявся з крісла. Проїшов туди-сюди каютою, сів, посидів, барабанячи пальцями по столу, подивився на годинник, знову піднявся і почав тинятися невеличким приміщенням.

Нарешті підлога припинила здригатися, клацнув модуль зв'язку, і голос Матрьошкіної повідомив:

- Орбітальний маневр завершено. Корабель вийшов на планетарну орбіту.

Капітан поставив на стіл пляшку горілки, витяг склянку, налив половину, трохи подумав, зітхнув і налив до країв. Потім в три ковтки випив і шумно понюхав кулака. За мить зручно вмовстився в крісло та увімкнув внутрішній зв'язок.

- Сподіваюся кожна собака мене чує? - спитав Чуркін і, отримавши підтвердження, урочисто проказав: - Товариші космічні розвідники, боги далекого космосу! Нам випала висока честь зробити відкриття, якого всі так довго чекали. Яке золотими буквами впише наші імена в історію цивілізації. Хочу нагадати про славетних

предків, що завойовували

Сибір, ходили за три моря, заглиблювалися у непролазні хащі.

Світла їм пам'ять!

Капітан хвилю-ку помовчав, налив ще

півсклянки, випив, потім продовжив:

- Вибачаюсь, мені важко говорити від хвилювання. Та ось прийшов і наш час, товариші, зробити внесок у славетну історію федерації. Але почну по-порядку. Три години тому сканування п'ятої планети цієї системи показало, що на ній присутнє життя. Життя, товариші!

З селектору почулися крики ура.

Чуркін перевів подих і змахнув сльозу, що

скотилася щоголю. Він почекав поки галас трохи стихне і продовжив:

- Я наказав тримати це потай, доки фахівці не перевірять сканер, а той ще раз не підтвердить вражаючий результат. Пристрій виявився неушкодженим, а повторне сканування дало ті самі показники. На планеті є життя. Можливо навіть розумне! Оскільки всі наші зонди загублені або безнадійно вийшли з ладу, я прийняв рішення провести пряму розвідку. Ось чому наш крейсер вийшов на цю орбіту.

Тепер слухайте мій наказ. Оскільки нам нічого невідомо про форми і рівень життя, наказую, привести променеві гармати в готовність номер один, бомбардирам приготуватися до бомбардування.

Командирів підрозділів запрошую на селекторну нараду. Все, товариші, до роботи!

Як тільки командири всіх служб та підрозділів підтвердили свою готовність, Чуркін розпочав:

- Отже, товариші, тепер ви знаєте чому ми виконали перехід на орбіту цієї планети. Додам дещо лише для ваших вух. Ми не можемо зупинити маршові двигуни, оскільки стармех певний, що вдасться знову їх запустити. Тож постійно витрачатимемо дорожочинну енергію на збереження орбіти. Це не дає нам можливості довго тут стирчати. Маємо швиденько провести розвідку і повертати на базу. Що скажете?

В інтеркомі клацнуло, і заскреготав грубий чоловічий голос:

- А що кажуть наші очі та вуха?

Бадьорий жіночий голос відповів:

- Планета вкрита шаром хмар, які дивним чином не пропускають теплові та радіохвилі. А гравітаційний резонанс дає лише загальне зображення. Псіхвилі вказують на життя, але не дають детальної картини.

Забухав бас:

- А сканування жорсткими променями?

- Це може бути небезпечним для місцевих форм життя, про які ми нічого не знаємо.

В дискусію встрияв капітан:

- Так діяти неприпустимо, Байрам Байрамович. Якщо ми ненароком знищимо ростки життя, то з чим тоді повернемося на базу? Вважаєте нас похвалять?

- Та я, Ростиславе Ахметовичу, лише висловив ідею.

Чуркін покрутив головою, наче хтось міг його бачити, і спитав:

- Ще пропозиції?

Відповів веселий дівочий голос:

- Можна використати камери, що встановлені на десантних скафандрах. Вони працюють на магнітному резонансі, тож хмари їм не завадять.

- Слушна думка, Мохнаткіна, - відповів капітан, - але як опустити їх на поверхню, як провести розвідку? Ми не маємо жодного справного зонда.

- Вважаю, Ростиславе Ахметовичу, в нас немає іншого вибору ніж десант, - прогримів рішучий чоловічий баритон.

- Здається старпом має рацію, що ж готуйте десантний човник, - підвів ризику Чуркін. - Історична мить наближається, товариші!

В інтеркомі закашляло, потім пролунав голос старшого механіка:

- Вибачте, Ростиславе Ахметовичу, але з п'ятьох човників лише один придатний для десантування. І той потребує заміни двигуна. На це потрібно не менше двох-трьох місяців. Пропоную використати шлюпку.

- Але ж вона розрахована лише на дві людини?! - скрикнула Мохнаткіна.

- Тим краще, - відповів стармех, - це зменшує ризик втрат. В нас не залишилося костюмів вищого захисту, тож доведеться спускатися в легких, а вони не вбережуть навіть від холодної зброї та радіації.

- Тож хто бажає мати честь разом зі мною зробити історичний крок до колиски позаземного життя? - спитав капітан і налив собі чверть склянки.

Кілька секунд панувала тиша, потім голос Мохнаткіної перепитав:

- У костюмах, що не мають захисту і на шлюпці, що може не повернутися?

- Наталка, не перебільшуй. Шлюпка цілком придатна для польотів.

- Те саме ти казав і про три останні, що не повернулися.

- Вони були перевантажені!

- Спокійно, товариші, - втрутився Чуркін. - Ризик це сенс життя косморозвідника. То як, Мохнаткіна, ви зі мною?

- Вибачте, товаришу капітане, але як лікар я маю бути в госпіталі. Бо як підхопите якусь неземну хворобу, хто лікуватиме?

- Старпом?

- Вибачаюсь, але ж я маю керувати зброєю. Прикривати, так би мовити, десантуру вогнем.

- Главмех?

- Двигуни вимагають постійного нагляду, товаришу капітан. Був би щасливий, та не можу.

- Що ніхто не хоче?! - аж тіпнувся Чуркін.

У інтеркомі трохи похрюкало, побулькало, потім голос Матрьошкіною обережно проказав:

- Завеликий ризик, товаришу капітан, посилати когось, від кого залежить боєздатність корабля.

Чуркін випив налиту в склянку горілку, трохи подумав і проказав:

- Розумно. Мені також треба залишитися на крейсері та виконувати загальне керівництво. Тож кого призначимо в добровольці?

На це питання миттєво відповів командир десантного відсіку:

- Пропоную Бардакова і Зальоткіна. Від їхньої відсутності наша боєздатність не постраждає. Візьмемо з низ розписку, що самі зголосилися, і з Богом!

- Та вони ж навіть стріляти не вміють. А як тубільці виявляться агресивні? - спитала Матрьошкіна.

- Та хтозна, чи є там тубільці. Крім того в нас вистачить зброї, щоб перетворити планету на радіоактивний попіл. Не даремно нас називають Боги далекого космосу! Тож ми своїх прикриємо, - відповів комдес.

- Я що робитимемо, як не зможуть повернутися? - пожавішав капітан.

- Дамо їм наказ заснувати базу, ні, краще колонію! - вигукнув голос Мохнаткіної.

- Так і зробимо! - вигукнув Чуркін. - Підготуйте шлюпку, хлопців. Дайте їм зброю. І підготуйте стелу з державною символікою. Хай залишать на планеті, як знак нашого візиту.

За годину Бардаков та Зальоткін спускалися на таємничу планету в рятувальній шлюпці. Невеличкий човник безжально трясло, давала себе взнаки недосконалість автопілоту.

- Добре, що я сьогодні нічого не їв! - вигукнув Бардаков.

- І не кажи, - відповів Зальоткін, перекикуючи шум у кабіні. - Гарний ми мали б вигляд перед тубільцями, аби нас знудило.

- Може їх і нема, - гукнув Бардаков, ойкнувши, коли його добряче струсонуло.

- Сподіваюсь є, - відповів напарник, - я і пляшку прихопив, щоб відсвяткувати перший контакт з інопланетянами. Цікаво, які вони?

- Матрьошкіна казала, що виходячи зі сканування мають бути примітивні, якщо взагалі вони там є.

- Мені цікаво інше, чи гарні в них дівки. А що примітивні - тим краще. Тоді ми справді для них будемо як боги, що спустилися з небес. Яка дівка такому відмовить? - примружив очі Зальоткін.

- Боги: Ванька Зальоткін і Сенька Бардаков! А що, звучить! - загорілися очі в Бардакова. - Прикинь, про нас книжки напишуть, нам молитися

будуть, може навіть образа намалюють!

- А дівки до нас гурбою бігати будуть. Наробимо їм напівбогів! Слухай, Сеня, а я вже не жалкую, що полетів.

- Не кажи гоп, - крикнув Бардаков, - доки не побачимо, що там, унизу.

В наступну мить шлюпка вискочила з шару хмар, і перед хлопцями відкрився залитий сонячними променями зелений океан нового світу. Серед безкраїх лісів виблискували дзеркала річок та озер, на обрії здіймалися велетенські скелі.

- Яка краса! - не втримався Зальоткін.

- Вгору подивися, - відповів Бардаков.

- Йой! - вигукнув Зальоткін, задерши голову.

І було від чого здивуватися. В ясному голубому небі планети сяяли два яскраві світила.

- Йой, - увірвався в кабіну голос Мохнаткіної. - Що це відбувається? Хмари ж бо нікуди не поділися. Ми як і раніше не бачимо ані вас, ані планети.

- Цікаво виходить, - крикнув Бардаков, - з вашого боку хмари, з нашого і сліду їхнього немає. Як там у кіно, таємниця третьої планети?

- Не зважайте, хлопці, - гримнув голос Чуркіна, - виконуйте завдання. А з цим потім розберемося. Що каже пси-сканер?

Бардаков кинув оком на прилад, який до цього його не цікавив, і вигукнув:

- Є активність в напрямку на дві години, товаришу капітане.

- Тож дійте, герої Всесвіту! Це відкриття змінить розвиток нашої цивілізації. - підбадьорив Чуркін.

Шлюпка дивовижно легко виконала поворот, і джерело сигналу почало стрімко наближатися. Незабаром серед лісу показався просторий майдан, посеред якого здіймалася вгору чимала кам'яна піраміда.

- Боже Всемогутній! - вигукнув голос Мохнаткіної. - Це творіння розумних істот! Ми не єдині у Всесвіті! Чуєте, всі, не єдині!

- Сідайте поряд! - наказав голос Чуркіна.

- Є, товаришу капітан, - відповів Бардаков і віддав автопілоту наказ.

Шлюпка сіла так, що клацнули зуби. Двигуни чхнули і замовкли. Хлопці піднялися з крісел, вдягнули шоломи, взяли зброю, відкрили шлюз і підійшли до трапу. Історична мить наближалася.

- Ну як вирішимо, хто перший? - спитав Бардаков.

- Камінь, ножиці, папір? - питанням відповів

Зальоткін.

- Стелу, стелу не забудьте! - гукнув у навушниках голос Чуркіна.

- А-а, твою мати! - вигукнув Бардаков, що від несподіванки спіткнувся і гепнувся на поверхню планети, добряче забивши сідниці.

- Що, що?! - гримнув командирський голос.

- Так точно, товаришу капітан, - бадьоро відповів Зальоткін, ледь не лускаючи від стриманого сміху.

За хвилину обидва першопроходці вже вовтузилися біля багажного модуля, що ніяк не відмикався.

- Товаришу капітане, - нарешті доповів Бардаков, - вантажний замок заклинило.

- Та хай йому грець! - вигукнув Чуркін. - Хтось отримає добрячого прочухана. Добре, йдіть у розвідку.

До величної піраміди залишалося не більше двадцяти метрів, коли з чорного провалу, який слугував замість входу вийшов, дивлячись собі під ноги, лисий, зеленошкірий дідуган, одягнений в чудернацьке лахміття. Старий спирався на довгу палицю, прикрашену різнобарвними стрічками і жовтим черепом, що був дуже схожий на людський.

- Йой, - вигукнув від несподіванки Бардаков і, про всяк випадок, зняв запобіжник лазерної рушниці.

Тубілець одразу підняв погляд і заляк із роззявленим ротом. Очі незнайомця кілька секунд бігали з одного хлопця на іншого, потім він щось відчайдушно заволав, розвернувся і побіг вглиб піраміди.

- Боїться - значить поважає! - задоволено прокоментував Зальоткін.

- Та вони ще на нас молитися будуть, - в тон відповів Бардаков і покрокував до входу.

- Ванька, Сенька, - забухав у навушниках голос Матрьошкіної, - ви там без зайвого героїства. Будьте обережні.

Та не встигли хлопці відповісти, як з піраміди повалили тубільці. Попереду йшов знайомим дідуган, за ним ще зо два десятки чоловіків і жінок. Всі зеленошкірі, напіводягнені, з квітами в руках.

Ось старий щось голосно заволав, і всі попадали на коліна. Дід гугняво заспівав. Інші підхопили і розпочали кланятися, кидаючи хлопцям під ноги квіти.

- Та вони й справді нас за богів мають! - проказав Бардаков.

- Звичайно, - відповів Зальоткін. - Спустили-

ся просто з неба на вогняній колісниці. То хто ми, як не мешканці небес? Знаєш, а я б не проти зробити напівбога тій косоокій, що справа в другому ряду.

Тубільці між тим продовжували кланятися і співати, не підводячи очей.

- І довго вони так будуть, як гадаєш? - спитав Бардаков.

Зальоткін розвів руки, але відповісти не встиг.

- Терміново повертайтеся на крейсер! - захопив у навушниках голос Чуркіна. - Вийшла з ладу навігаційна система, тож мусимо стартувати за годину, доки не вщух резонанс суперструн. Якщо не встигнете - вам випаде честь заснувати на планеті першу колонію Федерації.

- Йо! - аж підскочив Зальоткін. - Біжимо!

- Що, так і зникнемо нічого по собі не полишивши?

- А й справді, - відповів Зальоткін, витяг пляшку горілки і поставив перед старим.

В цей час Бардаков швидко випалював променем рушниці «Тут був Сеня» на стіні піраміди. Скінчивши, він слідом за напарником побіг до шлюпки. Вже піднімаючись над планетою він мимоволі захихотів.

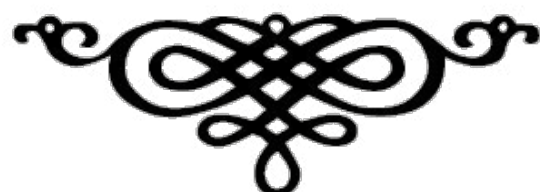
- Ох і дари ми їм підкинули. Пам'ятаєш, що казав капітан: « Яку пам'ять по собі залишите, так про нас тисячоліттями думати будуть!»

- А прикинь, яка релігія виникне в тубільців! - відповів Зальоткін, і вони зареготали вдвох.

Старий провів здивованим поглядом корабель прибульців, взяв пляшку, подивився на величезний розжарений напис і похитав головою.

- От пройдисвіти. Ані тобі добридень, ані до побачення, ані грошей за виставу. Прилетіли, насмітили і полетіли. Стоп, - зупинив він гомін, що почав наростати. - За годину до нас прибувають школярі з Вінниці. Даємо виставу «Тубільці зустрічають бога Сонця». Тож швиденько готуємось і вдягаємось пристойно, жодних голих цицьок. В нас будуть молодші класи.

Він клацнув пальцями і потворний напис на стіні піраміди зник, а в небі щезли денні світила і засяяли зорі.

Олексій Тимошенко

Гараліозіс

Віст вийшов із кабіни, швидко подивився на всіх присутніх, намагаючись схопити поглядом деталі, щось незвичне, на основі чого можна скласти певне враження про людину. Відмітив, що у Джамп-вагоні було десять пасажирів. Одразу визначив "туристів", їх було троє, вони відрізнялися від решти спорядженням та одягом. Ще троє, схоже, чиновники із Полтавського Сектору, або ж Київського. Дивлячись куди вони їхали, або звідки. Чорні костюми, краватки, ультрабуки – ось їхні ключові коди зовнішньої презентації. Двоє з решти подорожуючих не викликали підозри, Віст навіть не вимусило посміхнутися. Це була пара закоханих, щасливих і безтурботних.

Непримітна жіночка у синій кофті сиділа прямо напроти Віста, вона дивилася у вікно і слухала музику. Хвилюється. Нарешті Віст зустрівся поглядом із симпа-

тичною дівчиною, з короткою зачіскою, із сумкою на плечі. Дівчина пильно подивилася на Віста і весело запитала:

- Пане навігаторе, коли почнеться Стрибок?

Решта зацікавлено дивилися на Віста.

-Шефе, ми поспішаємо, – промовив один із чиновників.

-Шановні пасажирі, – сухо звернувся Віст, – вас вітають у Джамп-вагоні Транспортної компанії. Ваші провідники – навігатор Віст та штурман Гадар. Стрибок почнеться за три хвилини. Час переходу до Поліського Сектору – сім хвилин. Бажаємо приємної подорожі.

Коли повернувся до кабіни, мовчки впав у крісло.

- Що? – кинув Гадар.

- Ніби нічого. Звичайні пасажирі. Деякі – нахаби.

- Ага.

Гадар скептично посміхнувся. Посміхнувся і Віст.

Річ, в цілому, зрозуміла. Штурман був не вельми високої думки про специфічні здібності свого напарника. Виявити людину за допомогою якихось міфічних надчуттів

не можна. Так вважав Гадар. “Особливо якщо їх немає, – сміявся Гадар і додавав, – але, я вірю в тебе, друже”.

Спогад про те, коли Віст вперше відкрив для себе Межу світу давно загубився посеред інших яскраво-полум'яних історій та образів. Інколи Віст таки намагався спробувати для себе визначити, що саме він відчув того дня, як майнув у свою першу подорож вузькою, ледь помітною стежкою, тією маленькою доріжкою, що звивалася поміж пагорбів та високих дерев. Розгубленість? Відчуття плину смарагдового часу? Радість від зустрічі із природою? Напевно все разом, змішане в єдиний потік веселково-сонячних вражень від чарів теплого літа, що розлилося днями в його казковому дитинстві. Все сталося тоді, коли Віст гуляв біля свого будинку і побачив великого яскравого метелика, що літав від квітки до квітки. Чомусь цей метелик міцно закарбувався у пам'яті, настільки міцно, що інколи здавалося, що він вільно літає у спогадах хлопця, нагадуючи про себе. Напевно, його вільний політ тоді змусив Віста зробити крок і ступити на стежку, побігти, мало не полетіти. Він забув і про застереження батьків (*Вісте, прохаємо, не ходи до Річки*) і про слова Р-Філіпа (*Вісте, давай вивчимо правила поведінки біля Дому, перше, не можна ходити до Річки, друге...*) і про обіцянку, яку давав собі (*Вісте, друже, слухайся батьків та Р-Філіпа*). Політ метелика був такий чарівний, що хлопець забув про все на світі і жваво мчав стежкою. Він віддалявся все далі від будинку, який поволі зменшувався, звісно під ноги не дивився, а дарма, бо стежка теж потроху зменшувалася, зникала, ніби розчинялася у рясній зеленій траві. Якби він був обачливий, можливо звернув би увагу на це, адже доріжка, на яку не ступає людина, зникає, і ніщо не може її врятувати від перетворення на спогад. А далі сталося неочікуване – якась невидима могутня сила зупинила його, змусила докладати надсилю для того, щоб йти далі, до річки. Та марно. Метелик повільно летів у далечинь, вперед, а хлопець залишився стояти край стежки. Так Віст дізнався, що у кожній стежці є Межа. У кожного світу – край.

Пролетіло багато років. Віст інколи підходив до Межі біля дому, думав про дивний світ, в якому він жив. Розважливо переконував себе, що в цьому (тобто у цій мозаїчності) є свої переваги, і треба просто навчитися приймати цей

ландшафт, відсутність довгих широких доріг, якими колись рухались швидкісні машини. Щоправда такі дороги були в деяких інших Секторах, куди Віст потрапляв край нечасто, адже послуги Транспортної компанії були енерговитратні і коштували дорого. А фінансів в родині Віста завжди не вистачало.

Робочий день промайнув швидко. Останній стрибок Віст розраховував, уже думаючи про те, що скоро попрямує додому, скине форму службовця Транспортної компанії, впаде на крісло і почухає за вухом Діка, вірного чорного та кудлатого спанієля. Ще Віст згадував ранковий стрибок і блакитні, як небо, очі дівчини. Дивне відчуття того, що він десь її бачив, довго навігатора не відпускало.

- Додому? – поцікавився Гадар, після того як вони вийшли із кабіни.

- Ну...ніби так.

- А може заскочимо до Філа, кухоль-другий?

Віст махнув рукою.

- Можливо завтра. Добре?

- Нехай буде завтра, – погодився Гадар, – а я таки заскочу.

Традиція заходить після завершення робочого дня у бар до Філа з'явилася у тандемі “Віст-Гадар” досить давно. Тим паче там збиралося багато службовців компанії, додому поспішали далеко не всі. До того ж Філ, кремезний господар привітної установи, викликав у Віста певну симпатію. Трохи іронічний у висловлюваннях, проте щирий, він радо зустрічав відвідувачів. В його установі можна і пива випити, і погмоніти з колегами. Щоправда, службовці компанії особливою комунікативністю не відзначалися. Гадар, звісно, був виключенням із правил.

Однак все таки Віст вирішив піти не додому. Він у роздумах підійшов до службового порталу, почекав, поки навігатор Нікас набере свій код на екрані, і зникне. Потім здалося, що пальці Віста самі набрали цифри, і вони аж ніяк не позначали шлях додому. Навігатор зробив крок вперед, опинився у міському парку. Свіже повітря одразу захопило Віста у свій полон, теплий вітерець торкнувся його обличчя і нагадав про далеке дитинство.

У міському парку людей було небагато, і це добре, подумав Віст, адже хотілося побути на самоті, просто насолодитись піснею природи. Навколо паркового порталу стояло декілька

лав і Віст попрямував до тієї, біля якої стояла скульптура. Раптом хлопець побачив на тій стороні парку, біля великого гіллястого дуба дівчину, одразу впізнав її. Так, це вона, з короткою зачіскою, із сумкою на плечі. Та сама, що питала про стрибок. Віст одразу підхопився з лави і рушив до незнайомки. Проте дівчина швидко віддалялася, повернула за велику бесідку. “Нічого, – подумав Віст, – там повинна бути Межа. Значить, вона не зникне”.

За декілька хвилин Віст опинився біля бесідки, обійшов її, однак дівчини не виявив.

“Що за маячня, – подумав Віст, – куди вона могла зникнути?”

Стежка, що лежала перед хлопцем, вигиналася змією і зникала поміж дерев густого лісу. Припустимо, що дівчина пішла по стежці. Але ж не могла вона пройти крізь Межу!? Спогад із далекого дитинства знову метеликом закружляв у голові Віста. Як же йому хотілося тоді піти далі, за Межу! Навігатор розвернувся і хутко пішов назад, до паркового порталу.

Це сталося років п'ятдесят тому. Зміни виявилися не раптовими, а доволі тривалими. Серед різноманітних глобальних проблем людства – екологічних катастроф, перенаселення, забруднення повітря, локальних війн та відключення інтернету за несплату, нове лихо з'явилося якось непомітно і тихо, але почала поступово витіснити із арени світових баталій решту із усіх отих катастроф. Ці дивні зміни почали з'являтися у різних куточках планети, проте всюди ознаки цієї нової “хвороби” були однаковими – щось відбувалося із простором. Здавалося, що планета ставала розділеною на певні зони, що відокремлювалися одна від одної непомітним силовим полем. Крізь ці силові поля людям ставало дедалі важче проходити, хоча інші живі істоти могли вільно рухатися. Таких зон нарахували біля тисячі, і поки вчені висували гіпотези щодо їх походження, життя на планеті почало потроху змінюватися. Невдовзі стало зрозуміло, що ще декілька років – і все зміниться остаточно. Першими зникли швидкісні засоби пересування, особливо на дальні дистанції, їм на зміну прийшли інші, винахід 22 століття – система джамп-навігації, за допомогою якої люди могли рухатися в просторі, долаючи силовий бар'єр. Це сталося завдяки винаходу росіянина Кравцова. Окрім

того, почали створювати портали, для того, щоб миттєво пересуватися в межах однієї зони, або ж, як її стали називати, Сектору. Потрапити за допомогою порталу в інший Сектор було неможливо, проте це можна було зробити, здійснюючи стрибок у Джамп-вагоні. Втім, портали дозволили людям повністю змінити життя, воно стало ще більш швидким і динамічним. Довгі та широкі дороги стали непотрібними і поступово зникли, їх можна було знайти лише в деяких Секторах, що відрізнялися великим розміром. На хвилі новоутворень виникла Транспортна компанія, яка з роками перетворилась на могутнього велетня у сфері транспортних послуг. Тому служити у ній було престижно, а потрапити до лав співробітників – нелегко.

Однак Вісту вдалося це зробити. Спочатку він вступив до Транспортної Академії, де став одним із найкращих курсантів. Навчання йому дуже подобалося, і, окрім цього, Віст мав те, що відрізняло його від інших – феноменальну пам'ять. Тому він був єдиним, хто знав коди всіх порталів, що знаходилися на планеті і, тоді, як решта користувалася товстеними довідниками, Віст робив розрахунки швидко та з гумором.

Транспортна система працювала ефективно та злагоджено, як механізм старовинного годинника. Лише останнім часом почали виникати певні складнощі, що засвідчували – ця система може бути ненадійною. Рік тому менеджер однієї фірми зник, здійснюючи стрибок у службовому порталі. Зник назавжди, до місця призначення не потрапив. Двічі у Технічному центрі Компанії фіксували зміну кодів в порталах Карпатського Сектору, фактично протягом дня його транспортна система була паралізована. Причини таких випадків так і не встановили, зрозуміло було лише одне – із системою щось відбувається. Деякий час в Секторах циркулювала інформація, що ці проблеми пов'язані із особливими людьми, яких бачили біля порталів. В Мережі їх називали Мандрівниками. Однак Віст не вірив, що існували люди, які можуть долати силовий бар'єр і рухатися у межах Сектору не користуючись порталами. “Все це чутки, – думав раніше Віст, – і небажання розбиратися із технічними проблемами Системи”.

Стрибнувши додому, Віст вирішив погуляти із Діком і попрямував до Острова. Це була маленька таємниця Віста, маленький світ, про

який не знав ніхто на планеті. Віст потрапив на Острів випадково, коли грався із цифрами та формулами у квартирному порталі, прагнувши розрахувати короткий шлях до Південної Америки. Віст пройшов крізь портал і... потрапив до незнайомого місця. А коли розирнувся – побачив, що це дивне, незвичне місце. Віст був просто вражений екзотичною природою, теплом повітря, його лагідністю та присмаком морської води. Вже за декілька годин він обійшов незнайомі володіння і склав цілісне уявлення про те, куди потрапив. То був Острів, на якому окрім таємничого лісу, високої гори в центрі, гірського краєвиду та незвичного, незнайомого порталу (чужого, так визначив Віст) були й живі істоти, різні тварини. І в солоній воді плескався не один, а два місяці, а суцвіття зірок палало яскраво і таємничо. Стало зрозуміло, що Острів розміщується на іншій планеті. Ще Віст виявив, що час тут лине дещо швидше.

Віст приходив на сюди нечасто. В хвилини, коли йому було трохи сумно, коли хотілося втекти від динамічного, швидкого світу. Інколи він стояв на березі, слухав музику хвиль, дивився на палац, який він будував з піску і на маленьку дорогу, яку він прокладав біля побудови. Хвилі повільно розмивали його маленький витвір мистецтва і здавалося, що вони розвивають також його фантазії та мрії.

Цього разу Віст довго сидів на піщаному березі разом із кудлатим Діком і дивився на пухнасті хмари. В небесному океані вони плили по-важно, повільно зникаючи за лінією небокраю. Віст дивився і розумів – навіть хмари в цьому світі були особливими, казковими.

Деся там, вдалечині, виднілася незнайома земля. Можливо там був Край світу, можливо й ні.

Коли в тебе є Острів, неважливо, що знаходиться вдалечині.

Так вважав Віст.

Ранок зустрів Віста теплими промінцями яскравого сонця. Він навіть примружив очі від задоволення, адже приємно відчувати на собі сонячну посмішку. Одразу згадався веселковий сон, в якому теж було сонце, незнайомі люди і широка дорога, якою Віст йшов дуже довго. Запам'яталося також місто, що лежало перед Вістом, як на долоні, внизу, попід горою. Якійсь архітектурні споруди, башти старовинної фортеці та високий кам'яний Маяк на піщаному березі. Такі сни Віст бачив часто. В них було

дуже багато доріг і незнайомих людей, яких він зустрічав у подорожі. На жаль, в його реальному світі таких доріг майже не було. Натомість були тисячі порталів, швидкісне пересування світом і, водночас, дивне відчуття обмеженості у власних діях, ба, навіть, думках.

Віст виконав усі ранкові процедури, вдягнув форму, оглянув себе у дзеркалі і помахав своєму двійнику рукою. Потім набрав код на квартирному Порталі, зробив крок вперед і... опинився у незнайомому місці. Він з подивом озирнувся довкола. Власне, це була невеличка кімната, без вікон, проте зі столом і двома стільцями. Зі стелі падало достатньо штучного світла.

“Що за жарт!” – подумав Віст. Розвернувся, проте марно, Портал закотився, екран для введення коду ознак життя не подавав. “Кепсько”, – майнуло в думках Віста. Він попрямував до стільця. Схоже, в нього буде трохи часу подумати про життя.

Із появою джамп-навігації в світі багато чого змінилося, скажімо, з'явилася можливість майже миттєво здійснювати подорожі у екзотичні куточки планети, а швидкість доставки піци наблизилася до швидкості світла. Однак дещо залишилося незмінним. Серед цього “дещо” своїми традиціями відрізнялася та структура, що покликана стояти на охороні інтересів громадян, захищати їх. Іншими словами, Віст зрозумів, що потрапив до поліції. Про такі історії він знав зі слів людей, які потрапляли у схожу ситуацію. Якщо колись до поліції викликали, або приводили в “гості”, тепер стало простіше. Людину могли “спіймати”, змінюючи код порталу, і – прощай свобода! Стрибок завершувався на допиті у слідчого. Тому, коли двері відчинилися і до кімнати увійшов невисокий брюнет у костюмі, Віст не здивувався. Незнайомець одразу представився:

-Слідчий Другого відділення Поліського Сектору. Віктор Храпко, капітан поліції. Вісте Назарчуку, ви затримані для проведення допитної бесіди. Прошу триматися із гідністю та зберігати спокій.

Віст посміхнувся.

- Слухаю вас, пане офіцере.

- Вісте, одразу скажу, що міра запобігання злочину, яку ми застосували, особисто вас не стосується. Впевнені, що ви є зразковим мешканцем Сектору і, здається, професіоналом у своїй справі. Тому ми до вас і звертаємося.

- Інших способів звернення немає?

Капітан повів плечима.

- Це найбільш зручний спосіб. Для всіх. Отже, маю декілька запитань.

В розмові йшлося про Гадара. Запитання офіцера били ніби блискавка. “Як давно ви познайомилися?”, “чи здатен він на злочинні дії”, “назвіть друзів і знайомих Гадара”. Ланцюг питань кувався швидко і Вісту здавалося, що вони вже довго говорять. Відповіді Віст знаходив швидко, бо щиро вважав Гадара людиною надійною та зовсім не пов’язаною із будь-якими злочинними діями. Та які можуть бути злочинні дії?! Познайомилися давно. Професіонал. Родичів нібито немає. Знайомих багато. Друзів мало. Любить інколи посидіти в барі у Філа та шахмати.

Капітан уважно слухав Віста, щось записував у нотатнику. Інколи виходив з кімнати. Нарешті, Віст не витримав і поцікавився:

- Капітане, а в чому справа? Що трапилося?

Віктор Храпко пильно подивився на Віста і промовив тихо, але чітко:

- Дивно, що ви нічого не знаєте. Вчора ввечері зафіксовано збій джамп-системи Поліського та Карпатського секторів. Ми вважаємо, що до порушення роботи має відношення Гадар. І це точно. Є дані, що Гадар з’являвся в Центрі, намагався втрутитися в систему. Тепер нам не відомо, де він. Якщо дізнаєтеся про місце перебування Гадара, прошу повідомити. Поки ви вільні, оскільки знаємо, що за межі власної квартири ви не виходили.

Після розмови Віст попрямував на роботу. Довго слухав докори свого безпосереднього начальника Павла Мілоша, мовляв, “чому запізнюєшся, куди подівав Гадара і чому ніхто не може до тебе додому додзвонитися?”

- Гадаєш, можна так поводитися? Чому кожного разу, коли у нас виникають складнощі, ми не можемо тебе знайти?

Віст посміхався у відповідь, але стурбовано згадував діалог із Храпком. В принципі Гадар був диваком, трохи наївним, з гарним почуттям гумору. Не схожий він на людину, яка могла здійснювати будь-які протиправні дії.

- Ти мене слухаєш, Вісте? – лунав ніби здалеку голос Мілоша.

- Так.

- Сьогодні будеш працювати із Ніком, він замінить Гадара. Зрозуміло?

“Ясна річ”, – погоджувався Віст.

Він думав про інше. Додзвонитися не могли, тому що його не було вдома. “Треба перенести телефон на Острів”, – подумав Віст і промовив:

- Будемо працювати із Ніком.

Острів зустрів Віста різнобарвними співами пташок і посмішкою мідночолого сонця. Цього разу він прийшов не просто відпочивати, його кликав у подорож берег незнайомої землі. Віст поки що не зовсім чітко розумів природу такого поклику, але відчував, що йому стало тісно у межах Острова. До того ж подорож Віст готував давно. В його маленькому будиночку знаходився рюкзак із провізією, біля берегу пришвартований невеличкий пліт. Віст, не гаючи часу, відв’язав пліт від коріння кривого дерева, потім зіскочив на берег, штовхнув пліт і стрибнув на нього. Подорож почалася. Течія підхопила цей “корабель” мандрівника і повільно понесла вперед. Він плів довго, аж поки пліт не зупинився біля піщаного берега. Віст здивовано дивився на зруйновані архітектурні споруди, башти старовинної фортеці та високий кам’яний Маяк. Пахучі квіти та зелена трава росли поміж цих споруд. А в повітрі літали тисячі яскравих метеликів. Коли мандрівник ступив на берег, здалося, що трава розійшлася і внизу ледь забликала смарагдовим кольором кам’яна дорога. Він йшов уперед, і ця дорога відгукувалася яскравою пульсацією на кожен крок. За деякий час Віст помітив на небокраї маленьку крапку, яка поступово збільшувалася. Невдовзі стало зрозуміло, що це якийсь повітряний апарат. Ще трохи – і він опустився на дорогу.

Віст посміхнувся.

В машині сидів Гадар.

- Радий тебе бачити, друже, – привітався Гадар.

- Навзаєм. Можеш пояснити, що відбувається? – поцікавився Віст, – бо припущення деякі є, то вгамуй мою спрагу до отримання нової інформації.

- Гаразд, – засміявся штурман, – планета, на яку ти потрапив, знаходиться в іншій системі, дуже далеко від твоєї. Ми називаємо її Дарніель, що означає – “смагардова”. Якщо коротко і доступно пояснювати, ми в своєму розвитку пішли значно далі, аніж земляни. Коли ми відкрили для себе вашу чудову планету, вирішили трохи допомогти.

Віст насупився.

- Що означає “допомогти”?

- Я маю на увазі систему джамп-навігації. Зрозуміло, що ця допомога була непомітна, просто підкинули ідею винахіднику. Потім здійснювали незначний контроль за роботою, була створена спеціальна група, яка протягом багатьох років допомагала. На зміну одній приходила інша група, змінювалися і погляди та настрої дарніельців. Я був у складі вже четвертої групи, склад якої нараховував п'ятнадцять учасників проекту.

Віст згадав дівчину, яка зникла за Межею.

-Мандрівники?

Гадар кивнув.

- Десь рік тому ми помітили, що Система починає давати збій. Довго не могли розібратися в тому, що відбувається. Через нашу активність довелося себе трохи викрити. Я змушений був повернутися, тим паче, як не дивно, причину знайшли тут, на Смарагдовій. Один із наших техніків звернув увагу на сигнал від стародавнього порталу на острові Тан-ло. Я навіть не сподівався, що той антикваріат працює, уявляєш? Стало зрозуміло, що хтось із Землі користувався міжпланетним порталом, що і приводило до порушення роботи системи. Ну от, а далі просто. Ми зустрілися. Приємно було побачити саме тебе.

- А як ти зрозумів, що я йду?

Гадар показав на смарагдову дорогу.

- Це Гараліозіс. Жива дорога. Вона оживає, коли на неї ступає людина, палає в цю мить яскравим світлом. Стає із мандрівником єдністю, тому ніколи не заблукаєш йдучи такою дорогою. Вона підкаже, підтримає, надасть сили. Окрім цього, вона тягнеться по всій планеті.

Інших доріг у нас не було. Тільки Великий Гараліозіс.

- Ясно.

Віст помовчав і запитав:

А Сектори? Це теж ваша робота?

- .Ну..це було давно, Вісте. Наші попередники щиро вважали, що в такий спосіб позбавлять Землю від багатьох проблем. Пізніше влада на Смарагдовій змінилася, ми переглянули нашу взаємодію із мешканцями іншими планетами. До того ж у нас портали перетворилися на архаїку, ми навчилися рухатися миттєво і без них.

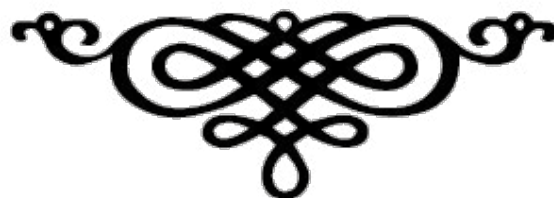
- А дороги? – не вгамовується Віст, – теж перетворилися на архаїку? Схоже цей ваш “гараліозіс” давно не відчував ніг людини, чи не так, Гадаре? Тому ви і звернули увагу на мандрівника.

Штурман промовчав.

Вони вже довго йшли по дорозі. Гадар залишив свого повітряного нороліса на березі моря, там де починався Великий Гараліозіс. Віст постійно відчував присутність цієї дивної істоти, від цього ставало якось радісно і затишно. Гараліозіс виявився гарним співрозмовником, хоча говорив він переважно мовою емоцій та образів. Поки ще це було неясковим образам. Лець відчутні, проте він ще більше палав смарагдовим вогнем.

Віст багато дізнавався про Дарніель від своїх співрозмовників. Раптом побачив (можливо, відчув, чи осяйнув) планету ніби зі сторони, вона була охоплена смарагдовою мережею.

Великий Гараліозіс прокинувся.

Андрій Лозінський

Ті, що проходять повз

Вони завжди шукають кращої долі.

Я бачив сотні таких. Багатенькі напудрені бізнесмени, розгублені офісні клерки, безробітна молодь, сім'ї біженців в обдертих лахміттях з замурзаними дітьми на руках. Усі такі

різні та усі
вони
чекають
від май-
бутнього
ого

добра, достатку, закінчення усіх війн. Вони тікають геть від негараздів, від самих себе, шукаючи долі в незвіданому. Та усіх їх тут спіткає розчарування.

Космопорт не змінився за шістдесят років. Він зустрічає їх все такий же доглянутий, можливо з деякими відмінностями в архітектурі і зручностях для новоприбулих пасажирів шатлу.

Пам'ятаю, півсторіччя назад тут ще стояли скляні вікна, люмінесцентні і

лампи освітлювали проходи, їх вимкнули на ніч, щоб берегти електроенергію, коли на Флоріані ще не було такого поширення електростанцій. Замість

гравітаційних сидінь тут стояли металеві стільчики, де часто спали волоцюги. Зараз у залах спати не дозволяють, відразу з'являються механізовані служиві, які ввічливо просять не займати місце.

Взагалі потреба в служивих конкретно зроста останні роки. Швендяють туди-сюди, скриплять механічними суглобами, спати не дають. Пам'ятаю, їх майже не було тут, але це було перед тим, як почали прибувати перші мігранти. Зараз тут просто усе в них, у кожному куточку кожної кімнати очікування космопорту вони обнюхують усе своїми металевими рилами-респіраторами у пошуках порушників порядку. Особливо після заворушень в місті.

От наприклад, зовсім недавно хлопчина поцупив у якоїсь жіночки кишеньковий комп'ютер. Благо, ці штуківини зараз відслідковують. Знають, де ти і що ти робиш, так що зловмисника швидко знайшли. По-дурному так погорів, звичайно ж виявився мігрантом, і гадки не мав, що всі дані і функції запаролені, зберігаються десь на сервері в столиці. Можливо, хотів продати, як це колись робили, хто його знає. Та яка йому з того вигода, одному йому відомо. Заробив собі термін, звичайно, не дуже великий. У нас зараз взагалі усе ліберально. Політики намагаються здатися милими створіннями після всенародних репресій декілька десятиріч назад, будь яке насилля забороняється, обмеження свободи на довгий термін – то дикість. Коротше, космополітизм у нас. «Флоріанська сім'я народів спільно йде до досягнення щасливого майбутнього!» - таку штуку можна почути кілька раз на день з екранів і голограм, якщо будете сидіти в головному коридорі біля генератора смаколиків для дітей «Міні-тутті» і робота, що наливає мінералку усім охочим. То моє вічне місце, я на ньому уже з два десятка років. Не надто прибуткове місце, я вам скажу.

Люди прибувають раз у місяць, ідуть повз мене до виходу, навіть погляду не кинуть, не те, що дріб'язок якийсь. А який гуркіт тут стоїть, як шатл заходить на посадку! Так ніби космопорт розвалиться, розлетиться на друзки і ніхто не побачить миловидної дівчини-робота, яка вітає новоприбулих перед входом в місто, глянцево-блискучих стін, дзеркал і цікавих дорогих штуківин, якими обтиканий космопорт на кожному кроці. Ніби небо валиться, чорт забирай, могли б і зробити тут елементарну звукоізоляцію. На це, наскільки я знаю, пасажир

давненько жалілися, та адміністрація відповідає, що на це не вистачає коштів.

Ай, ну його все. Сиджу тут, кисну, давно вже, а вони все ходять повз. Ідуть такі, всі на одне лице, з роззявленими ротами, роздивляються усе навколо, уявлення не мають, куди ж це вони потрапили. Зараз космопорт рідко відправляє шатли, більше приймає їх, влада по новинах паякає щось про відтік спеціалістів на шляху до всезагального світлого майбутнього, критики ж кричать про утиски прав. А тим часом мігранти все прибувають і прибувають.

Я пам'ятаю їх. Деяких принаймні, не зовсім вже з середньовіччя. Буває, пройде повз тебе хлопчина, а ти його ніби й знаєш, проходив купу років назад повз тебе, лишень в іншу сторону. Упевнений весь такий, ще й вроді кинув якогось шеляга тобі в банку. А зараз розгублений, місця собі не знаходить, сльози на очах, хоче назад. На вигляд зовсім не змінився, а твоє обличчя порізали морщини за роки. Знаєте, інколи шкодую, що самому не вистачило розуму купити квиток на шатл, як ото моя жінка. Де б я був зараз, хто знає.

Проїшла така фіфа повз мене, не впізнала, по-моєму навіть кинула щось у банку, не пам'ятаю, що це було, може гудзик якийсь. Ну точно не гроші, вона безхатькам ніколи не допомагала. Ну й іди до біса. Любляча жінка не має кидати чоловіка, коли у нього проблеми, вона має допомагати, підтримувати його. А ця просто взяла, збрала речі і втекла. Разом з моєї жахливої ситуації може би й вибрались, та ж ні. І от тепер я тут, сиджу на приторно-чистій підлозі космопорту без гроша в кишені, а вона десь на островах з новим чоловіком-мігрантом. Бісові мігранти.

Колись я був успішним, мав будиночок, міг собі дозволити прокат авто, мав доволі пристойну роботу в респектабельній фірмі по виготовленню гравітаційних панелей для житлових будинків. Працював собі там, печалі не мав, все було чудово, прямо флоріантська мрія якась, аж тут почалося. Запалало вічно темне небо, на поверхню Флоріана з гуркотом опустилось одорбло, відчинивши двері в світ сотням і сотням роззяв, зівак і скигль. А потім ці роззяви, зіваки і скигли закрокували по вулицям наших міст, продаючи свій нікому не потрібний старомодний мотлох, займаючи робочі місця за дешевшу платню, безчинствуєчи.

Коротше, приблизно так мене і поперли з роботи. Прийшов такий телепень, типу «Я

страшенно мудрий, працюватиму за вісім флоріантських левів на годину», а мій роботодавець такий «Ви прийняті». А я ж менше п'ятнадцяти не брав. Ще й кредитів набрав перед цим, вирішив життя покращити... Все забрали, дружина не стерпіла, полетіла на шатлі шукати кращої долі. Ех, що вже говорити. Купа років поневірянь і от... Не один я такий, хоча жодного свого колегу я в космопорті не зустрів чомусь.

- Дванадцять хвилин до відправлення шатлу «Ліберті», - звучить жвавий жіночий голос по гучномовцю космопорту, - Проводжаючих просимо вийти з шатлу. Пасажирам прохання приготувати квитки. Приємного перельоту і щастя вам у майбутньому.

Лізочка. Знаю її, хороша дівчина, часто приносить мені хот-доги з кафе чи ще щось смачненьке. Вона тут всього декілька років, кажуть, що людям приємніше чути справжній людський голос по гучномовцю, так вони менше нервують перед перельотом. Хто зна, я вже тут такого надивився, що нічому не здивуюсь. Здавалося, зробили неможливе, втекли від минулого, відрізали його ніби кінцівку, зараженою гангреною, аж тут минуле наздогнало нас в кабінах шатлів з різними патріотичними назвами. А ми й припустити не могли. Тягнеться, немов слина в малюка, тоненькою цівочкою прямо з чорноти Цезаря, і на Флоріан. Не одного мене то насторожує.

Хоча хто я такий. Експерт, що живе в коморі космопорту і обговорює політику з такими ж як він за чашкою автоматної кави з хот-догом. Смішно.

Ото бувало сиджу в залі очікування, хитаюся на потоках частинок, що бомбардують мені зад, вилітаючи з сітки в підлозі. Підвалює Генрі, такий неголений орангутанг, завалюється на крісло, просідаючи спершу ледь не до підлоги і починається дискусія.

- Чув новини, - каже - на Вікторіані якусь бацилу знайшли замерзлу, кажуть, позаражала вона яйцеголових, - тягне каву зі стаканчика, прицмокуючи.

- А що з ними? - питаю.

- В них язика спухли, пухирцями покритись. Ото тепер ламають голову, чи не епідемія якась, - сміється.

Він мастак на історії, цей Генрі. Каже, що також мігрант, один з перших, хоча хто його знає. Ніби й завжди тут був. Він часто буває в головному коридорі, слухає там всілякі побрехеньки

по телебаченню, але більшість сам додумує.

Сміюся разом з ним, щоб не образити.

- А ще, - його обличчя стає серйозним, - кажуть, в місті знайшли вісім примірників цієї релігійної штуковини. Асунан.

- По новинах казали про три, - відповідаю я. Бачив цей сюжет недавно на якійсь із голограм.

- Три, вісім, яка різниця, - відмахується рукою Генрі, цмулячи каву, - Асунан, ти уявляєш? РЕ-ЛІ-ГІ-Я, - каже він повільно, карбуючи кожний склад, ніби я не зрозумів його з першого разу, - Пам'ятаю, ці хлопці були не в захваті від урядових космічних програм. Назриває щось погане, печінкою відчуваю.

- Ти пропив свою печінку ще в дитинстві, - насмішкувато відказую я і він насуплюється. Звичайно, не ображається, а якщо ображається, то ненадовго. Такий він, цей Генрі.

Поспішно встаємо, потрібно йти геть, бо до нас уже йде служива бляшанка зі своїми зауваженнями.

Це навіює роздуми. Релігійні течії змели під час всенародних репресій у зв'язку зі зростанням радикалізму і посиленням усіляких угруповань не дуже адекватних людей, які оголошували війну усім, хто вважав їхнє мракобісся мракобіссям. Це було давно і навіть з розвитком лібералізму в республіках Флоріану до релігії ставлення не змінилось, її і далі гонили, вважаючи, що вона гальмує «сім'ю народів на шляху до світлого майбутнього». Усе тягнеться з минулого.

Бісові мігранти.

Я казав уже це? Ну й чорт з ним.

Іду в кафе. Маю пару монет у кишені, можливо чогось смачненького перепаде. Коли там за прилавком стояла мила товстушка, Соня її звали, якщо не помиляюся. В неї завжди можна було випросити гарячий обід, згенерований з залишків продуктів, які не доїли відвідувачі. Та зараз там поставили бляшанку, яка тільки й знає, що казати «П'ять флоріантських левів», «Вісім флоріантських левів» своїм жаб'ячим колосом через респіратор. Не домовишся з нею ніяк.

Заходжу, кафе майже пусте. В дальньому кутку за столиком сидить молода сім'я з маленькою дитиною, налякані, поспіхом їдять комплексний обід з розпечатаних лотків. Напевно новоприбулі.

Підходжу до прилавку, в кишені дзенькають чотири лева, які залишились з вчорашнього відправлення. Кажу:

- Сендвіч м'ясний скільки?
- Шість флоріантських левів, - в робота голос ніби захриплий, стоїть по стійці «струнко», блимає своїми синіми очима до мене.
- А овочевий?
- Три флоріантських лева, дев'яносто флориків.
- Чого ж так дорого...
- Три флоріантських лева, дев'яносто флориків.
- А під спідницю твоєї мамулі залізти скільки?
- Не зрозуміло, не зрозуміло.
- Добре, давай овочевий.
- Ви замовили овочевий сендвіч, з вас три...
- Я знаю, знаю, ось тобі чотири лева, іди зроби мені сендвіч.
- Ваші гроші – чотири флоріантських лева,
- робот втупився в монети, що я висипав йому на прилавок, - ваша решта - десять флориків. Десять секунд і ваш овочевий сендвіч буде готовий! – пошкандибав геть до генератора.

Скільки ж вони говорять!

Стою такий, зіперся на прилавок, тарабаню пальцями по металу. Прийдеться їсти в сухом'ятку, на напій грошей не вистачило. Робот відкрив дверцятка генератора, поклав усередину полімерну пластинку, зачинив і включив генератор. Той зашумів, засвітився діодами і почав відраховувати час приготування, пілікаючи.

- Поки ви очікуєте, маю можливість запропонувати вам акцію, по якій ви можете отримати дві...

- Мені не цікаво це, бляшанко, дай мені мої десять флориків, сендвіч і я йду геть.

Робот напевно не зрозумів і половини з того, що я сказав, та замовк, прийнявши це за відмову. Я взяв з його металевих рук дві монетки по п'ять флориків, гарячий овочевий сендвіч і розвернувся, щоб іти до виходу.

- Ти не ображайся, якщо що, - кинув я через плече йому.

- Смачного і гарного вам дня!

Як завжди, на позитиві.

Виходжу надвір з головного виходу космопорту. День темний і прохолодний, як і усі дні на Флоріані. Без обігрівачів на орбіті тут би взагалі витали морози і сніги, як на Вікторіані, та щось останнім часом обігрівачі не справлялися з своїм завданням, дні ставали все холодніші. Я прожив на цій «неможливій» планеті усе своє життя, тому іншого не знаю, проте пам'ятаю,

колись у школу приходили різні дослідники, які бували на планетах в інших зіркових системах, саме зіркових, де багатько світла, тепла і інших хороших штук. Цікаво б побувати на одній з таких, та старий вже надто.

Наш Цезар не особливо щедрий на світло і тепло, мало того, плюється різними радіоактивними потоками, які, на щастя, виловлюються орбітальною системою безпеки. Та від цього в жителів тут часто головні болі.

Хоча наша планетка по своєму ексклюзивна. Її такою робить Цезар. Ото зараз дивлюся на нього, обертається собі на темному небі, розрізане білим деформованим диском чорне кільце. Монстр, інакше не скажеш. Десь там, біля нього летять сотні і сотні шатлів, запущених роки і десятиліття назад з цього ж космопорту. Яйцеголові кажуть, що ті повзають там як слимаки. Ніби й не рухаються зовсім. А відчайдухи в шатлах і не підозрюють, що на них з Флоріану дивиться, давлячись сухим овочевим сендвічем, старезний як світ волоцюга в брудному одязі з кислими думками про себе і про світ.

Звичайно, Флоріан. «Неможлива» планета, ідеальні умови для будівництва космопорту такого виду, сказали вони. З інших планет летіти до Цезаря довше, витратніше, а тут прямо під його блискучим могутнім боком зачаївся підходящий світ. То тільки звідси відлітають шатли, єдиний такий космопорт на декілька зіркових систем. Отак.

Жую. Бридкий сендвіч, не варто наступного разу брати.

Взагалі їжа колись смачніша була. Але її було мало, потрібно було переправляти з сусідньої зоряної системи конвої з ковбасою і налисниками, поки якийсь розумник не винайшов ці бісові генератори. Там хоч з слонячого лайна можна зробити смачну поживну вечерю, все ніби як на субатомному рівні міняється і от виходить з лайна курка якась там чи той же сендвіч. З пластику роблять, з комп'ютерів старих, коротше, якщо маєш будь який мотлох вдома – з голоду не помреш. Але їжа все рівно якась ніяка. Може в наступних версіях прилади покращать. Яйцеголові взагалі розумники, я вам скажу, а той юнак, що вигадав таку штуковину, напевно не мало заробив на цьому.

На схід від Вікторіан блищить. Велика така зірка на темному небі, видно навіть через сьйво цих усіх будинків і ілюмінації. Снігова заледеніла пустеля, ентузіасти намагаються знайти там щось на гроші грантів, патякають про сліди

древніх цивілізацій, та поки марно все. Вже, по-моєму, декілька зондів розтовкли об поверхню.

Ех... Все-таки гарно у нас. Люблю цей світ. Хоч і інших не бачив. Знаєте, я став свідком визначних подій за життя. Різкого стрибку науки, техніки. Величезного зла, що творилось тридцять чи сорок років назад. Вперше я тоді побачив, що можливе зло заради добра. Це була немов різка зміна в думках, ніби перелом якийсь. Інколи треба взяти все у тверду залізну руку, еге ж? Замість того, щоб розводити шмарклі і показувати, як ти любиш усіх, як піклуєшся. Поставити усіх на місце раз і назавжди, а вже потім любити і піклуватись. В цьому я повністю згоден з тодішньою владою. Одне лише вони тоді не передбачили і тепер це одне може розвалити усі їхні здобутки за дуже короткий термін. Це одне сотнею чорних мух застигло на світному диску навколо Цезаря і в майбутні десятиріччя опуститься на Флоріан.

Вертаюся у космопорт. Зустрічає мене блискучими білими стінами, гравітаційними панелями на кожному кроці, голограмами, телеекранами, роботами-охоронцями і персоналом. Я створюю тут контраст, старий човгань в потертих джинсах і старомодній чорній шкіряній куртці. Та усі вже до мене звикли. Здається, навіть прибулі інколи впізнають мене, хоча і йдуть повз, з широко відкритими очима, нічого при цьому не бачачи навколо.

Попереду чорнява дівчина з красивим розкосим поглядом, що розповідає про браковані партії лазерних інструментів, які поступили на будівництво хмарочосів у столиці. «Двоє робочих загинуло, ще вісім роботів вийшло з ладу через несправності фокусуючих лінз в пилах і дрелях». Лець мерехтить, коли я проходжу крізь неї, як крізь привида. В наступному коридорі чоловік з екрану розповідає про спробу дачі хабара одному з інспекторів, що перевіряли техніку безпеки в якійсь невідомій фірмі по спорудженню гравітаційних мостів. Мігранти. Дикість, як давно ми від цього відійшли...

Все потроху розвалюється.

Екрани червоніють. Обличчя на них засвічуються великим планом і починають говорити в унісон. Їх голоси резонансним громом розносяться по коридорам, будячи мене на старому матраці в коморі, де бляшанки тримають миючі засоби.

- Шатли на орбіті Цезаря змінили курс. Про це повідомляють науковці з центру спостережень за активністю Цезаря. По їх даним вісім-

надцять шатлів різко зменшили свою швидкість на орбіті чорної діри. По словам науковців це загрожує входженням шатлів нестабільний стан під дією приливних сил...

Я ще вибираюся такий з комори, сонний, зачепляю відро, яке дзвенить по кам'яній підлозі, чухаю бороду. Виходжу в коридор і втуплююся в екран, не розуміючи, що відбувається, бурмочучи щось по типу «спати не дають».

Наступні декілька днів погляд відвідувачів, персоналу, новоприбулих, навіть роботів був прикутий до екранів. До екранів, з яких не сходить червоний колір, а емоції машин, граючих ролі людей-дикторів, не виказують нічого позитивного. Тоді ще мало хто усвідомлював те, що сталося, поки ми не почули повідомлення, набагато страшніше за ті, що були. Воно було сказано ніби ненароком, поспіхом, звалилося на нас, ніби з вічно чорного неба Флоріана.

- Три шатла перетнули горизонт подій Цезаря, - мовила дівчина-робот одного холодного вечора. І за нею завили інші екрани, включені на інші канали, де транслювалися новини, в різних точках і кімнатах космопорту. Вона сказала це спокійно, без емоцій узагалі, немов би це була звичайна новина, яких вона говорить сотні на добу, не зважаючи на те, чи слухає її хтось. Та зараз її слухали.

Одна фраза на центральному телебаченні, що крутилась з дня у день. І з дня у день цифри збільшувались. Десятки і десятки шатлів проходили точку неповернення і тонули в мороці Цезаря, ніби в пащеці гігантського монстра. У вчених почалася паніка, всі як один лопотіли, витираючи піт на лисих головах, про неможливість і нереальність такої ситуації, про автопілоти і роботизоване керування, про неможливість людського фактору на борту шатла. Та надзвичайна ситуація мала місце, люди озвірілим потоком кинулись здавати свої квитки на шатли, що бронювали за місяці.

А потім прийшли вони.

Ті, яких я бачив кожного місяця, що проходили повз, чоловіки, жінки, підлітки, такі розгублені завжди, такі однакові. Вони прийшли зі зброєю і закритими обличчями, викрикуючи щось на невідомій мові. Прийшли з ідеєю, в яку вірили. У той же момент, коли їхні браття і сестри на бортах шатлів перепрограмували пілотів, міняючи курс, направляючи його у страхітливе Ніщо.

Вони сповістили про себе вибухами, пострілами і смертю. Екрани тут же змовкли, та

встигли передати про заворушення по всьому Флоріані, вибухи, стрілянину, протистояння, збройні протести, що охопили республіки.

Минуле наступало нам на п'яти.

Минуле, років шістнадцяти, поставило нас на коліна і цілилось нам у скроні з вогнепального пістолета, якими користувались шістдесят років назад.

Минуле підривало і нищило усе, що вважало незрозумілим, невідомим, недозволенним, не відчуваючи найменшого опору.

І минуле молилося. Молилося голосно своєму богу коли його притискали обличчям в підлогу механізовані руки, заламуючи лікті за спину після успішного штурму забарикадованого космопорту.

А потім був ще один вибух, після якого я пам'ятаю лише темряву, чорнішу ніж та, яку огортав світний диск Цезаря, і сліпуче біле світ-

ло рятівної операційної.

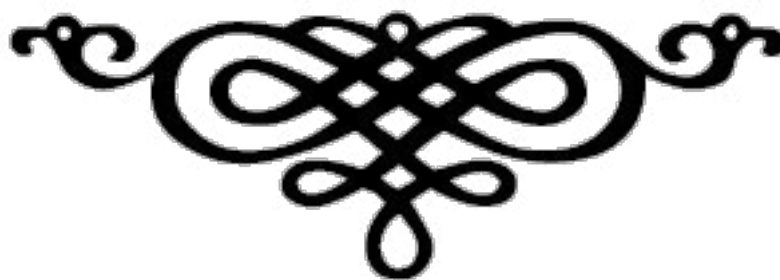
Зараз я у палаті.

Лежу забинтований, з перебитими кістками. Лікарі кажуть, що народився в сорочці, хоча й збирали мене по клаптям. Пам'ятаю все, як не дивно, та тут немає екранів чи голограм. Знаю лише, що на Флоріані безлад, якого не було ще з часів репресій, у госпіталі багато поранених, убитих, чути крики лікарів за дверима, біганина, метушня.

А ще я бачу світний диск через прозору гравітаційну панель своєї кімнати. Цезар з'являється над горизонтом кожного дня, проходить по своїй звичній траєкторії до краю мого вікна і зникає. З дня у день. Він ніби посміхається.

Вони відбудовують його. Космопорт.

Адже на орбіті Цезаря ще залишились шатли.

альманах україномовної фантастики